

Legnica — Tarninów

Przedmieście Jaworskie, Złotoryjskie
i fragment Chojnowskiego
Studium historyczno-urbanistyczne

Tom VI

Katalog zabytków cz. 5

Ul. Saperska
Ul. Sejmowa
Ul. Henryka Sienkiewicza
Ul. Fryderyka Skarbka
Ul. Juliusza Słowackiego
Ul. Szkolna
Ul. Tatarska
Ul. Romualda Traugutta
Ul. Witelona
Ul. Wojska Polskiego
Ul. Stanisława Wyspiańskiego
Ul. Złotoryjska
Aleja Zwycięstwa
Ul. Stefana Żeromskiego
Ul. Stanisława Żółkiewskiego

Ulica Saperska	2
Ulica Sejmowa	7
Ulica Henryka Sienkiewicza	24
Ulica Fryderyka Skarbka	26
Ulica Juliusza Słowackiego	34
Ulica Szkolna	37
Ulica Tatarska	45
Ulica Romualda Traugutta	58
Ulica Witelona	79
Ulica Wojska Polskiego	80
Ulica Stanisława Wyspiańskiego	107
Ulica Złotoryjska	114
Zwycięstwa Aleja	187
Ulica Stefana Żeromskiego	188
Ulica Stanisława Żółkiewskiego	190

Ulica Saperska

Do 1945 r. *Skalitzerstraße*.

Ulica wytyczona przed 1900 r., zabudowywana do lat 30. XX w. W części północnej zachowana aleja lipowa od skrzyżowania z ul. Sejmową do ul. Piechoty (fot. 1014). Dalej młodsze nasadzenia mieszane.

• ul. Saperska 3 (fot. 1007)

Willa, wzn. ok. 1925, modernizm.

Mur., tynk., na planie prostokąta, podpiwniczona, dwukondygnacyjna, dwuczłonowa, złożona z części frontowej z wysokim dachem dwuspadowym oraz — z części tylnej osłoniętej odrębnym dachem.

Elewacja frontowa przedniej części willi jednoosiowa, tynkowana. Poprzedzona jednokondygnacyjną wieloboczną przybudówką z balkonem na dachu, ograniczonym zwężającą się ku dołowi, pełną balustradą. Elewacja frontowa zwieńczona wysokim, trójkątnym szczytem. Okna prostokątne, w przybudówce dwuskrzydłowe, w szczycie okno jednoskrzydłowe. Okna we wgłębnych, profilowanych opaskach. Boczna elewacja przedniej części willi, kilkusosiowa, z głównym wejściem do budynku, zwieńczona gzymsem koronującym. Okna prostokątne, przeprute nieregularnie prostokątnymi oknami w opaskach.

Ponad elewacjami obu części budynku połacie dachu z pokryciem ceramicznym i facjatami.

Posesja wydzielona ceglany ogrodzeniem ze słupkami i drewnianymi segmentami.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych nad elewacjami;

— kompozycja elewacji;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Saperska 5–7 (fot. 1008)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1925, budownictwo wernakularne łączone z modernizmem.

Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitami, podpiwniczona, dwukondygnacyjna, trójczołnowa. Bryła komponowana symetrycznie i osiowo. Złożona z części centralnej z dachem dwuspadowym, ustawionej wzdłuż ulicy kalenicowo oraz — z dwóch prostopadłych bocznych członów umieszczonych w stosunku do ulicy szczytowo, nakrytych dachami dwuspadowymi.

Elewacja frontowa budynku również podzielona na trzy części. Część centralna, poprzedzona na całej szerokości dwuosiową (w przyziemiu), dwukondygnacyjną przybudówką z balkonami na dachu, ograniczonymi pełnymi balustradami. Skrajne części elewacji dwuosiowe, z wysokimi, trójkątnymi szczytami. Elewacja tynkowana, z zaznaczonym cokołem, pasowymi gzymsem pod oknami I piętra i z podobnymi gzymśami na wysokości dolnej i górnej części balustrad balkonów. Gzymśy te wprowadzone dalej na elewacje bocznych członów budynku, u podstaw ich szczytów. Okna prostokątne. W bocznych członach elewacji okna dwuskrzy-

dłowe, w szczytach po jednym oknie jednoskrzydłowym i po parze okien-wywietrzników strychu. Obie boczne elewacje budynku jednoosiowe, z centralnie umieszczonymi osiami z otworami wejściowymi, poprzedzonymi gankami i jednobiegowymi schodami. Ganki zbudowane z filarów i stropodachu, murowanych i tynkowanych. Ograniczone w przyziemiu pełnymi balustradami.

Ponad elewacjami połacie dachu z pokryciem ceramicznym i z drewnianymi facjatami z dachami pulpitowymi (w bocznych członach budynku).

Posesja wydzielona murowanym, tynkowanym ogrodzeniem ze słupkami.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych nad elewacjami;

— detal architektoniczny elewacji frontowej;

— wykrój i układ otworów oraz stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Saperska 9–11 (fot. 1009)

Dom wielorodzinny, wzn. ok. 1925, budownictwo wernakularne łączone z modernizmem i neobarokiem.

Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitami, podpiwniczony, dwukondygnacyjny. Bryła komponowana symetrycznie i osiowo. Dom nakryty dachem mansardowym.

Elewacja frontowa czteroosiowa, ze środkowym, podwyższonym, trzykondygnacyjnym, dwuosiowym ryzalitem środkowym zwieńczonym trójkątnym szczytem. Elewacja tynkowana, z zaznaczonym cokołem, gzymsem koronującym (kordonowym z obdaszkiem w partii ryzalitu). Szczyt ujęty ramą. W elewacji okna prostokątne, bez obramień, z nielicznymi, drewnianymi okiennicami. W bocznych, trójosiowych elewacjach zwieńczonych gzymсами koronującymi małe, prostokątne okna i skrajnie umieszczone, prostokątne otwory wejściowe poprzedzone schodami z pełnymi balustradami. Otwory bez obramień. W niewielkim stopniu zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami i profilowanymi, stałymi ślemionami.

Ponad elewacjami połacie dachu z pokryciem ceramicznym i z półkolistymi lukarnami.

Posesja wydzielona murowanym, tynkowanym ogrodzeniem ze słupkami.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych nad elewacjami;

— detal architektoniczny elewacji frontowej, drewniane okiennice;

— wykrój i układ otworów oraz stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów. Zaleca się uzupełnienie okiennic.

- **ul. Saperska 13 (fot. 1010)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1920 r., budownictwo wernakularne.

Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem i przybudówkami, podpiwniczona, dwukondygnacyjna.

Fasada 5-osiowa, tynkowana, z jednoosiowym, podwyższonym ryzalitem środkowym zwieńczonym półkolistym szczytem flankowanym przez odcinki gzymsu. Detal architektoniczny ograniczony do odcinków koronującego belkowania wieńczącego boczne partie elewacji oraz do — uproszczonego gzymsu stanowiącego element oprawy szczytu ryzalitu. Otwór wejściowy w ryzalicie, prostokątny, ujęty dwoma filarami z uproszczonymi głowicami. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe w wąskich opaskach. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z profilowanymi słupkami i stałymi profilowanymi ślemionami.

Ponad fasadą połączyć dach z pokryciem ceramicznym, szczytem ryzalitu i dwiema lukarnami z dachami trójspadowymi.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych nad elewacjami;

— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- **ul. Saperska 14–16 (fot. 1011, 1012)**

Dom wielorodzinny, wzn. 1926-27, w grupie budynków przy ul. Artyleryjskiej, Piechoty i Saperskiej, zbudowanej dla legnickiego *Mieterschutzverein*, według proj. architekta Gustava Wahla. Modernizm łączony z formami historyzującymi.

Budynek mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitami, podpiwniczony, częściowo trzykondygnacyjny, częściowo dwukondygnacyjny z mieszkalnym poddaszem.

E l e w a c j a f r o n t o w a dwukondygnacyjowa, 10-osiowa, z wydłużoną facjatą. Skrajna część elewacji z narożnym aneksem, w przyziemiu cylindrycznym, w partii I piętra wielobocznym, osłoniętym dachem z czworobocznym okapem. Cokół licowany cegłą, wyżej elewacja pokryta tynkiem nakrapianym. Detal architektoniczny wykonany w tynku gładkim: gzyms pod oknami I piętra, gzyms nad oknami I piętra i jednocześnie koronujący. Odrębnym, profilowanym gzymsem koronującym zwieńczona wydłużona facjata. W osiach obok skrajnych osi okiennych prostokątne otwory wejściowe w identycznych oprawach. Każdy z portali złożony z cokołów licowanych cegłą, kanelowanych lizen, odcinka uproszczonego belkowania i z półkolistego naczółka (z oknem doświetlającym sień), flankowanego przez dwa postumenty. W portalach drzwi drewniane, ramowo-płycinowe, jednoskrzydłowe, częściowo przeszklone, zdobione szlakami rozdzielającymi płyciny. Okno doświetlające sień wypełnione stolarką okienną — kratownicą o drobnym podziale. W elewacji okna prostokątne, dwuskrzydłowe, w profilowanych obramieniach.

E l e w a c j a b o c z n a dwukondygnacyjowa, 3-osiowa, z dwoma narożnymi aneksami, cylindrycznymi w przyziemiu, wielobocznymi w partii I piętra, osłoniętymi dachami z czworobocznymi okapami. W połaci dachu dwuosiowa facjata z dachem trójspadowym. Artykulacja elewacji bocznej oraz formy i obramienie otworów — jak w fasadzie. Facjata zwieńczona profilowanym gzymsem.

Elewacja tylna wieloosiowa, trzykondygnacyjowa (z wydłużoną, jednokondygnacyjową facjatą), na skraju dwukondygnacyjowa, osłonięta połacią dachu. Tynkowana, rozczłonkowana gzymsem nad przyziemiem, gzymsem (z obdaszkiem) nad I piętrzem. Przepruta prostokątnymi otworami różnych rozmiarów, sytuowanymi użytkowo, pozbawionymi obramień. W niektórych osiach loggie z pięciobocznymi (w planie) balkonami. Ich balustrady pełne, dwuboczne, ustawione ukośnie w stosunku do lica elewacji.

W elewacjach częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami, stałymi profilowanymi ślēmionami i z kwaterowym podziałem.

Ponad elewacją frontową połączyć dachu z pokryciem ceramicznym, z wydłużoną facjatą nakrytą dachem pulpitowym oraz z jedną trójkątną lukarną. Nad elewacją boczną połączyć dachową z pokryciem ceramicznym i dwuosiową, środkową facjatą z dachem trójspadowym.

W obu częściach budynku (nr 14 i 16) identyczne sienie ze stopniami wyrównawczymi, wydłużone, nakryte trójprzęsłowymi sklepieniami krzyżowymi. Przęsła wydzielone gurtami na wspornikach. Sklepienia sieni pokryte współczesną polichromią wykonaną przez artystę malarza, bliską stylistyce malarstwa lat 20. XX w. Tylne części sieni dostępne przez otwory o łuku półkolistym, wypełnione asymetrycznie kształtowanymi drewnianymi, ramowo-płycinowymi, dwuskrzydłowymi częściowo przeszklonymi wiatrołapami z nadświetlami. Z tylnych części sieni dostępne schody, w przyziemiu wykonane z lastriko, wyżej drewniane, dwubiegowe, powrotne. Zaopatrzone w drewnianą balustradę z ozdobnym słupkiem w przyziemiu, ze szczeblinami oraz z profilowaną poręczą.

Przed budynkiem niewielki ogródek wydzielony ceglany ogrodzeniem z drewnianymi segmentami. Na terenie posesji doprowadzone do portali chodniki z nawierzchnią z płytek ceramicznych.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, artykulacja elewacji, ceramiczne pokrycie połaci dachowych nad elewacjami;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna i drzwiowa;
- architektoniczne ujęcie sieni i schody;
- drewniane segmenty ogrodzenia;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym piec.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej.

• ul. Saperska 20 (fot. 1013)

Willa, wzn. ok. 1920–1930, modernizm.

Mur., tynk., na planie prostokąta, podpiwniczona, dwukondygnacyjna z dwukondygnacyjną przybudówką przy elewacji bocznej.

Elewacja frontowa dwuosiowa, tynkowana, zwieńczona gzymsem koronującym. Okna prostokątne, trójskrzydłowe, bez obramień. W małym stopniu zachowana drewniana stolarka okienna (w lukarnie w dachu). Boczna elewacja willi częściowo bezokienna. W jej przybudówce prostokątny otwór wejściowy do budynku.

Ponad elewacją frontową połączyć dachu z pokryciem ceramicznym i z małą facjatą z oknem trójskrzydłowym, nakrytą dachem pulpitowym.

Posesja wydzielona ceglany ogrodzeniem ze słupkami i drewnianymi segmentami.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

Ulica Sejmowa

Weissenburger Straße od 1885 r. do 1945 r.

Ulica wytyczona ok. 1870 jako boczna ulica prowadząca do koszar grenadierów. Na planie z 1899 r. zabudowana na odcinku od ul. Żłotoryjskiej do Hutników, dalsza część w kierunku zachodnim jedynie zaznaczona jako planowana.

- ul. Sejmowa 1 (fot. 1015, 1016)

Kamienica czynszowa, wzn. przed 1899 r., historyzm (neorenesans północny łączony z neobarokiem).

Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem, podpiwniczona, czterokondygnacyjna z podstryszem.

Fasada 6-osiowa ze środkowym, czworobocznym, trzykondygnacyjnym ryzalitem (z jednostronnie umieszczonymi balkonami), zwieńczonym pełną balustradą balkonu. Elewacja licozana cegłą, przyziemie pokryte pasowym boniowaniem złożonym z boni rustykowanych. Detal architektoniczny wykonany w tynku: pasowe gzymsy pod oknami przyziemia, nad przyziemem, pod oknami wyższych kondygnacji oraz na wysokości nadproży okien I i II piętra. Naroża fasady i ryzalitu ujęte lizenami przewiązanymi gzymsami. Ryzalit zwieńczony profilowanym gzymsem, a fasada — uproszczonym belkowaniem złożonym z gładkiego fryzu (z okienkami podstrysza) i z profilowanego gzymsu. Otwór wejściowy w lewej, skrajnej osi, prostokątny, w tynkowej, pozornej opasce (w licu boniowania przyziemia). Otwór wejściowy wypełniony drzwiami w stylu uproszczonego neoklasycyzmu, dwuskrzydłowymi, drewnianymi, ramowo-płycinowymi z nadświetłem. Okna dwuskrzydłowe, prostokątne, w przyziemiu bez obramień. Pod oknami bonie diamentowe. Okna I–III piętra w połączonych, rozbudowanych obramieniach stanowiących element pionowego podziału elewacji. Okna I piętra zaopatrzone w dekoracyjne ławy podokienne w formie odcinków tralkowej balustrady. Same otwory ujęte tynkowymi opaskami z przewiązkami. Nad opaskami płyciny z półkolistymi aneksami ujęte konsolami naczółków półkolistych lub trójkątnych (w ryzalicie). W polach naczółków motyw muszli ze ślimacznicami lub kobiecymi główkami. Naczółki okien I piętra wprowadzone w prostokątne płyciny podokienne okien II piętra. Obramienia okien II piętra w profilowanych obramieniach z przewiązkami, z boniami diamentowymi powyżej, ujętymi konsolami wspierającymi profilowane gzymsy nadokienne. Na gzymsach oparte płyciny podokienne okien III piętra z tynkowymi ramami i z polami licowanymi cegłą. Okna tej kondygnacji (prostokątne) ujęte opaskami z przewiązkami, zamkniętymi łukami odcinkowymi. W niewielkim stopniu zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami i z profilowanymi ślemionami. Balkon w przyziemiu wydzielony pełną, gładką balustradą. Balkony I i II piętra ograniczone kutymi balustradami. Balustrada balkonu wieńczącego ryzalit pełna, z podwaliną, słupkami i gzymsem murowanymi, tynkowanymi oraz z segmentami licowanymi cegłą.

Fasada osłonięta połacią dachu z pokryciem ceramicznym.

Elewacja boczna zwieńczona schodkowym szczytem, w górnej części licozana cegłą klinkierową w dwóch odcieniach. Licówka zdobiona wzorami geometrycznymi. Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów, relikty stolarki okiennej, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
- kute balustrady balkonów;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Sejmowa 2 (fot. 1017)

Kamienica czynszowa, wzn. przed 1899 r., historyzm (neorenesans północny łączony z neobarokiem). Około 2000 r., w trakcie remontu, elementy artykulacji elewacji oraz obramienia okienne I i III piętra uproszczone.

Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem (od frontu) oraz — z wcięciem części elewacji tylnej. Kamienica podpiwniczona, czterokondygnacyjna z podstryszem.

Fasada 6-osiowa ze środkowym, czworobocznym, trzykondygnacyjnym ryzalitem (z jednostronnie umieszczonymi balkonami), zwieńczonym pełną balustradą balkonu. Elewacja (cokół i wyższe kondygnacje) licowana cegłą. Przyziemie pokryte pasowym boniowaniem. Detal architektoniczny wykonany w tynku, obecnie zniekształcony. Nad cokołem uproszczone belkowanie (z gzymsem pod oknami przyziemia z obdaszkiem). Drugie uproszczone belkowanie nad przyziemiem. Wyżej pasowe gzymsy łączące się z obramieniami okien I–III piętra. Naroża fasady i osie okienne ryzalitu ujęte lizenami. Ryzalit zwieńczony profilowanym gzymsem, a fasada — uproszczonym belkowaniem złożonym z gładkiego fryzu (z okienkami podstryza) i z profilowanego gzymsu. Otwór wejściowy w prawej, skrajnej osi, prostokątny, w tynkowej opasce ze sfazowanymi narożami i wypustkami przy węgarach. Okna dwuskrzydłowe, prostokątne, w przyziemiu w oryginalnych obramieniach kształtowanych jak oprawa otworu wejściowego. Pod oknami prostokątne, wgłębne płyciny. Okna I piętra ujęte zniekształconymi obecnie tynkowymi opaskami z przewiązkami. Nad opaskami trapezowe płyciny zwieńczone trójkątnymi naczółkami. Brak naczółków nad oknami w partii I piętra ryzalitu. Na poziomie II piętra ryzalitu okna w opaskach z przewiązkami. Pod oknami diamentowe bonie. W pozostałej części elewacji okna II–III piętra w połączonych obramieniach. Okna II piętra w obramieniach uszakowych (z guttami) zaopatrzonych w płyciny nadokiennie i w profilowane gzymsy nadokiennie na konsolach. Na gzymsach tych oparte płyciny podokiennie okien III piętra z tynkowymi ramami i polami licowanymi cegłą. Okna tej kondygnacji ujęte zniekształconymi opaskami z płycinami nadokiennymi. W niewielkim stopniu zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami i z profilowanymi ślemionami. Balkon w przyziemiu wydzielony balustradą pełną (częścią uproszczonego belkowania nad cokołem), zdobioną wgłębnią płyciną. Balkony I i II piętra ograniczone kutymi balustradami. Balustrada balkonu wieńczącego ryzalit pełna, gładka.

Fasada osłonięta połacią dachu z pokryciem ceramicznym.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Schody częściowo z lastriko, częściowo drewniane, dwubiegowe powrotne. W dolnej partii — z poręczą metalową.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów, relikty stolarki okiennej, stolarka drzwi wewnętrznych;
- kute balustrady balkonów, kute fragmenty balustrady schodów wewnętrznych;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, kategorie, piece.

Konieczna rekompozycja wystroju elewacji w nawiązaniu do wystroju elewacji sąsiednich kamienic. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Sejmowa 3 (fot. 1018)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., historyzm (neorenesans północny łączony z neobarokiem).

Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem (od frontu) oraz — z wcięciem części elewacji tylnej. Kamienica podpiwniczona, czterokondygnacyjna z podstryszem.

Fasada 6-osiowa ze środkowym, czworobocznym, trzykondygnacyjnym ryzalitem (z jednostronnie umieszczonymi balkonami), zwieńczonym pełną balustradą balkonu. Elewacja licozana cegłą, przyziemie pokryte pasowym boniowaniem. Detal architektoniczny wykonany w tynku: gzyms cokołowy, uproszczone belkowanie nad przyziemiem, gzymsy profilowane pod oknami wyższych kondygnacji oraz gzyms pasowy na wysokości nadproży okien I piętra. Dodatkowo — wąskie, ceglane fryzy (z ukośnie ułożonych cegieł) na poziomie ślemion okien I–III piętra. Naroża ryzalitu ujęte lizenami przewiązаныmi gzymsami. Ryzalit zwieńczony profilowanym gzymsem, a fasada — uproszczonym belkowaniem złożonym z gładkiego fryzu (z okienkami podstrysza) i z profilowanego gzymsu. Otwór wejściowy w lewej, skrajnej osi, prostokątny, w profilowanej opasce. Okna dwuskrzydłowe, prostokątne, w przyziemiu w profilowanych obramieniach. Okna I–III piętra w połączonych, rozbudowanych obramieniach stanowiących element pionowego podziału elewacji. Okna I piętra zaopatrzone w dekoracyjne ławy podokienne z prostokątnymi płycinami. Same otwory ujęte obramieniami uszakowymi. Nad obramieniami płyciny z wklęsłymi narożnikami flankowane konsolami naczółków półkolistych lub trójkątnych (w ryzalicie). Naczółki okien I piętra nałożone na prostokątne płyciny podokienne okien II piętra. Obramienia okien II piętra również uszakowe, z prostokątnymi płycinami nadokiennymi z dekoracją płycinową. Pod oknami III piętra dekoracyjne ławy podokienne jak pod oknami I piętra. Okna III piętra w uszakowych obramieniach, z prostokątnymi płycinami nadokiennymi i profilowanymi gzymsami nadokiennymi na konsolach. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami i z profilowanymi ślemionami. Balkon w przyziemiu wydzielony pełną balustradą pokrytą boniowaniem. Balkony I i II piętra ograniczone kutymi balustradami. Balustrada balkonu wieńczącego ryzalit pełna, z podwaliną, słupkami i gzymsem oraz z segmentami licowanymi cegłą.

Fasada osłonięta połacią dachu z pokryciem ceramicznym.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi.

Stan zachowania:

- dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów, relikty stolarki okiennej, stolarka drzwi wewnętrznych;
- kute balustrady balkonów;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, piece.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• Sejmowa 4 (fot. 1019)

Willa, wzn. ok. 1900, historyzm (neorenesans północny z elementami neoklasycyzmu).

Mur., tynk., na planie prostokąta z aneksami, podpiwniczona, dwukondygnacyjna. Bryła rozczłonkowana ryzalitami, przybudówkami, nakryta dachem mansardowym.

E l e w a c j a f r o n t o w a 4-osiowa, ze skrajnym, podwyższonym, dwuosiowym ryzalitem pozornym z trójkątnym szczytem. Elewacja licowana cegłą, z wystrojem wykonanym w tynku. Rozczłonkowana gzymsem cokołowym, narożnym przemiennym boniowaniem (z boniami gładkimi i rustykowanymi) i — gzymsem nad przyziemiem. Osłonięta wysuniętym okapem dachu. Okna prostokątne różnej wielkości, w rozbudowanych obramieniach stanowiących element pionowej artykulacji elewacji. Pod oknami przyziemia dekoracyjne ławy podokienne z nałożonymi na nie fartuchami w kształcie podkowy. Okna w opaskach z kluczami, wyżej prostokątne płyciny i wąskie gzymsy nadokienne. Okna w partii I piętra ryzalitu z podobnymi ławami podokiennymi (bez fartuchów), w uszakowych obramieniach, z trójkątnymi naczółkami. W szczycie ryzalitu okulus w opasce. W pozostałej części elewacji, pod okapem dachu małe okna w opaskach, zaopatrzone w dekoracyjne ławy podokienne. Skrajny ryzalit zwieńczony trójkątnym szczytem z okapami opartymi na wspornikach, w górnej części połączonymi dekoracyjnie ujętymi zastrzałami. Pomiędzy nimi ozdobne odeskowanie z ażurami.

E l e w a c j a b o c z n a 3-osiowa, ze skrajnymi osiami z oknami ślepyimi oraz z centralnie umieszczonym wejściem. Zwieńczona trójkątnym szczytem. Ożywiona centralnie usytuowaną dwukondygnacyjną drewnianą przybudówką o konstrukcji szkieletowej, zawierającą w przyziemiu ganek (poprzedzony jednobiegowymi schodami), i w partii I piętra — zadaszony balkon. Artykulacja elewacji i ujęcie obramień okiennych jak w fasadzie. W drewnianej, ażurowej przybudówce — balustrady ganku i balkonu pełne. W górnych częściach ganku i balkonu konstrukcja szkieletowa wzbogacona ozdobną kratownicą i giętymi elementami dekoracyjnymi wykreślającymi łuki. Szczyt dachu balkonu odeskowany, osłonięty wysuniętymi okapami dachu. Okapy w górnej części połączone dekoracyjnie ujętymi zastrzałami. Pomiędzy nimi ozdobne odeskowanie z ażurami. Podobnie kształtowane odeskowanie między okapami dachu budynku.

E l e w a c j a t y l n a 3-osiowa, ożywiona asymetrycznym jednoosiowym, podwyższonym ryzalitem. Ryzalit zwieńczony trójkątnym szczytem z okapami opartymi na wspornikach, w górnej części połączonymi zastrzałami ujętymi dekoracyjnie. Elewacja licowana cegłą, z artykulacją jak w fasadzie. Okna prostokątne różnej wielkości, z podokiennikami na wspornikach, ujęte gładkimi opaskami z uszakami.

W elewacjach częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekorowanymi słupkami i profilowanymi, stałymi ślemionami. Ponad elewacjami połacie dachu z pokryciem ceramicznym.

Posesja częściowo wydzielona murem.

Stan zachowania:

— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku z ryzalitami o konstrukcji szkieletowej;
- ceramiczne pokrycie połaci dachowych nad elewacjami;
- detal architektoniczny fasady, w tym dekoracyjne elementy wystroju wykonane z drewna;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

Ponadto ochronie podlegają inne oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Sejmowa 5 (fot. 1020)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., historyzm (neorenesans łączony z neoklasycyzmem i neobarokiem).

Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna z podstryszem.

Fasada 6-osiowa z balkonami w dwóch środkowych osiach, tynkowana. Przyziemie pokryte boniowaniem z przemiennie ułożonych boni diamentowych i rustykownych. Detal architektoniczny wykonany w tynku: gzyms cokołowy, profilowane gzymsy nad przyziemiem i pod oknami I–III piętra. Naroża elewacji ujęte przemiennym boniowaniem. Fasada zwieńczona uproszczonym belkowaniem złożonym z wąskiego architrawu, gładkiego fryzu (z okienkami podstrysza), pasa jajownika i z konsol wspierających okap dachu. Płaszczyzny elewacji pomiędzy oknami I–III piętra wypełnione współczesną dekoracją rytą w tynku — układem ukośnych, krzyżujących się linii. Otwór wejściowy w lewej, skrajnej osi, prostokątny, bez obramienia, wypełniony drzwiami w stylu neorenesansu, drewnianymi, dwuskrzydłowymi, ramowo-płycinowymi, z nadświetłem. Okna dwuskrzydłowe, prostokątne, w przyziemiu bez obramień, zaakcentowane układem kłinców z boniowania. Pod oknami wgłębne, prostokątne płyciny, każda wypełniona czterema boniami diamentowymi. Okna I–III piętra w rozbudowanych obramieniach. Okna I piętra zaopatrzone w dekoracyjne ławy podokienne w formie odcinków balustrad. Same otwory w profilowanych obramieniach. Nad nimi bonie diamentowe ujęte konsolami półkolistych naczółków. Pola naczółków wypełnione stylizowanymi kartuszami otoczonymi wicią akantu. Okna II piętra także w profilowanych obramieniach, zaopatrzone w profilowane gzymsy na konsolach. Pomiedzy obramieniami otworów a gzymsami dekoracja ornamentalna w formie głów putt i owocowo-kwiatnych girland. Na każdym nadokiennym gzymsie ustawiony dekoracyjny wazon flankowany przez kule na postumentach. Okna III piętra w uszakowych obramieniach, z diamentowymi boniami powyżej. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami i profilowanymi słupkami. Niektóre słupki dodatkowo dekorowane. Balkon w przyziemiu wydzielony pełną balustradą z wyrazistymi słupkami i wgłębnymi segmentami. Balkony I–III piętra ograniczone kutymi balustradami o formach historyzujących.

Fasada osłonięta połacią dachu z pokryciem ceramicznym.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi zewnętrznych i wewnętrznych;
- kute balustrady balkonów;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• **ul. Sejmowa 5a, 5b, 5c (fot. 1021, 1022)**

Koszary Drugiego Zachodniopruskiego Regimentu Grenadierów Królewskich imienia Wilhelma I, wzn. 1874–1882, na terenie wydzielonym później wytyczonymi ulicami Sejmową, Hutników i Nowy Świat. Obecnie siedziba Wyższej Szkoły Zawodowej im. Wittelona.

Cztery budynki ustawiono w czworobok wokół placu apelowego, obsadzonego szpalerami kasztanowców. Trzy podobne zbudowano z silnym zaakcentowaniem ich zamkowego i militarnego charakteru, w stylu budownictwa ceglanego, z nawiązaniem do szkoły berlińskiej 3 ćw. XIX w., neoklasycyzmu, neogotyku i neoromanizmu. Każdy z tych trzech budynków wzniesiono na planie litery E, z centralnie usytuowaną, pięciokondygnacyjną częścią środkową (łącznie z suteroną), flankowaną bocznymi czterokondygnacyjnymi członami (z dachami dwuspadowymi), zamkniętymi skrajnie krótkimi skrzydłami z dachami czterospadowymi. We frontowej części każdego z budynków jego środkową część i skrajne skrzydła kształtowano jako ryzality, a od strony dziedzińca przestrzennie je wyeksponowano. Czwarty budynek koszarowy — stajnię wzniesiono w stylu budownictwa ceglanego łączącego z neoklasycyzmem, jako obiekt na planie prostokąta, parterowy. Ponadto w latach 1874–ok. 1930 zlokalizowano od strony ul. Nowy Świat, na osi jednego z budynków koszarowych, trzy budynki gospodarcze, w tym kotłownię.

Zespół kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Sejmowa 5a (fot. 1023, 1024, 1025)**

(WEZ, 1999)

Główny budynek koszarowy, wzn. 1874–1882, w stylu budownictwa ceglanego, z nawiązaniem do szkoły berlińskiej 3 ćw. XIX w., neoklasycyzmu, neogotyku i neoromanizmu.

Budynek zwrócony fasadą ku ul. Hutników, usytuowany we wschodniej pierzei założenia, mur., licowany cegłą, wewnątrz tynk.

E l e w a c j a f r o n t o w a 46-osiova, komponowana symetrycznie i osiowo, ale odrębnie w częściach środkowej, bocznych oraz — w skrajnych ryzalitach. Elewacja części środkowej (z dwoma skrajnymi ryzalitami) w przyziemiu 9-osiova, w wyższych kondygnacjach 11-osiova, z trzema zgrupowanymi osiami nad portalem. Elewacja północnego członu bocznego 14-osiova we wszystkich kondygnacjach. Taka sama ilość osi w elewacji południowego członu bocznego, tylko w przyziemiu 15-osiova. Tu w jednej z osi zmieniony układ okien. W miejsce pary okien wyprute trzy okna zamknięte półkoliście (centralne większe, dwuskrzydłowe i dwa boczne, mniejsze, jednoskrzydłowe). Elewacja skrajnego północnego ryzalitu pięcioosiowa, ze środkową osią wyodrębnioną i z parami osi zgrupowanych. Natomiast w elewacji skrajnego ryzalitu południowego trzy duże okna (na wysokości okien przyziemia i I piętra). W partii II piętra — rozkład okien jak w elewacji ryzalitu północnego.

Cokół fasady licowany wtórnie kamiennymi płytami, wydzielony kamiennym gzymsem cokółowym. Naroża zaakcentowane postumentami lizen przekształconymi w formę trapezu. Wyższe partie fasady licowane cegłą, z detalem architektonicznym wykonanym z cegły klinierowej. W środkowej części fasady zaznaczone podział ramowy i lizeny obejmujące środkową oś oraz podkreślające naroża skrajnych ryzalitów. Lizeny akcentujące oś elewacji przesłonięte w partii przyziemia dwoma słupami posadowionymi na rozszerzających się ku dołowi cokółach. Lizenami podkreślone także naroża elewacji skrajnych ryzalitów. Na styku przyziemia i I piętra lizeny przewiązane dekoracyjnym szlakiem (z motywem sześcioramienną gwiazdą) i profilowanym gzymsem z denticuli. Na styku z gzymsem i szlakiem wykształcone pseudo-głowice lizen. Analogicznie ujęte lizeny w partii I piętra, zaopatrzone w uproszczone cokóły, wprowadzone w rozbudowaną strefę wieńczącą, złożoną z: profilowanego gzymsu, pasa pseudomachikuł, fryzu (z przemiennie ułożonymi rozetami i prostokątami z wklęsłymi bokami) oraz — z profilowanego gzymsu wieńczącego. Boczne człony elewacji pomiędzy jej centrum a skrajnymi ryzalitami pozbawione podziałów pionowych, dzielone nad przyziemiem gzymsem ze szlakiem i zwieńczone rozbudowaną strefą wieńczącą. Dodatkowa dekoracja fasady — ozdobne zwieńczenia ryzalitów jej części środkowej, panoplia wykonane z metalu lub kamienia.

Otwór wejściowy w osi środkowej części elewacji, wysoki, zamknięty półkoliście, w uskokowym obramieniu. Dodatkowo ujęty obramieniem w formie pilastrów (z kamiennymi, kostkowymi postumentami i uproszczonymi głowicami) oraz — archiwolty z kłinców, ozdobionej kluczem. Klucz podparty wolutą z motywem liścia akantu. Nad kluczem portalu kolisty medalion, obramiony od góry zaokrąglonym fragmentem gzymsu nad przyziemiem. W portalu drewniane, dwuskrzydłowe drzwi ramowo-płycinowe z nadświetlem, zdobione dekoracją płycinową. W połączonych skrzydłach wycięte drugie mniejsze, drzwi, także o łuku półkolistym, obecne nowe.

W osi środkowej części fasady jednoskrzydłowe okna zamknięte półkoliście. W skrajnych ryzalitach tej partii elewacji oraz w przyziemiu podobne okna, ale dwuskrzydłowe. Pozostałe okna zamknięte łukami odcinkowymi. W bocznych członach fasady oraz w skrajnych ryzalitach okna przyziemia zamknięte półkoliście, w wyższych kondygnacjach — odcinkowo. Na długości całej fasady okna sutereny prostokątne, bez obramień. Okna przyziemia z wydatnymi ławami podokiennymi, także bez obramień, tylko z łukami podkreślonymi układem kłinców (w licówce). Okna I i II piętra umieszczone w płytkich i niewielkich blendach, także podkreślonych układem kłinców (w licówce).

Północna elewacja północnego, skrajnego skrzydła, 6-osiowa, z osiami odsuniętymi od naroży, grupowanymi po dwie. Rozczłonkowana jak frontowa elewacja skrzydła. Podobnie wykrojone i oprawione okna. W pasie pseudomachikuł, w strefie wieńczącej, wtórne, prostokątne okna bez obramień.

Południowa elewacja południowego, skrajnego skrzydła, 7-osiowa, podzielona na dwie części, 2-osiową oraz 5-osiową (w przyziemiu). We części dwuosiowej dwa duże, trójskrzydłowe okna (na poziomie przyziemia i I piętra). Pod nimi pary prostokątnych okien (w partii cokółu), nad nimi pary okien zamkniętych odcinkowo (w partii II piętra). W pięcioosiowej części elewacji rozkład, kształty i obramienia okien jak bocznych członach fasady. Cała elewacja skrzydła rozczłonkowana jak jego elewacja frontowa, z tym, że dekoracyjny szlak i gzyms nad przyziemiem doprowadzony do dużych, trójskrzydłowych okien.

Elewacja (tylna) 33-osiowa, komponowana symetrycznie i osiowo. Elewacja części środkowej (z dwoma skrajnymi, dwuosioowymi, płytkimi ryzalitami) 9-osiowa. Elewacje bocznych członów 7-osiowe, z silniej zaznaczoną dominacją muru. Elewacje skrajnych ryzalitów 5-osiowe, z jednoosiowymi ryzalitami środkowymi. Cała elewacja rozczłonkowana jak fasada, z tym, że fryz z dekoracją roślinno-geometryczną spod gzymsu nad przyziemiem za-

chowany tylko w elewacjach skrajnych skrzydeł. Oś środkowej części elewacji podkreślona występującym ku przodowi fragmentem muru z portalem oraz — nadwieszonym (w partii strefy wieńczącej) fragmentem muru z tarczą zegarową. Ów górny występ muru flankowany przez dwa pilastry posadowione na cokołach, wspierające odcinek gzymsu na wysokości gzymsu koronującego.

Główny otwór wejściowy w osi środkowej części elewacji wysoki, zamknięty półkoliście, w uskokowym obramieniu. W portalu drewniane, dwuskrzydłowe drzwi ramowo-płycinowe z nadświetłem, zdobione dekoracją płycinową. W połączonych skrzydłach drzwi wycięte drugie drzwi, mniejsze, także o łuku półkolistym. Obok portalu wyprute dwustronnie po trzy okna jednoskrzydłowe, wyżej w osiach i nad portalem — pary okien dwuskrzydłowych. W skrajnych ryzalitach centralnej partii budynku dwa pozostałe otwory wejściowe, zamknięte łukami odcinkowymi, umieszczone w podobnie zarysowanych, płytkich blendach z łukami podkreślonymi kłińcami (w licówce). Nad oboma wejściami pary okien, w partii IV piętra wyprute po 5 małych okien, posadowionych na wspólnym gzymsie podokiennym. Wszystkie okna w centralnej części budynku zamknięte łukami odcinkowymi, umieszczone, za wyjątkiem okien przyziemia i okien IV piętra, w płytkich blendach. Łuki blend podkreślone kłińcami (w licówce). Okna bocznych członów elewacji i ich obramienia kształtowane jak w fasadzie budynku. W strefie wieńczącej wyprute wtórnie prostokątne okna bez obramień. Elewacje skrajnych skrzydeł z jednoosiowymi ryzalitami środkowym oraz — z bocznymi częściami z osiami okiennymi grupowanymi po dwie. Rozczłonkowane jak frontowe elewacje skrzydeł, z tym, że dodatkowymi lizenami podkreślone także naroża ryzalitów środkowych. Podobnie jak we frontowej i bocznej elewacji skrzydeł wykrojone i oprawione okna. W ryzalitach środkowych otwory wejściowe zamknięte łukami odcinkowymi, umieszczonymi w płytkich blendach z łukami podkreślonymi kłińcami (w licówce). Nad wejściami w ryzalitach — okna klatki schodowej, dwuskrzydłowe, o łukach odcinkowych, także w płytkich blendach. W partii III piętra po trzy małe okna zamknięte odcinkowo, posadowione na wspólnym gzymsie podokiennym.

Elewacje skrzydeł południowego i północnego, zwrócone ku centrum elewacji tylnej dwuosiove, kształtowane jak elewacje członów bocznych fasady i elewacji tylnej.

Stan zachowania:

— bardzo dobry, po remoncie.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku wraz z zadaszeniem;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, stolarka drzwi wewnętrznych;
- ozdobne zwieńczenie ryzalitów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz.

W przypadku wykonywania i wymieniaania stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Sejmowa 5b (fot. 1034, 1035, 1037)

(WEZ, 1999)

Budynek koszarowy, wzn. 1874–1882, w stylu budownictwa ceglanego, z nawiązaniem do szkoły berlińskiej 3 ćw. XIX w., remontowany ok. 2000, neoklasycyzmu, neogotyku i neoro-

manizmu. Budynek zwrócony fasadą ku dziedzińcowi, usytuowany w północnej pierzei założenia, zbudowany na planie litery E, mur., licowany cegłą, wewnątrz tynk.

E l e w a c j a f r o n t o w a 45-osiowa, komponowana symetrycznie i osiowo. Złożona z części środkowej (7-osiowej), z partii bocznych (14-osiowych) oraz z elewacji skrajnych ryzalitów (5-osiowych). Cokół fasady licowany (wtórnie) kamiennymi płytami, wydzielony kamiennym gzymsem cokołowym. Wyższe partie fasady licowane cegłą, z detalem architektonicznym wykonanym z cegły. Artykulacja złożona z: podziału ramowego środkowej części fasady, z lizen ujmujących jej naroża oraz — z lizen podkreślających naroża ryzalitów zamykających fasadę. Na styku przyziemia i I piętra lizeny przewiązane gładkim fryzem i profilowanym gzymsem z denticuli. Brak ceramicznych fryzów — szlaków o motywach geometryczno-roślinnych. Na styku z gzymsem wykształcone pseudogłówce lizen. Analogicznie ujęte lizeny w partii I piętra, zaopatrzone w uproszczone cokoły, wprowadzone w rozbudowaną strefę wieńczącą e. Strefa ta złożona z: profilowanego gzymsu, pasa pseudomachikuł oraz z profilowanego gzymsu wieńczącego. Boczne części elewacji pomiędzy jej centrum a skrajnymi ryzalitami pozbawione podziałów pionowych, dzielone gzymsem (nad przyziemiem) i zwieńczone rozbudowaną strefą wieńczącą.

W środkowej osi centralnej części elewacji płytki, jednoosiowy, jednokondygnacyjny występ muru, przecięty przez gzyms nad przyziemiem, zwieńczony ceglany pseudozasadzeniem. W owym występie muru wysoki, otwór wejściowy zamknięty półkoliście, ujęty obramieniem złożonym z pilastrów (z uproszczonymi głowicami zdobionymi rozetami) oraz — z archiwolty z kłębów. Zaznaczone przyłącza archiwolty, gładkie, obramione profilowaną listwą. Nad portalem kolisty ceramiczny medalion z zatartym napisem oraz wyżej zgrupowane trzy osie okienne.

W elewacjach obu bocznych części fasady i skrajnych ryzalitów: okna sutereny zamknięte łukami odcinkowymi, bez obramień. Okna przyziemia zamknięte półkoliście, także bez obramień, z łukami podkreślonymi układem kłębów (w licówce). Okna I i II piętra o łukach odcinkowych, umieszczone w płytkich i niewielkich blendach, również podkreślonych układem kłębów z licówki elewacji. Blendy posadowione na wspólnych gzymsach podokiennych. W środkowej osi frontowej elewacji każdego ze skrajnych skrzydeł, w partii pasa pseudomachikuł, pojedyncze prostokątne okna bez obramień.

W s c h o d n i a e l e w a c j a w s c h o d n i e g o , s k r a j n e g o s k r z y d ł a, 7-osiowa, z osiami odsuniętymi od naroży oraz z parami skrajnych osi grupowanych po dwie. Elewacja w partii sutereny licowana wtórnie kamiennymi płytami, wyżej — cegłą. Rozczłonkowana jak frontowa elewacja skrzydła. Podobnie jak w fasadzie wykrojone i oprawione okna. Jedno dodatkowe okno (wtórne) w pasie pseudomachikuł, w strefie wieńczącej, prostokątne, bez obramienia. W środkowej osi, w partii sutereny nowy? otwór wejściowy o łuku odcinkowym, współcześnie zadaszony. Podobnie rozwiązana **z a c h o d n i a e l e w a c j a z a c h o d n i e g o , s k r a j n e g o s k r z y d ł a**.

E l e w a c j a t y l n a b u d y n k u wieloosiowa, komponowana symetrycznie i osiowo. Dzielona na segmenty trzema skrzydłami, środkowym i skrajnymi. Tylne elewacje środkowego skrzydła czteroosiowa, z dwiema środkowymi osiami zgrupowanymi. Elewacja z cokołem licowanym płytami kamiennymi (wtórnie), z podziałem ramowym, narożnymi lizenami, dzielona profilowanym gzymsem z gładkim fryzem, zwieńczona jak i inne elewacje budynku. W jej osi płytki, jednoosiowy, jednokondygnacyjny występ muru, zwieńczony odcinkiem gzymsu (na linii gzymsu nad przyziemiem). W owym występie muru wysoki, otwór wejściowy zamknięty półkoliście, ujęty obramieniem złożonym z pilastrów (z uproszczonymi głowicami zdobionymi rozetami) oraz — z archiwolty z kłębów. Zaznaczone przyłącza archiwolty, gładkie, obramione profilowaną listwą. W elewacji okna wykrojone i oprawione jak okna w innych elewacjach budynku, z tym że w bocznych osiach trójskrzydłowe, i wyprute tylko do II piętra włącznie. Okna w środkowych osiach posadowione na wspólnych gzymsach pod-

okiennych. Obie boczne elewacje środkowego skrzydła 6-osiove, z artykulacją jak na elewacjach bocznych członów elewacji. Okna od przyziemia do II piętra — jak w innych elewacjach. Okna w partii III piętra zamknięte półkoliście, bez obramień.

Elewacje bocznych członów elewacji tylnej 9-osiove, z 5 osiami izolowanymi i z parami skrajnych osi. Dzielone jak fasady członów. Według tych wzorów wykrojone i obramione okna.

Tylne elewacje skrajnych skrzydeł pięcioosiowe z jednoosiowymi ryzalitami środkowym oraz z bocznymi częściami z osiami okiennymi grupowanymi po dwie. Cokoły licowane płytami kamiennymi (wtórnie). Elewacje ujęte lizenami, dzielone profilowanym gzymsem z gładkim fryzem przerwany przez ryzalit, zwieńczone jak i inne elewacje budynku. W ryzalitach otwory wejściowe zamknięte łukami pełnymi podkreślonymi klincami (w licówce). Nad wejściami okna klatek schodowych, dwuskrzydłowe, w płytkich blendach, zamknięte łukami pełnymi (w partii I piętra) wyżej — łukami odcinkowymi. Na poziomie III piętra okulusy w uskokowych obramieniach.

Boczne elewacje skrajnych skrzydeł trójosiowe, kształtowane jak elewacje bocznych członów tylnej elewacji budynku.

Stan zachowania:

— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku wraz z zadaszeniem;

— detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów, stolarka drzwi wewnętrznych;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wykonywania i wymieniania stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej, według wzorów z budynku przy ul. Sejmowej 5 c.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Sejmowa 5c (fot. 1038, 1039)

(WEZ, 1999)

Budynek koszarowy, wzn. 1874–1882, w stylu budownictwa ceglanego, z nawiązaniem do szkoły berlińskiej 3 ćw. XIX w., neoklasycyzmu, neogotyku i neoromanizmu. Budynek zwrócony fasadą ku ul. Sejmowej, usytuowany w południowej pierzei założenia, zbudowany na planie litery E, mur., licowany cegłą, wewnątrz tynk.

Elewacja frontowa wieloosiowa, komponowana symetrycznie i osiowo, ale odrębnie w częściach środkowej, bocznych oraz — w skrajnych ryzalitach. Elewacja części środkowej (z dwoma skrajnymi ryzalitami) w przyziemiu 9-osiowa, w wyższych kondygnacjach 10-osiowa, z parami okien nad portalem. Elewacje skrajnych ryzalitów pięcioosiowe, ze środkową osią wyodrębnioną i z parami osi zgrupowanych.

Cokół fasady tynkowany, wydzielony ceglanym gzymsem cokołowym. Naroża zaakcentowane prostokątnymi postumentami lizen. Wyższe partie fasady licowane cegłą, z detalem architektonicznym wykonanym z cegły. W środkowej części fasady zaznaczone — gładki fryz, profilowany gzymś nad przyziemiem oraz — strefa wieńcząca z pasem pseudomachikuł. Lizenami zaakcentowane naroża elewacji skrajnych ryzalitów. Na styku przyziemia i I piętra lizeny przewiązane gładkim fryzem i gzymsem z denticuli. Na styku z gzymsem i szlakiem wykształcone pseudogłowice lizen. Analogicznie ujęte lizeny w partii I piętra, zaopatrzone w

uproszczone cokoły, wprowadzone w rozbudowaną strefę wieńczącą. Strefa złożona z: profilowanego gzymsu, pasa pseudomachikuł, gładkiego fryzu oraz — z profilowanego gzymsu wieńczącego. Boczne człony elewacji części środkowej pozbawione podziałów pionowych, dzielone nad przyziemiem gzymsem z gładkim fryzem i zwieńczone rozbudowaną strefą wieńczącą.

W osi środkowej części elewacji, płytki, jednoosiowy, jednokondygnacyjny występ muru, zwieńczony odcinkiem gzymsu (na linii gzymsu nad przyziemiem). W owym występie muru wysoki, otwór wejściowy zamknięty półkoliście, ujęty obramieniem złożonym z pilastrów (z uproszczonymi głowicami zdobionymi rozetami) oraz — z archiwolty z kłębów i półwałka. Zaznaczone przyłącza archiwolty, gładkie, obramione profilowaną listwą. W portalu, oryginalne drewniane, dwuskrzydłowe drzwi ramowo-płycinowe z nadświetłem, zdobione dekoracją płycinową. W połączonych skrzydłach wycięte drugie mniejsze, drzwi, także o łuku półkolistym.

Na długości całej fasady okna sutereny prostokątne, bez obramień. W przyziemiu środkowej części fasady, w partii jej III piętra, w przyziemiu bocznych członów elewacji frontowej oraz w skrajnych ryzalitach okna zamknięte półkoliście, bez obramień z łukami podkreślonymi układem kłębów (w licówce). W wyższych kondygnacjach — okna o łuku odcinkowym, umieszczone w płytkich i niewielkich blendach, także zaakcentowanych układem kłębów (w licówce).

W s c h o d n i a e l e w a c j a w s c h o d n i e g o , s k r a j n e g o s k r z y d ł a , 7-osiowa, z osiami odsuniętymi od naroży oraz z parami skrajnych osi grupowanych po dwie. Elewacja w partii sutereny tynkowana (cokół), z ceglany gzymsem cokołowym. Wyżej licowana cegłą. Rozczłonkowana jak frontowa elewacja skrzydła, ale bez ceramicznych szlaków pod gzymsem nad przyziemiem i w partii strefy wieńczącej. Podobnie jak w fasadzie wykrojone i oprawione okna, lecz większe. Podobnie kształtowana z a c h o d n i a e l e w a c j a z a c h o d n i e g o , s k r a j n e g o s k r z y d ł a , pozbawiona otworów wejściowych.

E l e w a c j a t y l n a wieloosiowa, komponowana symetrycznie i osiowo. Elewacja części środkowej (z dwoma skrajnymi, dwuosiowymi, płytkimi ryzalitami) 11-osiowa, z oknami jednoskrzydłowymi w trzech środkowych osiach. Elewacje bocznych członów z parami osi. Elewacje skrajnych ryzalitów 5-osiowe, z jednoosiowymi ryzalitami środkowymi. Cała elewacja rozczłonkowana podobnie jak fasada. Oś środkowej części elewacji podkreślona występującym ku przodowi fragmentem muru z portalem. Otwór wejściowy wysoki, zamknięty półkoliście, ujęty obramieniem złożonym z pilastrów (z uproszczonymi głowicami zdobionymi rozetami) oraz — z archiwolty z kłębów. Zaznaczone przyłącza archiwolty, gładkie, obramione profilowaną listwą. W przyziemiu środkowej części fasady oraz w partii jej III piętra dwuskrzydłowe okna zamknięte półkoliście. W pozostałych częściach tej partii elewacji okna o łuku odcinkowym. Okna bocznych członów elewacji i ich obramienia kształtowane jak w fasadzie budynku.

Tylne elewacje skrajnych skrzydeł pięcioosiowe z jednoosiowymi ryzalitami środkowym oraz z bocznymi częściami z osiami okiennymi grupowanymi po dwie. Cokoły licowane płytami kamiennymi (wtórnie). Elewacje ujęte lizenami, dzielone profilowanym gzymsem z gładkim fryzem przerwany przez ryzalit, zwieńczone jak i inne elewacje budynku. W ryzalitach otwory wejściowe zamknięte łukami pełnymi podkreślonymi kłębami (w licówce) i — ceglany listwami. W otworach wejściowych oryginalne drewniane, dwuskrzydłowe drzwi z nadświetłami, ramowo-płycinowe. Nad wejściami w ryzalitach okna klatek schodowych, dwuskrzydłowe, w płytkich blendach, zamknięte łukami pełnymi (w partii I piętra) wyżej — łukami odcinkowymi. Na poziomie III piętra okulusy w uskokowych obramieniach. B o c z n e e l e w a c j e s k r a j n y c h s k r z y d e ł trójosiowe, z wystrojem i oknami jak w bocznych częściach tylnej elewacji budynku.

Stan zachowania:

— budynek w trakcie remontu.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku wraz z zadaszeniem;

— detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów, relikty stolarki okiennej, stolarki drzwi wejściowych i wewnętrznych;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wykonywania i wymieniania stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej, według zachowanych wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Sejmowa 5a (fot. 1029, 1030, 1031)**

Budynek gospodarczy (stajnia?) należący do koszar grenadierów królewskich imienia Wilhelma I, wzn. 1874–1882, przebudowany ok. 2000 r. na bibliotekę i salę gimnastyczną. Wzniesiony w stylu budownictwa ceglanego, z nawiązaniem do szkoły berlińskiej 3 ćw. XIX w., neoklasycyzmu, neogotyku i neoromanizmu.

Budynek zwrócony fasadą ku dziedzińcowi, usytuowany w zachodniej pierzei założenia, mur., na planie wydłużonego prostokąta, jednokondygnacyjny, licowany cegłą, wewnątrz tynk. Nakryty dachem dwuspadowym z wysuniętymi okapami, opartymi na drewnianych wspornikach.

Elewacja frontowa, wschodnia wieloosiowa, komponowana symetrycznie i osiowo. Rozczłonkowana podziałem ramowym wzbogaconym pod górną listwą pasem ceglanych konsol. W wydzielonych lizenami segmentach — półkoliście zamknięte okna i drzwi, o różnych proporcjach i rozmiarach, obecnie przebudowywane. Łuki okien podkreślone kłińcami oraz listwami.

Elewacje boczne. Jedna 4-osiowa, rozczłonkowana podziałem ramowym, przepruta dwoma dużymi oknami zamkniętymi półkoliście oraz dwoma oknami termalnymi, pod którymi okna prostokątne. Łuki okien podkreślone kłińcami oraz listwami. Druga elewacja boczna ożywiona podziałem ramowym, bezokienna.

Elewacja tylna, zachodnia wieloosiowa, komponowana symetrycznie i osiowo. Rozczłonkowana podziałem ramowym wzbogaconym pod górną listwą pasem ceglanych konsol. W wydzielonych lizenami segmentach półkoliście zamknięte blendy z oknami termalnymi w górnych częściach. Łuki okien podkreślone kłińcami oraz listwami. Pod blendami prostokątne płyciny podokienne z dodatkowymi, wgłębnyymi płycinami.

Stan zachowania:

— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku wraz z zadaszeniem;

— detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów;

W przypadku wykonywania i wymieniaania stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Sejmowa 5a (na mapie 5f) (fot. 1026, 1027)**

Budynek gospodarczy i piekarnia należący do koszar grenadierów królewskich imienia Wilhelma I, wzn. 1874–1882, w stylu budownictwa ceglanego, z nawiązaniem do szkoły berlińskiej 3 ćw. XIX w. i neoklasycyzmu. Budynek usytuowany poza dziedzińcem, w północno-wschodniej części założenia (od ul. Hutników),

Zbudowany na planie dwóch połączonych prostokątów, mur., licowany cegłą, wewnątrz tynk. Trójczołowy, złożony z części dwukondygnacyjnej, półtorakondygnacyjnej i parterowej, nakrytych spłaszczonymi dachami dwuspadowymi, z wysuniętymi okapami dachów.

Elewacja frontowa, zachodnia komponowana symetrycznie i osiowo, z jednoosiowym środkowym ryzalitem pozornym. Z zaznaczonym, tynkowanym cokołem, dzielona gzymsem nad przyziemiem, przerwany przez ryzalit. Osłonięta wysuniętym okapem dachu. W ryzalicie otwór wejściowy i okna zamknięte łukiem odcinkowym, pozbawione obramień. Elewacja w partii przyziemia ozdobiona czterouszakowymi płycinami, a nad gzymsem nad przyziemiem — dwiema blendami zamkniętymi odcinkowo.

Elewacje boczne, północna i południowa. Rozczłonkowane jak elewacja frontowa, złożone z trójosiowych części dwukondygnacyjnej (z trójkątnym szczytem) oraz półtorakondygnacyjnej osłoniętej wysuniętym okapem dachu. W obu elewacjach okna o łuku odcinkowym. W polach szczytów okulusy. Okna I piętra w płytkich blendach, pozostałe okna bez obramień.

Elewacja tylna, zachodnia. Elewacja dwukondygnacyjnej części budynku bezokienna, zasłonięta przez jego część półtorakondygnacyjną. Do niej z kolei dobudowana parterowa przybudówka. Przybudówka zwieńczona odcinkiem muru z oknami o łuku odcinkowym przechodzącym w trójkątny szczyt. U podstawy muru fryz z ukośnie ułożonych cegieł. Podobnym szlakiem zwieńczone boki szczytu. W osi muru i szczytu ceglany, czworoboczny komin z cokołem, bazą, podciętymi narożami, gzymsami w górnej części, z czworobocznym, ceglanym zadaszeniem i wylotem. Dodatkowo pole szczytu i komin zdobione blendami zamkniętymi trójkątnie. W górnej części komina okna o łuku odcinkowym, w elewacji frontowej flankowane przez dwa okna szczelinowe w kształcie krzyża. Budynek poprzedzony parterową przybudówką, dawniej z otworami zamkniętymi odcinkowo, obecnie w niektórych elewacjach przebudowanymi. W elewacji szczytowej zwieńczonej trójkątnym szczytem duża prostokątna brama.

Stan zachowania:

— zły.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku wraz z zadaszeniem;

— detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów.

W przypadku wykonywania i wymieniaania stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Sejmowa 5a (na mapie 5f)**

Budynek gospodarczy II należący do koszar grenadierów królewskich imienia Wilhelma I, wzn. 1874–1882, w stylu budownictwa ceglanego, z nawiązaniem do szkoły berlińskiej 3 ćw. XIX w. i neoklasycyzmu. Budynek bliski formalnie stajni, usytuowany poza dziedzińcem, we wschodniej części założenia (od ul. Hutników), najbliżej budynku koszarowego.

Zbudowany na planie wydłużonego prostokąta, jednokondygnacyjny, mur., licowany cegłą, wewnątrz tynk. Nakryty spłaszczonymi dachami dwuspadowymi z wysuniętymi okapami.

Bryła budynku złożona z dwóch części wschodniej i zachodniej, z dachami zestawionymi prostopadle. Część wschodnia, z elewacją dwuosiową i z dwiema elewacjami szczytowymi (z trójkątnymi szczytami) rozczłonkowana podziałem ramowym, wzbogaconym (na jednej z elewacji) o odcinki ceglanego fryzu. W elewacjach wschodniej części budynku otwory wejściowe, brama i okna — o łuku odcinkowym. Elewacje zachodniej części budynku bez artykulacji, pierwotnie przeprute otworami (o łukach odcinkowych i zbliżonych do pełnego), obecnie częściowo przekształconymi.

Stan zachowania:

— zły.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku wraz z zadaszeniem;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów.

Zaleca się rekonstrukcję oryginalnego układu otworów i zachowanie ich form. W przypadku wykonywania stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Sejmowa 5a (fot. 1028)**

Budynek gospodarczy (garaże) należący do koszar grenadierów królewskich imienia Wilhelma I, wzn. ok. 1930 r., modernizm.

Budynek usytuowany we wschodniej pierzei założenia w czworobok (od ul. Hutników). Mur., licowany cegłą, wewnątrz tynk. Zbudowany na planie prostokąta. Dwukondygnacyjny, nakryty spłaszczonym dachem czterospadowym.

Elewacja frontowa, południowa, w przyziemiu z centralnie umieszczonym, prostokątnym otworem wejściowym i z szeregiem prostokątnych bram. W partii I piętra — z 15 prostokątnymi oknami rozmieszczonymi w komponowanym układzie. W środkowych osiach okna szerokie, w pozostałych osiach małe. Elewacja zwieńczona profilowanym gzymsem. Elewacje boczne, wschodnia i zachodnia z wydłużonymi, prostokątnymi oknami w partii I piętra, bez obramień. Elewacje zwieńczone profilowanymi gzymсами. Elewacja tylna, północna, zwieńczona profilowanym gzymsem. Ożywiona w dwóch kondygnacjach komponowanym układem prostokątnych okien o różnych wielkościach i proporcjach.

Stan zachowania:

— zły.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku wraz z zadaszeniem;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów.

W przypadku wykonywania i wymieniaania stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej lub ślusarki.

- **ul. Sejmowa 5a, 5b, 5c (fot. 1032, 1033)**

Zespół koszar wydzielony zróżnicowanym ogrodzeniem. Przy głównym budynku koszar, od strony ul. Hutników ogrodzenie z ceglaną podmurówką, z ceglanymi filarami z kamiennymi czapami oraz z metalowymi, kutymi segmentami. Od strony ul. Sejmowej ceglany mur złożony ze słupów i segmentów nakrytych kamiennymi czapami. Na osi głównego wejścia do budynku brama filarowa, z podobnych słupów jak w ogrodzeniu, ale większych.

- **ul. Sejmowa 6 (fot. 1040, 1041)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., historyzm (neobarok) łączony z secesją.

Budynek na planie litery L, lustrzane odbicie sąsiedniego domu nr 7. Oba budynki nr 6 i 7 zbudowane na rzucie podkowy, z dwoma bocznymi skrzydłami zwróconymi ku ulicy, w nawiązaniu do koncepcji dziedzica honorowego. Oba domy rozdzielone murem ogniowym.

Dom nr 6 mur., tynk., podpiwniczony, dwukondygnacyjny, z bryłą komponowaną symetrycznie i osiowo. Krótki główny korpus zestawiony prostopadle z bocznym skrzydłem zwróconym ku ulicy. Przy styku korpusu i skrzydła jednokondygnacyjny podcień-ganek z balkonem- tarasem na dachu.

Elewacja frontowa głównego korpusu 4-osiova, tynkowana, w przyziemiu gładko, w partii I piętra — tynkiem nakrapianym. Na wysokości balkonu-tarasu (nad skrajnym podcieniem-gankiem) jednoosiowy fragment elewacji ukształtowany jako skrajny ryzalit osłonięty odrębną połącią dachu mansardowego. Detal architektoniczny wykonany w tynku. Zaznaczony cokół, podział ramowy, profilowany gzyms koronujący. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe w stylizowanych, swobodnie komponowanych uszakowych obramieniach z kluczami. Zarysy obramień w partii przyziemia i I piętra zróżnicowane. Główny otwór wejściowy umieszczony w obrębie podcienia-ganku, w skrajnej osi elewacji. Zamknięty łukiem odcinkowym, bez obramienia, wypełniony drzwiami w stylu secesji, drewnianymi, dwuskrzydłowymi, ramowo-płycinowymi, częściowo przeszklonymi, z nadświetlem. Podcień-ganek (z posadzką ceramiczną) nakryty dwuprzęsłowym sklepieniem odcinkowym z przęsłami rozdzielonymi gurtami. Umieszczony skrajnie w fasadzie głównego korpusu, przy styku ze skrzydłem bocznym. Otwarty arkadami o łuku koszowym, od frontu dwiema, z boku — jedną. Arkady podkreślone kluczami, oparte na krępych, wielobocznych kolumnach z uproszczonymi głowicami. Kolumny posadowione na wysokich cokołach, pomiędzy którymi pełne balustrady. Podcień-ganek dostępny przez jednobiegowe schody, z kutą, secesyjną balustradą. Podcień-ganek zwieńczony balustradą balkonu-tarasu. Balustrada złożona z odcinków tralkowych balustrad (bez ażurów), ozdobiona dekoracyjnym wazonem, częściowo wmurowanym w elewację.

Boczne skrzydło budynku zwrócone ku ulicy elewacją, w części osłoniętą połącią dachu, w części zwieńczoną stylizowanym szczytem wolutowym z trójkątnym naczółkiem. Boczna elewacja skrzydła bezokienna. Obie elewacje skrzydła rozczłonkowane podobnie jak elewacja głównego korpusu, a boczna elewacja skrzydła ozdobiona dodatkowo w partii przyziemia dużą prostokątną płyciną. W jej polu mniejsza płycina wypełniona dekoracją ornamentalną w formie tarczy herbowej wykreślonej przy pomocy wici akantu, połączonej ze zwiniętymi liśćmi akantu i stylizowanymi wiciami roślinnymi z pąkami kwiatów.

Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i profilowanymi słupkami, niektórymi dekorowanymi.

Fasada osłonięta połacią dachu z pokryciem ceramicznym, i z lukarnami nakrytymi dachami dwuspadowymi z wysuniętymi okapami.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;

— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów, relikty stolarki okiennej, stolarka drzwi zewnętrznych i wewnętrznych;

— kuta balustrada schodów;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece.

Zaleca się odtworzenie latarni przy balustradzie schodów, przy wykorzystaniu form trzonu latarni z balustrady schodów domu nr 7. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisania do rejestru zabytków, łącznie z domem nr 7.

• ul. Sejmowa 7 (fot. 1041, 1042, 1043)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., historyzm (neobarok) łączony z secesją.

Budynek na planie litery L, lustrzane odbicie sąsiedniego domu nr 6. Oba budynki nr 7 i 6 zbudowane na rzucie podkowy, z dwoma bocznymi skrzydłami zwróconymi ku ulicy, w nawiązaniu do koncepcji dziedzica honorowego. Oba domy rozdzielone murem ogniowym.

Dom nr 7 mur., tynk., podpiwniczony, dwukondygnacyjny, z bryłą komponowaną symetrycznie i osiowo. Krótki główny korpus zestawiony prostopadle z bocznym skrzydłem zwróconym ku ulicy. Przy styku korpusu i skrzydła jednokondygnacyjny podcień-ganek z balkonem- tarasem na dachu.

Elewacja frontowa głównego korpusu 4-osiowa, tynkowana, w przyziemiu gładko, w partii I piętra — tynkiem nakrapianym. Na wysokości balkonu-tarasu (nad skrajnym podcieniem-gankiem) jednoosiowy fragment elewacji ukształtowany jako skrajny ryzalit osłonięty odrębną połacią dachu mansardowego. Detal architektoniczny wykonany w tynku. Zaznaczony cokół, podział ramowy, profilowany gzyms koronujący. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe w stylizowanych, swobodnie komponowanych uszakowych obramieniach z kluczami. Zarysy obramień w partii przyziemia i I piętra zróżnicowane. Główny otwór wejściowy umieszczony w obrębie podcienia-ganku, w skrajnej osi elewacji. Zamknięty łukiem odcinkowym, bez obramienia, wypełniony drzwiami w stylu secesji, drewnianymi, dwuskrzydłowymi, ramowo-płycinowymi, częściowo przeszklonymi, z nadświetlem. Podcień-ganek (z posadzką ceramiczną) nakryty dwuprzęsłowym sklepieniem odcinkowym z przęsłami rozdzielonymi gurtami, umieszczony skrajnie w fasadzie głównego korpusu, przy styku ze skrzydłem bocznym. Otwarty arkadami o łuku koszowym, od frontu dwiema, z boku — jedną. Arkady oparte na krępych, wielobocznych kolumnach z uproszczonymi głowicami, posadowionych na wysokich cokołach. Na wysokości tych cokołów pełne balustrady. Podcień-ganek dostępny przez jednobiegowe schody, z kutą, secesyjną balustradą. Zachowana górna część narożnego słupka balustrady schodów, trzon latarni. Podcień-ganek zwieńczony balustradą balkonu-tarasu. Ba-

lustrada złożona z odcinków tralkowych balustrad (bez ażurów), ozdobiona dekoracyjnym wazonem, częściowo wmurowanym w elewację.

Boczne skrzydło budynku zwrócone ku ulicy, z elewacjami rozczłonkowanymi podobnie jak elewacja głównego korpusu, i z podobnymi obramieniami okien dwuskrzydłowych. Frontowa elewacja skrzydła złożona ze skrajnej części dwuosiowej osłoniętej połącią dachu oraz — z części jednoosiowej (z oknami trójskrzydłowymi), zwieńczonej stylizowanym szczytem wolutowym z trójkątnym naczółkiem. W tej partii elewacji trójskrzydłowe okna zamknięte lukami koszowymi, ujęte profilowanymi obramieniami. Płaszczyzna ściany pomiędzy nimi potraktowana jako płycina międzyokienna. Wypełniona komponowaną symetrycznie dekoracją roślinną w stylu secesji. Ponadto górna część trójskrzydłowego okna I piętra oprawiona stylizowanym obramieniem o falistym zarysie, zdobionym motywem kobiecej głowy z przeplatającymi się pasmami włosów. W szczycie okno termalne w profilowanej opasce z kluczem. W polu trójkątnego zwieńczenia szczytu kartusz wykreślony układem wici roślinnej.

Boczna elewacja skrzydła bezokienna ozdobiona w partii I piętra prostokątną płyciną wypełnioną dekoracją ornamentalną. Medalion z przedstawieniem orientalnej lampy otoczony girlandami i rogami obfitości. Na skrajach płyciny wyobrażenia dużych, egzotycznych ptaków na tle stylizowanego ornamentu roślinnego.

Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i profilowanymi słupkami.

Fasada osłonięta połącią dachu z pokryciem ceramicznym, i z lukarnami nakrytymi dachami dwuspadowymi z wysuniętymi okapami.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połąci dachowej nad fasadą;

— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów, relikty stolarki okiennej, stolarka drzwi zewnętrznych i wewnętrznych;

— kuta balustrada schodów zewnętrznych połączona z trzonem latarni;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece.

Zaleca się odtworzenie latarni przy balustradzie schodów. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisania do rejestru zabytków, łącznie z domem nr 6.

Ulica Henryka Sienkiewicza

Do 1945 r. *Herdestraße*.

Wytyczona ok. 1924 r., jako jedna z ulic osiedla domów jednorodzinnych na południe od ul. W. Grabskiego. Zachowała charakter ulicy osiedlowej, do której dostosowała się współczesna zabudowa (fot. 1047).

- ul. H. Sienkiewicza 1/3 (fot. 1044)

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- ul. H. Sienkiewicza 2

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- ul. H. Sienkiewicza 4 (fot. 1045)

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- ul. H. Sienkiewicza 6 (fot. 1045)

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- ul. H. Sienkiewicza 8 (fot. 1046)

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- ul. H. Sienkiewicza 10

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

Ulica Fryderyka Skarbka

Baumgartstraße 1885 r.; Franciszka Ksawerego Lubeckiego-Druckiego 1946; Alfreda Lampego 1952 r.; Fryderyka Skarbka 1991 r.

Przekształcona po rozbiórce fortyfikacji miejskich w 1860 r. z alei topolowej biegnącej u podnóża wałów (widocznej na planie Legnicy z 1826 r.), która była zarazem odgałęzieniem drogi łączącej Przedmieście Jaworzyńskie ze Złotoryjskim (ob. ul. Muzealna).

Wzdłuż ulicy Przesmyk łączącej ulice F. Skarbka i Szkolną, zamykającej jednocześnie od pd.-zach. kwartał zabudowy między ulicą F. Skarbka i Jaworzyńską, ułożony jest chodnik z prostokątnych płyt granitowych.

• ul. F. Skarbka 2 (fot. 1048)

Budynek gimnazjum miejskiego (*Königliche Seminar und Übungsschule*), następnie Miejski i Powiatowy Urząd Pracy (*Arbeits-Amt Liegnitz-Stadt und Liegnitz-Land*) (w l. ok. 1926-1939) – obecnie siedziba ING Banku, wzniesiony w 1905 r.; secesja z elementami neogotyku.

Mur., tynk., przyziemie i detal architektoniczny z cegły; konstrukcja sygnaturki szachulcowa. Budynek wolnostojący, o znacznie rozczłonkowanej bryle, wysoko podpiwniczony, trójkondygnacyjny założony na rzucie prostokąta, kryty spadzistym, ceramicznym dachem wielopłaciowym z różnorodnie kształtowanymi lukarnami oraz sygnaturką opracowaną w formie czworobocznej wieżyczki krytej wielobocznym, baniastym hełmem. Przy sygnaturce od strony fasady drewniany taras widokowy.

Fasada 9-osiowa, ryzalitowana w obrębie 1-4 osi i zwieńczona szczytem o trójkątnej, fantazyjnej linii; opracowana w 9 osi jako pseudowieża nakryta ceramicznym dachem przypominającym hełm, z trójszczytowym pseudowykuszem ozdobionym bogatą dekoracją arkadkową i rozetą, umieszczonym nad przyziemiem. Otwory okienne fasady ukształtowane różnorodnie, w 5-8 osi I i II kondygnacji jako triforia; w I kondygnacji w półokrągłych blendach.

Elewacja tylna 10-osiowa, z czterokondygnacyjnym, ukośnym ryzalitem w pd.-wsch. narożu oraz 2 i 3-osiowym pseudoryzalitem w 7 osi, poprzedzonym zadaszonym portykiem i zwieńczonym trójkątnym szczytem z trzema wydłużonymi blendami. Otwory okienne zamknięte odcinkowo; część zdwojona, w blendach.

Elewacja boczna wsch. bez otworów, z wyrobioną w tynku dekoracją ornamentalno-ramową i przedstawieniem koguta na tle tarczy słonecznej.

Elewacja boczna pn. bogato dekorowana, z otworem okiennym w formie biforium i wielką, arkadową blendą.

Ceglany detal architektoniczny wszystkich elewacji bardzo różnorodny, inspirowany gotykiem, z przewagą arkadowych blend.

Stolarka okienna i drzwiowa współczesna.

Wnętrze nierozpoznane.

Budynek połączony współczesnym łącznikiem z budynkiem dawnej hali gimnastycznej, obecnie przystosowanym do potrzeb bankowych.

Stan zachowania:

— dobry, budynek po remoncie.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- historyczne granice parceli wraz z ogrodzeniem;
- bryła budynku, forma dachu;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, boazerie, stolarka drzwi wewnętrznych, posadzki itp.

Budynek hali gimnastycznej gimnazjum miejskiego (*Königliche Seminar und Übungsschule*) — obecnie kasy banku ING Banku, wzniesiony w 1899 r. wg projektu radcy budowlanego Lothara Schönfeldera; secesja z elementami neogotyku. (fot. 1049)

Mur., tynk., cokół i detal architektoniczny z cegły. Budynek wolnostojący, jednokondygnacyjny, kryty dachem trójsпадowym, poprzedzony niższą przybudówką o rozczłonkowanej bryle, ze szczytem o linii wklęsło-wypukłej. W pn.-zach. narożu korpusu głównego pseudo-wieżyczka z wielobocznym hełmem cebulastym. Otwory okienne zasadniczego korpusu duże, zamknięte pełnymi łukami, w ceglanych opaskach. Otwory okienne przybudówki mniejsze o zróżnicowanych wykrojach, także w opaskach ceglanych; w szczycie okulus. Stolarka okienna i drzwiowa współczesna; w oknach metalowe kraty.

Wnętrze zaadaptowane do celów bankowych (sala kas).

Budynek połączony współczesnym łącznikiem z budynkiem głównym.

Stan zachowania:

- dobry, budynek po remoncie.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, forma dachu;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów.

Zespół kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. F. Skarbka 5 (fot. 1050)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1877 r., neorenesans północny.

Mur., tynk., III i IV kondygnacja fasady w wątku ceglany. Kamienica podpiwniczona, czterokondygnacyjna, z 1-osiową facjatą w ostatniej osi fasady, nakrytą czterobocznym, wyoblo-nym hełmem ze sterczynką. Nad elewacją frontową połąć łamanego dachu, w której trzy niewielkie, drewniane lukarny z trójsпадowymi dachami ostrosłupowymi. Elewacja tylna rozczłonkowana środkowym V-kondygnacyjnym ryzalitem mieszczącym klatkę schodową oraz bocznym skrzydłem oficynowym.

Fasada 6-osiowa, z szerokim, prostokątnym otworem bramnym w 6 osi. W 3-4 osi II i III kondygnacji oraz w 2 i 5 osi IV kondygnacji porte-fenêtre poprzedzone prostokątnymi balkonami wspartymi na ozdobnych, wolutowych konsolach; w IV kondygnacji konsole na wspornikach w kształcie głów putt. Balustrady balkonów kute. Facjata tynkowana, ujęta pilastrami i spływami wolutowymi. I i II kondygnacja fasady boniowane, tynkowane; w przyziemiu bonie naprzemian gładkie i fakturowe, wyżej gładkie. W obu kondygnacjach nadproża otworów zaakcentowane układem boni; pod otworami okiennymi płyciny podokienników z rautami

(przyziemie) i ornamentem okuciowym (II kondygnacja). Pozostały detal architektoniczny tynkowy: profilowane gzymsy nad I i II kondygnacją, pasy gzymsowe, gzyms wieńczący, obramienia okienne III i IV kondygnacji w formie profilowanych, uszakowych opasek, zwieńczonych w III kondygnacji gzymsami nadokiennymi (ponad gzymsem nadokiennym w 6 osi naczółek segmentowy z motywem konchy muszli w polu), dekoracja facjaty. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi śleminami. Drzwi bramne neorenesansowe, bogato zdobione, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, ze stałym nadświetlem i przeszklonymi środkowymi kwaterami zabezpieczonymi kutymi kratami.

Elewacja tylna w całości tynkowana, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody dwubiegowe powrotne, drewniane, z balustradą z l. 20./30. XX w.

Strop sieni ujęty fasetą z neobarokową sztukatorską dekoracją konsolkowo-kartusową.

Stan zachowania:

— dość dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, forma facjaty i lukarn;
- ceglana licówka i detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych;
- kute balustrady balkonów i kraty;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Wskazane przywrócenie ceramicznego pokrycia dachu nad fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. F. Skarbka 6 (fot. 1051)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1877 r., neorenesans północny.

Mur., tynk., fasada ponad przyziemiem w wątku ceglanym. Kamienica podpiwniczona, cztero-kondygnacyjna, z 2-osiową facjatą na osi symetrii fasady, zwieńczoną naczółkiem segmentowym. Nad elewacją frontową połąć łamanego dachu, w której dwie niewielkie, drewniane lukarny z dachami w formie wyoblonych hełmów. Elewacja tylna zryzalitowana, z bocznym skrzydłem oficynowym.

Fasada 6-osiowa, z szerokim, cofniętym otworem bramnym w 1 osi, zamkniętym pełnym łukiem. W 3-4 osi II i III kondygnacji oraz w 4 osi IV kondygnacji porte-fenêtre poprzedzone prostokątnymi balkonami (balkon I piętra wsparty na ozdobnej konsoli). Balustrady balkonów kute, ażurowe. Ponad przyziemiem 3-4 oś zaakcentowana uproszczonymi pilastrami (boniowanymi i gładkimi) dla stworzenia wrażenia pseudoryzalitu zwieńczonego facjatą, której nadano formę szczytu. Analogiczne pilastry na narożach fasady. Facjata tynkowana, z półkoliście zamkniętymi otworami okiennymi, ujęta uproszczonymi spływami oraz pilastrami dźwigającymi gzyms. W polu naczółka motyw konchy muszli. Przyziemie fasady tynkowane, boniowane; nadproża otworów zaakcentowane układem boni, pod otworami okiennymi płyciny podokienników z ornamentem o formach zgeometryzowanych. Wyżej okładzina ceglana z pasami tynkowymi w II kondygnacji oraz pasami gzymsowymi powyżej. Pozostały, tynkowy

detal architektoniczny: profilowane gzymsy międzykondygnacyjne i gzyms wieńczący; obramienia okienne zwieńczone naczółkami segmentowymi w II-kondygnacji, naczółkami trójkątnymi w III kondygnacji oraz gzymsami nadokiennymi w IV kondygnacji, dekoracja facjaty oraz kolebkowego podłucza otworu bramnego. Stolarka okienna współczesna z PCV. Drzwi bramne neorenesansowe, bogato zdobione, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, ze stałym nadświetlem i pierwotnie przeszklonymi środkowymi kwaterami, zabezpieczonymi kutymi kratami; w dolnych kwaterach rauty.

Elewacja tylna w całości tynkowana, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, przy sieni przejazdowej. Ściany sieni ponad strefą cokołową, ozdobione pilastrami o kanelurowanych trzonach, dźwigającymi gzyms w postaci uproszczonego belkowania. Strop sieni ujęty fasetą z neobarokową sztukatorską dekoracją konsolkowo-kartuszną.

Schody dwubiegowe powrotne, drewniane, pierwotnie z tralkową balustradą.

Stan zachowania:

— dość dobry, uszkodzenia tynków w sieni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych, forma facjaty i lukarn;
- ceglana licówka i detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych;
- kute balustrady balkonów i kraty;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Wskazane odczyszczenie z farby ceglanej okładziny fasady.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. F. Skarbka 7 (fot. 1052, 1053)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1877 r., eklektyzm.

Mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna, z 3-osiową facjatą na osi symetrii fasady, opracowaną w formie neoklasycystycznego szczytu z trójkątnym naczółkiem. Nad elewacją frontową połąć łamanego dachu, w której cztery niewielkie, drewniane lukarny z dachami w formie ostrosłupowych hełmów. Elewacja tylna z V-kondygnacyjnym ryzalitem środkowym mieszczącym klatkę schodową i nieregularnym ryzalitem bocznym.

Fasada 6-osiowa, z szerokim, cofniętym otworem bramnym w 6 osi zamkniętym łukiem koszowym. W 3-4 osi płytkie loggie, przechodzące ponad przyziemiem w prostokątne balkony wsparte na ozdobnych konsolach. Balustrady balkonów kute, ażurowe; otwór loggii w ostatniej kondygnacji o zaokrąglonych narożach. Loggie ujęte pilastrami dla zaakcentowania wieńczącej fasadę 3-osiowej facjaty z trójkątnym naczółkiem, nakrytej dwuspadowym dachem. Facjata z półkoliście zamkniętymi otworami okiennymi, ujęta pilastrami i gzymsem w formie uproszczonego belkowania. W polu naczółka rodzaj cokołu, na którym ustawiona sterczyna – obelisk na trzonie w kształcie wazy. Otwory okienne IV kondygnacji fasady zamknięte odcinkowo. Fasada w całości pokryta pasami boniowania (dość płytkimi w III i IV kondygnacji). Tynkowy detal architektoniczny: profilowane gzymsy międzykondygnacyjne, konsolkowo-kostkowy gzyms wieńczący; obramienia okienne w formie opasek w I i IV kon-

dygnacji oraz ujęte pilastrami i zwieńczone gzymsami nadokiennymi w II-, a trójkątnymi naczółkami w III kondygnacji; podokienniki; dekoracja facjaty. Otwór bramny obwiedziony opaską ozdobioną rautami, z kluczem, na którym płaskorzeźbiona głowa Bachusa. W przyłuczach gryfy, na węgarach prostokątne, zagłębione płyciny. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami oraz pierwotne kolorowe oszkleenie okien klatki schodowej. Drzwi bramne neorenesansowe, bogato zdobione, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, ze stałym nadświetlem i przeszklonymi górnymi kwaterami, które zabezpieczają kute kraty; w dolnych kwaterach rauty.

Elewacja tylna w całości tynkowana, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, przy sieni przejazdowej. Ściany sieni ponad strefą cokołową, ozdobione pilastrami o kanelurowanych trzonach, dźwigającymi gzyms w postaci uproszczonego belkowania. Pomiędzy pilastrami arkady na pilastrach o trzonach gładkich, z profilowanymi archiwoltami ozdobionymi w kluczach głowami kobiecymi. W polach arkad tonda w wici roślinnej z przedstawieniami czterech żywiołów. Strop sieni ujęty fasetą z neobarokową sztukatorską dekoracją konsolkowo-roślinną, ozdobiony pośrodku rozetą.

Schody dwubiegowe powrotne, drewniane, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnymi słupkami.

Stan zachowania:

— dość dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, forma facjaty i lukarn;
- ceglana licówka i detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych;
- kute balustrady balkonów i kraty;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Wskazane przywrócenie ceramicznego pokrycia dachu nad fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. F. Skarbka 8, 8a (fot. 1054, 1055)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., secesja.

Mur., tynk, narożna, usytuowana u zbiegu ul. F. Skarbka (elewacja pn.) ul. Przesmyk łączącej ul. F. Skarbka z ul. Szkolną (elewacja wsch. i pd. – tylna). Podpiwniczona, czterokondygnacyjna, ze ściętym narożem, o znacznie rozczłonkowanej bryle, nakryta wielospadowym dachem z pokryciem ceramicznym. W połaciach dachowych drewniane lukarny z dachami pulpitowymi. Elewacja tylna zryzalitowana, z czterokondygnacyjnym skrzydłem oficynowym (nr 8a).

Elewacja pn. 4-osiowa, z dwukondygnacyjnym wykuszem w 2 osi II-III kondygnacji oraz prostokątnymi balkonami o ażurowych, metalowych balustradach w 3 osi. Zwieńczona ponad 2 i 3 osią dwuosiową facjatą opracowaną w formie szczytu z dachem naczółkowym. Otwory okienne facjaty zdwojone, w szczycie owalny okulus. W przyziemiu elewacji witryny zamknięte podwyższonymi łukami odcinkowymi. Wyżej w 2, 3 i 4 osi otwory okienne w formie triforium, w 4 osi ujęte ozdobnymi słupkami. Podobnie opracowane otwory okienne w przed-

niej ścianie wykusza, wpisane w prostokątną wnękę z analogiczną dekoracją geometryczno-płycinową jak w 4 osi; dodatkowe, wąskie i wydłużone okna w ścianach bocznych wykusza. W osiach międzyokiennych elewacji uproszczone pilastry w wielkim porządku, akcentujące facjatę.

Pn.-wsch. naroże budynku ścięte, w przyziemiu z koszowo zamkniętym otworem drzwiowym prowadzącym do sklepu. Wyżej III-kondygnacyjny, pięcioboczny, 5-osiowy wykusz nakryty wielobocznym, przełamanym, ceramicznym hełmem ze sterczynką. Wykusz osadzony na ozdobnych wspornikach z zawieszkami, flankujących zarazem otwór drzwiowy; na podniebiu wykusza sztukatorska dekoracja pseudokasetonowa. Górna kondygnacja wykusza wyładowana nieco przed lico wsparta na listwowym pasie gzymsowym. Pod otworami okiennymi II i III kondygnacji zgeometryzowane płyciny podokienników.

Elewacja wsch. 3-osiowa, z trójbocznym, 3-osiowym wykuszem w 2 osi nakrytym dachem trójspadowym oraz balkonami w 3 osi II-IV kondygnacji. Ponad elewacją w połaci dachowej 5-osiowa facjata opracowana w formie szczytu o wklęsłych bokach, nakrytego dachem naczółkowo-mansardowym, środkowy otwór okienny znacznie wyższy od pozostałych. W przyziemiu elewacji w 1 osi koszowo zamknięty otwór drzwiowy prowadzący do sklepu; w 2 osi ujęty portalem, koszowo zamknięty otwór wejściowy do kamienicy; w 3 osi witryna sklepową zamkniętą podwyższonym łukiem odcinkowym. Portal skomponowany z dwóch uproszczonych pilastrów o wyładowanych głowicach, na których ustawione putta podtrzymujące girlandę wieńczącą rodzaj naczółka o linii wklęsło-wypukłej. Trzony pilastrów dekorowane ornamentálnymi zawieszkami, naczółek owalnym kartuszem małżowinowym z wolutową wicią akantową. Wokół otworu ornamentálna opaska. Drzwi drewniane jednoskrzydłowe, ujęte wysmukłymi kolumnkami dźwigającymi gzyms nadświetla obwiedzonego bordiurą. Ponad portalem wykusz o dekoracji architektonicznej analogicznej jak w wykuszu narożnym; podobna dekoracja także w 1 osi elewacji z narożem zaakcentowanym w IV kondygnacji ozdobną lizeną na wsporniku. Balkony pięcioboczne, z ażurowymi, kutymi balustradami.

Elewacja tylna – pd. bez dekoracji, znacznie rozczłonkowana, z narożnym, wyoblonym, III-kondygnacyjnym, 1-osiowym ryzalitem z owalnymi okulusami, nakrytym wielobocznym dachem łamanym oraz pięciokondygnacyjnym, 3-osiowym, półokrągłym ryzalitem klatki schodowej, z przełamanym, stożkowym, ceramicznym hełmem. Przy ryzalicie klatki schodowej mniejszy, III-kondygnacyjny, czworoboczny, ryzalit z dachem spadzistym.

Skrzydło oficynowe także zryzalitowane, IV-kondygnacyjne, nakryte ceramicznym dachem mansardowym, z drewnianymi lukarnami o dachach pulpityowych. Elewacja pd.-wsch. skrzydła 1-osiowa, ujęta w II-III kondygnacji pilastrami, wyżej lizenami. Otwory okienne we wspólnym obramieniu ramowo-płycinowym. W przyziemiu wtórna, prostokątna witryna sklepową z otworem drzwiowym.

Detal architektoniczny we wszystkich elewacjach tynkowany: przyziemie z płytkimi pasami boniowania akcentującymi otwory; gzymsy międzykondygnacyjne i wieńczący; zgeometryzowana dekoracja płycinowo-ornamentalno-geometryczna. W dużej mierze zachowana drewniana, oryginalna stolarka okienna, z drobnym podziałem ponad profilowanym nadświetlem.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona bogato dekorowaną sienią. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z secesyjną balustradą i profilowaną poręczą.

Strop sieni z fasetą, ozdobiony dekoracją sztukatorską w postaci okrągłych i owalnych ram z motywami rombu o wklęsłych bokach i kartuszy, rozdzielonych ornamentálnymi pasami gurtowymi spływającymi na ściany. Ponadto na ścianach zachowane pozostałości ornamentálnej polichromii z wici roślinnej, wpisanej w łuki arkad. Posadzka ceramiczna o wzorze geometrycznym.

Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— dość dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych, forma facjat i lukarn;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych;
- kute balustrady balkonów;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Wskazane odtworzenie polichromii sieni na podstawie zachowanych partii malatury.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. F. Skarbka 10 (fot. 1056)**

Willa dzierżawcy cegielni Bierenfelda – ob. Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, Oddział w Legnicy, wzn. w 1862 r. przez mistrza murarskiego Vogta, na miejscu zlikwidowanego w 1820 r. cmentarza parafialnego św. Piotra i Pawła; historyzm. Pierwotnie otoczona ogrodem.

Projekt budynku zachowany w WAP w Legnicy.

Mur., tynk, wolnostojąca; podpiwniczona, trójkondygnacyjna, o rozczłonkowanej bryle, kryta spłaszczonym dachem. Elewacje ujęte analogicznymi podziałami architektonicznymi w postaci pasów cokołowo-gzymsowych nad cokołem i przyziemiem, gzymsu międzykondygnacyjnego nad II kondygnacją oraz profilowanego gzymsu wieńczącego. Otwory okienne obwiedzione opaskami, w II i III kondygnacji zwieńczone gzymsami nadokiennymi, z płycinami podokienników w II kondygnacji.

Elewacja pn. 7-osiowa, z prostokątnym tarasem kolumnowym poprzedzającym 3-5 oś przyziemia. Na jońskich kolumnach o kanelurowanych trzonach wsparty balkon II kondygnacji zamknięty ażurową, kutą balustradą. Kuta balustrada także pomiędzy kolumnami w partii przyziemia; brak schodów prowadzących pierwotnie do ogrodu. Ponad otworami okiennymi w 3-5 osi II i III kondygnacji wspólne gzymsy nadokiennie; w 4 osi I i II kondygnacji portefenêtre.

Elewacja zach. 5-osiowa, z prostokątnym otworem wejściowym w 2 osi ujętym prostą opaską oraz ryzalitem pozornym na osi symetrii mieszczącym klatkę schodową.

Elewacja pd. 6-osiowa, z trójkondygnacyjnym ryzalitem w 1-2 osi. Dodatkowe otwory okienne w bocznych ścianach ryzalitu; ponad otworami okiennymi w 3-5 osi II i III kondygnacji wspólny gzyms nadokienny.

Elewacja wsch. 4-osiowa, z trójbocznym II-kondygnacyjnym ryzalitem w 4 osi, zwieńczonym niewielkim tarasem z kutą, ażurową balustradą. Dekoracja ryzalitu analogiczna jak pozostałej części elewacji.

Detal architektoniczny we wszystkich elewacjach tynkowany; stolarka okienna drewniana, ze stałymi, profilowanymi ślēmionami; drzwi wejściowe współczesne.

Klatka schodowa w zach. części budynku, dwubiegowa powrotna, schody z lastrica. W ścianach klatki schodowej zachowane półokrągłe nisze.

Stan zachowania:

— dość dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku z tarasem kolumnowym;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna;
- kute balustrady tarasów i balkonu.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Ulica Juliusza Słowackiego

Do 1945 r. *Goethestraße*.

Wytyczona ok. 1924 r., jako jedna z ulic osiedla domów jednorodzinnych na południe od ul. W. Grabskiego. Zachowała charakter ulicy osiedlowej, do której skalą dostosowała się współczesna zabudowa (fot. 1058).

- **ul. J. Słowackiego 3 (fot. 1057)**

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. J. Słowackiego 6 (fot. 1059)**

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. J. Słowackiego 6 (dublet numeru na domu i na mapie)**

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. J. Słowackiego 7 (fot. 1060)**

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. J. Słowackiego 8**

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. J. Słowackiego 9 (fot. 1061)**

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. J. Słowackiego 10**

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. J. Słowackiego 11 (1062)**

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. J. Słowackiego 12**

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. J. Słowackiego 13 (budynek oznaczony też jako W. Grabskiego 29) (fot. 1063)**

Dom, wzn. ok. 1935, w trakcie remontu.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. J. Słowackiego 15**

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- ul. J. Słowackiego 19

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- ul. J. Słowackiego 21

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

Ulica Szkolna

Schulstrasse od 1872 r., do 1945 r.

Ulica ta to dawna droga prowadząca na cmentarz św. Piotra i Pawła; ok. 1842 r. została uregulowana a ok. 1875 r. w większej części zabudowana.

Pn.-zach. część ulicy zajmuje obecnie skwer z terenem zielonym, miejsce po cmentarzu ewangelickim parafii św. Piotra i Pawła, zamkniętym w 1822 r. a w 1842 r. przekształconym w ogród z rabatami kwiatowymi i z wkomponowanymi w całość kilkoma nagrobkami.

U zbiegu ul. Szkolnej i F. Roosevelta (*Sophienstrasse*), w miejscu obecnego budynku Banku Gospodarstwa Krajowego, znajdowała się przed 1945 r. wytwórnia win owocowych i octu G.H. Kühn, która na przełomie XIX i XX w. należała do Heinricha Kühna. (fot. 1064, 1072)

• ul. Szkolna 3 (fot. 1065)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875 r.; neorenesans.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Rozwiązana na rzucie trapezu, podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej od podwórza ryzalitem klatki schodowej; kamienica nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja pn. (fasada) 5-osiowa o symetrycznym układzie otworów; w 1 osi przyziemia szeroki otwór bramy przejazdowej zamknięty łukiem pełnym. Nad nim wspólne aediculowe obramienie otworów okienne II (porte-fenêtre) i III kondygnacji, złożone, na każdej kondygnacji, z dwóch par kompozytowych pilastrów flankujących otwory; nad otworem III kondygnacji trójkątny naczółek; w II kondygnacji balkon o metalowej, ażurowej balustradzie. W przyziemiu wysoki cokół z otworami okiennymi piwnic. Kondygnacje I i II rozdzielone szerokim pasem gzymsu kordonowego pokrytego stiukową dekoracją złożoną z wieńców ze wstęgami połączonych girlandami. Nad III kondygnacją ozdobny gzyms kordonowy; całość zamyka gzyms wieńczący z modylionami. Otwory okienne prostokątne; w II kondygnacji z trójkątnymi naczółkami ze wspornikami w narożach; w III kondygnacji z wyładowanymi gzymsami podokiennymi ze wspornikami kostkowymi w narożach oraz z naczółkami prostymi, również ze wspornikami. Ściany elewacji gładko tynkowane.

Detal architektoniczny: opaski okienne, profilowane naczółki otworów okiennych, aediculowe obramienie okienne II i III kondygnacji w 1 osi, profilowane, ze stiukową dekoracją roślinną gzymsy kordonowe, rozbudowany gzyms wieńczący z modylionami. Na ścianach sieni bramy przejazdowej, w dolnej partii kafle ceramiczne z dekoracją roślinną, o kolorystyce biało-niebiesko-granatowej. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna, bezstylowa.

Elewacja tylna bez dekoracji; 6-osiowa, w 5 osi ryzalit klatki schodowej, w 6 osi brama przełotowa zamknięta łukiem pełnym; otwory okienne w ryzalicie zamknięte łukiem odcinkowym, stolarka dwuskrzydłowa, czterodzielna z drobniejszymi podziałami szczeblinami, z fragmentami wypełnienia szkłem barwionym i trawionym.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; wejście z boku sieni przejazdowej; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, bezstylową balustradą, profilowaną poręczą i słupkiem.

Stan zachowania:

— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;

- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów okiennych i bramy przelotowej;
- ceramiczne okładziny ścian bramy przelotowej;
- ażurowa, metalowa balustrada balkonu.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Szkolna 4 (fot. 1066)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875 r.; bez wyróżniających cech stylowych.

Mur., tynk. od II kondygnacji, z przyziemiem w wątku ceglanym, ze skromnym detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Rozwiązana na rzucie trapezu, podpiwniczona, czterokondygnacyjna, nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja pn. (fasada) 5-osiowa o symetrycznym układzie otworów; w 1 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy, nad nim balkon o pełnej balustradzie. W przyziemiu otwory okienne piwnic. I kondygnacja obłożona cegłą licówką, pozostałe kondygnacje pokryte tynkiem gładkim. Nad III kondygnacją – gzyms kordonowy, nad IV – gzyms wieńczący. Otwory okienne prostokątne w tynkowych, gładkich opaskach.

Detal architektoniczny: opaski okienne, gzyms kordonowy i wieńczący, ceramiczne obłożenie I kondygnacji. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna, bezstylowa. Drzwi wejściowe drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe ze stałym nadświetlem.

Elewacja tylna bez dekoracji; w 5 osi otwory okienne klatki schodowej; stolarka dwuskrzydłowa, czterodzielna z drobniejszymi podziałami szczelinami, z resztkami wypełnienia szkłem barwionym i trawionym.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona bocznymi jednobiegowymi z podestem drewnianymi schodami wyrównawczymi; schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, bezstylową balustradą, profilowaną poręczą i słupkiem.

Stan zachowania:

- dostateczny. należy przywrócić kształt otworów okiennych na II kondygnacji.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwi wejściowych.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Szkolna 5 (fot. 1067)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875 r.; neorenesans.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja pn. (fasada) 5-osiowa o symetrycznym układzie otworów; w 1 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy; nad nim wspólne obramienie otworów okiennych II (porte-fenêtre) i III kondygnacji, złożone ze skrajnych, płycinowych lizen; na IV kondygnacji, otwór okienny ujęty parami kompozytowych pilastrów o płycinowych trzonach; nad otworem II kondygnacji

odcinkowy naczółek z narożnymi wspornikami ujmującymi prostokątną płycinę nadokienną, nad otworem III kondygnacji trójkątny naczółek ze wspornikami; na III i IV kondygnacji 1 osi pod otworami gzymsy na wspornikach. W przyziemiu w partii cokołu otwory okienne piwnic. Kondygnacje rozdzielone gzymsami kordonowymi: I i II rozdzielone szerokim pasem z prostokątnymi płycinami w osiach okiennych wypełnionych stiukową dekoracją roślinną, pod gzymsem kordonowym między II i III kondygnacją – antemion, pod gzymsem między III i IV kondygnacją wstęgowy ornament roślinny. Całość zamyka gzyms wieńczący z modylionami. Otwory okienne 2-5 osi prostokątne; w II kondygnacji z trójkątnymi naczółkami ze wspornikami w narożach; w III kondygnacji z wyładowanymi naczółkami prostymi ze wspornikami w narożach.

Detal architektoniczny: opaski okienne, profilowane naczółki otworów okiennych, wspólne obramienie okienne II, III i IV kondygnacji 1 osi profilowane, ze stiukową dekoracją roślinną gzymsy kordonowe, rozbudowany gzyms wieńczący z modylionami. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna, ze stałym ślemieniem i ozdobnym słupkiem; w części stolarka bezstylowa. Drzwi wejściowe drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe; ze stałym prostokątnym nadświetlem.

Elewacja tylna bez dekoracji; w 5 osi klatki schodowej otwory okienne ze stolarką dwuskrzydłową, czterodzielna z drobniejszymi podziałami szczeblinami, z resztkami wypełnienia szkłem barwionym i trawionym.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona bocznymi jednobiegowymi, drewnianymi schodami wyrównawczymi z podestem; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, bezstylową balustradą, profilowaną poręczą i słupkiem.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwi wejściowych;
- stolarka okienna i drzwi wejściowych;
- ażurowa, metalowa balustrada balkonu.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów. Należy wymienić na dwuskrzydłową stolarkę okienną na I kondygnacji.

• ul. Szkolna 6 (fot. 1068)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875 r.; neorenesans.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna; bryła rozrzeźbiona od frontu balkonami, od podwórza ryzalitem klatki schodowej, nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja pn. (fasada) 5-osiowa; w przyziemiu, z wtórnie przebitym w 5 osi otworem witryny z otworem wejściowym. W 3 osi prostokątny otwór wejściowy; powyżej w osi otworu na II i III kondygnacji balkony o pełnych ceramicznych balustradach pokrytych prostokątnymi płycinami. Balkony zabudowane, o metalowych i drewnianych ramach wypełnionych szkłem barwionym. W przyziemiu w partii cokołu otwory okienne piwnic. Kondygnacje rozdzielone gzymsami kordonowymi: I i II rozdzielone szerokim pasem z prostokątnymi płycinami w osiach okiennych wypełnionych stiukową dekoracją roślinną, pod gzymsem kordonowym

między II i III kondygnacją – z meandrem, pod gzymsiem między III i IV kondygnacją – z wstęgowym ornamentem roślinny. Całość zamyka gzyms wieńczący z modylionami. Otwory okienne prostokątne; w I kondygnacji w profilowanych półwałkiem rozglifieniach, w II kondygnacji z trójkątnymi naczółkami ze wspornikami flankującymi płyciny nadokienne; w III kondygnacji z wyładowanymi prostymi naczółkami ze wspornikami flankującymi płyciny nadokienne.

Detal architektoniczny: opaski okienne, profilowane naczółki otworów okiennych, profilowane ze stiukową dekoracją gzymsy kordonowe, rozbudowany gzyms wieńczący z modylionami. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna, ze stałym ślemieniem i ozdobną listwą przymykową zachowana w IV kondygnacji. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe ze stałym prostokątnym nadświetlem, o górnych kwaterach przeszlonych i przesłoniętych ozdobną kratą.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią z podestem pośrodku i drewnianymi stopniami wyrównawczymi. Sień wydzielona dwuskrzydłowymi, odcinkowo zamkniętymi, ramowo-płycinowymi drzwiami wahadłowymi; górne kwatery pierwotnie przeszlone, ob. przesłonięte. Posadzka w sieni ceramiczna, płytki o zgeometryzowanych wzorach w kolorze bordowo-kremowym. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkiem.

Stan zachowania:

— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów;
- stolarka okienna IV kondygnacji; stolarka drzwi wejściowych;
- przeszklenia balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów. Należy wymienić bezstylową stolarkę okienną na dwuskrzydłową oraz zmienić wykrój wtórnie przebitych otworów przyziemia w 1 osi od zach.

• ul. Szkolna 7; na planszy budynek oznaczony nr 7/8 (fot. 1069)

Kamienica, ob. Urząd Miasta Legnicy Archiwum II, wzn. ok. 1800 r.; klasycyzm.

Mur., tynk., ze skromnym, wyrobionym w tynku detalem architektonicznym. Wolnostojąca, rozwiązana na rzucie wydłużonego prostokąta; dwukondygnacyjna, nakryta ceramicznym, dwuspadowym dachem z naczółkami; w połaciach dachu, w dwóch kondygnacjach lukarny powiekowe.

Elewacja pn. (fasada) 8-osiowa o symetrycznym układzie otworów w II kondygnacji; w I kondygnacji 5-osiowa, brak otworów w osiach zach.; w 3 osi płytki ryzalit pozorny z prostokątnym otworem wejściowym; oś zaakcentowana w połaci dachu szeroką lukarną powiekową. Pozostałe lukarny powiekowe rozmieszczone między osiami okiennymi niższych kondygnacji. Między kondygnacjami podwójny pas gzymsu kordonowego; całość wieńczy wyładowany gzyms koronujący. Ściany I kondygnacji gładko tynkowane, II kondygnacji pokryte pasami boniowania. Otwory okienne w tynkowych, gładkich opaskach.

Detal architektoniczny: opaski okienne, gzyms kordonowy i wieńczący. Stolarka okienna i drzwiowa – bezstylowe, współczesne.

Elewacja tylna bez dekoracji; otwory okienne i wejściowy o wtórnych kształtach.

Wnętrza przebudowane; schody w części pd.-zach., drewniane, zabiegowe z drewnianą, pełną balustradą.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, kształt i ceramiczne pokrycie połaci dachowych;

— detal architektoniczny;

— wykrój i układ otworów okiennych;

— lukarny powiekowe w połaci dachowej.

Oficina

W podwórzu, wzn. w latach 80-tych XIX w. oficina pełniąca funkcje przemysłowe. Mur., tynk., o wieloosiowych elewacjach, z szeroką bramą przejazdową w osi środkowej; elewacje pozbawione wyróżniających cech stylowych. Bryła III-kondygnacyjna z nadbudowaną IV kondygnacją. Od strony pd. elewacje w bardzo złym stanie; w części pd.-zach. dobudowane II-kondygnacyjne budynki gospodarcze.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikuje się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku.

• ul. Szkolna 10 (fot. 1070)

Kamienica czynszowa, wzn. przed 1877 r.; neobarok.

Budynek główny

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; IV-kondygnacyjna, o wysokiej partii piwnic; bryła rozczłonkowana w fasadzie dwiema kondygnacjami balkonów i ozdobnymi lukarnami w połaci dachu oraz od podwórza ryzalitem klatki schodowej i rozwiązana na rzucie prostokątnego trapezu, przylegająca w osi zachodniej oficyną mieszkalną; kamienica nakryta mansardowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja pn. (fasada) 7-osiowa, z wysoką (przez dwie kondygnacje), szeroką, zamkniętą łukiem pełnym bramą przelotową z przedsionkiem. Otwór ujęty klinowym, wykonany w tynku boniowaniem; nad otworem klucz w formie modylionu oraz dwa skrajne wolutowe wsporniki pokryte stiukową dekoracją w formie rybiej łuski oraz liści akantu, na których wsparto wyładowany gzyms kordonowy w formie prostego naczółka; w narożach naczółka – kuliste sterczyny. W osi otworu bramnego: w III kondygnacji, nad otworem okiennym wyładowany gzyms kordonowy w formie prostego naczółka z kanelowanymi wspornikami; w IV kondygnacji aediculowe obramienie złożone z ustawionych na kwadratowych bazach uproszczonych pilastrów o głowicach w formie modylionów wspartych na kanelowanych wspornikach, na pilastrach wyładowany prosty naczółek. Otwory okienne skrajnych i środkowej osi IV kondygnacji w identycznie opracowanych aediculowych obramieniach, zamknięte łukiem pełnym, ze zwornikiem i uskrzydłonymi główkami w podłuczu. W 4 osi, w III i IV kondygnacji balkony wsparte na wolutowych belkach wspornikowych, z metalowymi, ażurowymi balustradami; balkon IV kondygnacji o rozbudowanym rzucie. Otwory okienne: I kondygnacji

cji – kwadratowe, w tynkowych, wyładowanych opaskach ze zwornikami; II kondygnacji w klincowym boniowaniu z rautowymi zwornikami; III kondygnacji – prostokątne; IV kondygnacji w uszakowym obramieniu z dekoracją rautową oraz odcinkowym naczółkiem nad otworem; w połaci dachu lukarny: mniejsze o wykroju oeil-de-boeuf z wolutowo zakończonym naczółkiem ze zwornikiem oraz większe, w drewnianej konstrukcji, z otworami zamkniętymi łukiem pełnym, zwieńczone hełmem ze sterczyną. Ściany elewacji w I i III kondygnacji pokryte pasami boniowania, w II kondygnacji – z pasami boniowania przechodzącego nad otworami w klince, IV kondygnacja gładko tynkowana. Całość wieńczy wyładowany gzyms koronujący z ornamentem kostkowym.

Detal architektoniczny: opaski okienne ze zwornikami, profilowane naczółki otworów okiennych i bramy przelotowej, aediculowe obramienia otworów okiennych, profilowane gzymsy kordonowe, kostkowy gzyms wieńczący, konsolowe belki wspornikowe balkonów, neobarokowy wykrój lukarn z otworami w kształcie oeil-de-boeuf. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna, ze stałym ślemieniem i ozdobną listwą przymykową. W bramie przelotowej zachowane stałe nadświetle z promieniście rozchodzącymi się szczelinami i motywem muszli.

Elewacja tylna bez dekoracji; w trzeciej osi trójbocznie zamknięty ryzalit klatki schodowej. W ryzalicie zachowana dwuskrzydłowa, czterodzielna stolarka okienna, z drobniejszymi podziałami szczelinowymi i wypełnieniem szkłem barwionym.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona bramą przejazdową i sienią z klatką schodową w ryzalicie podwórzowym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne z dolnym zabiegiem, z drewnianą balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku z lukarnami, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów;
- kute, żeliwne kraty w otworach okiennych piwnic;
- stolarka okienna;
- ażurowe balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

Oficyna

Wzn. ok. 1877 r.; mur., ze skromnym, wyrobionym w tynku detalem architektonicznym. Przylegająca do pierwszej od zach. osi kamienicy, rozwiązana na rzucie prostokątnego trapezu. Podpiwniczona, dwukondygnacyjna, nakryta ceramicznym, dwuspadowym dachem.

Elewacja zach. o linii łamanej, 6-osiowa o symetrycznym układzie otworów; z prostokątnym otworem wejściowym w 1 i 6 osi oraz z szeroką bramą. Otwory okienne bez opasek; w I kondygnacji z tynkowymi zwornikami.

Detal architektoniczny: zworniki okienne, gzyms wieńczący. Stolarka okienna i drzwiowa współczesna, bezstylowa.

Elewacja wsch. i szczytowa bez dekoracji.

Stan zachowania:

— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku;

— wykrój i układ otworów okiennych.

• ul. Szkolna 11 (fot. 1071)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r.; eklektyzm.

Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z mezzaninem; bryła rozrzeźbiona od frontu balkonami; nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja pn. (fasada) 5-osiowa; z szerokim, prostokątnym otworem wejściowym w 1 osi; w 3 osi otworu na II i III kondygnacji balkony o metalowych, ażurowych balustradach, wsparte na belkach o kształcie esownicy; zadaszone metalową konstrukcją ramową wypełnioną szkłem barwionym. W przyziemiu, w partii cokołu otwory okienne piwnic. Kondygnacje rozdzielone profilowanymi gzymsami kordonowymi. Otwory okienne prostokątne o zaokrąglonych wewnętrznych górnych narożach; porte fenetre balkonów w tynkowych, profilowanych opaskach; w II kondygnacji z wyładowanymi, o nadwieszonym łuku pełnym naczółkami ze stiukowymi główkami kobiet w podłuczu; w III kondygnacji z trójkątnymi naczółkami; w IV kondygnacji z wyładowanymi naczółkami prostymi; wszystkie naczółki z rozbudowanymi wspornikami z motywem woluty i liści akantu. Ściany I kondygnacji pokryte pasami boniowania; powyżej gładko tynkowane.

Detal architektoniczny: opaski okienne, profilowane naczółki otworów okiennych, gzymsy kordonowe. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, bezstylowa. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, współczesne z zachowanym stałym, prostokątnym nadświetlem.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią przejazdową, z której, z boku prowadzą schody wyrównawcze. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z fragmentarycznie zachowaną tralkową balustradą i profilowaną poręczą.

Stan zachowania:

— dobry elewacji; dostateczny wnętrz.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;

— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów;

— balustrady i zadaszenia balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

- **ul. Szkolna (fot. 1073)**

Szalet miejski, wzn. ok. 1920 r.; modernizm z elementami historyzmu.

Wzniesiony w pd.-wsch. w części zlikwidowanego w 1822 r. cmentarza parafii św. Piotra i Pawła.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; parterowy, na rzucie zbliżonym do prostokąta o wyciętych trzech narożach; nakryty ceramicznym dachem namiotowym wspartym dodatkowo na trzech kolumnach z impostami. Elewacje z otworami w profilowanych opaskach, z odcinkami gzymsów podokiennych na wspornikach, zwieńczone wyładowanym, profilowanym gzymsem z ornamentem kostkowym.

Elewacja pd. (fasada) 6-osiowa; z otworami wejściowymi w skrajnych osiach, poprzedzonymi granitowymi podestami.

Elewacja wsch. 3-osiowa, z otworem wejściowym w osi środkowej oraz z trzema lukarnami o kształcie łuku pełnego, przesłoniętymi brisoletami. Otwór wejściowy ujęty pilastrami o płycinowych trzonach, na których wsparto prosty naczółek.

Elewacja pn. 3-osiowa, z szerokim otworem bramnym do pomieszczenia technicznego, w zach. skrajnej osi. Otwór ujęty analogiczna opaską jak w elewacji wsch.

Detal architektoniczny: profilowane opaski okienne; gzymsy podokienne na wspornikach; pilastry ujmujące otwory wejściowe; profilowane, proste naczółki otworów wejściowych; gzyms wieńczący z ornamentem kostkowym. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, bezstylowa.

Wzniesiony na terenie dawnego cmentarza; wokół budynku szaletu zachowane tereny zielone, ob. skwer miejski z pozostałościami dawnych nasadzeń.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku i ceramiczne pokrycie połaci dachowych z kształtem lukarn;

— detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów;

— narożne kolumny.

Należy zachować otaczającą obiekt zieleń, zarówno niską jak i wysoką.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

Ulica Tatarska

Thebesiusstraße ok. 1901 r., ul. Tatarska od 1946 r.

Ulica pojawiła się w projekcie zabudowy tej części dzielnicy w 1901 r.; zabudowa powstała po 1904 r.

Wzdłuż całej ulicy, po obu stronach, rozciągają się chodniki z prostokątnych płyt granitowych; kamienice z ogródkami od frontu.

• ul. Tatarska 1 (fot. 1074, 1075)

Kamienica czynszowa, wzn. w 1907 r., secesja.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; narożna, usytuowana u zbiegu ul. Tatarskiej (elewacja wsch.) i ul. R. Traugutta (elewacja pn.). Podpiwniczona, czterokondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej narożnym wykuszem oraz dwoma ryzalitami, nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja wsch. 9-osiowa, z czterokondygnacyjnym, 2-osiowym w przyziemiu i 3-osiowym na kolejnych kondygnacjach ryzalitem w 5-7 osi, zwieńczonym 3-osiowym szczytem o linii wklęsło-wypukłej. W 2-osiowym przyziemiu ryzalitu prostokątny otwór wejściowy. Przy ryzalicie w 4 osi od I do III kondygnacji balkony z metalowymi, kutymi balustradami, w IV kondygnacji, wsparty na belce w formie konsoli, drewniany zadaszony balkon.

Elewacja pn. 7-osiowa w przyziemiu, 6-osiowa na kolejnych kondygnacjach z trójkondygnacyjnym, 3-osiowym ryzalitem w 3-5 osi, zwieńczonym drewnianym, zadaszonym tarasem, zaakcentowanym w połaci dachu I-kondygnacyjną, 3-osiową facjatą o dwuspadowym dachu. Przy ryzalicie w 2 osi balkony: w przyziemiu z ażurową, ceramiczną, powyżej z metalową, kutą balustradą, w II kondygnacji z drewnianą werandą wspartą na belce w formie konsoli.

Naroże budynku w II – IV kondygnacji w formie wykusza ze wspornikami, ujęte stylizowanymi pilastrami o boniowanych trzonach i głowicach z ornamentem roślinnym; o 1-osiowych elewacjach; w przyziemiu z centralnie umieszczoną masywną wolutową przyporą; zwieńczone hełmem z latarnią.

Detal architektoniczny: bonie na narożach wykusza, dekoracja ramowa przyziemia, płyciny podokienne wypełnione dekoracją kartuszowo-floralną lub geometryczną, płycina z datą **A.D.1907**, obramienia okienne, dekoracja IV kondygnacji stylizowana na konstrukcję szachulcową, wspólne ramowe obramienie okienne w ryzalitach z wstęgowo-floralną dekoracją płycin podokiennej. Stolarka okienna drewniana o profilowanych ślęmionach i słupkach. Drzwi wejściowe secesyjne, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem; górne kwatery przeszklone.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią z podestem pośrodku, na który prowadzą drewniane stopnie wyrównawcze. Posadzka w sieni ceramiczna z sześciokątnych płytek kremowych i niewielkich kwadratowych bordowo-żółtych ze zgeometryzowaną dekoracją roślinną; strop sieni z ozdobną fasetą, dekorowany sztukaterią ramową z motywami geometryczno-floralnymi; faseta pokryta stiukową dekoracją floralną. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z pozostałościami tralkowej balustrady. Pomiędzy sienią a klatką schodową drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe drzwi wahadłowe, ze stałym nadświetlem zamkniętym łukiem odcinkowym.

Przed elewacjami niewielkie ogródki; od strony ulicy R. Traugutta, z częściowo zachowanym, oryginalnym metalowym ogrodzeniem o formach secesyjnych.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny elewacji;
- ceramiczne i drewniane balustrady balkonów;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych;
- wystrój sieni i układ schodów;
- kute elementy metalowe balkonów i ogrodzenia.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleni ogródka przed elewacjami, szczególnie od strony ulicy Tatarskiej.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Tatarska 2 (fot. 1076)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., neoklasycyzm z elementami secesji.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, czterokondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem środkowym w fasadzie oraz skrzydłem podwórzowym w elewacji wschodniej. Ponad fasadą połączyć dachu z pokryciem ceramicznym i jedną, współczesną lukarną o dachu pulpitowym.

Elewacja zach. (fasada) 5-osiowa w przyziemiu, przechodząca w 6-osiową na II-IV kondygnacji, z pięciokondygnacyjnym, 2-osiowym ryzalitem na osi symetrii, zwieńczonym trójkątnym szczytem w gzymsowym obramieniu, z oeil-de-boeuf, jako otworem doświetlającym poddasze. Osie 5 i 6 (osie klatki schodowej) o przesuniętej wysokości kondygnacji. Przy ryzalicie, w 2 osi balkony o pełnych balustradach z metalowymi, kutymi poręczami o ażurowej konstrukcji. W 5 osi parteru otwór wejściowy ujęty portalem składającym się ze skrajnych kanelowanych pilastrów, podwójnych w partii przyziemia, powyżej drugiego fragmentu pilastra sztukateria roślinna; otwór zamknięty fryzem z rozbudowanym gzymsem nadokiennym. Powyżej dwa otwory okienne we wspólnym obramieniu złożonym z fragmentu gzymsu kordonowego przechodzącego nad otworami w formę trójkątnego naczółka wspartego na stiukowych konsolach (zachowana jedna).

Detal architektoniczny: profilowano-kostkowy gzyms nad przyziemiem, profilowane gzymsy kordonowe, portalowe obramienie otworu wejściowego, obramienia okienne i płyciny podokienne o zgeometryzowanych kształtach, z elementami girland i kampanulli. Drzwi wejściowe klasycystyczne, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetłem w formie jońskiego kimionu; górne kwatery o eliptycznych przeszkleniach.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie przednim. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem. Posadzka w części wejściowej ceramiczna, o płytkach pokrytych dekoracją geometryczno-floralną, w kolorach szaro-kremowych. Stropy i biegi klatki schodowej pokryte stiukami: w części centralnej z eliptycznym plafonem oraz w narożach z medalionami pokrytymi przedstawieniami główek dziecięcych; ściany sieni w dolnej części z płycinową boazerią o perełkowej dekoracji płycin.

Przed fasadą niewielki ogródek otoczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— dobry. Wymieniona na współczesną stolarka okienna.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
- tynkowy detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów oraz stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.

Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

• ul. Tatarska 3 (fot. 1077, 1078)

Kamienica czynszowa, wzn. w 1908 r., secesja.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; podpiwniczona, czterokondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem i wykuszem okiennym (elewacja wsch.) oraz skrzydłem podwórzowym (elewacja zach.), nakryta dwuspadowym dachem z facjatą od frontu, o pokryciu ceramicznym.

Elewacja wsch. (fasada) 4-osiowa, z trójkondygnacyjnym, 2-osiowym w przyziemiu i 1-osiowym w II i III kondygnacji ryzalitem w 3 osi, zwieńczonym niewielkim tarasem z metalową, kutą balustradą pomiędzy murowanymi, narożnymi słupkami; ryzalit zaakcentowany w połaci dachu I kondygnacyjną, 3-osiową mansardową facjatą. W 5 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy, ponad którym tablica z datą **A.D. 1908** oraz oeil-de-boeuf, jako nadświetle, ujęte wspólnym kotarowo-kwiatowym obramieniem; nad otworem, w I kondygnacji wykusz wsparty na dwóch belkach o formach konsolek, przekryty 3-spadowym daszkiem. Przy ryzalicie w 2 osi balkony z metalowymi, kutymi balustradami. Detal architektoniczny: obramienia okienne z płycinami nad- i podokiennymi, obramienie drzwiowe. Stolarka okienna drewniana, z dekoracyjną listwą przymykową i stałym profilowanym ślemieniem. Drzwi wejściowe secesyjne, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe; górne kwatery przeszklone, zabezpieczone kutymi kratami.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią z podestem pośrodku, na który prowadzą stopnie wyrównawcze. Strop sieni z ozdobną fasetą, dekorowany sztukaterią ramową z rozetami; ściany w części frontowej pokryte w dolnej partii glazurowanymi, zielonymi i zielono-białymi, ozdobnymi kaflami ceramicznymi, w partii górnej stiukową dekoracją ramową rozdzieloną lizenami, z girlandami w polach. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnymi słupkami.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika.

Stan zachowania:

— dobry; stiuki w sieni częściowo zniszczone poprzez poprowadzone kable instalacyjne.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;

- sztukaterie stropu i ścian sieni; posadzka sieni;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych, okładziny ceramiczne.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Tatarska 4 (fot. 1079)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., neoklasycyzm z elementami secesji.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; podpiwniczona, czterokondygnacyjna, ponad fasadą, w południowej części połaci dachu współczesna adaptacja, cofnięta w stosunku do lica muru, tworząca V kondygnację; dach o pokryciu ceramicznym z jedną ślepą wystawką w 1 osi, akcentującą oś klatki schodowej. Bryła budynku rozczłonkowana od strony fasady środkowym, 2-osiowym ryzalitem, od strony wschodniej skrzydłem podwórzowym.

Elewacja zach. (fasada) 5-osiowa, z klatką schodową w 1 osi, ryzalitem w 2 i 3 osi oraz loggiami w 4 i 5 osi. W 1 osi parteru otwór wejściowy ujęty uproszczonymi konsolkami o formie pilastrów; otwór zamknięty trójkątnym naczółkiem z gzymsiem stylizowanym na joński kima-tion; pośrodku naczółka stiukowy kartusz z dekoracją roślinną i numerem budynku. Oś zaakcentowana w połaci dachu wystawką zamkniętą trójkątnym naczółkiem. W 2-osiowym ryzalicie II i III kondygnacja rozdzielone szerokim pasem kostkowo-profilowanego gzymsu kordonowego; pomiędzy I i II kondygnacją dekoracja ze stiukowymi antytetycznie ustawionymi postaciami ludzi siedzących na delfinach, podtrzymującymi wieniec laurowy. W 4 i 5 osi loggie o pełnych balustradach, o łukowo wyciętych górnych narożach.

Detal architektoniczny: profilowano-kostkowy gzyms koronowy między II i III kondygnacją, obramienie otworu wejściowego, profilowane oraz z astragalem obramienia okienne, stiukowa dekoracja naczółka otworu wejściowego, wystawki w połaci dachu i dekoracji figuralnej ryzalitu. Drzwi wejściowe klasycystyczne, ramowo-płycinowe, jednoskrzydłowe. Stolarka okienna dwuskrzydłowa, czteropolowa, o drobniejszych podziałach górnych kwater, o stałym śłemeniu i profilowanej listwie przytykowej.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie przednim. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą balustradą złożoną z profilowanych szczeblin, poręczy i ozdobnego słupka. Posadzka w części wejściowej ceramiczna, o płytkach pokrytych dekoracją geometryczno-floralną, w kolorach szaro-kremowych. Biegi klatki schodowej pokryte sztukaterią ramową z dekoracją roślinną, m.in. w formie wieńców laurowych, głów kobiet; ściany sieni w dolnej części z płycinową boazerią o perełkowej dekoracji płycin.

Przed fasadą niewielki ogródek otoczony żywopłotem.

Stan zachowania:

- dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny fasady;

- wykrój i układ otworów okiennych i otworu wejściowego oraz stolarka drzwi wejściowych;
- sztukaterie i boazeria sieni;
- balustrada schodów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych, okładziny ceramiczne.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

• ul. Tatarska 5 (fot. 1080, 1081)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1908 r., secesja.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, czterokondygnacyjna w części północnej, pięciokondygnacyjna w części południowej, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem i loggiami (elewacja wsch.) oraz skrzydłem podwórzowym (elewacja zach.); nakryta dwuspadowym dachem z facjatą od frontu, o pokryciu ceramicznym.

Elewacja wsch. (fasada) 4-osiowa, z trójkondygnacyjnym, trójbocznym o 1-osiowym elewacjach, ryzalitem w 2 osi, zamkniętym niewielkim tarasem z metalową, kutą balustradą pomiędzy murowanymi narożnymi słupkami; ryzalit zaakcentowany w połąci dachu II kondygnacyjną, 3-osiową, przechodzącą w 2-osiową facjatą o dwuspadowym dachu, przylegającą w V kondygnacji do 1 osi kamienicy. W 1 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy z trójdzielnym, stałym nadświetlem, ujęty wspólnym obramieniem w formie portalu zwieńczonego gzymsem wklęsło-wypukłym i dekorowanego kimationem jońskim oraz girlandą z liści dębu. W 3 i 4 osi, od I do III kondygnacji loggie z metalowymi, kutymi balustradami.

Detal architektoniczny: obramienia okienne z płycinami nad- i podokiennymi o dekoracji geometrycznej i roślinnej, portal. Stolarka okienna drewniana, z profilowanymi listwami przemykowymi i stałymi profilowanymi ślemionami (część stolarki współczesna, bezstylowa). Drzwi wejściowe secesyjne, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe; górne kwatery przeszklone, zabezpieczone kutymi kratami.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią z podestem pośrodku, na który prowadzą stopnie wyrównawcze. Posadzka sieni ceramiczna o wzorach geometrycznych; strop z ozdobną fasetą, dekorowany sztukaterią ramową z rozetami; ściany o dekoracji ramowej, rozdzielone lizenami z dekoracją figuralną w górnych partiach oraz z gładko tynkowanymi medalionami otoczonymi girlandami w polach podziałów. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Pomiędzy sienią a klatką schodową drzwi wahadłowe, dwuskrzydłowe ramowo-płycinowe, ze stałym nadświetlem o licznych podziałach.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika.

Stan zachowania:

- dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połąci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i drzwi w sieni parteru;
- kute elementy metalowe.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych, okładziny ceramiczne.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleń ogródka przed elewacjami.

• ul. Tatarska 6 (fot. 1082)

Kamienica czynszowa, wzn. 1911 r., secesja z elementami neobaroku.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; podpiwniczona, czterokondygnacyjna, z dwukondygnacyjną facjatą na osi ryzalitu; po obu stronach facjaty, w połaci dachu, współczesne adaptacje: od północy, cofnięta w stosunku do lica muru, tworząca V kondygnację, od południa prostokątna lukarna; dach o pokryciu ceramicznym. Bryła budynku rozczłonkowana od strony fasady środkowym, 2-osiowym ryzalitem i przylegającymi trójbocznymi loggiami a od strony wschodniej skrzydłem podwórzowym.

Elewacja zach. (fasada) 5-osiowa, z klatką schodową w 5 osi, 2-osiowym ryzalitem w 2 i 3 osi oraz loggiami w 1 osi. W przyziemiu 5 osi otwór wejściowy zamknięty łukiem koszowym, ujęty portalem, złożonym z bocznych, zgeometryzowanych pilastrów, gzymsu o łuku wklęsło-wypukłym; pomiędzy gzymsem a otworem stiukowa dekoracja floralna z centralnie umieszczoną głową kobiety. Oś zaakcentowana w połaci dachu naczółkiem o linii wklęsło-wypukłej. Otwory okienne osi o zróżnicowanych kształtach, umieszczone na innym poziomie niż pozostałe, flankowane pilastrami o meandrowych głowicach; pod lub nad otworami płyciny ze stiukowymi koszami wypełnionymi owocami oraz płyciny zgeometryzowane. W 1 osi loggie z trzema otworami okiennymi na każdej kondygnacji oraz o pełnych, trójbocznie zamkniętych balustradach. Dwuosiowy ryzalit zwieńczony naczółkiem o odcinkowym konturze, wypełnionym stiukową dekoracją roślinno-małowinową. Płyciny podokienne wypełnione stiukowymi girlandami, dekoracją roślinną oraz kartuszem z datą **Anno 1911** i dekoracją jak w naczółku. Oś ryzalitu zaakcentowana w połaci dachu dwukondygnacyjną facjatą zamkniętą szczytem o falistym konturze. Przyziemie fasady dekorowane pasami boniowania. Drzwi wejściowe secesyjne ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, o falistej linii nadproża; w górnych częściach skrzydeł przeszklenia o kształcie oculusów; naświetle obecnie zasłonięte. Stolarka okienna jedno-, dwu- i trójskrzydłowa, o drobniejszych podziałach górnych kwater, stałym śłemeniu i profilowanej listwie przymykowej.

Detal architektoniczny: profilowany gzyms koronowy między I i II kondygnacją, gzyms wieńczący facjatę, portalowe obramienie otworu wejściowego, profilowane obramienia okienne, stiukowa dekoracja naczółków: otworu wejściowego, nadproża okiennego, naczółka ryzalitu.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie przednim; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą tralkową balustradą, profilowaną poręczą oraz z ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą niewielki ogródek otoczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;

— tynkowy detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów okiennych i otworu wejściowego oraz stolarka drzwi wejściowych i otworów okiennych

— balustrada schodów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

• ul. Tatarska 7 (fot. 1083, 1084)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1908 r., secesja.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; podpiwniczona, czterokondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem i balkonami (elewacja wsch.), nakryta dwuspadowym dachem z facjatą od frontu, o pokryciu ceramicznym.

Elewacja wsch. (fasada) 5-osiowa, z trójkondygnacyjnym, 2-osiowym ryzalitem w 3 i 4 osi, zwieńczonym zadaszonym tarasem o drewnianej balustradzie i drewnianej konstrukcji łamanego dachu; ryzalit zaakcentowany w połaci dachu I kondygnacyjną, 1-osiową facjatą, z trój-bocznym wykuszem o konstrukcji szachulcowej na osi, nakrytej dwuspadowym dachem. W 5 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy, ponad którym uproszczony naczółek z pasem ząbków kostkowych, po bokach ujęty zgeometryzowanymi wspornikami. W 2 osi, od I do III kondygnacji, balkony z metalowymi kutymi balustradami.

Detal architektoniczny: cokół ceramiczny, obramienia okienne z płycinami nad- i podokiennymi o dekoracji geometrycznej i cekinowej, ornament cekinowy nad otworem wejściowym, tynki fakturowe w I kondygnacji, kordonowy gzyms kostkowy. Stolarka okienna drewniana, z profilowanymi listwami przemykowymi i stałymi profilowanymi ślemionami, dwuskrzydłowa, z drobnymi podziałami szczelinowymi w górnych kwaterach (część stolarki współczesna, bezstylowa). Drzwi wejściowe secesyjne, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe; górne kwatery z przeszkleniem w kształcie oeil-de-boeuf, zabezpieczonego kutymi kratami.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie przednim. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą zakończoną maszkaronem i ozdobnym słupkiem. Stropy i biegi schodów pokryte sztukaterią ramową z dekoracją roślinną.

Przed elewacją frontową niewielki ogródek zachowany w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny elewacji;
- drewniane elementy zwieńczenia tarasu i wykusza okiennego facjaty;
- metalowe balustrady balkonów;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi;
- balustrada schodów;
- sztukaterie klatki schodowej.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

• ul. Tatarska 8 (fot. 1085, 1086)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., neobarok z elementami secesji.

Mur., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, czterokondygnacyjna, nakryta dachem dwuspadowym, o bryle rozczłonkowanej bocznymi skrzydłami, o dachach pulpitowych, zakończonych w narożach pięciobocznymi ryzalitami wieżowymi nakrytymi ostrosłupowymi hełmami; pokrycie dachów ceramiczne. Symetrycznie w osi umieszczony III kondygnacyjny ryzalit, zaakcentowany w połaci dachu mansardową facjatą.

Elewacja zach. (fasada) 9-osiowa, z pięciobocznymi, o jednoosiowych elewacjach, ryzalitami narożnymi rozwiązanymi w 2 i 8 osi, nakrytymi ostrosłupowymi hełmami oraz z ryzalitem środkowym w 5 osi; w przyziemiu ryzalitu pseudoportyku, o skrajnie umieszczonych zdwojonych półkolumnach z kostkowymi kapitelami, na których wsparte nadproże o koszowym wykroju. Powyżej, w osi ryzalitu, dwie loggie o pełnych balustradach: na II kondygnacji balustrada rozwiązana na wycinku koła, na III kondygnacji – prosta, o wyładowanych parapetach; ryzalit zwieńczony tarasem o pełnej, ceramicznej balustradzie. Oś zamknięta w połaci dachu mansardową facjatą, w szczycie której dwa otwory okienne oeil-de boeuf. Otwór wejściowy umieszczony w licu muru, przesłonięty pseudoportykiem, prostokątny, ujęty zdwojonymi tokańskimi półkolumnami, na których wsparte belkowanie rozdzielające jednocześnie otwór wejściowy od stałego, prostokątnego nadświetla o ściętych górnych narożach. Elewacja podzielona ceramicznymi, wyładowanymi gzymsami: cokołowym, kordonowymi między I a II oraz między III a IV kondygnacją, wieńczącym. Przyziemie w wątku ceglanym; prostokątne płyciny podokienne wypełnione stiukami roślinnymi. Otwory okienne parteru zamknięte łukiem pełnym, powyżej prostokątne, bez opasek.

Detal architektoniczny: pseudoportyk otworu wejściowego, gzyms cokołowy, koronowy, wieńczący, płyciny podokiennymi, półtralikowa dekoracja balustrad loggii w ryzalicie środkowym. Drzwi wejściowe ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, pełne; stolarka okienna jedno-, dwu- i trójskrzydłowa ze stałym ślemieniem i profilowaną listwą przymykową.

Elewacja tylna bez dekoracji; w osiach skrajnych loggie.

Sień biegnie przez całą szerokość budynku; w trakcie frontowym monolityczne, boczne, jednobiegowe schody wyrównawcze z metalową, giętą balustradą i drewnianej, profilowaną poręczą zakończoną wolutą, prowadzące na szeroki podest; klatka schodowa w trakcie tylnym; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą o wolutowym zakończeniu i ozdobnym kwadratowym w rzucie słupku. Sień przekryta spłaszczoną kolebą ze żłobkowanymi pseudogurtami; ściany sieni pokryte w dolnych partiach kaflami ceramicznymi, powyżej podzielone kanelowanymi pilastrami. Posadzka sieni ceramiczna, biało-czerwona mozaika.

Przed elewacją frontową, w części południowej niewielki ogródek otoczony metalowym ogrodzeniem pomiędzy murowanymi słupkami.

Stan zachowania:

— dobry

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;

— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów;

— balustrada schodów klatki schodowej oraz metalowa balustrada z drewnianą poręczą schodów wyrównawczych sieni;

— ceramiczny wystrój sieni;

— ceramiczne balustrady logii.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku dalszej wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem pierwotnych wzorów.

Należy zachować zieleń ogródka wraz z metalowym ogrodzeniem przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. Tatarska 9 (fot. 1087, 1088)

Nr rej. zabytków 1054/L z dn. 06.03.1996 r.

(obiekt wpisany do rejestru zabytków w granicach działki nr 155, obręb Bartniki)

Decyzja wymaga uzupełnienia o mapę ewidencyjną gruntów z zaznaczoną granicą wpisu.

(WEZ, 1996 r.)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 1911 – 1913 r.; secesja.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; podpiwniczona, czterokondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej bocznymi ryzalitami i loggiami (elewacja wsch.) oraz centralnie dobudowanym skrzydłem oficyny (elewacja zach.), nakryta dwuspadowymi dachami ustawionymi do siebie pod kątem prostym, z dwiema facjatami od frontu; pokrycie ceramiczne.

Elewacja wsch. (fasada) 7-osiowa, z 3-osiowymi, na planie wycinków koła ryzalitami w 2 i 6 osi, nakrytymi kopulastymi daszkami. Przy ryzalitach w 3 i 5 osi loggie z pełnymi, murowanymi balustradami pokrytymi dekoracją ramowo-płycinową. Osie loggii i ryzalitu zaakcentowane w połaci dachu I kondygnacyjnymi, 3-osiowymi facjatami o linii falistej. W facjatach, nad otworami okiennymi wspólny gzyms okapowy z kostkami. Oś środkową stanowi, nieco cofnięta do lica muru, oś klatki schodowej, w przyziemiu której prostokątny otwór wejściowy, z półkolistym, szklanym daszkiem w metalowej, ażurowej konstrukcji (stolarka drzwi wejściowych współczesna); oś zamknięta w połaci dachu zgeometryzowanym naczółkiem o linii falistej. Parter w osi środkowej wyłożony glazurą, ponad którą, szeroka płycina z dekoracją ramowo-płycinową wypełnioną dekoracją roślinną. Kondygnacja parteru wydzielona gzymsem kordonowym, pod którym fryz w formie uproszczonych tryglifów i metop.

Detal architektoniczny: gzyms koronowy, obramienia okienne z płycinami nad- i podokiennymi o dekoracji geometrycznej i cekinowej, tynki fakturowe w płycinach balkonów i facjat, gzymsy okapowe z kostkami. Oryginalna stolarka okienna zachowana fragmentarycznie.

Elewacja tylna bez dekoracji; symetrycznie na osi dobudowana oficyna, do której w narożach z korpusem przylegają 2-osiove balkony z metalowymi balustradami. W połaci dachu korpusu dwie 3-osiove facjaty nakryte dachami pulpitowymi.

Klatka schodowa w trakcie przednim. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą zakończoną maszkaronem oraz z ozdobnym słupkiem o formach kolumny jońskiej. Stropy i biegi klatki schodowej pokryte sztukaterią ramową z płasko-rzeźbionymi przedstawieniami mitologicznych scen rodzajowych. Ściany przedsionka i pierwszego biegu schodów pokryte w dolnej partii glazurowanymi, brązowymi płytkami ceramicznymi ułożonymi schodkowo.

Przed fasadą niewielki ogródek zachowany w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:

— dobry; stolarka współczesna.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
 - detal architektoniczny fasady;
 - wykrój i układ otworów;
 - drewniana balustrada schodów;
 - sztukaterie i ceramiczny wystrój klatki schodowej;
 - pełne, z dekoracją płycinową (fasada) i metalowe (elewacja zach.) balustrady balkonów.
- Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
- Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia legnickiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

• ul. Tatarska 10 (fot. 1089, 1090)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r.; secesja.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; podpiwniczona, czterokondygnacyjna w 2 i 3 osi oraz pięciokondygnacyjna w 1 osi (klatka schodowa), o przesuniętym poziomie kondygnacji. Na osi budynku trójboczny ryzalit zaakcentowany w połaci dachu facjatą zakończoną trójkątnym szczytem. Bryła budynku rozczłonkowana od strony fasady ryzalitem i przylegającymi w 3 osi balkonami.

Elewacja zachodnia (fasada) 3-osiova, z trójbocznym, o 1-osiowych elewacjach ryzalitem w 2 osi oraz w 3 osi z balkonami o pełnych balustradach pokrytych płycinami z ornamentem wstęgowo-cęgowymi oraz roślinnym. W 1 osi parteru prostokątny otwór wejściowy ujęty portalem złożonym ze o zgeometryzowanych lizen, na których opiera się pas szerokiego fryzu z uproszczoną dekoracją palmetową oraz z prostym odcinkiem gzymsu. Oś klatki schodowej flankują do wysokości 2½ kondygnacji szerokie pilastry o głowicach z uproszczoną dekoracją palmetową. W 2 osi ryzalit, zwieńczony szerokim pasem fryzu o dekoracji palmetowej, w części środkowej przechodzącym w trójkątny naczółek wypełniony stiukową dekoracją roślinną; I, II i III kondygnacja ryzalitu rozdzielone gzymsami kordonowymi, ponad II kondygnacją ozdobny fryz z wyładowanym gzymsem a naroża kondygnacji flankują pseudotoskańskie pilastry. Powyżej, w połaci dachu, 2-osiova facjata z trójkątnym szczytem w gzymsowych opaskach, pośrodku którego zamurowany oeil-de-boeuf. Otwory okienne prostokątne, bez opasek.

Detal architektoniczny: gzymsy kordonowe, wieńczący korpusu i ryzalitu, fryzy palmetowe, portalowe obramienie otworu wejściowego, płyciny nad- i podokienne z przewagą dekoracji roślinnej, płyciny balkonów z ornamentem wstęgowo-cęgowym. Drzwi wejściowe secesyjne, prostokątne, ramowo-płycinowe ze stałym nadświetlem; dwuskrzydłowe, o przeszklonych górnych kwaterach zamkniętych łukiem odcinkowym. Stolarka okienna jedno-, dwu- i trójskrzydłowa, ze stałym ślemieniem i profilowanej listwie przytykowej.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie przednim; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą tralkową balustradą, profilowaną poręczą oraz z ozdobnym słupkiem. Ściany sieni pokryte w dolnej części glazurowanymi, błękitnymi i w kolorze morskim kaflami ceramicznymi; posadzka sieni ceramiczna, rudo-czarna mozaika.

Przed fasadą niewielki ogródek otoczony z oryginalnym, kutym, secesyjnym ogrodzeniem.

Stan zachowania:

- dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie dachu;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów okiennych i otworu wejściowego oraz stolarka;
- drewniana balustrada schodów klatki schodowej;
- ceramiczne okładziny ścian i posadzki sieni;
- metalowe ogrodzenie ogródka.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

• ul. Tatarska 11 (fot. 1091)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 – 1913 r., późna secesja.

Mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna z I – kondygnacyjną facjatą od frontu. Ponad fasadą, w połaci dachu o pokryciu ceramicznym współczesna lukarna. Bryła rozczłonkowana od frontu trójkondygnacyjnym ryzalitem.

Elewacja wsch. (fasada) 7-osiowa z 2-osiowym, trójkondygnacyjnymi ryzalitem w 3 i 4 osi, na którym taras o pełnej balustradzie. W połaci dachu, w 4-5-6 osi mansardowa facjata z trójkątnym naczółkiem. Przyziemie ryzalitu w formie płyciny o łuku eliptycznym z fragmentami gzymsu u nasady, oddzielone gzymsem kordonowym; powyżej naroża ryzalitu ścięte. Przy ryzalicie, w 5 i 6 osi, na wysokość trzech kondygnacji balkony z metalowymi, kutymi balustradami. W 7 osi prostokątny otwór wejściowy ujęty portalowym obramieniem złożonym z dwóch półkolumn, prostej belki nadproża, ponad którą półkolistą płycina ze stiukowymi, antytetycznie ustawionymi driadami. Otwory okienne prostokątne.

Detal architektoniczny wyrobiony w tynku: profilowane gzymsy kordonowe, wyłamany gzyms ponad otworem okiennym III kondygnacji klatki schodowej, płyciny podokienne w ryzalicie i facjacie oraz płycina nad otworem wejściowym. Drzwi wejściowe ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, górne kwatery zamknięte łukiem pełnym, przeszklone; w oknach klatki schodowej zachowana dwuskrzydłowa stolarka okienna ze stałym, profilowanym ślepieniem.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie przednim. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem. W sieni posadzka ceramiczna z kafli o motywach kwiatowych, ujęta gładką bordiurą.

Przed fasadą niewielki ogródek z secesyjnym, metalowym, kutym ogrodzeniem.

Stan zachowania:

- dobry; stolarka okienna i drzwiowa wymieniona współcześnie.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie dachu;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute balustrady balkonów, kute ogrodzenie ogródka;
- boazerię w sieni;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

• ul. Tatarska 13 (fot. 1092)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1911-1913 r., secesja.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; narożna, usytuowana u zbiegu ul. Tatarskiej (elewacja wsch.) i ul. Oświęcimskiej (elewacja pd.). Podpiwniczona, czterokondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej dwoma, rozbudowanymi ryzalitami w każdej z elewacji, nakryta dwuspadowym dachem od strony ul. Tatarskiej, przechodzącym w mansardowy od strony ul. Oświęcimskiej; pokrycie ceramiczne.

Elewacja wsch. 7-osiowa, z czterokondygnacyjnym, ryzalitem w 3 – 5 osi: 3-osiowym w przyziemiu, 2-osiowym na kolejnych dwóch kondygnacjach i 1-osiowym w IV kondygnacji, zwieńczonym 5-spadowym dachem; między III a IV kondygnacją ryzalitu uskok z obdaszkiem. W 3-osiowym przyziemiu ryzalitu, w skrajnej pd. osi, ganek nakryty 3-spadowym daszkiem, poprzedzający prostokątny otwór wejściowy umieszczony w licu korpusu; front ganku ujęty skrajnymi pilastrami pokrytymi w górnych częściach stiukową dekoracją płycinową; dwie następne osie w formie pseudoarkadowania (oś środkowa – blenda z otworem okiennym, skrajna oś pn. oszklona logia). Powyżej, nad loggią balkony o metalowych, kutych balustradach; IV kondygnacja ryzalitu o wyoblonych narożach.

Elewacja pd. 6-osiowa, czterokondygnacyjna, z 4-osiowym ryzalitem w 2-5 osi, zaakcentowanym w połąci dachu 3-osiową facjatą o dachu naczółkowym. I-II kondygnacja ryzalitu ujęte pseudoarkadowaniem; dwie osie zachodnie tworzą loggie, dwie wschodnie blendy z otworami okiennymi; kondygnacje III i IV ryzalitu o ściętym wschodnim narożu i z balkonami w dwóch zachodnich osiach

Detal architektoniczny wyrobiony w tynku: płyciny podokienne i balustrad balkonów wypełnione dekoracją geometryczną, dekoracja pseudoarkadowania, pilastry obramienia otworu wejściowego. Stolarka okienna drewniana o profilowanych ślemionach i słupkach, okna dwuskrzydłowe, czterodzielne z drobniejszymi podziałami górnych kwater. Drzwi wejściowe secesyjne, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, o przeszklonych górnych kwaterach i dekoracyjnych płycinach w kwaterach dolnych.

Elewacje tylne bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, drewniana, dwubiegowa powrotna, o tralkowej balustradzie, profilowanej poręczy i ozdobnym słupku, poprzedzona sienią; ściany sieni wyłożone w dolnej partii płycinową boazerią, posadzka ceramiczna z szarych i szarych z bordowo-zieloną, zgeometryzowaną dekoracją roślinną.

Przed elewacjami niewielki ogródek, zachowany od strony ulicy Oświęcimskiej i Tatarskiej, z zachowanym, kutym, metalowym ogrodzeniem o secesyjnych formach.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połąci dachowych;

— tynkowy detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

- boazeria ścian i posadzka sieni;
- kute elementy metalowe ogrodzenia.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy zachować i odtworzyć zieleń ogródka i ogrodzenie przed elewacjami.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

Ulica Romualda Traugutta

Doctorgang od końca XVII w., ul. R. Traugutta od 1946 r.

Na planie z 1809 r. ścieżka *Doktorgang*; nazwa pochodzi od dawnego właściciela przyległych terenów, chirurga i okulisty, który w 1668 r. nabył ten obszar. Ok. 1877 r. przy ulicy znajdowało się kilka wolnostojących budynków; żaden się nie zachował. Ok. 1900 r. rozpoczyna się zabudowa pn. pierzei ulicy w jej zach. części (od ul. Jaworzyńskiej) a w 1901 r. wytyczony zostaje kwartał zabudowy między ulicami R. Traugutta (*Doctorgang*), Św. Elżbiety (*Elisabethstrasse*) i Oświęcimską (*Daeslerstrasse*); dalsza zabudowa w kierunku wsch. następuje po 1904 r. – pierzeja pd. oraz w latach 20-tych XX w. pierzeja pn.

Wzdłuż całej ulicy, po obu stronach, rozciągają się chodniki z prostokątnych płyt granitowych; kamienice z ogródkami od frontu.

U zbiegu:

1. ul. R. Traugutta i D. Chłapowskiego niezabudowana działka, użytkowana obecnie jako skwer miejski.
2. ul. R. Traugutta i ul. Jaworzyńskiej niezabudowana działka, ze skromnym terenem zieleni miejskiej i kioskami.
3. ul. R. Traugutta i ul. św. Elżbiety niezabudowana działka będąca terenem zieleni publicznej.

• ul. R. Traugutta 1 (fot. 1093)

Kamienica czynszowa „Pod lwami”, wzn. ok. 1910 r.; secesja.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; narożna, usytuowana u zbiegu ul. R. Traugutta (elewacja pn.) i ul. Jaworzyńskiej (elewacja zach.). Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej od frontu szerokim ryzalitem, nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja pn. (fasada) 8-osiowa, z V-kondygnacyjnym, 2-osiowym ryzalitem w 2-3 osi, zamkniętym łukiem odcinkowym, w zwieńczeniu z trzema sterczynami o formie przysadzistych słupów zakończonych kulami. Naroża ryzalitu akcentują szerokie pilastry, które zdobią w górnych partiach stiuki lwich głów trzymających w paszczach obręcze; taka sama głowa znajduje się między osiami V kondygnacji ryzalitu. W 2 osi ryzalitu (4 osi fasady) prostokątny otwór wejściowy w profilowanej opasce. Po obu stronach ryzalitu, w 2 i 5 osi, od II do IV kondygnacji balkony z metalowymi, kutymi balustradami, wspartymi na belkach o formie konsoli. Przyziemie fasady dekorowane pasami boniowania, oddzielone gzymsem kordonowym.

Detal architektoniczny: pasy boniowania, płyciny podokienne, pilastry, obramienia okienne i drzwi wejściowych. Stolarka okienna zachowana fragmentarycznie; drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna o profilowanych ślēmionach i słupkach. Drzwi wejściowe współczesne, z zachowanym secesyjnym nadświetlem. Przed wejściem próg z kolorowego lastriko z napisem *Salve*.

Elewacja zach. bez otworów i wystroju.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią z kilkoma monolitycznymi stopniami wyrównawczymi zajmujący całą szerokość sieni i prowadzącymi na środkowy podest, ograniczony balustradą pokrytą sztukaterią oraz od strony klatki wewnętrznymi, secesyjnymi, dwuskrzydłowymi drzwiami wahadłowymi z dwoma stałymi skrzydłami bocznymi, oraz ze

stałym nadświetlem zamkniętym łukiem odcinkowym. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem. Ściany sieni pokryte sztukatorską dekoracją ramowo-płycinową z motywami geometrycznymi; strop z fasetą pokrytą stiukową dekoracją roślinną. Posadzka sieni z kolorowego lastriko.

Przed fasadą niewielkie ogródki z zachowanym, oryginalnym, kutym, metalowym ogrodzeniem o formach secesyjnych.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów, nadświetle stolarki drzwi wejściowych, stolarka drzwi wahadłowych sieni;
- sztukaterie, podziały ramowe ścian sieni oraz posadzki sieni;
- kute elementy metalowe balustrad balkonów i ogrodzenia ogródka.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. R. Traugutta 3 (fot. 1094)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r.; secesja z elementami historyzującymi.

Mur., tynk. z elementami z cegły licówki oraz z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej od frontu dwoma ryzalitami, nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja pn. (fasada) 8-osiowa, z dwoma trójkondygnacyjnymi, 1-osiowymi ryzalitami w 3 i 6 osi, zakończonymi tarasami o ceramiczno-metalowych, ażurowych balustradach. Na osi symetrii budynku otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym oraz 2-osiowa facjata zamknięta trójkątnym szczytem. Przy ryzalitach w 2 i 7 osi, w obrębie II i III kondygnacji, balkony z metalowymi, kutymi balustradami, wsparte na belkach o formie konsoli. Przyziemie fasady obłożone cegłą licówką, oddzielone wydatnym gzymsem kordonowym. Otwory okienne w przyziemiu i na wszystkich kondygnacjach ryzalitów zamknięte łukiem odcinkowym, na pozostałych kondygnacjach prostokątne.

Detal architektoniczny: obramienia okienne, profilowane obramienie drzwi wejściowych, gzymsy kordonowy i wieńczący. Stolarka okienna drewniana, dwu- i trójskrzydłowa, cztero- i sześciopodzielna o profilowanych ślęzionach i słupkach. Drzwi wejściowe secesyjne, ze stałym nadświetłem wypełnionym szkłem barwionym, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, o górnych płycinach przeszklonych, zamknięte linią wklęsło-wypukłą.

Elewacja tylna bez dekoracji; w skrajnej wsch. osi pierwotnie brama przelotowa, zamknięta łukiem koszowym, w profilowanym obramieniu z kłincem; ob. zamurowana z wtórnie przebitym otworem wejściowym poprzedzonym kilkoma stopniami.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi i podestem pośrodku. Strop sieni w formie łuku nadwieszanego, ściany w zgeometryzowanej dekoracji ramowej. W sieni zachowana secesyjna, ramowo-płycinowa stolarka drzwi wahadło-

wych, ze stałym nadświetłem zamkniętym łukiem eliptycznym; górne kwatery przeszklone. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą niewielkie ogródki, z zachowanym oryginalnym metalowym, kutym ogrodzeniem o formach secesyjnych.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;

— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna i drzwiowa;

— kute elementy metalowe balustrad balkonów i ogrodzenia ogródka.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztu-katerie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. R. Traugutta 4 (fot. 1095)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r.; historyzm.

Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detałem architektonicznym; podpiwniczona, III-kondygnacyjna z suteroną, nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym; bryła rozczłonkowana od frontu i w elewacji tylnej ryzalitami, nakrytymi dachami: dwuspadowym (od pd.) i pulpitowym (od pn.)

Elewacja pd. (fasada) 4-osiowa w I kondygnacji, 6-osiowa na II i III kondygnacji, z trójkondygnacyjnym, 2-osiowym ryzalitem w 3 i 4 osi, o narożach ujętych ceramicznym boniowaniem; ryzalit zwieńczony trójkątnym szczytem ujętym po bokach prostokątnymi, sterczynami przykrytymi niewielkimi dwuspadowymi daszkami, z metalową sygnaturką w osi ryzalitu. Przyziemie fasady wykonane z cegły licówki, oddzielone wydatnym gzymsem; kondygnacje I i II rozdziela szeroki, profilowany, wysunięty przed lico ściany gzyms kordonowy, kondygnację III zamyka arkadkowy, ceramiczny gzyms wieńczący. Ściany szczytowe wystające ponad połąć dachu, zaakcentowane podobnymi sterczynami jak w ryzalicie. Otwory okienne na wszystkich kondygnacjach ujęte w ceramiczne opaski ze zwornikami; otwory sutereny zamknięte łukiem odcinkowym, otwory I kondygnacji szersze od pozostałych, zamknięte łukiem odcinkowym, z naczółkiem powtarzającym kształt otworu; otwory II kondygnacji prostokątne, w opaskach zamkniętych łukiem pełnym; w ryzalicie na II kondygnacji we wspólnym obramieniu, rozdzielone zdwojonymi kompozytowymi kolumienkami, elewacje boczne ryzalitu 1-osiowe; na III kondygnacji otwory prostokątne w prostokątnych opaskach.

Detal architektoniczny: opaski okienne, gzyms cokołowy, gzymsy kordonowy i arkadkowy wieńczący, boniowanie i sterczyny narożne, szczyt ryzalitu z drewniana sygnaturką. W tynku fakturowym wyrobione poprzeczne pasy w ryzalicie pd. Stolarka okienna współczesna, dwu- i trójskrzydłowa, cztero- i sześciopodziałowa. Drzwi wejściowe współczesne.

Elewacja tylna z ceramicznymi podziałami ramowymi, w 1 osi w przyziemiu współczesna dobudówka, na której taras; powyżej na II kondygnacji drewniany, zadaszony balkon z drewnianą balustradą.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody zabiegowe przechodzące w dwubiegowe powrotne, o metalowej konstrukcji, z ażurowymi policzkami i podstopnicami oraz drewnianymi stopnicami i metalową balustradą.

Przed fasadą niewielkie ogródki, z zachowanym, oryginalnym, kutym, metalowym ogrodzeniem na ceramicznej podmurówce.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów;
- metalowa, ażurowa konstrukcja schodów;
- kute elementy metalowe ogrodzenia ogródka.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. R. Traugutta 5 (fot. 1096)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 1910-1914 r.; secesja z elementami historyzującymi.

Mur., tynk., z wyrobionym tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, czterokondygnacyjna, z dwukondygnacyjną facjatą o konstrukcji szachulcowej w połaci dachu; bryła rozczłonkowana od frontu dwoma ryzalitami, nakrytymi osobnymi 3-spadowymi daszkami ceramicznymi oraz skrzydłem podwórzowym; dwuspadowy dach o ceramicznym pokryciu.

Elewacja pn. (fasada) 7-osiowa, z dwoma IV-kondygnacyjnymi, 1-osiowymi w parterze i 2-osiowymi na pozostałych kondygnacjach, ryzalitami w 2 i 6 osi, zakończonymi w IV kondygnacji zadaszonymi balkonami o wypukłej linii, z uproszczonymi, tralkowymi, ceramicznymi balustradami powtarzającymi wypukłą linię oraz z narożnymi, kwadratowymi filarami. Przy ryzalitach w 3 i 5 osi, w obrębie II i III kondygnacji, balkony z metalowymi, kutymi balustradami, wsparte na belkach o formie konsoli. Środkowa część fasady, której 3 osie akcentują, biegnące przez cztery kondygnacje, szerokie pilastry o jońskich kapitelach, wieńczy trójkątny szczyt z wyeksponowaną konstrukcją szachulcową. Na osi symetrii budynku prostokątny otwór wejściowy cofnięty z lica budynku, poprzedzony przedsionkiem, zaakcentowanym pseudoportykiem złożonym z dwóch, skrajnie ustawionych na wysokich cokołach, kompozytowych kolumn wspierających drewniany szczyt o linii łamanej. W przedsionku kilka stopni wyrównawczych prowadzących do sieni. Fasadę obiega ceramiczny, nie otynkowany cokół, powyżej kondygnacja fasady pokryta pasami boniowania, wydzielona gzymsem kordonowym. Otwory okienne na wszystkich kondygnacjach prostokątne, w ryzalitach prostokątne, zdwojone.

Detal architektoniczny: opaski okienne, profilowane obramienie otworu wejściowego, gzym-sy kordonowy i wieńczący, pilastry i płyciny nadokienne. Stolarka okienna drewniana, dwuskrzydłowa, czterodzielna z drobnymi podziałami górnych kwater, o profilowanych ślemionach i słupkach (zachowana fragmentarycznie). Drzwi wejściowe secesyjne, prostokątne,

dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe; górne kwatery pierwotnie przeszklone, zabezpieczone kutą kratą, ob. przesłonięte od wewnątrz.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona przedsionkiem z monolitycznymi stopniami wyrównawczymi oraz sienią. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem. Strop przedsionka i sieni w trakcie frontowym pokryty stiukową zgeometryzowaną dekoracją, o powtarzającym się motywie wieńca; ściany przedsionka w dolnej partii pokryte ceramicznymi, glazurowanymi płytkami w kolorze zielonym; ściany sieni w dekoracji ramowej z dwiema płaskorzeźbionymi płycinami z przedstawieniami Trzech Gracji.

Przed fasadą niewielkie ogródki z zachowanym, oryginalnym, kutym, metalowym ogrodzeniem o formach secesyjnych na niewielkiej podmurówce.

Stan zachowania:

— dostateczny; sieni zły.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych korpusu i ryzalitów;
- drewniany, tynkowy i ceramiczny detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna i drzwiowa;
- sztukaterie, podziały ramowe i płaskorzeźbione płyciny w sieni;
- ceramiczne okładziny ścian;
- klatka schodowa z balustradą i słupkiem;
- kute elementy metalowe balustrad balkonów i ogrodzenia ogródka.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. R. Traugutta 6 (fot. 1097, 1098)

Kamienica czynszowa, wzn. w 1910 r.; secesja.

Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, IV-kondygnacyjna; dach dwuspadowy o ceramicznym pokryciu; bryła rozczłonkowana od frontu V-kondygnacyjnym ryzalitem nakrytym ostrosłupowym, na rzucie sześcioboku hełmem.

Elewacja pd. (fasada) 6-osiowa, z V-kondygnacyjnym, 1-osiowymi ryzalitem w 3 osi, o ściętych narożnikach powyżej III kondygnacji, oraz IV i V kondygnacji o 1-osiowych elewacjach bocznych. W 3 osi przyziemia ryzalitu otwór wejściowy zamknięty łukiem koszowym, ujęty portalem złożonym z dwóch bocznych pilastrów w formie półkolumn oraz z ozdobnym zwornikiem w rozbudowanej dekoracji roślinnej, z maszkaronem w podłuczcu. Powyżej, w III kondygnacji osi ryzalitu otwór okienny w rozbudowanym obramieniu: pod otworem w ozdobnej płycinie napis **Erb. im Jahre 1910**, nad otworem płycina z dekoracją w formie wieńców roślinnych ujętych skrajnie gałązkami i fragmentami girland. Przy ryzalicie w 2 osi, w obrębie II, III i IV kondygnacji balkony a w 6 osi loggia z metalowymi, kutymi balustradami; loggia na IV kondygnacji zamknięta łukiem koszowym. Fasada w II i III kondygnacji pokryta w

narożach oraz między osiami okiennymi uproszczonymi lizenami. Otwory okienne prostokątne; w II i III kondygnacji ryzalitu szersze od pozostałych.

Detal architektoniczny: opaski okienne, portalowe obramienie otworu wejściowego, lizeny, płyciny nad- i podokienne, wyładowany wieńczący. Stolarka okienna drewniana, dwu- i trójskrzydłowa, cztero- i sześcioczęściowa, o profilowanych ślemionach i listwach przymykowych. Drzwi wejściowe secesyjne, ramowo-płycinowe, jednoskrzydłowe z dwoma stałymi skrzydłami bocznymi i stałym nadświetlem; górne kwatery przeszklone.

Elewacja tylna bez dekoracji, z ryzalitem klatki schodowej. W otworach okiennych osi klatki zachowane fragmentarycznie secesyjne witraże.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią z drewnianymi stopniami wyrównawczymi i środkowym podestem. Ściany sieni zdobią arkadowe podziały z kolumnami o kompozytowych kapitelach; strop z fasetą. Sień wydzielona secesyjnymi dwuskrzydłowymi drzwiami wahadłowymi, z dwoma bocznymi stałymi skrzydłami, o przeszklonych górnych kwaterach wszystkich skrzydeł i nadświetlu. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą balustradą złożoną z pionowych kantówek, o profilowanej poręczy i ozdobnym słupku zakończonym kulą.

Przed fasadą niewielkie ogródki z zachowanym, oryginalnym, kutym, metalowym ogrodzeniem o formach secesyjnych na niewielkiej podmurówce.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów; stolarka okienna i drzwiowa;
- podziały arkadowe ścian sieni;
- klatka schodowa z balustradą i słupkiem;
- kute elementy metalowe balustrad balkonów i ogrodzenia ogródka.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. R. Traugutta 7 (fot. 1099)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r.; historyzm z elementami secesji.

Mur., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; narożna, usytuowana u zbiegu ul. R. Traugutta (elewacja pn.) i ul. Tatarskiej (elewacja wsch.). Podpiwniczona, czterokondygnacyjna z mieszkalnym poddaszem, o bryle rozczłonkowanej dwoma ryzalitami, nakryta dachem łamanym o pokryciu ceramicznym z współczesnymi lukarnami.

Elewacja pn. (fasada) 7-osiowa z 2-osiowym ryzalitem w 6-7 osi, o narożach ujętych od II do IV kondygnacji zdwojonymi pilastrami o uproszczonych, zgeometryzowanych głowicach, na których wsparto, wyładowany przed lico muru, profilowany gzyms wieńczący. W 5 osi, w przyziemiu prostokątny otwór wejściowy; otwory okienne tej osi przesunięte poziomo w stosunku do pozostałych. W 2 osi fasady balkony o pełnych balustradach z dekoracją płycinową, wsparte pierwotnie na belkach w formie konsoli. Przyziemie fasady dekorowane pasami bo-

niowań, oddzielone gzymsem koronowym. Osie 1-4 zaakcentowane wyładowanym gzymsem wieńczącym. Otwory okienne prostokątne, bez opasek z płycinami podokiennymi; między II i III kondygnacją płyciny z dekoracją roślinną.

Elewacja zach. 7-osiowa, z IV-kondygnacyjnym, 3-osiowym ryzalitem w 2-4 osi, zwieńczonym 3-osiową, mansardową facjatą; naroża ryzalitu ujęte od II do IV kondygnacji pojedynczymi, uproszczonymi pilastrami. Przy ryzalicie w 1 osi balkony z pełnymi, ceramicznymi balustradami; pierwotnie wspartymi na belkach w formie konsoli. Przyziemie dekorowane pasami boniowania, oddzielone gzymsem koronowym. Całość obiega gzyms wieńczący.

Detal architektoniczny: pasy boniowania w przyziemiu, dekoracja płycinowa balustrad balkonów, płyciny podokienne, zdwojone pilastry ujmujące naroża ryzalitów, wyładowane gzymsy wieńczące. Stolarka okienna drewniana o profilowanych ślemionach i słupkach, dwu- i trójskrzydłowa, z drobniejszymi podziałami górnych kwater. Drzwi wejściowe secesyjne, drewniane, ramowo-płycinowe, jednoskrzydłowe z dwoma bocznymi skrzydłami stałymi; górne kwatery przeszklone.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie przednim. Schody klatki monolityczne, dwubiegowe powrotne; pierwszy bieg obłożony ceramicznymi płytkami, pozostałe z podstopnicami i stopnicami drewnianymi; z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem. Ściany sieni w dolnej partii z ramowo-płycinową, z ornamentem perełkowym boazerią. Posadzka sieni wyłożona biało-czerwonymi płytkami ceramicznymi. We wnętrzu zachowana oryginalna, 2-skrzydłowa, ramowo-płycinowa stolarka drzwi wejściowych, ze stałym nadświetlem zamkniętym łukiem odcinkowym.

Przed elewacjami niewielkie ogródki, z zachowanym oryginalnym metalowym ogrodzeniem o formach secesyjnych.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów;
- stolarka drzwi wejściowych zewnętrznych i wewnętrznych, stolarka okienna;
- boazeria klatki schodowej i posadzka sieni;
- kute elementy ogrodzenia ogródka.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. R. Traugutta 8 (fot. 1100)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1914 r.; secesja.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej od frontu V-kondygnacyjnym ryzalitem; nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja pd. (fasada) 5-osiowa, z V-kondygnacyjnym, 2-osiowym ryzalitem w 2-3 osi, zamkniętym szczytem o linii wklęsło-wypukłej; w drugiej osi ryzalitu w IV i V kondygnacji dodatkowy ryzalit pozorny zakończony, wpisującym się w zwieńczenie ryzalitu, wyładowanym przed lico gzymsem o linii wklęsło-wypukłej, stanowiącym rodzaj szczytu. Na wysokości II i III kondygnacji naroża ryzalitu oraz osie akcentują szerokie lizeny; między III i IV kondygnacją ryzalitu szeroki pas gzymsu kordonowego; takie same lizeny dzielą 4 i 5 oś II i III kondygnacji korpusu. Po wsch. stronie ryzalitu, w 4 osi, od II do IV kondygnacji balkony z metalowymi, kutymi balustradami, wspartymi na belkach o formie konsolek. W 5 osi fasady otwór wejściowy zamknięty łukiem koszowym, w gładkiej opasce ze zwornikiem. W 1 osi od zachodu oszklone loggie; pomiędzy kondygnacjami tej osi płyciny o zgeometryzowanych wzorach.

Detal architektoniczny: płyciny podokienne osi loggii, opaski okienne ryzalitu oraz otworów 4 i 5 osi, obramienie otworu wejściowego, lizeny narożne i między osiowe, wyładowane gzymsy szczytu ryzalitu, ceramiczny, nie otynkowany cokół. Stolarka okienna, drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna o profilowanych ślęmionach i słupkach; wielopodziałowa stolarka w loggii. Drzwi wejściowe secesyjne, drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe ze stałym nadświetlem; górne kwatery przeszklone.

Elewacja tylna bez dekoracji, z szerokim ryzalitem na osi.; z balkonami od II do IV kondygnacji, o metalowych balustradach.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi; schody wyrównawcze prowadzą na środkowy podest, który ograniczają od strony klatki, dwuskrzydłowe drzwi wahadłowe ze stałym nadświetlem zamkniętym łukiem koszowym. Strop sieni ze skromną, stiukową dekoracją, ściany w części dolnej pokryte płycinową boazerią, w górnej z pasem stiukowym o motywach poprzerzywanego astragalem kymationu jońskiego. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z balustradą złożoną z pionowych kantówek połączonych poprzecznie, z profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed elewacją pd. niewielkie ogródki, z zachowanym, oryginalnym, kutym, metalowym ogrodzeniem o formach secesyjnych na niewysokiej ceramicznej podmurówce.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów; stolarka drzwi wejściowych i wahadłowych sieni;
- stolarka okienna i oszklenie loggii;
- sztukaterie ścian i sufitu sieni;
- klatka schodowa z balustradą i słupkiem;
- kute elementy metalowe balustrad balkonów i ogrodzenia ogródka.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. R. Traugutta 9 (fot. 1101)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r.; późna secesja.

Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z mieszkalnym poddaszem; bryła rozrzeźbiona od frontu trzema wykuszami; dach mansardowy o ceramicznym pokryciu.

Elewacja pn. (fasada) 7-osiowa w przyziemiu, z dwoma 3-osiowymi, III-kondygnacyjnymi wykuszami od II kondygnacji, w skrajnych 1-2 i 6-7 osiach, zwieńczonymi gładkimi szczytami o liniach wklęsło-wypukłych. Fasada ujęta w narożach uproszczonymi pilastrami o głowicach z dekoracją kostkową. Na osi symetrii elewacji: prostokątny otwór wejściowy w pseudoportalowym obramieniu pokrytym stiukową dekoracją płycinową z ornamentem kostkowym; nad otworem ceramiczny, 3-spadowy daszek; na kolejnych kondygnacjach, otwory okienne klatki schodowej: na II kondygnacji otwór w profilowanym, zdobionym elemencie jajownika obramieniu okiennym, na II i IV kondygnacji otwory umieszczone w płytkim, trójbocznym wykuszu nakrytym trzyspadowym daszkiem; w połaci dachu facjata zakończona formą łuku krążynowego. Pod wykuszami narożnymi, w 2 i 6 osi przyziemia, balkony o pełnych balustradach. W 3 i 5 osi, w obrębie II, III i IV kondygnacji, balkony z pełnymi balustradami; pod balkonami, nad otworami okiennymi fragmenty gzymsu kostkowego. Fasadę obiega ceramiczny, kostkowy gzyms wieńczący, poprzerwany zadaszeniami skrajnych wykuszy i facjata. Otwory okienne na wszystkich kondygnacjach prostokątne.

Detal architektoniczny: profilowane obramienie otworu wejściowego, gzymsy kostkowe pod balkonami i wieńczący, skrajne pilastry oraz płyciny w osi środkowej. Stolarka okienna drewniana, dwuskrzydłowa, czterodzielna z drobnymi podziałami górnych kwater w części zachowanej, pierwotnej stolarki. Drzwi wejściowe secesyjne, prostokątne, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe; górne kwatery z drobniejszymi podziałami, przeszklone.

Elewacja tylna bez dekoracji; z balkonami w 6 osi przebiegającymi od II do IV kondygnacji, o metalowych balustradach.

Klatka schodowa w trakcie przednim. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem. Ściany przyziemia klatki w dolnej partii pokryte ramowo-płycinową boazerią. Posadzka przed wejściem ceramiczna, o zgeometryzowanych wzorach. We wnętrzu zachowana ramowo-płycinowa stolarka drzwiowa z nadświetlem zamkniętym łukiem odcinkowym, stanowiąca wspólne obramienie dla dwóch sąsiadujących otworów; górne kwatery przeszklone.

Przed fasadą niewielkie ogródki z zachowanym, oryginalnym, kutym, metalowym ogrodzeniem o formach secesyjnych na niewielkiej podmurówce.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych oraz zadaszenia otworu wejściowego;

— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów; stolarka okienna i drzwiowa;

— boazeria ścian klatki schodowej;

— klatka schodowa z balustradą i słupkiem;

— kute elementy metalowe balustrad balkonów i ogrodzenia ogródka.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. R. Traugutta 10 (fot. 1102)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r.; secesja.

Mur., tynkowana, z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej od frontu V-kondygnacyjnym ryzalitem; nakryta dwuspadowym dachem, ze współczesnymi lukarnami po obu stronach ryzalitu; pokrycie ceramiczne.

Elewacja pd. (fasada) 5-osiowa, z pięciokondygnacyjnym, 1-osiowym ryzalitem w 3 osi, zamkniętym trójkątnym szczytem; na wysokości II – IV kondygnacji naroża ryzalitu zaakcentowane pseudopilastrami o zgeometryzowanych głowicach; ponad IV kondygnacją wyładowany gzyms wieńczący, powyżej 2-osiowa V kondygnacja ze szczytem. W 5 osi fasady brama przelotowa o łuku nadwieszonym ze stałym nadświetłem w podłuczach, z obramieniem z kłębów wyrobionych w tynku; w osi otworu szerokie loggie o pełnych, płycinowych balustradach oraz łukowo wykończonych górnych narożach otworów. W 1 osi przyziemia wtórnie przebitą prostokątną otwór wejściowy, w 2 osi I kondygnacyjna dobudówka, na niej niewielki taras ze współczesną balustradą (wtórne?).

Detal architektoniczny: dekoracja ramowo-kostkowa, opaski okienne, boniowania I kondygnacji, pseudopilastry narożne ryzalitu, wyładowany gzyms wieńczący. Stolarka okienna, drewniana dwu- i trójskrzydłowa, cztero- i sześciodzielna o profilowanych ślemionach i słupkach; w ryzalicie stolarka okienna o trójskrzydłowa, o przesuniętym ślemieniu w skrzydle środkowym. Drzwi wejściowe w bramie bezstylowe, współczesne.

Elewacja tylna bez dekoracji; z ryzalitem na osi bramy.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, przesunięta z osi sieni przejazdowej; schody zabiegowe prowadzą z boku sieni na podest; schody klatki dwubiegowe powrotne, z drewnianą balustradą; stropy i biegi klatki pokryte stiukami ramowymi z fragmentami girland. W trakcie przednim sieni, wydzielony łukiem nadwieszonym przedsionek. Strop sieni z fasetą, pokryty stiukową dekoracją ramowo-arkadową; ściany w górnych kwaterach z prostokątnymi płycinami pokrytymi dekoracją figuralną, dolne kwatery pokryte boazerią płycinową.

Stan zachowania:

— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;

— tynkowy detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów okiennych i drzwiowych; stolarka okienna;

— sztukaterie ścian i sufitu oraz boazeria sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy odtworzyć zieleni ogródka przed fasadą.

• **ul. R. Traugutta 11 (fot. 1103)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1907 r.; secesja.

Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, czterokondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej od frontu ryzalitem, nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym; w połaci dachu współczesne lukarny.

Elewacja pn. (fasada) 4-osiova w przyziemiu, 5-osiova na pozostałych kondygnacjach, z 1-osiowym, trzykondygnacyjnym ryzalitem w 3 osi, zakończonym szerokim, wyładowanym, o linii wklęsłej gzymsem wieńczącym, tworzącym podstawę niewielkiego daszku zamykającego ryzalit; naroża ryzalitu na wysokości II i III kondygnacji ścięte. Powyżej, w osi ryzalitu 2-osiova facjata zamknięta łukiem odcinkowym z dwiema bocznymi sterczynami zakończonymi metalowymi wizerunkami kogutów; w szczycie facjaty stiukowa dekoracja kotarowo-kartuszowo-kwiatowa. W 1 osi budynku otwór wejściowy zamknięty łukiem eliptycznym, w 4 osi brama przelotowa; oba otwory w tynkowym obramieniu z klincami. Przy ryzalicie w 2 osi, w obrębie II i III kondygnacji, balkony z metalowymi, kutymi balustradami. Przyziemie fasady dekorowane cegłą licówką, oddzielone wydatnym gzymsem kordonowym. Otwory okienne prostokątne, w tynkowych kotarowo-roślinnych lub płasko opracowanych, zgeometryzowanych z elementami roślinnymi, obramieniach.

Detal architektoniczny: obramienia okienne, profilowane obramienie otworów wejściowych z klincami, arkadowy gzyms wieńczący, gzymsy kordonowe, ceramiczny cokół. Stolarka okienna w znacznej części współczesna, dwu- i trójskrzydłowa. Drzwi wejściowe secesyjne, ze stałym nadświetlem wypełnionym szkłem barwionym, ramowo – płycinowe, jednoskrzydłowe z dwoma bocznymi, stałymi skrzydłami; górne kwatery przeszklone.

Elewacja tylna z uproszczoną dekoracją nadokienną, w skrajnej zach. osi brama przelotowa, zamknięta łukiem koszowym, w uproszczonym obramieniu ze zwornikiem; w 2 osi, od II do IV kondygnacji, balkony; w skrajnej osi od wsch. klatka schodowa, otworami okiennymi z zachowaną fragmentarycznie dwuskrzydłową stolarką okienną.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem z wolutowymi spływami. Strop sieni dekorowany pasami stiukowych gurtów wspartych na drewnianych, uproszczonych pilastrach.

Przed fasadą niewielkie ogródki, z zachowanym oryginalnym metalowym ogrodzeniem o formach secesyjnych.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów; stolarka drzwi wejściowych;
- schody z balustradą;
- kute elementy metalowe balustrad balkonów i ogrodzenia ogródka.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

• ul. R. Traugutta 12 (fot. 1104, 1105)

Kamienica czynszowa, wzn. po 1910 r.; secesja.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej od frontu V-kondygnacyjnym ryzalitem; nakryta dwuspadowym dachem, ze współczesnymi lukarnami po obu stronach ryzalitu; pokrycie ceramiczne.

Elewacja pd. (fasada) 6-osiowa, z IV-kondygnacyjnym, 2-osiowym ryzalitem w 2-3 osi, zwieńczonym niewielkim tarasem o metalowej, ażurowej balustradzie; ryzalit zaakcentowany w połaci dachu 2-osiową facjatą nakrytą dachem dwuspadowym. W 4 osi fasady prostokątny otwór wejściowy, ponad którym stałe, wydzielone nadświetle zamknięte łukiem odcinkowym; powyżej od II – IV kondygnacji, w osi otworu, przylegające do ryzalitu, balkony z metalowymi, kutymi balustradami, wsparte na belkach o formie konsoli. W 1 osi loggie o pełnych balustradach i ceramicznych parapetach. Całość obiega na wysokość 2/3 I kondygnacji, ceramiczny pas, powyżej gzyms kordonowy a ponad IV kondygnacją gzyms wieńczący. Otwory okienne I kondygnacji zamknięte odcinkowo, na pozostałych kondygnacjach prostokątne.

Detal architektoniczny: płyciny podokienne między II i III kondygnacją ryzalitu, gzymsy kordonowe, gzyms wieńczący, dekoracja belek balkonów. Stolarka okienna, drewniana dwu- i trójskrzydłowa, cztero- i sześciodzielna zachowana fragmentarycznie. Drzwi wejściowe, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe; stałe nadświetle wypełnione wirażem.

Elewacja tylna bez dekoracji, z ryzalitem na osi.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona wydzieloną dwuskrzydłowymi, ramowo-płycinowymi drzwiami wahadłowymi sienią z podestem pośrodku, na który prowadzą schody wyrównawcze obłożone współczesnymi kaflami ceramicznymi; ściany sieni w dolnej części pokryte drewnianą, boazerią płycinową; w górnej części ze stiukowymi podziałami ramowymi i obiegającym fryzem z przedstawieniami mitologicznymi. Strop sieni z fasetą, pokryty dekoracją ramową z rozetami. Schody klatki o stopnicach i podstopnicach drewnianych, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą zakończoną wolutą oraz z ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą ogródek zachowany w formie trawnika, w części zach. otoczony żywopłotem, w części wsch. metalowym, kutym ogrodzeniem.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;

— detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów okiennych i drzwiowych;

— wystrój sieni;

— balustrada schodów;

— stolarka drzwi wahadłowych i wejściowych.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

• ul. R. Traugutta 13 (fot. 1106)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1907 r.; secesja.

Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z jednokondygnacyjną facjatą na osi symetrii; bryła rozczłonkowana od frontu ryzalitem, nakrytymi osobnymi daszkiem pulpitowym; dwuspadowy dach o ceramicznym pokryciu.

Elewacja pn. (fasada) 4-osiova w przyziemiu, powyżej 5-osiova, z czterokondygnacyjnym, 1-osiowym ryzalitem w 3 osi, którego narożniki na wysokości II kondygnacji zakończone są rzygaczami w postaci delfinów a naroża II i III kondygnacji ścięte. W osi ryzalitu trzyosiowa facjata ze szczytem o linii wklęsło-wypukłej. Przy ryzalicie w 2 osi, w obrębie II, III i IV kondygnacji, balkony z metalowymi, kutymi balustradami, wsparte na belkach o formie konsoli. W 4 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy z kluczem. Fasada w I kondygnacji pokryta pasami boniowania, wydzielona szerokim, płaskim gzymsem kordonowym; otwory okienne tej kondygnacji bez opasek z kluczami. Otwory okienne na pozostałych kondygnacjach prostokątne, we wspólnie opracowanych, ramowo-płycinowych opaskach; otwory w ryzalicie szersze od pozostałych, na ostatniej kondygnacji otwór zamknięty łukiem pełnym.

Detal architektoniczny: opaski okienne, klucze nad otworami, gzymsy: kordonowy i szeroki, wyładowany wieńczący, ceramiczne rzygacze. Stolarka okienna drewniana, dwu- i trójskrzydłowa, cztero- i sześciodzielną, o profilowanych ślēmionach i słupkach. Drzwi wejściowe secesyjne, ramowo-płycinowe, jednoskrzydłowe z dwoma stałymi skrzydłami bocznymi i stałym nadświetłem; górne kwatery przeszklone.

Elewacja tylna bez dekoracji

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze środkowymi, drewnianymi stopniami wyrównawczymi i z podestem; sień wydzielona secesyjnymi, drewnianymi, dwuskrzydłowymi drzwiami wahadłowymi ze stałym nadświetłem zamkniętym łukiem koszowym. Ściany sieni zdobią arkadowe podziały, z kolumnami o jońskich kapitelach, ponad którymi sztukaterie z motywem wieńca laurowego ze wstęgą. Schody w klatce drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą balustradą z pionowych kantówek spiętych poprzecznie, o profilowanej poręczy i ozdobnym słupku.

Przed fasadą niewielkie ogródki z zachowanym, oryginalnym, kutym, metalowym ogrodzeniem o formach secesyjnych na niewielkiej podmurówce.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów; stolarka okienna i drzwiowa ;
- sztukaterie, podziały arkadowe ścian sieni;
- klatka schodowa z balustradą i słupkiem;
- kute elementy metalowe balustrad balkonów i ogrodzenia ogródka.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. R. Traugutta 14

Budynek współczesny.

Zalecenia konserwatorskie:

Należy przywrócić zieleni ogródka przed elewacją frontową, w celu zachowania ciągłości ogrodów przed fasadami na całej ulicy.

- ul. R. Traugutta 15 (fot. 1107)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1915 r.; historyzm z elementami secesji.

Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; narożna, usytuowana w niewielkiej odległości od zbiegu ul. R. Traugutta (elewacja pn.) i ul. św. Elżbiety (elewacja zach.). Podpiwniczona, trzykondygnacyjna, z trzecią kondygnacją w mansardzie, o bryle rozczłonkowanej: od frontu szerokim, trzykondygnacyjnym ryzalitem nakrytym spłaszczonym dachem kopulastym oraz pięciobocznym, narożnym ryzalitem zwieńczonym hełmem; dach dwuspadowy przechodzący w części środkowej fasady w mansardowy, o pokryciu blacho-dachówką.

Elewacja pn. (fasada): 5-osiowa, z trzykondygnacyjnym, 1-osiowym ryzalitem w 3 osi, z cofniętą w licu muru III kondygnacją (uskok w formie niewielkiego daszku o pokryciu ceramicznym) zwieńczoną niewielkim tarasem i pełną balustradą pokrytą blacho-dachówką. Naroża ryzalitu w I i II kondygnacji akcentują szerokie lizeny, w III kondygnacji w narożach zdwojone, gładkie półkolumny podtrzymujące szerokie belkowanie. W osi ryzalitu, w połaci dachu mansardowa, dwuosiowa facjata ujęta szerokimi lizenami a w zwieńczeniu gzymsami i obramowaniem z motywem kostkowym. Otwory okienne osi ryzalitu ujęte we wspólne ramowo – płycinowe obramienie ze zgeometryzowaną dekoracją. W 4 osi fasady prostokątny otwór wejściowy, nad którym wyładowany gzyms i rodzaj daszka na kostkowych wspornikach. W 2 osi, przy ryzalicie, od I do III kondygnacji, balkony z pełnymi balustradami. Naroża pn.-zach. budynku rozwiązane na rzucie pięcioboku, o 1-osiowych elewacjach, z przylegającymi od wschodu balkonami o pełnych balustradach.

Detal architektoniczny: lizeny, obramienie otworów okiennych ryzalitu, gzyms kordonowy II kondygnacji, gzyms wieńczący, profilowane obramienia facjaty, gzyms nadproża otworu wejściowego. W części zachowana stolarka okienna, drewniana dwu- i trójskrzydłowa, cztero- i sześcioczęściowa o profilowanych ślęzionach i słupkach. Drzwi wejściowe secesyjne, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, z centralnie umieszczonym przeszkleniem o kształcie oeil-de-boeuf.

Elewacja zach. bez otworów oraz bez dekoracji.

Elewacja tylna bez dekoracji, z dwiema osiami balkonów o metalowych, współczesnych balustradach.

Klatka schodowa w trakcie przednim; schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem. Ściany sieni pokryte w dolnych partiach boazerią płycinową. Przed budynkiem kilka granitowych stopni wyrównawczych.

Przed elewacją pn. niewielki ogródek zachowany w formie trawnika obsadzonego żywopłotem.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku;

- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa oraz boazeria ścian.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy odtworzyć zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. R. Traugutta 16 (fot. 1108)

Kamienica czynszowa, wzn. po 1910 r.; secesja.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej od frontu ryzalitem; dach dwuspadowy z pokryciem ceramicznym, ze współczesnymi lukarnami po obu stronach ryzalitu.

Elewacja pd. (fasada) 5-osiowa, IV-kondygnacyjna z V-kondygnacyjnym ryzalitem w 3-4 osi; 2-osiowym w I i II kondygnacji oraz 3-osiowym w III, IV i V kondygnacji, zwieńczony dachem łamanym dwuspadowym; szczyt obramiony gzymsem. Między II a III kondygnacją dekoracyjna płycina, pośrodku której motyw ula ujęty rozbudowanym ornamentem wstęgowo-cęgowym z elementami roślinnymi. Powyżej IV kondygnacji dekoracja stiukowa złożona z narożnych plakierek połączonych festonami. W 1 osi fasady szeroki, prostokątny otwór wejściowy; w 2 osi, przylegające od II do IV kondygnacji do ryzalitu, balkony z metalowymi, kutymi balustradami, wsparte na belkach o formie konsolek. W 5 osi loggie o secesyjnych metalowych, kutyh balustradami, przedzielonych centralnie ceramicznym słupkiem; loggie 2-osiowe. Naroża II i III kondygnacji ujęte boniowaniem; całość obiega okapowy gzyms wieńczący. Otwory okienne prostokątne w tynkowych opaskach.

Detal architektoniczny: płyciny podokienne między, gzyms kordonowy, gzyms wieńczący, dekoracja szczytu IV kondygnacji ryzalitu. Stolarka okienna, drewniana, zachowana fragmentarycznie, dwuskrzydłowa, czterodzielna. Drzwi wejściowe, ramowo-płycinowe, jednoskrzydłowe z dwoma stałymi skrzydłami bocznymi oraz ze stałym nadświetlem; kwatera górna drzwi przeszklone; nadświetle z drobniejszymi podziałami szczelinowymi.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, przesunięta z osi sieni; pośrodku sieni podest z kilkoma stopniami wyrównawczymi. Strop sieni z faseta, pokryty stiukową dekoracją ramową z rozetami; ściany pokryte uproszczoną dekoracją ramową. Schody klatki dwubiegowe powrotne, z drewnianą tralkową balustradą, profilowaną, zakończoną wolutą poręczą, z ozdobnym słupkiem; stropy podestów i biegi schodów pokryte stiukami o dekoracji ramowej z fragmentami girland i głów kobiet.

Przed fasadą (w 5 osi) częściowo zachowany ogródek w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:

- dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwiowych;

- stolarka drzwi wejściowych;
- sztukaterie sieni i klatki schodowej.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy odtworzyć zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. R. Traugutta 17 (fot. 1109)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1915 r.; historyzm z elementami secesji.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna, o trzeciej kondygnacji w połaci dachu; bryła rozczłonkowana od frontu trój-bocznym ryzalitem, nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja pn. (fasada) 4-osiowa, z 1-osiowym, trójbocznym ryzalitem w 3 osi, o 1-osiowych elewacjach ścianek bocznym. Naroża ryzalitu ujęte w I i II kondygnacji uproszczonymi pilastrami, nad którymi szeroki pas belkowania z wydatnym gzymsem wieńczącym; III kondygnacja ryzalitu cofnięta w licu, zamknięta niewielkim tarasem z pełną balustradą. Oś ryzalitu zaakcentowana w połaci dachu 2-osiową facjatą zwieńczoną trójkątnym szczytem. Przy ryzalicie w 1 i 2 osi balkony o pełnych, zaokrąglonych balustradach; w osi balkonów, w połaci dachu współczesna 2-osiowa lukarna. W 4 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy, nad którym zadaszenie wsparte w narożach na zgeometryzowanych, kostkowych wspornikach; ponad wejściem otwory okienne klatki schodowej. Do wejścia prowadzą schody wyrównawcze z lastriko.

Detal architektoniczny: gzyms koronowy, obramienia okienne z płycinami w osi ryzalitu, obramienie otworu wejściowego. Stolarka współczesna.

Elewacja tylna bez dekoracji; w 1 osi, balkony o metalowych, bezstylowych balustradach.

Klatka schodowa w trakcie przednim. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą oraz z ozdobnym słupkiem. Ściany klatki schodowej w przyziemiu pokryte w dolnych partiach kafłami ceramicznymi w kolorze niebieskim; posadzka ceramiczna o zgeometryzowanych wzorach, w kolorze piaskowym.

Przed elewacją frontową niewielki ogródek zachowany w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:

- dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów;
- schody z drewnianą balustradą z tralkami, ozdobna poręczą i słupkiem;
- ceramiczne okładziny ścian oraz posadzka przedsionka klatki schodowej;
- balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

• ul. R. Traugutta 18 (fot. 1110)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r.; secesja.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z ryzalitem pozornym na osi; dach dwuspadowy z pokryciem ceramicznym.

Elewacja pd. (fasada) 4-osiowa, czterokondygnacyjna z dwuosiowym ryzalitem pozornym w 2-3 osi, zaakcentowanym w połaci dachu facjatą zwieńczoną szczytem o linii wklęsło-wypukłej, dekorowanym płycinami na wycinku koła wypełnionymi motywem muszli. W 3 osi otwór wejściowy zamknięty łukiem koszowym ze zwornikiem i bocznymi kłińcami. W 1 i 4 osi 2-osiove loggie: w I kondygnacji o pełnych, prostokątnych balustradach, z dekoracją płycinową; powyżej w II – IV kondygnacji secesyjne, metalowe, ażurowe balustrady o wysuniętej, na łuku odcinkowym części środkowej. Loggie ostatniej kondygnacji zamknięte łukiem odcinkowym, w opasce ze zwornikiem i kłińcami. Naroża I kondygnacji ujęte boniowaniem; całość obiega okapowy gzyms wieńczący. Otwory okienne prostokątne, zamknięte łukiem odcinkowym lub łukiem pełnym, w tynkowych, uszakowych opaskach z przewiązkami. Detal architektoniczny: płyciny podokienne, gzyms kordonowy, gzyms wieńczący, dekoracja szczytu ryzalitu, opaski okienne, boniowanie naroży, obramienie otworu wejściowego. Stolarka okienna, drewniana, zachowana fragmentarycznie, dwu- lub trójskrzydłowa, cztero- lub sześciodzielna. Drzwi wejściowe secesyjne, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe z ozdobną listwą przymykową, profilowanym nadprożem oraz ze stałym, zamkniętym łukiem koszowym nadświetlem; górne kwatery wypełnione przeszkleniem o kształcie półkola. W klatce schodowej zachowane wewnętrzne drzwi wejściowe do mieszkań, we wspólnym, secesyjnym obramieniu, o profilowanym i ozdobnym słupku, nadprożu z motywem kostkowym oraz stałym nadświetlem zamkniętym łukiem koszowym.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, przesunięta z osi sieni; w sieni stopnie wyrównawcze ze środkowym podestem wyłożonym czerwono-zielonymi kafłami ceramicznymi. Sień wydzielona secesyjnymi, dwuskrzydłowymi, ramowo-płycinowymi drzwiami wahadłowymi, o przeszklonych górnych kwaterach oraz o stałym, zamkniętym łukiem koszowym nadświetlu. Schody dwubiegowe powrotne, z drewnianą balustradą (na górnych kondygnacjach zachowaną tralkową) i profilowaną poręczą. Strop sieni z fasetą, pokrytą stiukową dekoracją roślinną. Przed fasadą częściowo zachowany ogródek w formie trawnika otoczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;

—detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów okiennych i drzwiowych;

— stolarka drzwi wejściowych;

— sztukaterie sieni i klatki schodowej.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy przywrócić zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. R. Traugutta 19 (fot. 1111)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1915 r.; secesja.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; narożna, usytuowana w niewielkiej odległości od zbiegu ul. R. Traugutta (elewacja pn.) i ul. A. Mickiewicza (elewacja wsch.). Podpiwniczona, III-kondygnacyjna, z trzecią kondygnacją w mansardzie oraz z użytkowym poddaszem; bryła rozczłonkowana: od frontu szerokim, III-kondygnacyjnym ryzalitem nakrytym spłaszczonym dachem kopulastym oraz pięciobocznym, narożnym ryzalitem zwieńczonym hełmem krytym blachą; dach naczółkowy przechodzący w części środkowej fasady w mansardowy, kryty ceramiczną dachówką.

Elewacja pn. (fasada) 5-osiova, z trzykondygnacyjnym, 1-osiowym ryzalitem w 3 osi, z cofniętą w licu muru III kondygnacją (uskok nakryty niewielkim daszkiem o pokryciu ceramicznym) zwieńczoną tarasem z pełną, ceramiczną balustradą, w części obitą blachą. Naroża I i II kondygnacji ryzalitu akcentują szerokie lizeny, w III kondygnacji w narożach zdwojone, gładkie półkolumny podtrzymujące szerokie belkowanie. W osi ryzalitu, w połąci dachu mansardowa, dwuosiova facjata ujęta szerokimi lizenami a w zwieńczeniu gzymsami i obramowaniem z ornamentem kostkowym. Otwory okienne osi ryzalitu ujęte we wspólne ramowopłycinowe obramienie ze zgeometryzowaną dekoracją. W 2 osi fasady prostokątny otwór wejściowy, nad którym wyładowany gzyms i rodzaj daszka na kostkowych wspornikach. W 4 osi, przy ryzalicie, od I do III kondygnacji, balkony z pełnymi balustradami. Naroże pn.-wsch. budynku rozwiązane na rzucie pięcioboku, o 1-osiowych elewacjach, z przylegającymi od zachodu balkonami o pełnych balustradach.

Detal architektoniczny: lizeny, obramienie otworów okiennych ryzalitu, gzyms kordonowy II kondygnacji, gzyms wieńczący, profilowane obramienia facjaty, gzyms nadproża otworu wejściowego. W części zachowana stolarka okienna, drewniana dwu- i trójskrzydłowa, cztero- i sześciopodzielna o profilowanych ślemionach i słupkach. Drzwi wejściowe secesyjne, ramowopłycinowe, dwuskrzydłowe, z centralnie umieszczonym pierwotnie przeszkleniem o kształcie oeil-de-boeuf, obecnie otwory zasłonięte.

Elewacja wsch. pokryta dekoracją ramową wykonaną w tynku, z 3 otworami w II kondygnacji mansardy.

Elewacja tylna bez dekoracji, z osiłą balkonów o metalowych, współczesnych balustradach.

Klatka schodowa w trakcie przednim; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z balustradą złożoną z tralek i pionowych kantówek, z profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem. Ściany sieni w dolnych partiach pokryte niebieskimi, z granatową bordiurą kaflami ceramicznymi; posadzka ceramiczna o zgeometryzowanych wzorach.

Przed budynkiem kilka stopni wyrównawczych z betonu.

Przed elewacją pn. niewielki ogródek zachowany w formie trawnika obsadzonego żywopłotem.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku i pokrycie poszczególnych części;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, stolarka drzwi wejściowych;
- ceramiczny wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy odtworzyć zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. R. Traugutta 20 (fot. 1112)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., na miejscu wcześniejszego budynku; secesja.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej od frontu ryzalitem zakończonym w połaci dachu facjatą; nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja pd. (fasada) 6-osiova, z 2-osiowym ryzalitem w 2-3 osi, zwieńczonym szczytem zamkniętym łukiem trójlistnym; w osi szczytu pojedynczy otwór okienny zamknięty łukiem pełnym. Otwory okienne każdej kondygnacji ryzalitu ze wspólnymi gzymsami i płycinami podokiennymi (między I a II kondygnacją płycina z motywem zachodzącego słońca); nad otworami IV kondygnacji wspólny, odcinkowy gzyms nadokienny. W 6 osi, w przyziemiu budynku, prostokątny otwór wejściowy, ponad którym wydzielone belką nadproża stałe, prostokątne nadświetle; powyżej, w osi otworu płycina podokienna z centralnie umieszczoną, odcinkowo zamkniętą wnęką ujętą od góry i dołu stiukową dekoracją roślinną. Przy ryzalicie, w 5 osi balkony z secesyjnymi metalowymi, kutymi balustradami, wsparte na belkach o formie konsolek. Cokół fasady w części dolnej z cegły licówki, powyżej dekorowany płycinami o wolutowych zakończeniach wypełnionych motywem roślinnym; cokół zaakcentowany wydatnym gzymsem kapnikowym. Ściany fasady pokryte pasami boniowania do II kondygnacji; powyżej gładkie. Dwie dolne kondygnacje oddzielone od górnych gzymsem kordonowym. Otwory okienne w I i II kondygnacji z nadokiennikami z kłincem, w III i IV kondygnacji w obramieniach, których naroża zdobi motyw kwiatowy lub o kształcie kampanulli. Fasadę zamyka profilowany z dekoracją kostkową gzyms wieńczący.

Detal architektoniczny: boniowanie ścian, obramienia okienne, płyciny w partii cokołu, płyciny podokienne ścian fasady i ryzalitu, gzyms cokołowy, kordonowy i wieńczący. Stolarka okienna drewniana, dwuskrzydłowa, czterodzielna o profilowanych ślęmionach i słupkach. Drzwi wejściowe secesyjne, dwuskrzydłowe, ramowo – płycinowe, o wyższych, przeszklonych górnych kwaterach oraz ze stałym, wydzielonym nadświetlem wypełnionym szkłem barwionym.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą i profilowaną poręczą; stropy i biegi schodów pokryte stiukami ramowymi z wieńcami i głowami kobiet wewnątrz ram. Strop sieni w formie fasety, ze stiukami o motywach geometryczno-roślinnych; arkady dzielące sieni zdobione stiukami z motywem kobiecej głowy.

Przed fasadą niewielkie ogródki, w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:

— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;

— detal architektoniczny elewacji;

- wykrój i układ otworów; stolarka okienna i drzwiowa;
- klatka: schody z balustradą;
- sztukaterie sieni i klatki schodowej.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. R. Traugutta 22 (fot. 1113)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., na miejscu wcześniejszego budynku; secesja.

W 1910 r. wymieniony jest jako właściciel mistrz murarski Alfred Geisler.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej od frontu ryzalitem zakończonym w połaci dachu facjatą; nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja pd. (fasada) 6-osiowa, z 2-osiowym, III-kondygnacyjnym ryzalitem w 2-3 osi, zakończonym niewielkim tarasem z metalową, ażurową balustradą, zaakcentowanym w połaci dachu facjatą ze szczytem zamkniętym łukiem trójlistnym; w osi szczytu pojedynczy otwór okienny wpisany w płycinę powtarzającą kształt łuku trójlistnego. Otwory okienne każdej kondygnacji ryzalitu ze wspólnymi gzymsami i płycinami podokiennymi: między I a II kondygnacją kartusz z motywem zachodzącego słońca, między II a III kondygnacją płycina z motywem drzew owocowych; naroża ryzalitu ujęte lizenami ozdobionymi na wysokości II kondygnacji maskaronami a na III kondygnacji stiukami ornamentalno-roślinnymi.

W 6 osi, w przyziemiu budynku, prostokątny otwór wejściowy, ponad którym wydzielone belką nadproża stałe, kwadratowe nadświetle ujęte secesyjną, stiukową dekoracją roślinną z motywem pawiego ogona; powyżej, w osi otworu płycina podokienna z centralnie umieszczoną, odcinkowo zamkniętą wnęką ujętą od góry stiukową dekoracją roślinną. Przy ryzalicie, w 5 osi, balkony z secesyjnymi metalowymi, kutymi balustradami, wsparte na belkach o formie konsoli zakończonych maskaronami. Cokół fasady w części dolnej ceramiczny, powyżej pokryty boniowaniem, w ryzalicie nad częścią ceramiczną pas płycin z dekoracją roślinną o wolutowych zakończeniach; powyżej wydatny gzyms cokołowy. Ściany fasady pokryte boniowaniem do II kondygnacji; powyżej gładkie. Dwie dolne kondygnacje oddzielone od górnych wydatnym gzymsem kordonowym. Otwory okienne II kondygnacji z nadokiennikami powtarzającymi dekorację otworu wejściowego dodatkowo ze zwornikiem, w III i IV kondygnacji w obramieniach, których naroża zdobi plakietka z motywem kwiatowym lub obramienie festonowe. Pod otworami IV kondygnacji płyciny. Fasadę zamyka profilowany, z ornamentem kostkowym gzyms wieńczący.

Detal architektoniczny: boniowanie ścian, obramienia okienne, płyciny podokienne ścian fasady i ryzalitu, lizeny narożne, gzyms cokołowy, kordonowy i wieńczący. Stolarka okienna drewniana, dwuskrzydłowa, czterodzielna o profilowanych ślemionach i słupkach. Drzwi wejściowe współczesne; nadświetle z drobnymi podziałami.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona wąską sienią przechodnią. Z boku sieni, w trakcie tylnym prowadzą jednobiegowe schody wyrównawcze do klatki z drewnianymi, dwubiegowymi powrotnymi schodami, z tralkową balustradą i profilowaną poręczą; stropy i biegi schodów pokryte sztukaterią ramową z motywami wieńców laurowych. Strop sieni z fasetą pokrytą ornamentem roślinnym; arkady dzielące sień zdobione stiukami z motywem kobiecej głowy.

Przed fasadą niewielkie ogródki, w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów; stolarka okienna;
- klatka schodowa z wystrojem;
- strop sieni;
- kute balustrady balkonów.

Należy wymienić stolarkę drzwi wejściowych.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej nawiązującej do zachowanej.

Należy zachować zielenie ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. R. Traugutta 24

Kamienica czynszowa, wzn. l. 20-te XX w.; modernizm.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikuje się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku.

• ul. R. Traugutta 26

Kamienica czynszowa, wzn. l. 20-te XX w.; modernizm.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikuje się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku.

Ulica Witelona

Gartenstrasse 1862; W.I. Lenina od 1946 r. do 1991 r.

Wytyczona w 1862 r. przez mistrza murarskiego Vangerowa realizującego budynki także przy ul. A. Mickiewicza, przejęta przez miasto jesienią 1863 r. Łączyła przedmieście wrocławskie z obecnym Placem Słowiańskim i miała pierwotnie charakter promenady, biegnąc wzdłuż pn.-zach. granicy parku miejskiego.

• ul. Witelona 17 (fot. 1114)

Willa wzn. w l. 60. XIX w., historyzm.

Mur., tynk. Budynek podpiwniczony, posadowiony na wysokim, ceglany cokole, dwukondygnacyjny z mezzaninem, kryty spłaszczonym, wielospadowym dachem. Założony na rzucie prostokąta z dwoma dwukondygnacyjnymi ryzalitami w elewacji frontowej; 1-osiowym, czworobocznym oraz 5-osiowym na rzucie pięcioboku w narożu. Prostokątny otwór wejściowy w elewacji bocznej zach., poprzedzony kilkustopniowymi schodami z murowaną poręczą. Wszystkie otwory okienne prostokątne; otwory okienne poddasza zdwojone. Detal architektoniczny wyrobiony w tynku w postaci profilowanych gzymsów międzykondygnacyjnych i gzymsu wieńczącego. Stolarka okienna drewniana, ze stałymi profilowanymi ślemionami. Drzwi wejściowe neorenesansowe, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetłem; górne kwatery przeszklone, zabezpieczone kutymi kratami.

Wnętrze nierozpoznane.

Wokół budynku współczesne, metalowe ogrodzenie.

Stan zachowania:

— dostateczny, detal architektoniczny zachowany fragmentarycznie.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, forma dachu;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
- kute kraty.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Ulica Wojska Polskiego

Schubertstrasse – do 1945 r., *Wojska Polskiego* – od 1946 r.

Zabudowa ul. Wojska Polskiego powstawała stopniowo: budynki w pierzei okalającej Skwer Orląt Lwowskich pochodzą z lat ok. 1900-1905. Kamienice w zwartej zabudowie do osi ul. M. Rataja wznoszone były do ok. 1915 r., natomiast luźna zabudowa (modernistyczne budynki wielorodzinne w zachodniej pierzei oraz jednorodzinne, typowe domy jednorodzinne w pierzei wschodniej) na południe od tej ulicy kształtowała się do lat 30. XX w. Ulica na całej długości obustronnie jest obsadzona zielenią wysoką; przed fasadami kamienic w części północnej ulicy zachowały się ogródki frontowe. W części północnej ul. Wojska Polskiego zachowane są chodniki z płyt granitowych, w części południowej – chodniki z płytek betonowych z lat 30. XX w. Harmonijnie rozwijającą się zabudowę ulicy zakłócają wzniesione w okresie powojennym wielorodzinne budynki mieszkalne. (fot. 1115, 1121, 1136)

- ul. Wojska Polskiego 1 / ul. Jana Pawła II 6 (fot. 1116)

Kamienica czynszowa, wzn. 1905 r., secesja z elementami *art deco* i stylów historycznych.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, narożna, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy wschodniej pierzei ul. Wojska Polskiego (wokół skweru Orląt Lwowskich). Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dachem łamanym o pokryciu ceramicznym; ponad narożem dach wieloboczny, zakończony sygnaturką z prześwitami.

Elewacja zachodnia – fasada 6-osiowa. W 1 osi III-kondygnacyjny 1-osiowy pseudoryzalit, zakończony imitacją balustrady, ponad którym wyniesiony ponad przerwany gzyms koronujący 1-osiowy, trójkątny szczyt zwieńczony kulami. W obrębie 3-4 osi ryzalit pozorny, w którym – w I-III kondygnacjach – loggie. Loggia w przyziemiu wtórnie przeszklona, z tarasem, o przerwanej pełnej balustradzie, na który prowadzi bieg współczesnych, zewnętrznych schodów; w II kondygnacji balkon wysunięty prosto, o balustradzie pełnej, murowanej, w III kondygnacji – wysunięty trójbocznie, o ażurowej, kutej balustradzie; Loggie w I i III kondygnacji zamknięte łukami eliptycznymi; otwory o ściętych, boniowanych narożach. Wejście do budynku w skrajnej pd. osi. Otwór wejściowy zamknięty łukiem eliptycznym, ujęty portalem. Konstrukcja portalu oparta na pilastrach, w partii głowic wysunięte dwubocznie konsole, na których ustawione półkolumny w dolnej partii wybrzuszone i ujęte liśćmi akantu, o głowicach zdobionych akantem i motywami kwiatowymi. Ponad kolumnami imposty, na których profilowany, wyłamany trójkątnie, gzyms, oraz – w osi półkolumn – stylizowane wazony. W polu naczółka symetryczna dekoracja w kształcie dwóch połówek „rybiego pęcherza”. Zachowane oryginalne nadświetle, stolarka skrzydeł wtórna.

Ścięte naroże budynku 1-osiove, w przyziemiu artykułowane dodatkowo wysuniętymi skarpami, z III-kondygnacyjnym ryzalitem zakończonym tarasem z murowaną, pełną balustradą.

Elewacja pn. 7-osiowa. W 1 osi w II-III kondygnacji trójbocznie wysunięty wykusz zakończony tarasem o ażurowej, kutej balustradzie. W II osi w przyziemiu dodatkowe wejście do lokalu usługowego poprzedzone współczesnymi, zewnętrznymi schodami (otwór drzwiowy jest zapewne powiększonym otworem okiennym). W obrębie 3-4 osi przyziemia ryzalit zakończony tarasem o murowanej, pełnej balustradzie oraz powyżej, w III kondygnacji wsparty na dekoracyjnie opracowanych wspornikach balkon o ażurowej, kutej balustradzie. Otwory w obrębie tych osi do wysokości IV kondygnacji ujęte profilowaną, zamkniętą eliptycznie ramą. Powyżej wyniesiony ponad przerwany gzyms koronujący szczyt nakryty dachem naczółkowym. W 7 osi (z blendami okiennymi) III-kondygnacyjny, 1-osiowy ryzalit pozorny, zakończony imitacją balustrady, ponad którym wyniesiony ponad przerwany gzyms koronujący 1-osiowy, trójkątny szczyt, analogiczny jak w elewacji zach.

Elewacja na niskim cokole, gładko tynkowana. Fasada artykułowana poziomo profilowanym gzymsem podokiennym w II kondygnacji; gzyms koronujący profilowany z fryzem arkadkowym z dekoracją maswerkową. W zwieńczeniu narożnego ryzalitu balustrada dekorowana płyciną z powtarzającymi się motywami rybich pęcherzy wpisanych w koło; w zakończeniach ryzalitów pozornych analogiczna dekoracja. Otwory okienne prostokątne, w przyziemiu niektóre o zaokrąglonych narożach. W parterze w opaskach przypominających laskowanie oraz w opaskach uszakowych z przewiązkami. W II kondygnacji pod gzymsem podokiennym wydłużone płyciny, natomiast nadokienniki o wykroju oślego grzbietu oraz trójdzielnego łuku kotarowego; ponad oknami w ryzalitach oraz w wykuszu prostokątne płyciny z dekoracją maswerkową. Okna III kondygnacji z nadokiennikami w kształcie trójliścia z motywami tarcz herbowych, półokrągłe oraz – w ryzalitach – o wykroju trójdzielnego łuku kotarowego. W IV kondygnacji w ryzalitach pozornych okna w obramieniach aedikulowych, ujętych półkolumnami, nakrytych trójspadowymi daszkami. Zachowana drewniana stolarka okienna, z profilowanymi i dekorowanymi słupkami i ślēmionami.

Elewacja tylna 4-osiowa (pd.) i 2-osiowa (wsch.), bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Sień nakryta sufitem z fasetą z sztukatorską dekoracją ramową z centralnym motywem wieńca. Zachowane drewniane, dwudzielne, przeszklone nadświetle secesyjnych drzwi, oddzielających pierwotnie sień od klatki schodowej.

Stan zachowania:

— Dobry. Budynek po remoncie kapitalnym.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- elementy kute;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 2 (fot. 1117)

Nr rej. 1053/L z dn. 19.02.1996 r.

(obiekt wpisany do rejestru zabytków w granicach działki nr 532, obręb Tarninów)

Decyzja wymaga uzupełnienia o wyrys z ewidencji gruntów z oznaczeniem zasięgu wpisu do rejestru zabytków.

(WEZ, 1996 r.)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., secesja z elementami *art deco*.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy wschodniej pierzei ul. Wojska Polskiego (wokół skweru Orłat Lwowskich). Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem. Ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z wyniesionym szczytem ponad ryzalitem oraz lukarnami.

Elewacja zachodnia – fasada 5-osiowa, z IV-kondygnacyjnym ryzalitem w 3 osi. Ryzalit w przyziemiu wysunięty prostokątnie, powyżej wysunięty trójbocznie o 3 osiach okiennych i zamknięty ponad IV kondygnacją wielospadowym dachem; ponad ryzalitem trójbocznie zamknięty 3-osiowy szczyt. W obrębie 4-5 osi loggie – w parterze zmieniony został układ loggii poprzez przekształcenie jej w otwarty taras (pierwotnie loggia zamknięta była murowaną balustradą) i wtórne wprowadzenie dwóch biegów zewnętrznych schodów; powyżej loggie zamknięte trapezoidalnie, z wysuniętymi trójbocznie balkonami o kutyh, ażurowych balustradach. Otwór wejściowy w 1 osi, zamknięty łukiem pełnym, ujęty portalem. Otwór ujmują pilastry o uproszczonej formie, ponad którymi rozpięta profilowana archiwolta; drzwi secesyjne; dwuskrzydłowe, z półkolistym nadświetlem, w którym szczeliny tworzą trzy półkola; ramowo-płycinowe, o górnych płycinach przeszklonych, zabezpieczonych kutą kratą o fantazyjnym, secesyjnym wzorze. Elewacja na cokole, gładko tynkowana. Artykułowana poziomo profilowanym gzymsem ponad przyziemiem; gzyms koronujący profilowany. Otwory okienne i porte-fenêtre prostokątne. W przyziemiu w płaskich, tynkowych opaskach; w 1 i 2 osi z dekoracją wokół okien – w II kondygnacji podokienniki z motywem plecionki o formach okuciowych, otwory okien zwieńczone trójkątnymi naczółkami i ujęte po bokach wydłużonymi plakietami (w polach naczółków i plakiet motywy roślinne); w III kondygnacji okna z półkolistymi naczółkami spoczywającymi na prostokątnych wspornikach (w polach naczółków motywy roślinne); w IV kondygnacji ponad oknami płaskie listwy. Okna ryzalitu o analogicznej, nieco uproszczonej dekoracji. Trapezoidalne otwory loggii dekorowane w przyziemiu tynkowanymi płycinami o fakturze groszkowanej, w II i IV kondygnacji w górnych narożach przedstawienia pelikanów. Wyniesiony ponad połac dachu szczyt z dwoma półokrągło zamkniętymi oknami oraz okulusem na osi II kondygnacji szczytu w profilowanych obramieniach; całość zamyka profilowany gzyms wieńczący. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z profilowanymi słupkami i ślēmionami.

Elewacja tylna 5-osiowa z 3-osiowym ryzalitem pośrodku oraz wyniesioną ponad połac dachu osi klatki schodowej.

Ażurowa klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi, schody dwubiegowe powrotne, z ozdobnym słupkiem. Sień nakryta sufitem z fasetą z sztukatorską dekoracją ramową z centralnym motywem rozety. W sieni oryginalna, barwna posadzka ceramiczna o geometrycznym wzorze. Zachowane drewniane, przeszklone nadświetle secesyjnych drzwi, oddzielających pierwotnie sień od klatki schodowej. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Dobry. Budynek po remoncie kapitalnym.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa;
- wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia legnickiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

• **ul. Wojska Polskiego 3 (fot. 1118)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., secesja.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy wschodniej pierzei ul. Wojska Polskiego (wokół skweru Orłąt Lwowskich). Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem. Ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z wyniesionym szczytem ponad ryzalitem.

Elewacja zachodnia – fasada 7-osiowa, z IV-kondygnacyjnym ryzalitem w 3-4 osi. Ryzalit zamknięty gzymsem o wykroju spłaszczonego łuku nadwieszzonego, zakończony tarasem o murowanej, pełnej balustradzie dekorowanej płyciną z motywem kartusza; ponad ryzalitem II-kondygnacyjny szczyt o zarysie wklęsło-wypukłym z uskokami, flankowany kulami i zwieńczony sterczyną, do którego – na szerokość tarasu – dostawiony drewniany daszek wsparty na kolumnach. W 2 osi fasady, we wszystkich kondygnacjach, balkony o kutyh, ażurowych balustradach. Otwór wejściowy w skrajnej, pd. osi – prostokątny, ujęty wysuniętymi przed lico elewacji uskokowo ściętymi ościeżami i profilowanym gzymsem, ponad którym stałe, półokrągłe nadświetle; drzwi dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, o górnych płycinach przeszklonych. Elewacja na cokole, gładko tynkowana. Artykułowana poziomo profilowanym gzymsem ponad cokołem oraz gzymsami podokiennymi w przyziemiu, II i IV kondygnacji; gzyms koronujący profilowany. Poza potrójnym, zamkniętym łukiem odcinkowym oknem ostatniej kondygnacji ryzalitu, otwory okienne i porte-fenêtre prostokątne, niektóre w profilowanych opaskach; w 5-6 osi okna zdwojone. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z profilowanymi słupkami i zadrobnionym podziale szczeblinowym w nadświetleniu.

Elewacja tylna 7-osiowa, z 1-osiowym, wyniesionym ponad połąć dachu, ryzalitem klatki schodowej w skrajnej, pn. osi.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi, schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą oraz ozdobnym słupkiem. Sień nakryta spłaszczoną kolebką o profilu koszowym; sklepienie podzielone stiukowymi, kanelowanymi gurtami; na ścianach sieni, u nasady kolebki, pas stylizowanej dekoracji roślinnej. Zachowana również dekoracja sztukatorska podniebi biegów schodów w postaci ram utworzonych przez podwójną, fantazyjnie ułożoną taśmę. W sieni oryginalna, barwna posadzka ceramiczna o geometrycznym wzorze. Zachowane drewniane, przeszklone nadświetle drzwi, oddzielających sień od klatki schodowej. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni. Budynek po remoncie elewacji – skutny detal architektoniczny fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont sieni i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- elementy kute;
- wykroj i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa;
- wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 4 (fot. 1119)

Kamienica czynszowa, wzn. 1907 r., secesja z elementami *art deco*.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy wschodniej pierzei ul. Wojska Polskiego (wokół skweru Orłat Lwowskich). Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem. Ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z wyniesionym szczytem ponad ryzalitem oraz lukarnami nakrytymi 4-spadowymi daszkami.

Elewacja zachodnia – fasada 6-osiowa, z IV-kondygnacyjnym ryzalitem w 3 osi. Ryzalit w poziomie przyziemia i II kondygnacji wysunięty prostokątnie, powyżej trójbocznie, o 3 osiach okiennych, zakończony ponad IV kondygnacją tarasem o tralkowej, murowanej balustradzie; ponad ryzalitem dwukondygnacyjny szczyt, o wykroju wklęsło-wypukłym, flankowany sterczynami po bokach i kulą w zwieńczeniu. W obrębie 4-5 osi, przy ryzalicie, wsparte na dekoracyjnych wspornikach balkony o wyoblonych narożach i kutych, ażurowych balustradach. Otwór wejściowy w skrajnej pd. osi – zamknięty odcinkowo, ujęty profilowaną opaską oraz wysuniętym przed lico obramieniem, flankowanym uproszczonymi pilastrami i zwieńczonym odcinkiem profilowanego, nakrytego dachówką, gzymsu; ponad gzymsem stałe, prostokątne nadświetle ujęte uszakową opaską i zwieńczone naczółkiem o wykroju łuku kotarowego. Ponad wejściem, w płycinie podokiennej okna II kondygnacji zawijany kartusz z datą budowy „1907”. Stolarka drzwi wejściowych współczesna. Elewacja na tynkowanym cokole, dekorowana linearnym rysunkiem boni, artykułowana poziomo profilowanym gzymsem ponad przyziemiem oraz zaznaczonymi w tynku pasami pomiędzy wyższymi kondygnacjami; gzyms koronujący profilowany; poniżej pas fryzu z rytmicznie powtórzonym motywem pary łabędzi i nenufarów. Otwory okienne i porte-fenêtre o zróżnicowanych kształtach, w tynkowych opaskach. Okna ryzalitu z dekoracyjnymi płycinami podokiennymi: pod oknem II kondygnacji wieć roślinna; w III kondygnacji motyw kartuszkowy, w IV kondygnacji pod każdym oknem płyciny z motywami kartuszkowymi. Szczyt artykułowany dekoracją ramową z gzymsów międzykondygnacyjnych oraz trójkątnych, wspartych na konsolkach służek; powierzchnia szczytu w całości pokryta dekoracją z wici roślinnej. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z zadrobnionym podziałem szczeblinowym w nadświetleniu.

Elewacja tylna 7-osiowa z wyniesionym ponad połączyć dachu ryzalitem osi klatki schodowej. W dwóch skrajnych osiach od pn. loggie. Bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi, schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą oraz ozdobnym słupkiem. Sień nakryta sufitem z fasetą z sztukatorską dekoracją ramową i centralnym motywem rozety. Na ścianach rytmiczne motywy kwiatowe oraz przedstawienia głów kobiecych. Zachowana ramowa dekoracja sztukatorska podniebi biegów schodów. W sieni oryginalna posadzka z lastryki. Zachowana ceramiczna okładzina dolnej partii ścian sieni – w kolorze zielonym z barwnymi motywami kwiatowymi. Drzwi oddzielające sień od klatki schodowej współczesne. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Dobry. Budynek po remoncie kapitalnym.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- elementy kute;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa;
- wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztu-katerie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 5 (fot. 1120)

Nr rej. 964 z dn. 05.07.1991 r.

(obiekt wpisany do rejestru zabytków w granicach działki nr 287, obręb Tarninów)

Decyzja wymaga uzupełnienia o wyrys z ewidencji gruntów z oznaczeniem zasięgu wpisu do rejestru zabytków.

(WEZ, brak karty – zalecane wykonanie karty ewidencyjnej zabytku nieruchomego)

Kamienica czynszowa, obecnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych, wzn. ok. 1905 r., secesja z elementami *art deco*.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy wschodniej pierzei ul. Wojska Polskiego (wokół skweru Orłat Lwowskich). Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z wewnętrznym dziedzińcem, o bryle rozczłonkowanej dwoma ryzalitami w fasadzie. Ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z wyniesionym szczytem na osi budynku oraz lukarnami.

Elewacja zachodnia – fasada 9-osiowa. W 3 oraz w 7 osi umieszczone symetrycznie, dwa analogiczne, III-kondygnacyjne, wysunięte trójbocznie (o wklęsłych ścianach bocznych) ryzality zakończone wklęsłowypukłymi szczytami (w polach szczytów motywy kartuszy z główkami dziecięcymi) i nakryte daszkami mansardowymi. W obrębie trzech środkowych osi, wyniesiony ponad połąć dachu II-kondygnacyjny, 2-osiowy szczyt, o wykroju wklęsłowypukłym, artykułowany pilastrami zdobionymi motywem wieńców laurowych; okno górnej kondygnacji w owalnej ramie, ujętej przez dwie postaci anielskie(?). Po zewnętrznych stronach ryzalitów – w 1-2 oraz 8-9 osi, we wszystkich kondygnacjach, loggie o wyoblonych balkonach z kutymi, ażurowymi balustradami. Loggie zamknięte w parterze łukiem odcinkowym spiętym klincem na osi, w II kondygnacji otwory prostokątne; w III kondygnacji zamknięte łukiem pełnym i w IV kondygnacji łukiem koszowym. Otwór wejściowy na osi elewacji, zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty rozbudowanym obramieniem. W przyziemiu otwór ujęty boniami w układzie klincowym oraz masywnymi półkolumnami, o przysadzistych proporcjach i stylizowanych głowicach; na których wsparty odcinek falistego gzymsu; powyżej, w osi półkolumn, masywne półfilary, wspierające mocno wyładowany, wyłamany w części centralnej odcinek gzymsu o linii wklęsło wypukłej; pośrodku trójdzielne, stałe nadświetle, ponad którym płycina z kartuszem, w którego polu monogram „CK”. Całość wieńczą ustawione na postumencie ponad gzymsem dwie postacie dziecięce (stojąca i siedząca), które przytrzymują kwiatowe girlandy, przewieszane do flankujących całość waz ustawionych ponad półfilarami. Stolarka współczesna PCV. Elewacja na cokole, w przyziemiu lico elewacji zdobione płytkim boniowaniem, powyżej gładko tynkowana. Artykułowana poziomo profilowanym gzymsem ponad przyziemiem i pasem gzymsowym ponad II kondygnacją; gzyms

koronujący profilowany. Ryzality ujęte są rodzajem pilastrów, z motywami główek w zwieńczeniu. Otwory okienne i porte-fenêtre o zróżnicowanych kształtach; w przyziemiu ujęte boniami i spięte kłińcami, powyżej w uszakowych opaskach. Zachowana drewniana stolarka okienna, o zróżnicowanych podziałach, dekorowanych słupkach i profilowanych ślemionach. Elewacje tylna 10-osiowa; boczne 4-osiowe ze ślepymi ryzalitami, bez dekoracji. Wnętrze adaptowane do współczesnych funkcji.

Stan zachowania:

— Dobry. Budynek po remoncie kapitalnym.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecana rekonstrukcja stolarki drzwiowej wejścia głównego.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- układ wnętrz.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia legnickiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 6 (fot. 1122)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., secesja z elementami *art deco*.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, narożna, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy wschodniej pierzei ul. Wojska Polskiego (wokół skweru Orłąt Lwowskich), u zbiegu z ul. Gen. W. Andersa. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitami, nakryta dachem łamanym o pokryciu ceramicznym, z wyniesionymi szczytami oraz lukarnami

Elewacja zachodnia – fasada 9-osiowa, z IV-kondygnacyjnym ryzalitem w 5-7 osi. Ryzalit 3-osiowy, w 3 osi ryzalitu wejście do budynku oraz powyżej przesunięte o ½ kondygnacji okna klatki schodowej. W osi klatki schodowej ryzalit zwieńczony wyniesionym o ½ kondygnacji trójkątnym szczytem; ponad 1 i 2 osią ryzalit zakończony tarasem o murowanej, pełnej balustradzie. ponad 1 i 2 osią ryzalitu, wyniesiony ponad połac dachu dwuosiowy, zwieńczony trójkątnym naczółkiem szczyt. Przy ryzalicie, w obrębie 3-4 oraz w 8 osi, we wszystkich kondygnacjach, balkony o murowanych, pełnych balustradach. Otwór wejściowy zamknięty półokrągło, ujęty wysuniętym przed lico ryzalitu bogato dekorowanym obramieniem. Ościeża portalu ścięte, dekorowane na całej długości wicią roślinną; obramienie ujęte ustawionymi na cokółach pilastrami o trzonach dekorowanych rodzajem kandelabru z podwieszonymi girlandami; ponad pilastrami odcinek belkowania, wyłamanego w części centralnej z przedstawieniem leżącej, nagiej kobiety wspartej o maskę (Melpomena?). W przyłęczach i ponad archiwoltą podwieszona girlanda. Ponad gzymsem wieńczącym, o dolnym profilu pokrytym pasem astragalu, na osi symetrii portalu, kosz z różami; po bokach – ustawione na postumentach nagie postacie chłopca (po lewej) i dziewczynki (po prawej), na których ramionach podwieszona girlanda. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, o górnych płycinach z kratownicowym układem szczeblin, przeszklone.

Elewacja południowa 8-osiowa, IV-kondygnacyjna z dodatkową kondygnacją sutereny, z narożnym, 2-osiowym ryzalitem zamkniętym trójkątnym szczytem, w którym dwa owalne okna ujęte wspólnym obramieniem. W ryzalicie wejście do zajmującego suterenę lokalu handlowego. W połaci dachu trzy lukarny (dwie 2-osiowe i 1-osiowa).

Elewacje opracowane analogicznie: przyziemie opracowane cokołowo, pokryte zarysowanym w tynku boniowaniem, oddzielone od wyższych kondygnacji profilowanym gzymsem. Elewacje artykułowane pionowymi pasami lizenowymi. Okna o zróżnicowanych kształtach (prostokątne i zamknięte odcinkowo); w parterze ujęte boniami z motywem elipsy w kluczach; okna II i III kondygnacji ujęte wspólnymi opaskami – pomiędzy oknami płyciny z przedstawieniami z postaciami dziecięcymi, powyżej okna w opaskach z motywem lambrekinów u dołu. W dużej mierze zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z zadrobnionym podziałem szczeblinowym w nadświetleniu.

Elewacja tylne 6- i 4-osiowe, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie przednim; schody drewniane, dwubiegowe powrotne. Zachowana dekoracja sztukatorska podniebi biegów schodów i podestów, w postaci ram z motywami podwieszonych wieńców laurowych oraz waz. W sieni oryginalna posadzka z lastrika. Zachowana ceramiczna okładzina dolnej partii ścian sieni – w kolorze ciemnej czerwieni. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Przed elewacją pd. niewielki ogródek bez ogrodzenia, otoczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— Średni. Częściowo skutny detal elewacji.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa;
- wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleń ogródka przed elewacją pd.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 7 (fot. 1123)

(WEZ, 1994 r.)

Kamienica czynszowa, obecnie Pogotowie Opiekuńcze w Legnicy, wzn. ok. 1905 r., secesja z elementami neorenesansu włoskiego.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy zachodniej pierzei ul. Wojska Polskiego. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem. Ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Elewacja wschodnia – fasada 7-osiowa, z V-kondygnacyjnym, 2-osiowym ryzalitem, nakrytym dachem płaskim, w dwóch skrajnych osiach od pn. W ryzalicie, w I-III kondygnacji otwarte arkadami loggie, zwieńczone tarasem z murowaną, ażurową balustradą. W przyziemiu oraz w II kondygnacji 2 arkady wsparte na masywnych filarach (o archiwoltach spiętych kluczami; ponad arkadami w II kondygnacji secesyjna dekoracja kwiatowa); w III kondygnacji 4 arkady wsparte na korynckich kolumnach o gładkich trzonach. Balustrady loggii pełne. W przyziemiu loggia przedzielona pośrodku ścianką; poprzez loggię, w skrajnej, pn. osi wejście do budynku; taras w drugiej arkadzie przesłonięty tralkową, murowaną balustradą. Otwór zamknięty półokrągło, ujęty boniami w układzie klinowym; stolarka drzwi wejściowych współczesna. Elewacja na ceglanym cokole, lico przyziemia pokryte pasami boni, wyżej gładko tynkowane. Fasada artykułowana poziomo profilowanymi gzymsami ponad cokołem, przyziemem i gzymsiem podokiennym w IV kondygnacji; gzyms koronujący profilowany. Otwory okienne prostokątne: w przyziemiu w profilowanych opaskach powyżej 1/3 wysokości, z kluczami w nadprożach, w II i III kondygnacji w profilowanych opaskach uszakowych – w II kondygnacji z naczółkami trójkątnymi, z kulami ponad wyłamanymi narożami, w III kondygnacji otwory okienne zwieńczone odcinkami profilowanego gzymsu, ponad którym palmy; w IV kondygnacji w profilowanych opaskach ujmujących okna od ok. 1/3 wysokości, pomiędzy oknami odcinki fryzu z secesyjnym motywem wici roślinnej i owoców winorośli. Stolarka okienna wtórna.

Elewacja tylna 7-osiowa z 2-osiowym ryzalitem, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczym. Ściany sieni dekorowane sztukateryjną dekoracją pasową ze scenami figuralnymi oraz poniżej dekoracją ramową z motywami główek kobiecych i róż. Wnętrze adaptowane do współczesnej funkcji obiektu.

Przed elewacją niewielki ogródek bez ogrodzenia.

Stan zachowania:

— Dobry. Budynek po remoncie kapitalnym.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów;
- klatka schodowa;
- sztukatorski wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Wojska Polskiego 8 (fot. 1124)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., secesja.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy wschodniej pierzei ul. Wojska Polskiego. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem i loggiami. Ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu

ceramicznym z wyniesionym ponad połac dachu szczytem na osi elewacji oraz dwiema lukarnami w części pn. budynku.

Elewacja zachodnia – fasada 6-osiowa, z IV-kondygnacyjnym, 2-osiowym ryzalitem w 3-4 osi; wysuniętym na głębokość 1 osi okiennej. Ryzalit zwieńczony tarasem o murowanej, pełnej balustradzie. Powyżej, wyniesiony ponad połac dachu, 2-osiowy szczyt zamknięty trójkątnym naczółkiem. Przy ryzalicie, w 1-2 osi w I-III kondygnacjach otwarte arkadami loggie, wysunięte przed lico fasady na głębokość ryzalitu. Spłaszczone arkady wsparte na filarach i półfilarach: w przyziemiu dwa przeszła; w II i III kondygnacji po cztery. Balustrady loggii murowane, pełne. Otwór wejściowy w 1 osi, w loggii; zamknięty łukiem pełnym, ujęty profilowaną opaską; drzwi secesyjne, dwuskrzydłowe, z nadświetlem o fantazyjnym układzie szprosów; ramowo-płycinowe, z przeszkleniami w górnych płycinach. Elewacja gładko tynkowana, na cokole, w którym okna piwnic, artykułowana pasami gzymsowymi ponad parterem oraz w ryzalicie ponad III kondygnacją; gzyms koronujący z gładkim fryzem, profilowany. Ostatnia kondygnacja ryzalitu artykułowana pilastrami o stylizowanych głowicach z motywami rozet i wolut. Otwory okienne prostokątne. Okna przyziemia ryzalitu w profilowanych, uszakowych opaskach z kluczami w nadprożu. Ponad parterem okna w profilowanych opaskach: pomiędzy oknami II i III kondygnacji płyciny z główkami anielskimi i krzewami ostu (w ryzalicie) oraz z wicią roślinną ujmującą prostokątne centralne pole (w 5 i 6 osi); w III kondygnacji w ryzalicie opaski okien o nadprożach spiętych klincami i dekorowanych wicią roślinną, okna w 5 i 6 osi zwieńczone przerwany, wyłamanymi w narożach, trójkątnymi naczółkami. Dekorację fasady uzupełniają secesyjne motywy roślinne w polach balustrady III kondygnacji loggii. W dużej mierze zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z zadrobnionym podziałem szczeblinowym w nadświetleniu.

Elewacja tylna 7-osiowa rozczłonkowana ryzalitem klatki schodowej.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Przed elewacją niewielki ogródek bez ogrodzenia.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 9 (fot. 1125)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., secesja z elementami stylów historycznych.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy zachodniej pierzei ul. Wojska Polskiego. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem. Ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym ze szczytem ponad ryzalitem oraz dwiema facjatami.

Elewacja wschodnia – fasada 7-osiowa; w obrębie 4-5 osi III-kondygnacyjny ryzalit: w I i II kondygnacji 3-osiowy, w III kondygnacji 4-osiowy, wysunięty na głębokość 1 osi okiennej; zakończony tarasem o murowanej, tralkowej balustradzie. Przy ryzalicie, w 3 osi, w przyziemiu taras o murowanej, pełnej balustradzie, w II i III kondygnacji balkony o ażurowych, kutych balustradach. Otwór wejściowy w 6 osi; prostokątny, ujęty ponad cokolem elewacji szeroka, profilowaną opaską; drzwi secesyjne, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, z kwiatową dekoracją w centralnej części. Ponad wejściem kwadratowe, w profilowanej, uszatkowej opasce, okno, pełniące funkcję stałego nadświetla. Elewacja na cokole, w którym okna piwnic; w poziomie przyziemia, oraz do ok. ½ wysokości okien II kondygnacji dekorowana pasami gładkich boni, powyżej w tynku fakturalnym. Artykułowana gzymsami ponad cokolem, przyziemiem i III kondygnacją; w ostatniej kondygnacji pomiędzy osiami okiennymi pilastry, na których wsparte belkowanie z profilowanym gzymsem koronującym – ponad pilastrami (w obrębie fryzu) motywy masek. Elewacja ryzalitu artykułowana dekoracją ramową, którą tworzą szerokie pasy gzymsów podokiennych (w parterze bez dekoracji; w II kondygnacji płyciny podokienne z kartuszami ujętymi motywami kwiatowymi; w III kondygnacji płyciny z motywami kwiatowymi) oraz pilastry przy narożach ryzalitu oraz pomiędzy osiami okien (w I i II kondygnacji o boniowanych trzonach, w III kondygnacji o gładkich trzonach i stylizowanych głowicach z motywami wolut i kwiatem pośrodku). Ponad ryzalitem 2-osiowy szczyt w obramieniu architektonicznym: jego I kondygnacja o osiach artykułowanych pilastrami i oddzielona od trójkątnego naczółka profilowanym, wyłamanym ponad pilastrami gzymsem. Naczółek flankowany i zwieńczony motywami kul; w jego dwudzielnym polu motywy roślinne, m.in. liście kasztanowca. Otwory okienne i porte-fenêtre prostokątne, ujęte profilowanymi opaskami od ok. 1/3 wysokości (poza ryzalitem – w parterze – z trapezoidalnymi kluczami; w II kondygnacji z kluczami, których czoła pokrywa ornament roślinny oraz parami kłinców po bokach; w IV kondygnacji z podokiennikami, w których motywy kartusze). Stolarka okienna wtórna.

Elewacja tylna 9-osiowa rozczłonkowana 2-osiowym ryzalitem.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi, schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą. Sień nakryta sufitem z sztukatorską dekoracją ramową z motywami roślinnymi. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Przed elewacją niewielki ogródek bez ogrodzenia.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;

- elementy kute;
- klatka schodowa;
- sztukatorski wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 10 (fot. 1126)

(WEZ, 1994 r.)

Kamienica czynszowa, obecnie Szkoła Podstawowa nr 13 oraz Gimnazjum przy Pogotowiu Opiekuńczym w Legnicy, wzn. 1906 r., secesja, z elementami stylów historycznych.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy wschodniej pierzei ul. Wojska Polskiego. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem. Ponad fasadą połączy dachu łamanego o pokryciu ceramicznym z wyniesionym ponad połączy dachu szczytem na osi elewacji.

Elewacja zachodnia – fasada 5-osiowa, z IV-kondygnacyjnym ryzalitem na osi symetrii elewacji; wysuniętym na głębokość 1 osi okiennej. Ryzalit o 1 osi potrójnych okien, nakryty dachem pulpitowym; ponad ryzalitem, wyniesiony ponad połączy dachu 2-osiowy szczyt zamknięty trójkątnym naczółkiem. Przy ryzalicie, w 2 osi, w II, III i IV kondygnacji balkony o ażurowych, kutych balustradach; w 4 osi parteru wsparty na słupie taras z tralkową, murowaną balustradą. Otwór wejściowy w skrajnej, pn. osi; zamknięty łukiem pełnym, ujęty klinowym układem boni; drzwi secesyjne, dwuskrzydłowe, z nadświetlem o fantazyjnym układzie szprosów; ramowo-płycinowe, z przeszkleniami w górnych płycinach i o dolnych płycinach zdobionych płaskorzeźbionymi motywami kwiatowymi. Elewacja na cokole, w którym okna piwnic, w poziomie przyziemia dekorowana pasami gładkich boni, powyżej gładko tynkowana. Artykułowana gzymsami ponad cokolem i parterem; gzyms koronujący z gładkim fryzem, profilowany. Ostatnia kondygnacja ryzalitu wydzielona pasem gzymsu podokiennego oraz artykułowana w narożach zdwojonymi pilastrami o prostych głowicach, dźwigających gzyms wieńczący ryzalit. Otwory okienne w ryzalicie triforyjne, w IV kondygnacji zamknięte odcinkowo; pozostałe prostokątne. Okna przyziemia ujęte boniami, z kluczami w nadprożu. W ryzalicie, ponad parterem, okna w płaskich tynkowych opaskach; pomiędzy oknami II i III kondygnacji trójdzielna płycina wypełniona secesyjną wicią, ujmującą centralnie umieszczony kartusz z datą budowy „1906”; okno w III kondygnacji zwieńczone odcinkiem gzymsu; w IV kondygnacji okno w profilowanej opasce; natomiast w pasie gzymsu podokiennego trójdzielna płycina z siedzącą, przedstawioną frontalnie wiewiórką otoczoną liśćmi i owocami kasztanowca. Ponad parterem w obrębie 1-2 oraz 4-5 osi okna w profilowanych opaskach, ujmujących otwory powyżej 1/3 wysokości; w II kondygnacji z trójkątnymi, wyłamanymi w narożach naczółkami, w III kondygnacji zwieńczone odcinkami gzymsu, ponad którymi wyrobione w tynku geometryczne motywy dekoracyjne. W dużej mierze zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach, stałymi, profilowanymi ślemionami oraz zadrobnionym podziałem szczeblinowym w nadślemieniu.

Elewacja tylna 7-osiowa rozczłonkowana ryzalitem klatki schodowej.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne. Wnętrze adaptowane do współczesnych funkcji.

Przed elewacją niewielki ogródek bez ogrodzenia.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- elementy kute;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 11 (fot. 1127)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., secesja.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy zachodniej pierzei ul. Wojska Polskiego. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem. Ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym z współczesną, 3-osiową facjatą i oknami połączowymi.

Elewacja wschodnia – fasada 5-osiowa, z III-kondygnacyjnym ryzalitem w 3-4 osi, wysuniętym na głębokość 1 osi okiennej, zakończonym tarasem o murowanej, tralkowej balustradzie. Przy ryzalicie, w 2 osi, w przyziemiu wsparty na słupie taras z pełną, murowaną balustradą oraz w II i III kondygnacji balkony o ażurowych, kutych balustradach. Elewacja na tynkowanym cokole, w którym okna piwnic, w poziomie przyziemia, II kondygnacji oraz w obrębie III kondygnacji ryzalitu dekorowana pasami gładkich boni, powyżej gładko tynkowana. Artkułowana gzymsami ponad cokołem i II kondygnacją; gzyms koronujący z gładkim fryzem, profilowany. Otwór wejściowy w skrajnej, pn. osi; zamknięty łukiem odcinkowym, o ściętych ościeżach, ujęty ponad cokołem profilowaną opaską; stolarka drzwi wejściowych wtórna. Otwory okienne i porte-fenêtre prostokątne. Okna przyziemia ujęte boniami, z półokrągłymi nadokiennikami ujętymi klincami (w polach nadokienników pary ptaków wśród gałęzi); w II, III i IV kondygnacji w profilowanych opaskach ujmujących otwory od ok. 1/3 wysokości; w III kondygnacji dodatkowo z trójkątnymi naczółkami. Ponad portalem biforyjna blenda. W poziomie drugiej kondygnacji fasada zdobiona pasem tynkowej dekoracji z przedstawieniami figuralnymi (nagie postacie kobiet) uzupełnionymi wicią roślinną i kartuszami ponad otworami okiennymi. Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach, stałymi, profilowanymi ślemionami oraz zadrobnionym podziałem szczeblinowym w nadślepieniu.

Elewacja tylna 4-osiowa z 2-osiowym, wysuniętym skrzydłem oficynowym.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi, schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą. Sień nakryta sufitem z fasetą z sztukatorską dekoracją ramową z motywami roślinnymi. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Przed elewacją niewielki ogródek bez ogrodzenia.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont całej elewacji, rekompozycja współczesnej facjaty i nadanie jej form harmonizujących z architekturą kamienicy secesyjnej; wymiana stolarki drzwi wejściowych.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- elementy kute;
- klatka schodowa;
- sztukatorski wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 12 (fot. 1128)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., secesja.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy wschodniej pierzei ul. Wojska Polskiego. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem. Ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym z wyniesionym ponad połączyć dachu szczytem na osi elewacji.

Elewacja zachodnia – fasada 7-osiowa, z IV-kondygnacyjnym ryzalitem w 4-5 osi; wysunięty na głębokość 1 osi okiennej, zwieńczonym niskim, segmentowym naczółkiem. Powyżej 2-osiowy szczyt zamknięty trójbocznie, nakryty dachem naczółkowym. Przy ryzalicie, w obrębie 2-3 osi tarasy: w przyziemiu taras wsparty na cokole budynku z murowaną, pełną balustradą, powyżej z balustradami tralkowymi, murowanymi, wsparte na kolumnach: w II kondygnacji na doryckich i w III – na jońskich; w IV kondygnacji balkon o ażurowej, kutej balustradzie. Otwór wejściowy w skrajnej, pn. osi; zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty szeroką, profilowaną opaską ponad cokołem; ponad otworem wejścia dekoracja tynkowa z motywem secesyjnej wici roślinnej, obejmująca znajdujący się powyżej okulus, pełniący funkcję stałego nadświetla; drzwi secesyjne, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, z przeszkleniami w górnych płycinach. Elewacja na cokole, w którym okna piwnic; w poziomie przyziemia i II kondygnacji oraz wszystkich kondygnacji ryzalitu dekorowana pasami gładkich boni; powyżej gładko tynkowana. Artykułowana pasem gzymsowym ponad cokołem i gzymsem ponad II kondygnacją; gzyms koronujący profilowany, poniżej gładki fryz. Dwie górne kondygnacje ryzalitu artykułowane pasami lizenowymi. Otwory okienne i porte-fenêtre w II kondygnacji zamknięte odcinkowo, pozostałe prostokątne. Okna przyziemia w obramieniach aedikulowych, ujętych pilastrami, na których oparty odcinek belkowania oraz segmentowy, wyłamany i zwieńczony kulami w narożach, naczółek. Okna II kondygnacji ujęte kłińcowo boniami, z dekorowanymi płycinami podokiennymi. W III i IV kondygnacji otwory w uszakowych, pro-

filowanych opaskach; pomiędzy oknami (w osiach) płyciny z geometryczną dekoracją secesyjną. W dużej mierze zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach, stałymi, profilowanymi ślemionami oraz zadrobnionym podziałem szczeblinowym w nadślemieniu.

Elewacja tylna 5-osiowa z wysuniętym 2-osiowym skrzydłem oficynowym.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona dodatkowym biegiem schodów z podestem, przy pn. ścianie przechodniej sieni; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą. Sień nakryta sufitem z fasetą ze sztukatorską, roślinną dekoracją ramową oraz centralnym motywem rozety. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Przed elewacją niewielki ogródek bez ogrodzenia.

Stan zachowania:

— Średni. Ubytki tynku w elewacji.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa;
- sztukatorski wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 13 (fot. 1129)

(WEZ, 1994 r.)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., secesja.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy zachodniej pierzei ul. Wojska Polskiego. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem. Ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym z współczesną facjatą.

Elewacja wschodnia – fasada 5-osiowa, z III-kondygnacyjnym ryzalitem w 2-3 osi, wysuniętym na głębokość 1 osi okiennej, zakończonym tarasem o murowanej, tralkowej balustradzie; ponad ryzalitem, w IV kondygnacji 2-osiowy ryzalit pozorny. Przy ryzalicie, w 4 osi, w przyziemiu wsparty na słupie taras z pełną, murowaną balustradą oraz w II i III kondygnacji balkony o ażurowych, kutych balustradach. Otwór wejściowy w skrajnej, pn. osi; zamknięty łukiem odcinkowym, o ściętych ościeżach; drzwi secesyjne, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, o górnych, owalnych płycinach przeszklonych. Ponad portalem rodzaj nadświetla stałego w postaci dwóch prostokątnych okienek, ujętych w biforyjne obramienie, zwieńczone odcinkiem profilowanego gzymsu. Elewacja na cokole, w którym okna piwnic, w poziomie przyziemia i II kondygnacji oraz w obrębie ryzalitu i pseudoryzalitu dekorowana pasami gładkich boni. Artykułowana gzymsami ponad cokolem i II kondygnacją; gzyms ko-

ronujący z gładkim fryzem, profilowany. Otwory okienne i porte-fenêtre prostokątne. Okna przyziemia ujęte boniami, z półokrągłymi nadokiennikami ujętymi kłincami (w polach nadokienników pary ptaków wśród gałęzi); w II, III i IV kondygnacji w profilowanych opaskach ujmujących otwory od ok. 1/3 wysokości; w III kondygnacji dodatkowo z trójkątnymi naczółkami. W poziomie drugiej kondygnacji fasada zdobiona pasem tynkowej dekoracji z motywem wici roślinnej i kartuszy ponad otworami okiennymi. Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach, stałymi, profilowanymi ślemionami oraz zadrobnionym podziałem szczeblinowym w nadślemieniu.

Elewacja tylna 4-osiowa z 2-osiowym, wysuniętym skrzydłem oficynowym.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona dodatkowym biegiem schodów z podestem, przy pn. ścianie przechodniej sieni; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą i ozdobnymi słupkami. Sień nakryta sufitem z fasetą ze sztukatorską, roślinną dekoracją ramową. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Przed elewacją niewielki ogródek bez ogrodzenia.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont całej elewacji.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- elementy kute;
- klatka schodowa;
- sztukatorski wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 14 (fot. 1130)

Kamienica czynszowa, wzn. 1908 r., secesja.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy wschodniej pierzei ul. Wojska Polskiego. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem i loggiami. Ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym z wyniesionym ponad połączyć dachu szczytem w osi ryzalitu oraz współczesnymi facjatami.

Elewacja zachodnia – fasada 7-osiowa, z IV-kondygnacyjnym ryzalitem w 3-4 osi; wysuniętym na głębokość 1 osi okiennej, nakrytym dachem pulpitowym. Przy ryzalicie, w obrębie 5-6 osi II-kondygnacyjne loggie, otwarte spłaszczonymi, wspartymi na kolumnach, arkadami: w przyziemiu taras loggii wsparty na cokole budynku, z murowaną, pełną balustradą; taras w II kondygnacji oraz w III kondygnacji ponad loggią o balustradach tralkowych, murowanych. W IV kondygnacji w obrębie 5-6 osi balkon o ażurowej, kutej balustradzie. Otwór wejściowy w

skrajnej, pd. osi; zamknięty łukiem pełnym, ujęty klincowo opracowanymi boniami; drzwi secesyjne, trójskrzydłowe, o bocznych stałych skrzydłach, ramowo-płycinowe, w górnej płycinie z przeszkleniem przesłoniętym kratą; nadświetle o szachownicowym układzie szprosów. Elewacja na cokole, w którym okna piwnic; w poziomie przyziemia oraz wszystkich kondygnacji ryzalitu lico elewacji dekorowane pasami gładkich boni; pozostałe powierzchnie tynkowane. Fasada artykułowana gzymsami ponad cokolem i ponad parterem oraz gzymsem podokiennym w IV kondygnacji; gzyms koronujący profilowany. Dwie górne kondygnacje ryzalitu artykułowane w narożach pasami lizenowymi. Otwory okienne w IV kondygnacji zamknięte odcinkowo, pozostałe prostokątne. W przyziemiu okna z płycinami podokiennymi, w których motywy kartuszone ujęte ornamentem kwiatowym. W ryzalicie, ponad przyziemem, okna potrójne; w II i III kondygnacji w opaskach uszakowych, z dekoracją kwiatową i cekinową; pomiędzy kondygnacjami prostokątne pole ujęte secesyjną, stylizowaną dekoracją roślinną z profilem głowy kobiecej na osi oraz napisem: „*Erbaut Anno / 1908.*”; okna najwyższej kondygnacji ryzalitu w płytkich wnękach; pomiędzy oknami uproszczone pilastry, nad którymi belkowanie z gzymsem wieńczącym (we fryzie pas stylizowanego, secesyjnego ornamentu; pod gzymsem podokiennym podwieszone girlandy. Poza ryzalitem okna w II i III kondygnacji w uszakowych opaskach; w IV kondygnacji, od ok. ½ wysokości otworów, pod gzymsem wieńczącym, fryz dekoracyjny z maszkaronami. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach, stałymi, profilowanymi ślemionami oraz zadrobnionym podziałem szczeblinowym w nadślemieniu.

Elewacja tylna 4-osiowa z wysuniętym 2-osiowym skrzydłem oficynowym, bez dekoracji. Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona dodatkowym biegiem schodów z podestem, przy pn. ścianie przechodniej sieni; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą. Zachowana oryginalna, dwubarwna posadzka ceramiczna. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Przed elewacją niewielki ogródek bez ogrodzenia, otoczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— Średni. Ubytki tynku w elewacji.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa;
- posadzka w sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 15 (fot. 1131)

(WEZ, 1994 r.)

Willa w zabudowie szeregowej, w typie „*Landhausu*” wzn. ok. 1910 r., secesja.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy zachodniej pierzei ul. Wojska Polskiego. Podpiwniczona, II-kondygnacyjna, na cokole, w którym okna sutereny, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem. Kryta dachem dwuspadowym o pokryciu ceramicznym; we wsch. połaci dachu wyniesiony szczyt oraz drewniana facjatka.

Elewacja wschodnia – fasada 5-osiowa, z parterowym ryzalitem w 3 osi, wysuniętym trójbocznie i zakończonym tarasem o murowanej, pełnej balustradzie. Dwie skrajne osie od pn. zamknięte wyniesionym ponad połać dachu II-kondygnacyjnym, 2-osiowym szczytem w konstrukcji ryglowej, nakrytym 2-spadowym, okapowym dachem. Przy ryzalicie, w 2 osi w poziomie sutereny dodatkowe wejście, do którego prowadzą z poziomu terenu kręte schody. Otwór wejściowy w skrajnej, pd. osi; zamknięty łukiem pełnym, ujęty płaską, szeroką opaską ponad cokolem; drzwi secesyjne, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, o górnych, trapezoidalnych płycinach przeszklonych, wielopodziałowych; nadświetle z zachowanym oryginalnym przeszkleniem o promieniście rozchodzącym się układzie pionowych szprosów i łukowato wygiętej dolnej szczeblinie. Elewacja na cokole, w którym okna i wejście do sutereny, gładko tynkowana, zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym; szczyt w konstrukcji ryglowej. Otwory okienne prostokątne. Środkowe okno w ryzalicie w uszakowej opasce z kliniecem oraz dekoracją z liści dębu ponad nadprożem; ponad ryzalitem porte-fenêtre również w opasce uszakowej z trójkątnym, wyłamanym w narożach naczółkiem, w którego polu motyw lilii wodnych; pozostałe okna w II kondygnacji w opaskach, zwieńczone odcinkiem profilowanego gzymsu ponad nadprożem. Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach, stałymi, profilowanymi ślēmionami oraz zadrobnionym podziałem szczeblinowym w nadślēmieniu.

Elewacja tylna na wysokim cokole oblicowanym cegłą, 5-osiowa, III-kondygnacyjna. W 3 osiach od pd. uskokowo umieszczone okna klatki schodowej.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona przedsionkiem z biegiem schodów wyrównawczych; schody drewniane, trójbiegowe, z szczeblinową balustradą i walcowatym, zamkniętym spiralnie słupkiem. Przedsionek nakryty sufitem z fasetą ze sztukatorską, roślinną dekoracją ramową. W przedsionku zachowana barwna posadzka ceramiczna o geometrycznym wzorze. W holu podłoga deskowa. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Przed budynkiem ogródek ograniczony oryginalnym, kutym, żelaznym ogrodzeniem o formach secesyjnych, na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:

— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji tylnej wraz z odtworzeniem werandy.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- układ holu i klatka schodowa;
- wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 16 (fot. 1132)

(WEZ, 1994 r.)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., secesja, z elementami *art deco*.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, zamykająca od pd. ciąg zwartej zabudowy wsch. pierzei ul. Wojska Polskiego. Podpiwniczona, zróżnicowana przestrzennie, o różnej wysokości poszczególnych części budowli, o bryle rozczłonkowanej ryzalitami. Kryta dachem wielospadowym o pokryciu ceramicznym.

Elewacja zachodnia IV-kondygnacyjna, 3-osiowa, zróżnicowana przestrzennie. Skrajną pn. oś zajmują loggie balkonowe o trójbocznie zamkniętych balkonach z pełnymi balustradami w I i II kondygnacji oraz o balustradzie kutej, ażurowej – w III kondygnacji; loggia w parterze otwarta trapezoidalnie, w II kondygnacji prostokątnie, w III kondygnacji łukiem koszowym. W środkowej osi w parterze i w II kondygnacji pojedyncze, szerokie okna zamknięte półkoliście, w II kondygnacji okna podwójne i w III – potrójne. Środkowa część elewacji zwieńczona trójkątnym, odeskowanym szczytem. W 3 osi narożny ryzalit w formie wieżyczki – III-kondygnacyjny, 4-osiowy (w parterze okna zamknięte trójbocznie, wyżej prostokątne), częściowo wtopiony w korpus główny; w I-II kondygnacji cylindryczny, w III kondygnacji wieloboczny, nakryty dachem wielospadowym.

Elewacja południowa III-kondygnacyjna, 6-osiowa z 2-osiowym ryzalitem pozornym, zamkniętym trójbocznie z wydzieloną uskokiem osią klatki schodowej. Okna parteru i III kondygnacji zamknięte półkoliście, pozostałe prostokątne. Otwór wejściowy w 3 osi; prostokątny; drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, częściowo przeszklone, nadświetle wielopodziałowe. Drzwi wraz z umieszczonym po prawej stronie owalnym okienkiem doświetlającym przedsionek, ujęte portalem, złożonym z trzech murowanych półkolumn, na których proste belkowanie. Ponad narożnym ryzalitem oszalowany szczyt korpusu budynku.

Elewacja tylna – wschodnia zróżnicowana przestrzennie, o ściętych narożach, III-kondygnacyjna, 4-osiowa.

Elewacje opracowane analogicznie, na cokole, gładko tynkowane; artykułowane gzymsami ponad cokolem i II kondygnacją. Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach, stałymi, profilowanymi ślēmionami oraz zadrobnionym podziałem szczeblinowym w nadślēmieniu.

Klatka schodowa ażurowa w trakcie środkowym. Na ścianach ramowa dekoracja sztukatorska; w sieni zachowana dwubarwna posadzka ceramiczna o geometrycznym wzorze. Zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Przed budynkiem niewielki ogródek bez ogrodzenia.

Stan zachowania:

— Dobry. Podczas remontu elewacji w dużym stopniu skutą został detal architektoniczny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;

— tynkowy detal architektoniczny elewacji;

- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa;
- sztukatorski wystrój klatki schodowej, posadzka w sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków..

• ul. Wojska Polskiego 17 (fot. 1133)

(WEZ, 1994 r.)

Budynek mieszkalny w zabudowie szeregowej, w typie „Landhausu”, wzn. ok. 1910 r., secesja.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy zachodniej pierzei ul. Wojska Polskiego. Podpiwniczona, II-kondygnacyjna, kryta dachem dwuspadowym o pokryciu ceramicznym; we wsch. połaci dachu wyniesiony szczyt oraz drewniana facjatka.

Elewacja wschodnia – fasada 5-osiowa, z parterowym ryzalitem w 3 osi, zakończonym tarasem o ażurowej, kutej balustradzie. Elewacja na wysokim cokole, bez podziałów, zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym oraz wyniesionym ponad połacie dachu 2-osiowym szczytem ponad 2 i 3 osią: szczyt II-kondygnacyjny, trójkątny, z dekoracją pseudoryglową w zwieńczeniu, nakryty dachem dwuspadowym. Otwór wejściowy w 2 osi, dostępny biegiem zewnętrznych, granitowych schodów. Oś wejścia zaznaczona w elewacji ryzalitem pozornym, zakończonym trójkątnym szczytem z dekoracją pseudoryglową, który wpisany został w szczyt wieńczący fasadę. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty profilowaną, szeroką opaską; drzwi secesyjne, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, o górnych, okrągłych płycinach przeszklonych; nadświetle wielopodziałowe. Ponad wejściem szklany, pulpitowy daszek wsparty na kutyh wspornikach. Otwory okienne prostokątne, w opaskach profilowanych, obejmujących otwory od ok. 1/3 wysokości. Okna parteru w 4 i 5 osi z dekoracją nadproży w formie wici z lilii wodnych i owoców winnego grona, ujmującej okrągłe medaliony na osi otworów z główkami dziewczęcymi ukazanymi z profilu. W II kondygnacji zwieńczone odcinkiem profilowanego gzymsu; w środkowej osi porte-fenêtre z trójkątnym naczółkiem, w którego polu motyw lilii wodnych. Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach, stałymi, profilowanymi ślēmionami oraz zadrobnionym podziałem szczeblinowym w nadślēmieniu.

Elewacja tylna 5-osiowa, z wysuniętą pierwotną werandą, obecnie mieszczącą w przyziemiu garaże, powyżej współcześnie przeszklona.

Przed budynkiem ogródek ograniczony oryginalnym, kutym, żelaznym ogrodzeniem na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:

— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;

- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- elementy kute.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 18 (fot. 1134)

Willa, wzn. ok. 1910 r., secesja, z elementami *art deco*.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku i drewnianym detalem architektonicznym, usytuowana we wsch. pierzei ul. Wojska Polskiego. Podpiwniczona, zróżnicowana przestrzennie, kryta dachem wielospadowym o pokryciu ceramicznym.

Elewacja zachodnia II-kondygnacyjna, zróżnicowana przestrzennie. W dolnej części elewacji okna piwnic; w jej pn. części parterowy ryzalit nakryty dachem pulpitowym, w którym 3 wąskie, blisko siebie osadzone okna; ponad ryzalitem, w II kondygnacji identyczne otwory okienne. W części pd. oś loggii – w parterze zamknięta trójbocznie o balustradzie zdobionej romboidalnymi otworami; na piętrze o wysuniętym trójbocznie balkonie z odeskowaną balustradą, nakryta również trójbocznie wysuniętym daszkiem wspartym na drewnianych, toczonych, tralkowych, smukłych podporach. Szczyt zachodni dwukondygnacyjny, o rozbudowanym kształcie: ponad elewacją fragment połaciowego dachu, przed połąć trójbocznie wysunięta facjata, której ściana w dolnej części obłożona dachówką. W poziomie facjaty cofnięte lico szczytu w konstrukcji ryglowej. Ponad facjatą zlicowany szczyt, obłożony dachówką; w II kondygnacji szczytu 2 kwadratowe okienka; w zwieńczeniu konstrukcja ryglowa.

Elewacja pn. 3-osiova, z płytkim ryzalitem klatki schodowej na osi. W ryzalicie nakryty dachem łamanym ganek z głównym wejściem do budynku: otwór prostokątny, ujęty sfazowanymi węgarami i nadprożem, drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, w górnej części 3 płyciny przeszklone. Ponad wejściem potrójne, niesymetrycznie wyoblone okno klatki schodowej.

Elewacja wschodnia z 3-osiowym ryzalitem w części pd., z naczółkiem, ponad elewacją analogicznie jak w szczycie zach. fragment połąci, ponad którym ryglowa ściana szczytu z podwójnym oknem. W pn. części elewacji w obu kondygnacjach loggie: w parterze z murowaną balustradą; na piętrze zamknięta łukiem odcinkowym, z balustradą ażurową, metalową. Elewacja pd. 2-osiova.

Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna.

Wokół budynku ogródek bez ogrodzenia.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont budynku.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połąci dachowych;
- tynkowy i drewniany detal architektoniczny elewacji;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;

— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztu-katerie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki dREW-nianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleń ogródka.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 19 (fot. 1135)

Budynek mieszkalny w zabudowie szeregowej, w typie „*Landhausu*”, wzn. ok. 1908 r., secesja.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, zamykająca od pd. ciąg zwartej zabudowy zachodniej pierzei ul. Wojska Polskiego. Podpiwniczona, I-kondygnacyjna, kryta dachem mansardowym o pokryciu ceramicznym.

Elewacja wschodnia – fasada 4-osiova, z parterowym ryzalitem w 3-4 osi. Przed ryzalitem wjazd do garaży znajdujących się w poziomie suterenu; okna ryzalitu ujęte wspólnym obramieniem z dekoracyjną dwudzielną płyciłą ze stylizowanym motywem roślinnym pomiędzy oknami. W połaci dachu ponad ryzalitem zamknięta czworobocznie 2-osiova facjata nakryta dachem mansardowym. W połaci dachu nad korpusem facjata 2-osiova, nakryta dachem pulpitowym. W elewacji południowej ryzalit klatki schodowej zamknięty czworobocznym szczytem, z dachem mansardowym. W ryzalicie, od wsch. ganek wejścia głównego do budynku poprzedzony biegiem zewnętrznych schodów, nakryty pulpitowym daszkiem. Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach oraz stałymi, profilowanymi ślemionami.

Przed budynkiem ogródek ograniczony współczesnym ogrodzeniem na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:

— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;

— tynkowy detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztu-katerie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki dREW-nianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 20 (fot. 1136-1138)

Willa, obecnie siedziba stowarzyszenia „*Persona*”, wzn. ok. 1915 r. oraz po 1925 r. (skrzydło wsch.), secesja, modernizm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku, ceglanym oraz drewnianym detalem architektonicznym, usytuowana na parceli u zbiegu ul. Wojska Polskiego i M. Rataja, we wschodniej pierzei ul.

Wojska Polskiego. II-kondygnacyjna z dodatkowymi kondygnacjami sutereny oraz poddasza, o mocno rozczłonkowanej bryle, założona na nieregularnym rzucie. Kryta dachem wielospadowym z naczółkami, o pokryciu ceramicznym. Elewacje do wysokości okien parteru w wątku ceglanym, powyżej tynkowane.

Elewacja zachodnia – główna 3-osiowa. W 1 osi narożny 1-osiowy ryzalit, zwieńczony szczytem trapezoidalnym, w konstrukcji ryglowej: w parterze jedno szerokie okno zamknięte łukiem odcinkowym. Ponad otworem okiennym wsparty na arkadzie obramienia pseudowykus, obejmujący zdwojone okno II kondygnacji, ujęte wspólnym obramieniem zwieńczonym tzw. „oślim grzbietem”. Lico szczytu w konstrukcji ryglowej, wysunięte na kroksztynach po obu stronach ryzalitu i dzięki temu z nim zrównane: w I kondygnacji w szczycie cztery blisko siebie umieszczone okienka; w II kondygnacji 2 okna strychu. W 2 osi tarasy o murowanych, pełnych balustradach – w II kondygnacji taras oparty na kolumnie osadzonej na balustradzie tarasu I kondygnacji (na której rozpięte arkady w ten sposób utworzonego podcienia), zaduszony pulpitowym daszkiem wspartym na drewnianych podporach. W 3 osi wysunięty prosto, na głębokość 1 osi okiennej III-kondygnacyjny ryzalit, przechodzący w poziomie II kondygnacji w wieloboczną wieżyczkę, zakończoną cebulastym hełmem ze szpicem i gałką. Wejście główne do budynku prowadzi od strony ul. Wojska Polskiego, umieszczone w zach. ścianie uskokowo kształtowanego ryzalitu w elewacji pn. Otwór wejścia zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty profilowaną okrągłą ramą, przesłonięty pulpitowym daszkiem osadzonym na drewnianych wspornikach.

Elewacja pd. 10-osiowa. W obrębie 1-2 osi 2-osiowy, narożny ryzalit. W 1 osi ryzalitu, w II kondygnacji pseudowykus wsparty na dwóch łukach opartych na konsolkach, zwieńczony dwuspadowym daszkiem, wpisanym w I-kondygnacyjny, 3-osiowy, trapezoidalny, wzniesiony w konstrukcji ryglowej i nakryty dachem naczółkowym, szczyt ryzalitu. W 4-5 osi, w II kondygnacji elewacja o dekoracji pseudoryglowej; w obrębie osi, wyniesiony ponad połąć dachu II-kondygnacyjny, 3-osiowy szczyt w konstrukcji ryglowej, zamknięty trapezoidalnie i nakryty dachem naczółkowym. Pomiędzy oknami 4 i 5 osi II kondygnacji wysunięty dwubocznie ryglowy wykusz oparty na kielichowej podstawie i zwieńczony ceramicznym, dwuspadowym daszkiem. W kolejnych 6 osiach okna łączone parami; we wsch. części budowli dach niższy. Okna w tynkowych opaskach z przewiązkami. W elewacji wsch. dwa wysunięte skrzydła budynku, ze środkową częścią cofniętą. Ostatnia kondygnacja skrzydła północnego w konstrukcji ryglowej. Stolarka wtórna.

Willa otoczona ogrodem, ograniczonym oryginalnym, kutym, żelaznym ogrodzeniem o formach secesyjnych, na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:

— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- historyczne granice parceli, fragmenty oryginalnego ogrodzenia oraz zieleń i elementy zagospodarowania działki;
- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy, ceglany oraz drewniany detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- układ holu i klatka schodowa;
- wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- **ul. Wojska Polskiego 23-25 (fot. 1139)**

Wielorodzinny budynek mieszkalny, wzn. l. 30. XX w., modernizm.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku.

- **ul. Wojska Polskiego 27 (fot. 1140)**

Wielorodzinny budynek mieszkalny, wzn. l. 30. XX w., modernizm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowany w zachodniej pierzei ul. Wojska Polskiego. III-kondygnacyjny z dodatkową kondygnacją w suterenie, przy fasadzie fosa; kryty dachem czterospadowym z przypustnicami, o pokryciu ceramicznym; w połaciach dachu lukarny.

Elewacja wschodnia – fasada w przyziemiu 7-osiowa. Elewacja na wysokim cokole, w którym okna sutereny, artykułowana gzymsami ponad cokołem, podokiennym w przyziemiu oraz ponad drugą kondygnacją (w obrębie 3-5 osi parteru pod gzymsem rodzaj kostkowych wsporników). Wejście do budynku w 4 osi, poprzedzone biegiem zewnętrznych schodów. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty opaską w formie półwałka, umieszczony w prostokątnej niszy o sfazowanych krawędziach. Nisza ujęta po bokach uproszczonymi, kanelowanymi pilastrami, wspierającymi symetrycznie formowany odcinek gzymsu: pośrodku o formie dwulistnej, po bokach z zygzakiem i wyłamany w narożach; drzwi modernistyczne, drewniane, jednoskrzydłowe, częściowo przeszklone; nadświetle z promienistym układem szprosów, na osi – latarnia.

Elewacja zachodnia – ogrodowa – 7-osiowa, na wysokim cokołe, z ryzalitem pozornym w 4 osi, mieszczącym okna klatki schodowej oraz dodatkowe wejście do budynku poprzedzone zewnętrznymi schodami. W 3 i 5 osi przyziemia oraz w 1 i 7 osi II kondygnacji balkony o murowanych, pełnych balustradach. Elewacja artykułowana pasami gzymsów międzykondygnacyjnych.

Elewacje boczne 2-osiowe, z gzymsami ponad przyziemiem i II kondygnacją.

Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona przedsionkiem z biegiem oryginalnych, lastrykowych schodów wyrównawczych; schody drewniane, dwubiegowe, z tralkową balustradą i ozdobnym, zwieńczonym motywem kielichowym, słupkiem. W przedsionku zachowana oryginalna, ramowa dekoracja ścian z kafli ceramicznych w kolorze zieleni i brązu; zachowana oryginalna posadzka z lastrika. Zachowana stolarka drewnianych drzwi oddzielających przedsionek od klatki schodowej: ramowo-płycinowych, trójskrzydłowych, o bocznych skrzydłach stałych, częściowo przeszklonych, ze stałym, czterodzielnym nadświetlem. Zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Przed budynkiem ogródek ograniczony kutym, żelaznym ogrodzeniem z bramką na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:

— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- historyczne granice parceli, fragmenty oryginalnego ogrodzenia oraz zieleń i elementy zagospodarowania działki;
- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa;
- wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 28 (fot. 1141)

Willa, wzn. przed 1925 r., modernizm

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku.

• ul. Wojska Polskiego 29 (fot. 1142)

Wielorodzinny budynek mieszkalny, wzn. l. 30. XX w., modernizm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku oraz ceglanym detalem architektonicznym, usytuowany w zachodniej pierzei ul. Wojska Polskiego. III-kondygnacyjny z dodatkową kondygnacją mieszkalną w poddaszu; kryty dachem czterospadowym z przypustnicami, o pokryciu ceramicznym.

Elewacja wschodnia 10-osiowa. W 3 i 8 osi, z szerszymi oknami o trójdzielnej stolarce, w II i III kondygnacji okna ujęte wspólnymi obramieniami, przypominającymi dwukondygnacyjne pseudowykusze o boniowanych narożach; okna ujęte odcinkami pod- i nadokiennymi (w II kondygnacji gzyms wyłamany trójkątnie), z płycinami podokiennymi, w których ramki o układzie geometrycznym. Osie pseudowykuszy zaakcentowane w kondygnacji poddasza boniowanymi pasami lizenowymi oraz półokrągłymi naczółkami. Otwór wejściowy pomiędzy 5 i 6 osią okienną prostokątny, ujęty gładko tynkowanymi, ściętymi węgarami (z dekoracyjnymi motywami geometrycznymi) oraz uskokowo kształtowanymi ceglanymi ościeżami; portal nakryty pulpitowym daszkiem. Stolarka drzwi wejściowych wtórna.

Elewacja tylna – zachodnia 11-osiowa z zaakcentowaną osią klatki schodowej – o podobnie opracowanym jak w fasadzie wspólnym obramieniem otworów okiennych. Wejście tylne do budynku w 7 osi.

Elewacja południowa 1-osiowa z wyoblonym, II-kondygnacyjnym ryzalitem zwieńczonym tarasem z prostą metalową balustradą, w którym wejście boczne do budynku ujęte portalem o formie zbliżonej do portalu wejścia głównego, lecz o uproszczonej formie.

Okna w szerokich, profilowanych opaskach okiennych; częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, schody drewniane, dwubiegowe. W sieni zachowana oryginalna posadzka z lastrika. Zachowana stolarka drewnianych drzwi oddzielających sień od klatki schodowej.

Przed budynkiem ogródek ograniczony niskim ogrodzeniem na ceglanej podmurówce o formach modernistycznych.

Stan zachowania:

— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- historyczne granice parceli, fragmenty oryginalnego ogrodzenia oraz zieleń i elementy zagospodarowania działki;
- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy i ceglany detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatki schodowe.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Wojska Polskiego 30 (fot. 1143)

Willa, wzn. przed 1925 r., eklektyzm.

Willa wzniesiona na zadrzewionej działce, zwrócona elewacją zachodnią do ul. Wojska Polskiego. Mur., tynk., otoczona kanałem fosy, jednokondygnacyjna z wysoką kondygnacją piwnic oraz mieszkalną kondygnacją poddasza, nakryta dachem mansardowym o pokryciu ceramicznym.

Elewacja główna – zachodnia 2-osiowa, z parterowym ryzalitem w osi pd. Ryzalit wysunięty trójbocznie, 3-osiowy, zamknięty tarasem o murowanej, pełnej balustradzie, artykułowany poziomo gzymsami. Elewacja zwieńczona wysokim, dwukondygnacyjnym szczytem. Osie przyziemia i I kondygnacji szczytu artykułowane pilastrami w wielkim porządku, na których wsparty gzyms z pasem ornamentu kostkowego ponad I kondygnacją szczytu. W trójkątnym zwieńczeniu półokrągłe okienko poddasza.

Elewacja pn. 3-osiowa: w osi wsch. wejście do budynku poprzedzone biegiem schodów w przeszklonej przybudówce – ganku: na podmurówce z dwiema arkadami u podstawy, nakrytym dachem płaskim. W osi środkowej owalne okienko doświetlające zejście do piwnicy. W osi zach. 1-osiowy wykusz na czterech prostopadłościennych wspornikach, zwieńczony trójkątnym frontonem. Na osi elewacji wyniesiony ponad przerwana połacią dachu III-kondygnacyjny, o kondygnacjach artykułowanych gzymsami, zamknięty trójkątnie i nakryty dachem dwuspadowym szczyt: w I kondygnacji 2-osiowy o oknach zamkniętych półkoliście, w II kondygnacji 3-osiowy, w zwieńczeniu, na osi, półokrągłe okno.

Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna.

Wokół budynku ogródek ograniczony od frontu kutym ogrodzeniem na podmurówce.

Stan zachowania:

— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- historyczne granice parceli, fragmenty oryginalnego ogrodzenia oraz zieleń i elementy zagospodarowania działki;
- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- **ul. Wojska Polskiego 32 (fot. 1144)**

Willa, wzn. l. 30. XX w., modernizm

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku.

- **ul. Wojska Polskiego 34 (fot. 1145)**

Willa, wzn. l. 30. XX w., modernizm

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku.

- **ul. Wojska Polskiego 36-38 (fot. 1146)**

Wielorodzinny budynek mieszkalny, wzn. l. 30. XX w., modernizm

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku.

Ulica Stanisława Wyspiańskiego

Körnerstrasse – ok. 1905 r., *Wyspiańska* – 1946, *Stanisława Wyspiańskiego* – od 1946 r.

Ulica wytyczona została po 1900 r. (na planie miasta z 1900 r. oznaczona jako projektowana). Na planie z 1904 r. widoczna jest już istniejąca zabudowa we wschodniej części północnej pierzei ulicy. Wzdłuż zwartej zabudowy czynszowej w pierzei północnej zachowany chodnik z płyt granitowych; południowy pieszy ciąg ulicy uporządkowano w l. 30. XX w. – zachowany chodnik z płytek betonowych.

• ul. S. Wyspiańskiego 1 (fot. 1147)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900-05 r., historyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy zachodniej pierzei ul. S. Wyspiańskiego, poprzedzona ogródkiem przed fasadą. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza; ponad fasadą połączyć dachu łamanego z pokryciem ceramicznym.

Elewacja wschodnia – fasada 5-osiowa, z wejściem w skrajnej, pn. osi oraz balkonami w obrębie 2-3 osi we wszystkich kondygnacjach. Balkon w przyziemiu o murowanej, pełnej balustradzie, wsparty na słupach, w II i III kondygnacji balkony z metalowymi, kutymi balustradami, wybrzuszonymi w części dolnej. Elewacja na niskim tynkowanym cokole, artykułowana podokiennymi pasami gzymsowymi w II i III kondygnacji; ponad oknami III kondygnacji rząd kwadratowych okienek doświetlających poddasze oraz widoczne proste kroksztyny pod połączyć dachu. Naroża budynku ujęte kanelowanymi pilastrami. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty profilowaną opaską powyżej ok. 3/5 wysokości. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe z czterodzielnym nadświetlem o promienistym układzie szprosów. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślēmionami.

Elewacja tylna zachodnia 5-osiowa, z trójosiowym ryzalitem w 2-5 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Strop sieni z fasetą. Faseta dekorowana secesyjną ramą sztukateryjną z motywami kwiatowymi; na suficie motyw z kwiatami konwalii; na ścianach popiersia mężczyzny i kobiety w wieńcach wpisanych w ośmiobok. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami, w sieni oryginalna wielobarwna posadzka ceramiczna. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Częściowo zachowany ogródek frontowy.

Stan zachowania:

— Średni. W wyniku remontów skutny detal architektoniczny fasady. Sień i klatka schodowa wymaga remontu.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji, sieni i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połączy dachowych;
- zachowany fragmentarycznie tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- sztukaterie i posadzka w sieni;

— klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztu-katerie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki dREW-nianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. S. Wyspiańskiego 2 (fot. 1148)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900-05 r., secesja z elementami stylów historycznych, w tym neogotyku.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy zachodniej pierzei ul. S. Wyspiańskiego. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Elewacja wschodnia – fasada na niskim tynkowanym cokole, 6-osiowa, z 2-osiowym (w obrębie 3-4 osi) IV-kondygnacyjnym ryzalitem, zwieńczonym szczytem o wykroju falistym, zamkniętym „oślim grzbietem”, flankowanym pinaklami. W ryzalicie, w 4 osi wejście do budynku. Przy ryzalicie, w II i III kondygnacji, w 2 i 5 osi balkony z metalowymi, kutymi balustradami. Ponad oknami trzeciej kondygnacji rząd okien doświetlających poddasze, widoczne proste kroksztyny pod połącią dachu. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ponad cokołem ujęty profilowaną opaską z klincem i przewiązkami. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe z czterodzielnym nadświetlem o promienistym układzie szprosów. Skrzydła drzwi ramowo-płycinowe, z przeszklonymi górnymi płycinami, zamkniętymi łukiem ostrym. Elewacja artykułowana gzymsami: ponad przyziemiem, podokiennym w kondygnacji poddasza oraz międzykondygnacyjnym w szczycie; naroża budynku boniowane. Zróżnicowane obramienia okienne. Okna parteru w szerokich opaskach z klincami i przewiązkami, okna II kondygnacji w tynkowych obramieniach zamkniętych „oślim grzbietem”, w III kondygnacji obramienia zamknięte podwójnym łukiem pełnym; okna poddasza i szczytu w profilowanych opaskach. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami.

Elewacja tylna zachodnia 5-osiowa, z trójosiowym ryzalitem w 2-5 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni. Sień i klatka schodowa wymaga remontu.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji, sieni i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połąci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. S. Wyspiańskiego 3 (fot. 1149)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900-05 r., secesja z elementami stylów historycznych.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy zachodniej pierzei ul. S. Wyspiańskiego. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza; ponad fasadą połączyć dachu łamanego z pokryciem ceramicznym.

Elewacja wschodnia – fasada na niskim tynkowanym cokole, 6-osiova, z 2-osiowym (w obrębie 3-4 osi) IV-kondygnacyjnym ryzalitem zwieńczonym I-kondygnacyjnym szczytem. Szczyt o wykroju trójkątnym, zamknięty trójkątnym naczółkiem, flankowany motywami kul oraz pinaklami; z podziałem ramowym w postaci gzymsów oraz trójkątnych słuzek. W ryzalicie, w 4 osi, wejście do budynku. Przy ryzalicie, w II i III kondygnacji, w 2 i 5 osi balkony z metalowymi, kutymi, ażurowymi balustradami. Ponad oknami trzeciej kondygnacji rząd okien doświetlających poddasze oraz widoczne proste krokwie pod połączyć dachu. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ponad cokołem ujęty od ok. połowy wysokości profilowaną opaską z kłincem i przewiązkami. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe ramowo-płycinowe, z czterodzielnym nadświetlem o promienistym układzie szprosów. Elewacja artykułowana gzymsami: ponad cokołem, podokiennym w parterze, oraz w kondygnacji poddasza. Naroża budynku zaakcentowane kanelowanymi pilastrami w wielkim porządku (na wysokości II i III kondygnacji). Zróżnicowane obramienia okienne. Okna parteru w szerokich uszakowych opaskach z kłincami i przewiązkami, powyżej okna w profilowanych obramieniach z płycinami podokiennymi (w których motywy liści kasztanowca) i półokrągłymi oraz trójkątnymi naczółkami (w polach naczółków motywy roślinne i kartusze). Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślężkami.

Elewacja tylna zachodnia 5-osiova, z uskokiem, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. W sieni oryginalna posadzka ceramiczna. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji, sieni i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połączy dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. S. Wyspiańskiego 4 (fot. 1150)**

Kamienica czynszowa, wzn. 1905 r., secesja z elementami stylów historycznych.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy zachodniej pierzei ul. S. Wyspiańskiego. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna, ponad fasadą połąć dachu łamanego z pokryciem ceramicznym.

Elewacja wschodnia – fasada na niskim tynkowanym cokole, 9-osiova, z 3-osiowym (w obrębie 3-5 osi) IV-kondygnacyjnym ryzalitem zwieńczonym szczytem. Szczyt dwuosiovy, o wykroju trójkątnym, zwieńczony półokrągłym naczółkiem (w polu naczółka maszkaron), z pinaklami w narożach i nad naczółkiem. Przy ryzalicie, w parterze w drugiej osi oraz we wszystkich kondygnacjach w obrębie 6 i 7 osi balkony z metalowymi, kutymi balustradami. W ryzalicie, w 5 osi wejście do budynku. Otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty boniami w układzie kłińcowym. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, z nadświetlem o szprosach w układzie szachownicowym; górne płyciny skrzydeł o wykroju łuku ostrego. Elewacja na niskim, tynkowanym cokole, w którym okna piwnic. Detal architektoniczny tynkowany: w poziomie parteru wyrobione w tynku pasy boni z układem kłińcowym ponad otworami, gzymsy podokienne, pasy lizenowe podkreślające naroża ryzalitu oraz zróżnicowane obramienia okienne. Okna w szerokich profilowanych opaskach. Otwory okienne w II kondygnacji w obramieniach aedikulowych z trójkątnymi naczółkami i tralkowymi podokiennikami, okna III kondygnacji z nadokiennikami w formie odcinków gzymsów wspartych na konsolkach, okna IV kondygnacji ryzalitu z wspólnym, segmentowym naczółkiem, w którym przedstawienie dwóch orłów podtrzymujących tarczę z datą budowy „1905”. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami.

Elewacja tylna zachodnia 7-osiova, w części pn. III-kondygnacyjna, w części pd. IV-kondygnacyjna, bez dekoracji. Na osi symetrii elewacji okna klatki schodowej.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykroj i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- **ul. S. Wyspiańskiego 5 (fot. 1151)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905-10 r., secesja z elementami stylów historycznych.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, narożna, usytuowana u zbiegu ul. S. Wyspiańskiego i ul. Św. M. Kolbe, w ciągu zwartej zabudowy zachodniej pierzei ul. S. Wyspiańskiego, poprzedzona od pd. ogródkiem przed fasadą. Budynek wzniesiony na rzucie litery „L”. Bryła budynku rozczłonkowana narożnym ryzalitem w formie wielobocznej wieżyczki nakrytej ośmospadowym dachem, ryzalitem i balkonami w elewacji pd., ponad którą połączyć dachu mansardowego z facjatkami, oraz balkonami w elewacji wsch., ponad którą połączyć dachu z dwiema współczesnymi facjatkami.

Elewacja wschodnia – główna 5-osiowa, III-kondygnacyjna, z wejściem w 2 osi od pd. oraz balkonami z pełnymi, murowanymi balustradami w obrębie 3-4 osi. Elewacja na tynkowanym cokole. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty wklęsłą oraz uproszczonymi pilastrami, których trzony dekorowane są maskami męskimi i nagimi postaciami ukazanymi od tyłu; obramienie zamknięte trójkątnym zwieńczeniem nakrytym dwuspadowym daszkiem ceramicznym, w przyłuczu przedstawienie twarzy dziewczęcej(?) w wieńcu. Drzwi wejściowe secesyjne, drewniane, dwuskrzydłowe z nadświetłem bez podziałów; skrzydła z owalnymi, przeszklonymi płycinami. Ponad wejściem okna klatki schodowej. Detal architektoniczny tynkowany: pasy boni ułożonych kłębowo ponad otworami okiennymi (w 3-5 osi parteru) oraz płycina z kartuszem i labrami ponad oknem II kondygnacji w skrajnej, pn. osi..

Narożna wieża IV-kondygnacyjna, założona na rzucie ośmioboku, 3-osiowa, z wysokim, kamiennym cokolem. Ponad oknami parteru trzy plakiety z przedstawieniami figuralnymi. W ostatniej kondygnacji wieży małe okna strychowe z witrażami. Ośmioboczny dach zakończony szpicem.

Elewacja południowa II-kondygnacyjna z dodatkową kondygnacją mieszkalną w dolnej połaci mansardowego dachu, 6-osiowa, z II-kondygnacyjnym ryzalitem w 3 osi (ryzalit na kamiennym cokole), nakrytym dachem mansardowym. Przy ryzalicie, w trzech kondygnacjach w obrębie 4-5 osi, w narożach, wsparte na filarach tarasy o murowanych, pełnych balustradach. Płyciny podokienne okien skrajnej, wsch. osi z dekoracją figuralną oraz z motywem kosza kwiatów; ponad zamkniętym łukiem koszowym oknem II kondygnacji ryzalitu tynkowa dekoracja z motywem kosza i wici roślinnej. W górnej połaci dachu facjaty. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami.

Elewacja zachodnia ślepa; elewacje tylne: 3 i 2 osiowe, pomiędzy którymi ścięte, 1-osiowe naroże.

Klatka schodowa w trakcie przednim, schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem. Łukowo wygięte podniebia biegów schodów oraz sufity podestów dekorowane sztukateryjnymi ramami z motywami przewiązanych wieńców laurowych oraz przedstawieniami głów kobiecych. Zachowana ceramiczna okładzina ścian sieni. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni. Mało czytelne, wskutek wielokrotnego pokrycia farbą, detale portalu.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna i drzwiowa;
- wystrój sieni;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Odtworzyć należy zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. S. Wyspiańskiego 11 (fot. 1152)

(WEZ, 1994 r.)

Willa, zwana „Körnerhaus“ od pamiątkowej tablicy poświęconej poecie Theodorowi Körnerowi, wzn. ok. 1910 r., secesja.

Willa wolnostojąca, usytuowana u zbiegu ulic św. M. Kolbe i S. Wyspiańskiego, zwrócona elewacją wschodnią do ul. S. Wyspiańskiego. Mur., tynk., wysoko podpiwniczona, II-kondygnacyjna, nakryta dachem naczółkowym i dwuspadowym. Budynek założony na rzucie zbliżonym do kwadratu, o zróżnicowanej przestrzennie bryle. Elewacje otoczone fosą, na wysokim cokole, oddzielonym gzymsem od wyższych kondygnacji, tynkowane gładko, detal architektoniczny wyrobiony w tynku.

Elewacja główna – wschodnia zróżnicowana przestrzennie, 5-osiowa, z centralnie umieszczonym, 3-osiowym ryzalitem (w obrębie 2-4 osi), zamkniętym trójkątnym szczytem, nakrytym dwuspadowym dachem. W ryzalicie wejście główne do budynku poprzedzone zadaszonym podestem. Drzwi wejściowe jednoskrzydłowe z górną, owalną płyciną przeszkloną oraz z nadświetlem zamkniętym półkoliście. Ponad zdwojonymi oknami parteru ryzalitu prostokątna tablica z napisem „Theodor Koerner./ Dichter u. Freiheits Kämpfer / gefallen am 26. August 1813“. Ponad tablicą, w tondzie, popiersie mężczyzny ukazanego w profilu, wokół gałęzie dębu i drzewa laurowego, wśród których szable, cytra i zwój papieru. Przy ryzalicie, w skrajnej pn. osi II-kondygnacyjna, przeszklona weranda, z II kondygnacją w konstrukcji drewnianej.

Elewacja północna 8-osiowa zróżnicowana przestrzennie: z 3-osiowym zaokrąglonym narożnikiem oraz 3-osiowym ryzalitem w części środkowej. Ryzalit III-kondygnacyjny, zakończony trójkątnym szczytem, nakrytym dachem dwuspadowym; w parterze 3-osiowy wykusz w konstrukcji ryglowej.

Elewacja południowa zróżnicowana przestrzennie, III-kondygnacyjna, z uskokiem w części środkowej: w części wsch. 1-osiowa, w części zach. – 4-osiowa z 2-osiowymi, drewnianymi werandami.

Elewacja zachodnia ślepa, bez podziałów, do której dobudowany współcześnie rząd garaży.

Zachowana oryginalna, drewniana stolarka okienna.

Stan zachowania:

— Dobry, budynek po remoncie kapitalnym.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- historyczne granice parceli, zielen i elementy zagospodarowania działki;
- bryła budynku, forma dachu;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym boazerie, stolarka drzwi wewnętrznych, sztukaterie, piece.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

Ulica Złotoryjska

Goldberger Strasse – od średniowiecza, *Złotogórska* – 1946, *Złotoryjska* – od 1947 r.

Ulica powstała w miejscu istniejącej od czasów przedlokacyjnych drogi będącej głównym szlakiem komunikacyjnym wiodącym z zachodu na wschód przez Legnicę, od średniowiecza stanowiąca oś przedmieścia złotoryjskiego. Najstarsze zachowane budynki przy ul. Złotoryjskiej stanowiące relikty zabudowy dawnego przedmieścia złotoryjskiego pochodzą z 3 ćw. XIX w. i znajdują się na jej północno-wschodnim odcinku. W 1860 r. wybudowana została rogatka miejska u zbiegu z ob. ul. Poselską i M. Kolbe. W obu pierzejach ulicy od zbiegu z ul. Hutników i Poselskiej do placu Wolności przeważa zwarta zabudowa czynszowa. W pierzei południowej wyróżniają się okazałe wille (obecnie nr 80/82 i 84) powstałe ok. 1870 r. Pomiędzy zbiegiem ulic Hutników i Saperskiej w pierzei północnej znajdują się jedne z najokazalszych willi bogatych fabrykantów legnickich na obszernych, zagospodarowanych parkowo działkach. W zachodniej części ulicy modernistyczna zabudowa wielorodzinna oraz po północnej stronie zabudowania dawnej fabryki Ruffera.

Chodniki z płyt granitowych zachowane w południowej pierzei ulicy – od skrzyżowania z ul. Grunwaldzką oraz w pierzei północnej – od skrzyżowania z ul. Matejki do Placu Wolności (fragment ulicy przekształcony podczas budowy przejścia podziemnego pod skrzyżowaniem ul. Złotoryjskiej z ul. Dziennikarską).

• ul. Złotoryjska 41 (fot. 1153, 1154, 1155)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., neorenesans północny.

Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitami, podpiwniczona, czterokondygnacyjna z częściowo mieszkalnym poddaszem.

Fasada 8-osiowa ze zgrupowanymi osiami okiennymi. Ożywiona dwoma symetrycznie i osiowo rozmieszczonymi podwyższonymi, pięciokondygnacyjnymi ryzalitami na planie czworoboku. Pomiędzy ryzalitami balkony. Frontowe oraz boczne elewacje ryzalitów jednoosiowe. Fasada kamienicy licowana cegłą. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, pasowe boniowanie przyziemia, profilowany gzyms ponad przyziemiem, odcinki gzymsów podokiennych, gzyms wieńczący na wydatnych, ozdobnych konsolach. Na elewacjach ryzalitów przemienne narożne boniowanie, wyżej pilastry o cokołach i trzonach zdobionych stylizowanym motywem kandelabrowym.

Portal w prawej, skrajnej osi, zamknięty pełnym łukiem, ujęty obramieniem w formie boniowania. Drzwi neomanierystyczne, ramowo-płycinowe, trójdzielne złożone z dwóch skrajnych ruchomych części i z drzwi jednoskrzydłowych. Powyżej stałe nadświetle, obecnie zaślepione. Okna prostokątne w ozdobnych obramieniach z przewiązkami, okna I piętra dodatkowo z półkolistymi naczółkami z motywem muszli w polu. Okna II piętra w profilowanych obramieniach z boniami diamentowymi w narożach oraz z tynkowymi kluczami na łuku konstrukcyjnym, markowanym ceglanej licówce. Stolarka okienna drewniana, z dekoracją na słupkach i ze stałymi profilowanymi ślemionami. Balkony z metalowymi, kutymi balustradami.

Ponad fasadą połączyć dachu kryta dachówką, ożywiona przemienne górnymi kondygnacjami ryzalitów i trzema niewielkimi lukarnami z oknami o łuku półkolistym. Górne kondygnacje ryzalitów z pilastrowymi podziałami, wolutami oraz z rozbudowanymi obramieniami okiennymi. Ryzality i lukarny nakryte dachami płaskimi lub trójspadowymi, o mniej lub bardziej wysuniętych okapach.

Elewacja tylna bez dekoracji. Otwór wejściowy i drzwi upodobnione do portalu oraz jego wypełnienia.

Sień przelotowa, usytuowana w budynku skrajnie, rozczłonkowana przyściennymi pilastrami, nakryta sklepieniem krzyżowym. W jej bocznej ścianie wejście do klatki schodowej (poprzez schody wyrównawcze). Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, w dolnej części zabiegowe z podestami i prostą balustradą, wyżej dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W sieni i w przyziemiu klatki schodowej posadzka ceramiczna. W oknach klatki schodowej zachowane relikty oryginalnego przeszklenia.

Stan zachowania:

—dobry;

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
 - detal architektoniczny fasady;
 - wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych,
 - wystrój sieni;
 - klatka schodowa z oknami-światlikami;
 - kute kraty okien-światlików klatki schodowej, kute balustrady balkonów,
- Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
- W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 43 (fot. 1156)

Kamienica czynszowa, wzn. w końcu XIX w., neoklasycyzm szkoły berlińskiej.

Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, trzykondygnacyjna.

Fasada 5-osiowa ze skrajną osią z portalem, tynkowana. W tynku wykonany detal architektoniczny: cokół, boniowanie przyziemia, profilowany gzyms nad przyziemiem, gzymsy podokienne na poziomie wyższych kondygnacji, odcinek belkowania z okulusami, fryzem roślinno-figuralnym i z gzymsem wieńczącym. Skrajna partia fasady dzielona siecią podziałów, złożoną na każdej kondygnacji z pilastrów (lub ich par), odcinków profilowanego gzymsu i trójkątnego zwieńczenia.

Portal w lewej, skrajnej osi, zamknięty pełnym łukiem, wysoki, ujęty profilowanym obramieniem. Drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe. Powyżej stałe nadświetle, obecnie zaślepienie. Okna prostokątne w profilowanych obramieniach. Pod i nad oknami I piętra (również w osi z portalem) — płyciny podokienne z dekoracją roślinną. Ponad oknami I i II piętra profilowane gzymsy nadokienne. Stolarka okienna drewniana, z dekoracją na słupkach i ze stałymi profilowanymi ślemionami.

Nad fasadą połączyć dachu kryta dachówką.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Sień usytuowana w budynku skrajnie, nakryta stropem opartym na łukach konstrukcyjnych posadowionych na uproszczonych konsolach. Odcinki stropu o wykroju odcinkowym. Do ścian sieni dostawione drewniane schody, jednobiegowe z podestami, częściowo wyrównawcze, prowadzące na klatkę schodową. Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane.

niane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W oknach klatki schodowej relikty witrażowych szybek.

Stan zachowania:

—dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych,;
- przestrzenna dyspozycja sieni ze schodami wyrównawczymi prowadzącymi do klatki schodowej.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Złotoryjska 45 (fot. 1157)

Kamienica czynszowa, wzn. w latach 1870–1890 (neoklasycyzm szkoły berlińskiej)

Mur., tynk., na planie prostokąta z podpiwniczona, trzykondygnacyjna z podstryszem.

Fasada 4-osiowa ze skrajną osią z portalem, tynkowana, z częściowo zachowanym wystrojem. Niektóre elementy detalu architektonicznego wykonane w tynku, inne odlane żeliwa i tynkowane. Detal architektoniczny: profilowany gzyms nad przyziemiem, gzymsy podokienne pod oknami podstrysza. Na wysokości I piętra struktura architektoniczna ujmująca okna. Złożona z dwóch kolumn, skrajnych pilastrów, odcinka belkowania i jego zwieńczenia w formie pseudobalustrady (z ozdobnymi płycinami podokiennymi okien II piętra). Skrajna partia fasady o odrębnej artykulacji, z portalem, obecnie najbardziej przekształcona, pierwotnie zapewne z balkonem na poziomie II piętra.

Portal w lewej, skrajnej osi, zamknięty pełnym łukiem, wysoki, ujęty (od gzymsu nad przyziemiem) profilowanym obramieniem. Otwór przedzielony belką z dekoracją ornamentalną. Drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe. Powyżej stałe nadświetle, obecnie zaślepione. Okna prostokątne w profilowanych obramieniach. Pod i nad oknami II piętra płyciny podokienne i profilowane gzymsy nadokienne. Stolarka okienna drewniana.

Ponad fasadą połączyć dachu kryta dachówką.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Sień usytuowana w budynku skrajnie, przelotowa, nakryta stropem z sufitem. W bocznej ścianie sieni otwór wejściowy prowadzący na klatkę schodową o tradycyjnym układzie. Schody zabiegowe zespolone z wydłużonymi sieniami poszczególnych kondygnacji. W partii I piętra hol rozczłonkowany przyściennymi, wysokimi pilastrami, oddzielony od biegu na II piętro łukami konstrukcyjnymi opartymi na słupie. Schody drewniane, bieg z drugiego piętra na strych kamienny. Balustrady schodów ze słupkami i profilowanymi poręczami.

Stan zachowania:

—dobry;

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— konstrukcja klatki schodowej.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Złotoryjska 47 (fot. 1158, 1159)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875–1890 (neoklasycyzm szkoły berlińskiej).

Mur., tynk., na planie prostokąta, podpiwniczona, trzykondygnacyjna z podstryszem.

Fasada 5-osiowa ze środkową osią z portalem, tynkowana. W tynku wykonany detal architektoniczny: cokół, boniowanie przyziemia, profilowany gzyms nad przyziemiem, gzymsy podokienne na poziomie wyższych kondygnacji, gzyms wieńczący pod wysuniętym okapem dachu. Dodatkowa artykulacja w osi fasady na poziomie I i II piętra, w formie spiętrzonych aedikul — z odcinkiem belkowania, z łukiem półkolistym, i z profilowanym odcinkiem belkowania.

Portal w osi elewacji, zamknięty łukiem pełnym, wysoki, ujęty profilowanym obramieniem. Drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe. Powyżej stałe nadświetle. Okna prostokątne w profilowanych obramieniach. Pod i nad oknami I piętra płyciny podokienne o zróżnicowanych formach oraz profilowane gzymsy nadokienne. Płyciny nad oknami I piętra zdobione dekoracją roślinną. Nad oknami II piętra płyciny i trójkątne naczółki.

Ponad fasadą połączyć dachu z wysuniętym okapem. Pokrycie nie widoczne.

Elewacja tylna ze środkowym, rozbudowanym ryzalitem klatki schodowej, bez dekoracji.

Stan zachowania:

—dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku;

— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Złotoryjska 48 (fot. 1159-1161)

Budynek mieszkalny, wzn. ok. 1890 r., neorenesans północny.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, zamykający ciąg zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczony, II-kondygnacyjny. Ponad fasadą połączyć dachu łamanego krytego blachą.

Elewacja północna – fasada 5-osiowa. Na osi budynku, w II kondygnacji, 1-osiowy wykusz, w połączy dachu dwie symetryczne, 2-osiowe facjaty oraz pośrodku lukarna z okulusem. Wejście główne do budynku w skrajnej osi zach. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty wklęsłą oraz klinowo opracowanymi boniami; w kluczu motyw roślinny. Drzwi dwuskrzydłowe o górnych płycinach przeszklonych i dolnych z dekoracją rautową; nadświetle półokrągłe, przeszklone, bez podziałów (górne płyciny oraz nadświetle przesłonięte kutą kratą – w skrzydłach dekoracja w postaci wolutowo zawijanej wici wpisanej w czworoliście; w

nadświetlu motyw wiotkiej wici owiniętej wokół dwóch kwiatów). Elewacja na niskim tynkowanym cokole, boniowana, artykułowana gzymсами: międzykondygnacyjnym z fryzem (naprzemienny układ tryglifów oraz płycin z kaboszonami) oraz koronującym z modylionami zdobionymi palmetami oraz z fryzem dekorowanym meandrem. Okna parteru z dekoracją klinową w nadprożach. Okna piętra ujęte parami w obramienia aedikulowe, z jońskimi pilastrami, wspierającymi naczółek, w którego polu maskaron oraz motywy ornamentu okuciowego i zawijanego. Wykusze wsparte na dwóch wolutowych konsolach, naroża artykułowane jońskimi pilastrami; zwieńczony przerwany segmentowym naczółkiem z pionową kanelowaną aplikacją. Facjaty ujęte uproszczonymi pilastrami; pomiędzy półokrągło zamkniętymi oknami półkolumny korynckie, na których wsparte proste belkowanie oraz segmentowy naczółek z motywem rozety pośrodku. Na kalenicy dachu ażurowa, kuta balustrada.

Elewacja wschodnia 3-osiowa. Na osi symetrii, wysunięty na głębokość 1 osi, 1-osiowy, III-kondygnacyjny ryzalit zwieńczony czworobocznym hełmem zakończonym ażurową, kutą balustradą. Przyziemie elewacji oraz naroża II kondygnacji ryzalitu boniowane. Przy ryzalicie, w I i II kondygnacji symetrycznie balkony wsparte na dekoracyjnych wspornikach o ażurowych kutych balustradach. Elewacja artykułowana poziomo profilowanym gzymsem ponad przyziemciem oraz mocno wyładowanym gzymsem ponad drugą kondygnacją (analogicznie jak w elewacji pn.). Otwory w II kondygnacji ryzalitu (na każdej z jego trzech elewacji) ujęte pilastrami jońskimi, na których wsparte proste belkowanie oraz trójkątny naczółek. Otwory w III kondygnacji ryzalitu (również na każdej z jego trzech elewacji) zamknięte łukiem pełnym, w opaskach z przewiązkami, w dolnej części ujęte spływami wolutowymi; obramienie zwieńczone prostym belkowaniem oraz półokrągłym, wyłamanym w narożach naczółkiem spiętym kluczem, o czole dekorowanym palmetą (w polu naczółka motyw muszlowy). Elewacje ryzalitu zwieńczone wyładowanym gzymsem koronującym wspartym na zdwojonych konsolach, pomiędzy którymi, w partii fryzu, motywy kartuszone.

Elewacja tylna (ogrodowa) III-kondygnacyjna, 5-osiowa z 1-osiowym uskokiem w części zach., w którym tylne wejście do budynku, ujęte profilowaną tynkową opaską spiętą kluczem, z motywem roślinnym. Drzwi dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe o czterech kwadratowych płycinach na każdym skrzydle. Elewacja artykułowana gzymсами międzykondygnacyjnymi. Okna w tynkowych, prostych opaskach.

Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślemionami. Zachowana oryginalna stolarka wielopodziałowych okien klatki schodowej z fragmentami przeszkleń.

Klatka schodowa w trakcie oficynowym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W sieni sufit z fasetą dekorowaną profilowaną ramą; na ścianach regularnie rozmieszczone korynckie pilastry; na podłodze dwubarwna posadzka ceramiczna. Zachowana stolarka drzwi oddzielających sień od klatki schodowej oraz stolarka drzwi wewnętrznych.

Do budynku od strony wschodniej przylega niewielki ogród z brukowanym podjazdem, otoczonym oryginalnym ogrodzeniem kutym z bramką ujętą ceglanymi słupami zwieńczonymi kulami.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji, sieni i klatki schodowej.

Do zachowania:

- granice parceli i ogrodu wraz z brukowym podjazdem i ogrodzeniem;
- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa i wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztu-katerie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 49 (fot. 1162, 1163)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1895–1900, historyzm (neoklasycyzm łączony z neorenesansem i neobarokiem), stylistyka detalu architektonicznego z lat 70. XIX w.

Mur., tynk., na planie nieregularnego wieloboku, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.

Fasada 7-osiowa. W lewej, skrajnej osi prostokątna brama przejazdowa, w sąsiedniej — portal. Fasada kamienicy tynkowana, w tynku wykonany detal architektoniczny: cokół, boniowanie przyziemia, profilowany gzyms nad przyziemiem, gzymsy podokienne na poziomie wyższych kondygnacji, gzyms wieńczący. W partii asymetrycznego, jednoosiowego ryzalitu pozornego (z portalem), na poziomie I i II piętra dodatkowa artykulacja stanowiąca oprawę balkonów: niżej pilastry i belkowanie, wyżej serliana zwieńczona belkowaniem. Balkon I piętra oparty na ozdobnych konsolach z postaciami atlasów, a balkon II piętra na konsolach z dekoracją roślinną. Serliana zdobiona dekoracją figuralną, w tym kariatydami, i roślinną.

Portal w ryzalicie pozornym zamknięty łukiem pełnym, wysoki, ujęty profilowanym obramieniem. Drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe. Powyżej stałe nadświetle, obecnie zaślepione. Okna prostokątne w profilowanych obramieniach. Pod oknami I piętra płyciny podokienne, a nad oknami I i II piętra profilowane gzymsy nadokienne na konsolach. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślēmionami. Balkony z metalowymi, kutymi balustradami. Podobnie wykonana konstrukcja ozdobnego zadaszenia balkonu II piętra.

Ponad fasadą połąć dachu ożywiona nad ryzalitem pozornym wysokim ostrosłupowym dachem z lukarną, kryta blachodachówką ze wzorem w łuskę.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Sień usytuowana w budynku asymetrycznie, nakryta sklepieniem krzyżowym z gurtami opartym na przyściennych pilastrach. W sieni posadzka ceramiczna, drewniane schody wyrównawcze do klatki schodowej oraz przeszklony wiatrołap.

W skrajnej osi budynku sień przejazdowa. Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Przy podestach klatki schodowej WC z drzwiami ramowo-płycinowym o prostym podziale. W oknach klatki schodowej relikty oryginalnego przeszklenia.

Stan zachowania:

—dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów, relikty stylowej stolarki okiennej, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
- kute balustrady balkonów, kuta konstrukcja zadaszenia balkonu II piętra;
- dyspozycja i sklepienie sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Złotoryjska 49, oficyna (fot. 1164)**

Oficyna kamienicy czynszowej nr 49 lub druga kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900–1910, Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem, dwuczłonowa, podpiwniczona, trzykondygnacyjna.

Fasada 9-osiowa. W środkowej osi prostokątny otwór wejściowy. Fasada budynku tynkowana, cokół licowany cegłą. Elewacja frontowa bez dekoracji. Zachowana drewniana stolarka okienna, ze stałymi profilowanymi ślemionami.

Ponad fasadą połączyć dach z pokryciem ceramicznym i z lukarnami krytymi dachami pulpityowymi.

Elewacja tylna ze środkowym ryzalitem klatki schodowej, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z balustradą z prostymi prętami, profilowaną poręczą i słupkami.

Stan zachowania:

—dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna i drzwiowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• **ul. Złotoryjska 50 (fot. 1165)**

Kamienica czynszowa, wzn. 1890 r., eklektyzm.

Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglany; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o elewacji opracowanej dwuczłonowo ze ściętym narożem. Ponad elewacjami połączyć dach łamany kryte blachą, z facjatami i lukarnami.

Elewacja w części wschodniej 4-osiowa oraz 5-osiowa w części zachodniej, naroże 1-osiowe z 1-osiowym wykuszem w II i III kondygnacji. W przyziemiu współczesne witryny lokali handlowych; wejście do budynku w zach. członie budynku, w 4 osi od strony zach. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty tynkową profilowaną opaską. Drzwi wejściowe

dwuskrzydłowe; dolne płyciny dekorowane motywem rautowym, górne płyciny przeszklone, przesłonięte kutymi kratami; nadświetle przeszklone, dwudzielne. W II i III kondygnacji w 2 osi od wsch. w części wschodniej budynku, posadowione na dekoracyjnych wspornikach balkony o kutyh, ażurowych balustradach wybruszonych w części dolnej. Oba człony elewacji opracowane analogicznie: na niskim, ceglanym cokole, lico elewacji w przyziemiu współcześnie gładko tynkowane, powyżej w wątku ceglanym. Naroża budynku, wykusza oraz skrajne – przy wykuszu – osie obu członów budynku artykułowane pilastrami o trzonach boniowanych, dekorowanych motywami rautowymi i głowicach z maszkaronami. Elewacje artykułowane poziomo pasem gzymsowym ponad przyziemiem oraz podokiennym w IV kondygnacji; gzyms koronujący wsparty na wolutowych konsolach. Okna w zróżnicowanych, aedikulowych obramieniach: w II kondygnacji z gładkimi płycinami podokiennymi i panneaux z lambrakinami w zwieńczeniu, w III kondygnacji z płycinami podokiennymi zdobionymi formami ornamentu okuciowego i nadokiennikami z dekoracją kartuszą; w IV kondygnacji z motywami antytetycznie przedstawionych uskrzydłonych lwów, zwieńczone odcinkami gzymsu wolutowo zawiniętymi na osi oraz palmetkami. Narożny wykusz wsparty na wydatnych, wolutowych konsolach, zakończony wyoblonym balkonem o ażurowej, kutej balustradzie, wybruszonej w części dolnej, ujęty w narożach pilastrami; okno III kondygnacji ujęte formami dekoracyjnymi o formach kartuszą. Ponad narożem – szczyt oraz po bokach, ponad sąsiednimi osiami, dwie 1-osiove facjaty o rozbudowanych architektonicznych obramieniach, ujęte spływami wolutowymi i zakończone trójkątnymi naczółkami. W płycinach postumentów naczółków facjat napisy „Erb. 1890”. Za środkowym szczytem czworoboczny belweder, zwieńczony uskokowym, czworobocznym hełmem. Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślemionami.

Elewacja tylna z ryzalitem klatki schodowej, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W sieni sufit z fasetą z dekoracją sztukatorską w postaci ornamentalnej ramy oraz centralnego motywu rozety. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecana rekompozycja przyziemia.

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 52 (fot. 1166)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r., eklektyzm z elementami neorenesansu północnego. Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglany, z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, V-kondygnacyjna. Ponad fasadą połączyć dachu łamanego z pokryciem ceramicznym; w połączy dachu na osi facjata oraz symetrycznie po bokach cztery lukarny.

Elewacja północna – fasada z współczesnymi witrynami lokali handlowych w przyziemiu oraz wejściem do budynku na osi elewacji; powyżej 6-osiowa, o regularnie rozmieszczonych osiach. Otwór bramy szeroki, prostokątny, ujęty uskokiem w licu elewacji; ponad wejściem pas ornamentu ząbkowego oraz ponad gładkim pasem fryzu pas ornamentu falistego. Drzwi dwuskrzydłowe, neorenesansowe, o bogato dekorowanych skrzydłach oraz górnych płycinach przeszklonych i przesłoniętych kutymi kratami; nadświetle prostokątne, trójdzielne, przeszklone. Elewacja na niskim cokole obłożonym cegłą. W partii przyziemia współcześnie tynkowana, w II kondygnacji pokryta pasami boni, powyżej w wątku ceglany, artykułowana profilowanymi gzymsami międzykondygnacyjnymi i podokiennymi, z konsolowym gzymsem wieńczącym z pasem ornamentu kostkowego. Okna w zróżnicowanych obramieniach: w II kondygnacji z płycinami podokiennymi, w których formy ornamentu okuciowego oraz z odcinowymi nadprożami z kłincowo opracowanych boni (na czole klucza motyw liścia akan-tu); w III kondygnacji okna w tynkowych opaskach z przewiązkami, z płycinami podokiennymi z formami kartuszwymi oraz nadokiennikami z podwieszoną girlandą, ponad którymi naczółki trójkątne, wyłamane w narożach; okna IV i V kondygnacji w tynkowych, uszako-wych obramieniach bez dekoracji ornamentальной. Facjata w obramieniu architektonicznym, ujęta spływami wolutowymi, zwieńczona półkolistym naczółkiem, w którego polu motyw muszlowy. Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i pro-filowanymi ślēmionami.

Elewacja tylna ze skrzydłem oficynowym, bez dekoracji.

Klatka schodowa w tylnym trakcie, z duszą do wysokości II kondygnacji, schody w pierw-szym biegu zabiegowe, powyżej dwubiegowe powrotne, drewniane z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Brama przejazdowa nakryta sufitem z fasetą, z sztukatorską dekoracją ramową o motywach roślinnych. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrz-nych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecana rekonstrukcja przyziemia.

oraz remont bramy przejazdowej i klatki schodowej.

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połączy dachowych;

— tynkowy detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;

— oryginalna stolarka drzwi wejściowych;

— klatka schodowa, wystrój sztukatorski bramy.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztu-katerie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki dREW-nianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Złotoryjska 53 (fot. 1168, 1169, 1170, 1171)**

Narożna kamienica czynszowa na planie litery V, wzn. ok. 1900 r., neorenesans północny, wystrój w stylu historyzmu (neoklasycyzm łączony z neobarokiem).

Budynek mur., tynk., podpiwniczony, czterokondygnacyjny.

F a s a d a od strony ul. Złotoryjskiej 7-osiowa z asymetrycznie usytuowanym, dwuosiowym ryzalitem pozornym z balkonami, tynkowana. Detal architektoniczny wykonany w cegle: cokół, narożne, przemienne boniowania, profilowane gzymsy ponad przyziemiem i II piętrem, profilowany gzyms wieńczący na kroksztynach. Poza tym elewacja rozczłonkowana odcinkami pasowych gzymsów zespolonych z obramieniami okiennymi. Ryzality pozorne oraz ścięty narożnik budynku podkreślone ozdobnymi szczytami z trójkątnymi naczółkami. W ściętym narożniku kamienicy otwór wejściowy do sklepu, zamknięty półkoliście jak witryny, ujęty profilowanym obramieniem stanowiącym część ceglanej licówki przyziemia. Podobnie obramiony otwór wejściowy (o łuku odcinkowym) — w skrajnej, lewej osi fasady. Okna o łuku półkolistym, koszowym w ozdobnych obramieniach z cegły, profilowanych lub z przewiązkami przechodzącymi w odcinki pasowych gzymsów. Nad oknami I piętra ceglane, trójkątne naczółki na konsolach. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i ze stałymi profilowanymi ślēmionami. Balkony z metalowymi, kutymi balustradami.

E l e w a c j a od strony ul. J. Matejki komponowana podobnie jak elewacja od strony ul. Złotoryjskiej, także 7-osiowa, z wejściem do budynku, umieszczonym asymetrycznie obok ryzalitu, zamkniętym łukiem pełnym. W otworze wejściowym drzwi ramowo-płycinowe, dekorowane z nadświetlem.

Ponad fasadą połąć dachu kryta dachówką, ożywiona lukarnami.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Sień przelotowa, lub z przecho-dem, rozczłonkowana przyściennymi pilastrami, nakryta stropem dzielonym na przęsła gurtami. Ściany sieni zdobione panneau w sztukateryjnych ramach, a przęsła stropu — barwioną sztukaterią o motywach roślinnych. W sieni ceramiczne posadzki. Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, zabiegowe z podestami lub bez podestów, wzmocnione konstrukcyjnie słupem na całej wysokości klatki schodowej. Zaopatrzone w tralkową balustradę z profilowaną poręczą i słupkami. W przyziemiu klatki schodowej ceramiczna posadzka.

Stan zachowania:

—dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połąć dachowych nad elewacjami;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
- kute balustrady balkonów;
- wystrój sieni;
- konstrukcja metalowych schodów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 54-56 (fot. 1172)

Budynek użyteczności publicznej(?) – na archiwalnych mapach przy posesji pojawia się określenie *Brunnen*, obecnie Przedszkole Niepubliczne „*Jedynka*”, wzn. ok. 1870 r., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowany w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczony, IV-kondygnacyjny z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, kryty dachem dwuspadowym.

Elewacja północna – fasada w przyziemiu 9-osiowa z bramą wjazdową oraz wejściem do budynku w skrajnych osiach; powyżej elewacja 11-osiowa. W 1-2 oraz 10-11 osi 2-osiowe ryzality pozorne wyniesione ponad gzyms koronujący korpusu budynku; w części środkowej fasada o regularnie rozmieszczonych osiach. Elewacja na niskim tynkowanym cokole; w partii przyziemia lico dekorowane pasami boni, powyżej gładko tynkowane. Przyziemie oddzielone od wyższych kondygnacji pasem gzymsowym, gzyms wieńczący profilowany z pasem ornamentu ząbkowego oraz ze zdwojonymi okienkami poddasza w partii fryzu (analogiczny gzyms koronujący ponad ryzalitami, jedynie w partii fryzu po jednym okulusie pośrodku). Otwór bramy oraz wejścia do budynku zamknięte łukami odcinkowymi, ujęte profilowanymi opaskami; stolarka współczesna. Okna prostokątne, jedynie w IV kondygnacji zamknięte półokrągło. W partii środkowej budynku okna przyziemia w profilowanych opaskach; okna II (w 3 i 9 osi) oraz III kondygnacji z płycinami podokiennymi dekorowanymi motywami pięciopięciennymi gwiazd, zwieńczone wspartymi na wolutowych konsolkach odcinkami gzymsów; w IV kondygnacji okna z analogicznymi płycinami podokiennymi oraz półokrągło wyprofilowaną ramą wokół okien. W ryzalitach pozornych okna zdwojone, ujęte wspólną, półokrągłą zakończoną ramą z motywem wpisanej w koło rozety w przyłęczach; płyciny podokienne okien ryzalitów z dekoracją z motywami gwiazd; pola pomiędzy oknami z wydłużonymi płycinami z motywami rombów pośrodku. Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślēmionami.

Elewacja tylna rozczłonkowana dwoma ryzalitami, bez dekoracji.

Wnętrze adaptowane do współczesnych funkcji.

Stan zachowania:

— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;

— tynkowy detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 55 (fot. 1173)

Kamienica, wzn. ok. 1900, neobarok nawiązujący do baroku francuskiego

Budynek mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitami, podpiwniczony, czterokondygnacyjny.

Fasada 7-osiowa z trójosiowym ryzalitem środkowym zwieńczonym osiowo ozdobną lukarną. W części fasady od strony domu nr 53, w przyziemiu, loggia, a wyżej — balkony. Fasada kamienicy tynkowana, z wystrojem wykonanym w tynku. Detal architektoniczny: gzyms nad przyziemiem, gzyms podokienny pod oknami I piętra, profilowany gzyms wieńczący. Loggia wyodrębniona architektonicznie przy pomocy kolumny i przyściennych pilastrów, zamknięta od góry płytą balkonową. Wydzielona balustradą o formach jak w przypadku balkonu i płycin podokiennech. Pozostałe balkony o asymetrycznym zarysie, z płytami balkonowymi opartymi na wydutych konsolach, zapatrzone w metalowe, kute balustrady.

Prostokątny portal w prawej, skrajnej osi, wysoki, ujęty strukturą architektoniczną w formie dwóch spiętrzonych cokołów, szerokich lizen pokrytych boniowaniem oraz — odcinka belkowania. Drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe z dekoracją. Powyżej stałe nadświetle. Okna prostokątne w profilowanych obramieniach. Pod i nad oknami I piętra płyciny podokienne z odcinkami neobarokowej, ażurowej balustrady. Nad dwoma oknami w osi ryzalitu rozbudowane neobarokowe naczółki na konsolach, z polami zdobionymi kartuszami i dekoracją roślinną. W jednym z kartuszy symbole związane z zawodem architekta. Stolarka okienna drewniana z dekorowanymi słupkami i ze stałymi, profilowanymi ślēmionami.

Ponad fasadą połączyć dachu kryta dachówką.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Sień usytuowana w budynku skrajnie, nakryta stropem z sufitem z fasetami. Ściany sieni zdobione neobarokowymi plafonami, sufit i faseta — neobarokową dekoracją roślinno-architektoniczną. Klatka schodowa w tylnym traktcie, dekorowana naściennymi, dekoracyjnymi plafonami. Schody powrotne. Biegi o konstrukcji metalowej. Balustrady schodów metalowe, kute.

Niektóre wnętrza ze stropami z fasetami zdobionymi neobarokowymi sztukateriami.

Stan zachowania:

— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połączenia dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
- kute balustrady balkonów;
- konstrukcja metalowych schodów i ich balustrada;
- sztukaterie.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 58 (fot. 1175)

Kamienica czynszowa, wzn. 3 ćw. XIX w., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna, kryta dachem dwuspadowym w ustawieniu kalenicowym.

Elewacja północna – fasada w przyziemiu 5-osiowa z współczesnymi witrynami lokali handlowych oraz bramą przejazdową w 4 osi; powyżej elewacja 8-osiowa, o regularnie rozmieszczonych osiach okiennych. W II i III kondygnacji w obrębie 1-2 oraz 7-8 osi balkony a żurawych, kutych balustradach. Otwór bramy szeroki, prostokątny, ujęty profilowaną opaską tynkową. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe o dolnych płycinach zdobionych motywami rautowymi; nadświetle niskie, prostokątne, dwudzielne, przeszklone. Elewacja na niskim cokole. W partii przyziemia osie artykułowane pilastrami o wysokich cokołach, gładkich trzonach i prostych głowicach, ponad którymi rozpięte proste belkowanie oraz gzyms ponad parterem; naroża parteru boniowane. Okna 1 i 2 osi parteru we wspólnej profilowanej opasce; w II kondygnacji okna z gładkimi prostokątnymi płycinami podokiennymi, w 3-6 osi z trójkątnymi naczółkami wspartymi na wolutowych konsolkach, w pozostałych osiach z prostokątnymi płycinami nadokiennymi; w III kondygnacji okna z wspólnym gzymsem podokiennym, w uszakowych opaskach spiętych kluczami, na których czołach palmetki; ponad opaskami, symetryczne motywy wolutowe. Zachowana częściowo oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślemionami.

Elewacja tylna 6-osiowa rozczłonkowana skrzydłem oficynowym, bez dekoracji.

Klatka schodowa w tylnym trakcie, schody dwubiegowe powrotne, drewniane z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Zachowana stolarka drzwi oddzielających sień od klatki schodowej oraz częściowo stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecana rekompozycja przyziemia. oraz remont sieni i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 62 (fot. 1176)

Budynek mieszkalny, obecnie Spółdzielnia Inwalidów „Legspin”, wzn. 3 ćw. XIX w., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, wolnostojący w ciągu zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczony, III-kondygnacyjny, kryty dachem dwuspadowym w ustawieniu kalenicowym.

Elewacja północna – fasada 7-osiowa, o regularnie rozmieszczonych osiach, z wejściem do budynku w 4 osi, na osi elewacji, poprzedzonym dwoma zewnętrznymi stopniami. Otwór wejściowy prostokątny, o ściętych ościeżach; drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, współczesne. Elewacja na niskim cokole, w partii przyziemia z okładziną ceramiczną w kolorze białym, powyżej gładko tynkowana. Gzyms podokienny w II kondygnacji oraz koronujący profilowany, naroża budynku ujęte pasami lizenowymi. Okna prostokątne, w profilowanych opaskach. W połaci dachu, na osi elewacji, lukarna powiekowa. Stolarka okienna wtórna.

Elewacja tylna z zewnętrznym biegiem schodów oraz boczne bez dekoracji.

Wnętrze adaptowane do potrzeb Spółdzielni Inwalidów.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;

— tynkowy detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Złotoryjska 63 (fot. 1177, 1178, 1179)

Narożna kamienica czynszowa na planie litery V, wzn. ok. 1900 r., neorenesans północny, Mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna.

F a s a d a 6-osiowa ze środkowym dwuosiowym, płytkim ryzalitem zwieńczonym ozdobnym szczytem. W ściętym narożniku budynku balkony. Fasada kamienicy tynkowana. Detal architektoniczny wykonany w cegle klinkierowej: cokół, narożne, przemienne boniowania, pasowa dekoracja przyziemie (z dwubarwnej cegły), profilowane gzymsy ponad przyziemiem i wyższymi kondygnacjami, profilowane gzymsy podokienne, profilowany gzyms wieńczący na krokostynach. Elewacja rozczłonkowana dodatkowo odcinkami pasowych gzymsów zespolonych z obramieniami okiennymi oraz ceglany pasami wydzielającymi okienne osie (nawiązanie do konstrukcji szkieletowej). Nad przyziemiem i pod gzymsem koronującym ozdobne szlaki z cegły. Portal w skrajnej, lewej osi fasady (od strony ul. Złotoryjskiej), o łuku półkolistym, ujęty dwubarwnym, ceglany obramieniem z kluczem. Drugi, podobny portal w ściętym narożniku kamienicy. W obu — drzwi ramowo-płycinowe, częściowo przeszklone, dekorowane, z nadświetlem. Okna o łuku półkolistym i odcinkowym w ozdobnych obramieniach z cegły, z kluczami i przewiązkami przechodzącymi w odcinki pasowych gzymsów. Pionowymi pasami wydzielone płyciny nad- i podokienne. Nad oknami II piętra ceglane, trójkątne naczółki na konsolach, nad oknami w partii ryzalitu duży, dekoracyjny łuk odcinkowy. Zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i ze stałymi profilowanymi ślemionami. Balkony z metalowymi, kutymi balustradami.

E l e w a c j a od strony ul. Sejmowej podobnie komponowana jak fasada, zbliżonej długości, z jednoosiowym środkowym ryzalitem (ze szczytem). Częściowo bezokienna, zdobiona geometryczną dekoracją z cegły. Boczna elewacja budynku (przy ul. Sejmowej) w całości licozana cegłą klinkierową, w części zdobiona wzorem geometrycznym.

Ponad obiema elewacjami połączyć dachu kryte blachodachówką.
Elewacja tylna bez dekoracji.

Stan zachowania:

—bardzo dobry;

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku;

— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

— kute balustrady balkonów;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 65 (fot. 1180)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900, historyzm (neoklasycyzm łączony z neorenesansem, neobarokiem)

Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitami i oficyną w podwórzu, podpiwniczona, cztero-kondygnacyjna z niewielkim podstryszem.

Fasada 6-osiowa z obniżonym, dwuosiowym, trzykondygnacyjnym ryzalitem środkowym zwieńczonym balkonem. W części fasady od strony domu nr 63 balkony. Fasada kamienicy tynkowana, z bogatym wystrojem wykonanym w tynku. Detal architektoniczny: cokół, pasowe boniowanie przyziemia, gzyms nad przyziemiem, gzymsy nad II i III piętrem, gzymsy podokienne, dodatkowe pasowe gzymsy łączące się z obramieniami okiennymi, ożywione na narożach fasady i ryzalitu stylizowanymi kartuszami z palmetami. Nad ryzalitem balustrada balkonu-attyka. Podziały pionowe: boniowane lizeny akcentujące naroża fasady i ryzalitu, w partii III piętra wydzielające pary osi. Fasada zwieńczona wysuniętym okapem dachu opartym na dekoracyjnych konsolach. Balkony zapatrzone w metalowe, kute balustrady.

Portal w prawej, skrajnej osi, wysoki, zamknięty półkoliście, z kluczem. Drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe z dekoracją. Powyżej stałe nadświetle. Okna prostokątne. W przyziemiu bez obramienia, z kluczem. Na I piętrze w aedikulach z półkolistymi naczółkami. Prostokątne płyciny nadokienne monochromatycznie polichromowane. Obramienia okien pseudofasciowe, kanelowane z przewiązkami i pseudolambrekinem. Prostokątne płyciny nadokienne ze stylizowaną dekoracją akantową. W naczółkach motyw muszli. Na wyższych kondygnacjach obramienia okienne uszakowe, pseudofasciowe. Pod oknami I i III piętra płyciny podokienne. Nad oknami I piętra dekorowane płyciny nadokienne. Stolarka okienna drewniana z dekorowanymi słupkami i ze stałymi, profilowanymi ślēmionami.

Ponad fasadą połączyć dachu kryta dachówką.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Sień usytuowana w budynku skrajnie, z przechoodem i z cementową posadzką z ceramicznymi motywami zdobniczymi (w tym gwiazdami wpisanymi w wieloboki). Sień nakryta stropem z sufitem z fasetami zdobionymi neobarokową dekoracją roślinno-architektoniczną. Schody powrotne. Biegi o konstrukcji metalowej zdobione ornamentem kandelabrowym i wolutami. Balustrady schodów metalowe, kute. W oknach klatki schodowej zachowane relikty oryginalnego przeszklenia.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;

— detal architektoniczny fasady;

— kute balustrady balkonów;

— sztukaterie w sieni;

— konstrukcja metalowych schodów i ich balustrada.

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 67 (fot. 1181)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905, historyzm z elementami secesji

Mur., tynk., na planie litery L (z krótką oficyną), podpiwniczona, czterokondygnacyjna.

Fasada 9-osiowa z dwuosiowym, pozornym ryzalitem środkowym zwieńczonym szczytem. W bocznych partiach elewacji balkony. Fasada kamienicy tynkowana, z bogatym wystrojem wykonanym w tynku. Detal architektoniczny: cokół (licowany cegłą), pasowe pseudoboniowanie przyziemia i części piętra, gzyms nad I piętrzem. Fasada zwieńczona uproszczoną strefą belkowania z profilowanym gzymsem koronującym. Do I piętra włącznie ryzalit pozorny dwuosiowy, rozczłonkowany podobnie jak elewacja. Powyżej trójosiowy z blendami w środkowej osi. W 4 kondygnacji oraz w partii szczytu ryzalitu blendy wydzielone ukośnie ustawionymi pilastrami. Fasada zdobiona dekoracją ornamentalną, wypukłą i wklęsłą, głównie różnego rodzaju motywami roślinnymi — ulistnioną wicią roślinną w ujęciach typowych dla historyzmu, lub w stylu secesji. Dekoracja skupiona w płycinach podokiennych, nadokiennych, w trójkątnych naczółkach okien II piętra, a w ryzalicie pozornym — także w blendach oraz w jego szczycie. Artykulacja szczytu ryzalitu podkreślona narożnymi obeliskami.

Portal w jednej z osi ryzalitu, wysoki, prostokątny, z nadświetłem, w połowie ujęty profilowanym, pseudofasciowym obramieniem. Drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe z dekoracją. Okna prostokątne. W przyziemiu bez obramienia, zaakcentowane rysunkiem klinów (w obrębie pasowego pseudoboniowania). Okna wyższych kondygnacji w profilowanych, pseudofasciowych obramieniach ze stylizowanymi łukami kotarowymi i oślimi. Nad oknami I piętra gzymsy nadokienne, nad oknami II piętra trójkątne naczółki. Częściowo zachowana stolarka okienna, drewniana z dekorowanymi słupkami i ze stałymi, profilowanymi ślemionami. Balkony zapatrzone w metalowe, kute balustrady.

Ponad fasadą połączyć dachu kryta dachówką.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Sieć ze schodami wyrównawczymi i przechoodem, nakryta stropem z sufitem z fasetami zdobionymi sztukateriami (secesja). Klatka schodowa w tylnym traktcie. Schody powrotne, drewniane. Balustrady schodów tralkowe z profilowaną poręczą i słupkami.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
- kute balustrady balkonów;
- wystrój sieni;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Złotoryjska 68 (fot. 1182, 1183)**

Kamienica czynszowa, wzn. 3 ćw. XIX w., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, Ponad fasadą połączyć dachu łamanego.

Elewacja północna – fasada 5-osiowa o regularnie rozmieszczonych osiach, z wejściem do budynku w skrajnej, zach. osi. Ponad wejściem, w II-IV kondygnacji współcześnie wybudowany wykusz z wspartymi na słupach balkonami o murowanych balustradach. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty od ok. 1/3 wysokości profilowaną opaską tynkową. Drzwi dwuskrzydłowe o skrzydłach wtórnych, z oryginalnym, profilowanym ślemieniem; nadświetle trójdzielne, przeszklone. Elewacja na niskim cokole, z profilowanym gzymsem ponad przyziemiem oraz wieńczącym. Okna parteru zamknięte łukiem pełnym, w płaskich opaskach. Ponad przyziemiem elewacja bez dekoracji. W oknach parteru zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna.

Elewacja tylna 5-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa współczesna.

Stan zachowania:

— Średni. Skuty detal elewacji.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Złotoryjska 70 (fot. 1184)

Kamienica czynszowa, wzn. 3 ćw. XIX w., neoklasycyzm.

Mur., w cegle, z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, kryta dachem dwuspadowym w ustawieniu kalenicowym.

Elewacja północna – fasada w przyziemiu 7-osiowa z współczesną witryną lokalu handlowego oraz wejściem do budynku w 2 osi; powyżej 8-osiowa. Elewacja rozczłonkowana ryzalitami pozornymi w 1 osi (zwieńczonym szczytem o wykroju falistym) oraz czterokondygnacyjnym, w 7-8 osi (zwieńczonym trójkątnym szczytem z okulusem, nakrytym ceramicznym daszkiem dwuspadowym). W partii cokołu prostokątne okna do piwnic, elewacja artykułowana profilowanymi gzymsami ponad przyziemiem i koronującym. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty płaską opaską tynkową. Drzwi dwuskrzydłowe, o skrzydłach ramowo-płycinowych; nadświetle trójdzielne, przeszklone. Witryna lokalu handlowego w 1 osi zamknięta łukiem pełnym, otwory okienne prostokątne; ponad oknami w III kondygnacji w obrębie pseudoryzalitów odcinki profilowanych gzymsów. Zachowana częściowo oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślemionami.

Elewacja tylna 7-osiowa z uskokiem, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią z lastrkowymi stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W sieni sufit z fasetą zdobioną profilowaną ramą sztukatorską, na ścianach korynckie pilastry o gładkich trzonach; zachowana posadzka ceramiczna. Zachowana stolarka drzwi oddzielających sień od klatki schodowej oraz częściowo stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Złotoryjska 71 (fot. 1185, 1186)

Narożna kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900, historyzm (neoklasycyzm łączony z neorenesansem, neobarokiem)

Mur., tynk., na planie nieregularnego wieloboku, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.

Fasada 4-osiowa z jednoosiowym trzykondygnacyjnym, pozornym pseudowykuszem ponad przyziemiem. W jednoosiowym ściętym narożniku fasady domu balkony. Fasada kamienicy tynkowana, z wystrojem wykonanym w tynku. Detal architektoniczny: cokół, boniowanie przyziemia stylizowanymi boniami diamentowymi, gzyms nad przyziemiem, gzyms podokienny pod oknami I piętra, pasowe boniowanie I piętra, gzymsy podokienne okien wyż-

szych kondygnacji. W partii 3 i 4 piętra pseudowykusza narożne, przemienne boniowanie. Fasada zwieńczona wysuniętym okapem dachu. Balkony zapatrzone w metalowe, kute balustrady. Portal w lewej, skrajnej osi fasady, wysoki, prostokątny ze stałym nadświetlem, zaakcentowany innym układem kłębów boniowania. Drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe z dekoracją. Okna prostokątne. W przyziemiu bez obramienia, zaakcentowane prostokątnymi płycinami nadokiennymi lub stylizowanymi boniami diamentowymi. Na wyższych kondygnacjach okna ujęte profilowanymi obramieniami z płycinami pod- i nadokiennymi oraz — z naczółkami (półkolistymi, trójkątnymi i kreślonymi łukiem falistym). W obrębie tej oprawy skupiona dekoracja ornamentalna. Na płycinach nad oknami I piętra motyw liści palmowych i kartusz z kobiecą główką. Konsole naczółka zdobione girlandami roślinnymi. Na płycinach nad oknami II piętra girlandy owocowo-roślinne. W polach naczółków I i II piętra ornament okuciowy z girlandami roślinnymi i kobiecymi główkami. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekorowanymi słupkami i ze stałymi, profilowanymi ślemionami.

Elewacja kamienicy, od ul. Lotniczej 7-osiowa, komponowana podobnie jak fasada, bez otworu wejściowego.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Sień ze schodami wyrównawczymi i ceramiczną posadzką, kryta stropem.

Stan zachowania:

— dobry;

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych nad elewacjami.

— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

— kute balustrady balkonów;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, piec, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 72 (fot. 1187)

Kamienica czynszowa, wzn. 3 ćw. XIX w., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku oraz ceglanym detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna, z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, kryta dachem dwuspadowym w ustawieniu kalenicowym.

Elewacja północna – fasada 5-osiowa z ryzalitem pozornym w skrajnej, zach. osi, w którym wejście do budynku. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty od ok. 1/3 wysokości profilowaną opaską oraz po bokach flankowany przez ceglane lizeny, obecnie nakryte ceramicznymi, dwuspadowymi daszkami, a które pierwotnie stanowiły zapewne fragment większego obramienia. Drzwi dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe; nadświetle trójdzielne, przeszklone. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic. W partii przyziemia lico elewacji dekorowane pasami boni; powyżej gładko tynkowane. Elewacja artykułowana pasami gzymsów podokiennych; ponad przyziemem ślady po podokiennikach. Gzyms koronujący profilowany, z modylionami; w partii fryzu okrągłe okienka poddasza w profilowanych opaskach. Okna prostokątne, w przyziemiu w profilowanych opaskach tynkowych; ponad oknem III

kondygnacji ryzalitu pozornego odcinek gzymsu, będący pozostałością bogatszego obramienia aedikulowego. Stolarka okienna w większości współczesna; zachowane wielopodziałowe okna klatki schodowej.

Elewacja tylna 6-osiowa z uskokiem, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. W sieni zachowana posadzka ceramiczna. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z pełną, płycinową balustradą, profilowaną poręczą i słupkiem. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni. Skuty detal architektoniczny fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecana rekompozycja fasady.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połąci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Złotoryjska 73 (fot. 1188)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900, historyzm (neoklasycyzm łączony z neorenesansem), prawdopodobnie zaprojektowana przez architekta, który projektował dom nr 71.

Mur., tynk., na planie czworoboku, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.

Fasada 6-osiowa ze zróżnicowanym rozkładem osi okiennych, tynkowana, z bogatym wystrojem wykonanym w tynku. Detal architektoniczny: cokół, boniowanie przyziemia i piętra (z wykorzystaniem boni diamentowych), gzymsy nad przyziemiem i I piętrem, gzymsy podokienne okien wyższych kondygnacji. Fasada zwieńczona wysuniętym okapem dachu.

Portal w prawej, skrajnej osi, wysoki, zamknięty półkoliście, w opasce z kluczem. Drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe z dekoracją. Powyżej stałe nadświetle. Okna prostokątne. W przyziemiu bez obramień, zaakcentowane innym układem kłinców boniowania. Okna wyższych kondygnacji w profilowanych obramieniach. Pod oknami I piętra płyciny podokienne, powyżej płyciny nadokienne z kluczami-konsolami oraz półkoliste naczółki. Okna II piętra z trójkątnymi naczółkami na konsolach. Ornamentalna dekoracja elewacji (ornament okuciowy z kaboszonami, motyw muszli) skupiona w polach płycin pod oknami I piętra oraz w polach naczółków okien pięter I i II. Stolarka okienna drewniana z dekorowanymi słupkami i ze stałymi, profilowanymi ślēmionami.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku;
 - detal architektoniczny fasady;
 - wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
- Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
- W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Złotoryjska 74 (fot. 1189)**

Kamienica czynszowa, wzn. 3 ćw. XIX w., neoklasycyzm.

Mur., tynk., usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna, z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, kryta dachem dwuspadowym w ustawieniu kalenicowym.

Elewacja północna – fasada 7-osiowa z wejściem do budynku w 2 osi. Otwór wejściowy prostokątny, ujęty płaską tynkową opaską; stolarka drzwi wejściowych współczesna. Ponad wejściem, w II kondygnacji balkon o ażurowej, kutej balustradzie. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic, zwieńczona profilowanym gzymsem wieńczącym oraz rzędem okrągłych okien poddasza poniżej. Stolarka okienna w większości współczesna.

Elewacja tylna 7-osiowa z uskokiem, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne.

Stan zachowania:

- Średni. Skuty detal architektoniczny fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecana rekompozycja fasady.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- wykrój i układ otworów;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• **ul. Złotoryjska 75 (fot. 1190, 1191)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900, historyzm (neorenesans północny łączony z neobarokiem)

Mur., tynk., na planie czworoboku z ryzalitami, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.

Fasada 8-osiowa (w przyziemiu) z częściowo dwuosiowym, a częściowo trójosiowym ryzalitem środkowym zwieńczonym szczytem. W części fasady od strony domu nr 73 balkony na ozdobnych konsolach. Fasada kamienicy w przyziemiu tynkowana, w partii wyższych kondygnacji licowana cegłą, zdobiona bogatym wystrojem wykonanym w tynku. Detal architektoniczny: cokół licowany cegłą, pasowe, tynkowe boniowanie przyziemia, profilowany gzyms

nad przyziemiem (zespólny z naczółkiem portalu), gzyms nad I piętrzem. W partii wyższych kondygnacji boniowane lizeny na narożach ryzalitu i fasady, gzymsy podokienne pod oknami I i III piętra. W partii III piętra podział ramowy. Fasada osłonięta wysuniętym okapem dachu. Ornamentalna dekoracja elewacji (kartusze, akant, liście palmowe, motywy muszlowe, kampanule) skupiona w polu naczółka portalu, w górnych partiach obramień okien I i II piętra, na narożnych lizenach oraz — w polu szczytu ryzalitu. Balkony zapatrzone w metalowe, kute balustrady.

Portal w prawej, skrajnej osi, zamknięty półkoliście. Ujęty oprawą w formie węgarów oraz neobarokowego naczółka. Archiwolta ozdobiona kluczem-maszkaronem. W polu naczółka kartusz ujęty palmowymi liśćmi. Stolarka portalu ramowo-płycinowa, dekorowana, trzyczęściowa z ruchomymi jednoskrzydłowymi drzwiami. Powyżej stałe nadświetle. Okna piwnic odcinkowe w ceglanych obramieniach. Okna przyziemia o łuku pełnym, w opaskach z kluczami i przewiązkami, okna wyższych kondygnacji prostokątne, w uszakowych, obramieniach. Okna III piętra odcinkowe w neobarokowych opaskach (w bocznych partiach elewacji), i o łuku półkolistym (w ryzalicie). Pod oknami różnego kształtu płyciny podokienne. Nad oknami I piętra oraz nad oknem w szczycie trójkątne naczółki. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekorowanymi słupkami i stałymi, profilowanymi ślemionami.

Ponad fasadą połączyć dachu kryta dachówką.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Stan zachowania:

— dobry;

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;

— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

— kute balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, piec, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 76 (fot. 1192)

Kamienica czynszowa, wzn. 3 ćw. XIX w., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna, z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, kryta dachem dwuspadowym w ustawieniu kalenicowym.

Elewacja północna – fasada 5-osiowa z ryzalitem pozornym w obrębie dwóch skrajnych wschodnich osi; wejście do budynku w skrajnej osi zach. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty od ok. połowy wysokości profilowaną opaską. Drzwi dwuskrzydłowe, o skrzydłach pełnych, ramowo-płycinowe; nadświetle czterodzielne, z promienistym układem szprosów. Elewacja na niskim ceglany cokole. Lico elewacji dekorowane pasami boni. Fasada artykułowana pasami gzymsów podokiennych. Gzymsy koronujące profilowane; w partii fryzu prostokątne okienka poddasza, pomiędzy którymi prostokątne, wydłużone płyciny. W partii ryzalitu pozornego w II i III kondygnacji pseudowykusze w obramieniu architektonicznym:

wsparty na trzech konsolach, w narożach oraz pomiędzy oknami w obu kondygnacjach artykułowany pilastrami o prostych głowicach, na których wsparte odcinki belkowania, zwieńczony trójkątnym, spłaszczonym frontonem, ponad którym bezpośrednio gzyms koronujący budynku. Okna prostokątne, w profilowanych opaskach tynkowych; w II kondygnacji w obramieniach aedikulowych, zwieńczonych odcinkami profilowanego gzymsu wspartego na wolutowych, smukłych konsolkach; w płycinach nadokiennych motyw kół. Stolarka okienna w większości współczesna.

Elewacja tylna 6-osiowa z uskokiem, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji oraz sieni i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Złotoryjska 77 (fot. 1193)

Kamienica czynszowa, wzn. 1900–1905, historyzm (neorenesans łączony z neobarokiem), stylizacja motywów dekoracyjnych nawiązująca do secesji

Mur., tynk., na planie czworoboku z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna z podstryszem.

Fasada 6-osiowa z asymetrycznie usytuowanym, dwuosiowym, podwyższonym, pięciokondygnacyjnym ryzalitem pozornym, zwieńczonym półkolistym szczytem. Obok ryzalitu, w części fasady od strony domu nr 75 balkony. Przyziemie i podstrysze fasady oraz szczyt ryzalitu pozornego tynkowane. Pozostałe partie elewacji licowane cegłą zestawioną z bogatym wystrojem wykonanym w tynku. Detal architektoniczny: cokół, pasowe boniowanie przyziemia, profilowany gzyms nad przyziemiem, narożne, przemienne boniowanie, gzyms pod oknami podstrysza przerwany przez ryzalit. Fasada zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym.

Główny otwór wejściowy w lewej, skrajnej osi, prostokątny, bez obramienia. Drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe z dekoracją. Powyżej stałe nadświetle. Okna prostokątne w profilowanych obramieniach. W przyziemiu i w partii I piętra zaopatrzone dodatkowo w płyciny podokienne. Nad oknami I i II piętra płyciny nadokienne dekorowane stylizowanym ornamentem roślinnym i przemienne rozmieszczone naczółki, trójkątne i półkoliste. Nad parą okien III piętra ryzalitu wspólny, przerwany, półkolisty naczółek. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekorowanymi słupkami i ze stałymi, profilowanymi ślemionami. Balkony zapatrzone w metalowe, kute balustrady.

Ponad fasadą połączyć dachu kryta dachówką.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Sień przelotowa, kryta stropem wzmocnionym murowanymi podciągami opartymi na przyściennych lizenach. W bocznej ścianie sieni wejście na schody. Klatka schodowa w tylnym trakcie. Schody dwubiegowe, powrotne, z balustradą ze słupkami i profilowaną poręczą. Częściowo zachowane tralki. Przy podestach sieni WC z drzwiami ramowo-płycinowym o prostym podziale, ale z dekoracyjnymi zaciosami krawędzi ram. W oknach klatki schodowej zachowane relikty oryginalnego przeszklenia.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny fasady;
- wykroj i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
- kute balustrady balkonów;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Złotoryjska 78 (fot. 1194)

Kamienica czynszowa, wzn. 3 ćw. XIX w., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna, kryta dachem dwuspadowym z czterema lukarnami w połaci ponad fasadą.

Elewacja północna – fasada 7-osiowa rozczłonkowana IV-kondygnacyjnym, wyniesionym ponad gzyms koronujący, ryzalitem pozornym w skrajnych dwóch osiach zachodnich oraz balkonami w obrębie 3-4 osi II i III kondygnacji. Elewacja na tynkowanym cokole. Lico elewacji dekorowane w poziomie przyziemia (za wyjątkiem partii ryzalitu) pasami gładkich boni, powyżej gładko tynkowane. Elewacja artykułowana gzymsami podokiennymi we wszystkich kondygnacjach. Gzyms koronujący wyładowany, profilowany. Okna prostokątne, w profilowanych opaskach tynkowych. W II kondygnacji otwory okienne w obramieniach aedikulowych, ujęte kanelowanymi, korynckimi pilastrami, na których wsparte odcinki prostego belkowania z gładkim fryzem oraz w zwieńczeniach trójkątne naczółki. Okna III kondygnacji w opaskach uszakowych, z nadokiennikami w postaci odcinków profilowanego gzymsu. W partii przyziemia ryzalitu pozornego okna ujęte korynckimi pilastrami, wspierającymi belkowanie z gładkim fryzem; powyżej cokoły pilastrów o kanelowanych trzonach i prostych głowicach ujmujących okna w II kondygnacji, ponad którymi rozpięte belkowanie oraz spłaszczony, trójkątny naczółek ponad obiema osiami. W III kondygnacji ryzalitu pozornego profilowany gzyms podokienny. Naroża III i IV kondygnacji pseudoryzalitu ujęte lizenami, ponad którymi gzyms wieńczący jak nad korpusem. Stolarka okienna w większości współczesna.

Elewacja tylna, w której wejście do budynku, 7-osiowa z ryzalitem w 2-3 osi; bez dekoracji. Elewacja szczytowa artykułowana gzymsem ponad II kondygnacją.

Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji oraz sieni i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Złotoryjska 79 (fot. 1195)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905, secesja z nawiązaniem do neoklasycyzmu i neobaroku.

Mur., tynk., na planie czworoboku z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.

Fasada 5-osiowa z asymetrycznie usytuowanym, jednoosiowym, podwyższonym, trzykondygnacyjnym ryzalitem (z jednostronnie dobudowanymi balkonami) zwieńczonym balkonem z pełną balustradą. Fragment elewacji powyżej balkonu, na osi ryzalitu, wprowadzony (na wysokość jednej kondygnacji) w partię dachu, w formie facjaty i zwieńczony trapezowym szczytem. Przyziemie fasady licowane cegłą. Pozostałe partie elewacji tynkowane, miejscami z ceglana licówką. Detal architektoniczny: ceglany podział ramowy elewacji ryzalitu, odcinki profilowanego gzymsu koronującego po obu stronach facjaty, denticuli pomiędzy drewnianymi kroksztynami szczytu. Szczyt o konstrukcji szkieletowej, pokryty tynkiem fakturowym. Czoła kroksztyn i belek w górnej części szczytu zdobione.

Główny otwór wejściowy w lewej, skrajnej osi, prostokątny, w górnej części ujęty opaską z fascią. Drzwi w stylu secesji, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, częściowo przeszklone, z nadświetłem. Drugie, prostokątne drzwi (do sklepu), podobnie obramione — obok ryzalitu. Okna jedno- dwu- i trójskrzydłowe (w ryzalicie), prostokątne, a na poziomie III piętra zamknięte łukami odcinkowymi. W przyziemiu okna ujęte jak otwory wejściowe. W partii I piętra fasciowe opaski górnych części okien przerwane przewiązkami. Nadproża opasek podcięte w formę stylizowanego łuku kotarowego. Okna II piętra z podokiennikami, ujęte częściowo gładkimi opaskami ze skrajną listwą i z denticuli pod nadprożami. Ponadto pod oknami prostokątne płyciny z motywem główki i zinterpretowanego w stylu secesji ornamentu wstęgowo-cegłowego. Inna prostokątna płycina pod trójskrzydłowym oknem w ryzalicie. Wypełniona kartuszem wydzielonym secesyjną wstęgą, otoczonym ornamentem owocowo-roślinnym. Górne części okien III piętra ujęte fasciowymi opaskami (z kluczami) opartymi na nasadnikach. Pod oknami neoklasycystyczne girlandy z liści laurowych, pod trójskrzydłowym oknem — dodatkowo przeplecione w wieniec. Okno w facjacie ujęte wspólną częściową opaską. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna. Okna w partii przyziemia i I piętra zaopatrzone w ceramiczne parapety. Balustrada balkonu wieńczącego ryzalit pełna, ujęta gzymsami, zdobiona podziałem ramowym naśladującym układ słupków i segmentów balustrady. Na bocznym segmencie balustrady zachowana secesyjna dekoracja roślinna, a na jednym z naroży balkonu — ozdobna kula na postumencie. Balkony dobudowane do ryzalitu posadowione na ozdobnych konsolach, zaopatrzone w kute balustrady, w tym jedną zachowaną reliktoowo.

Ponad fasadą połączyć dachu krytą dachówką.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Sień ze schodami wyrównawczymi i posadzką ceramiczną o wzorze geometryczno-roślinnym. Nakryta stropem z fasetą zdobioną secesyjną dekoracją sztukatorską (motywem wici roślinnej z pąkami róż). Na lustrze stropu rozeta w formie wieńca z róż. Sień zamknięta od strony klatki schodowej drewnianymi drzwiami wewnętrznymi, ramowo-płycinowymi, dwuskrzydłowymi, częściowo przeszklonymi. Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody dwubiegowe, powrotne, drewniane, z balustradą ze słupkami i profilowaną poręczą. Częściowo zachowane tralki. W oknach klatki schodowej — relikty oryginalnego przeszklenia.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
- kute balustrady balkonów;
- wystrój sieni (sztukaterie stropu)

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Zaleca się odtworzenie dekoracji roślinnej na segmentach balustrady balkonu wieńczącego ryzalit (według motywu na bocznym segmencie balustrady). Postuluje się też odtworzenie kutej balustrady balkonu III piętra, na wzór balustrady balkonu II piętra. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Złotoryjska 80-82 (fot. 1196)

Budynek mieszkalny o charakterze willi dwurodzinnej, obecnie budynek usługowy, wzn. ok. 1870 r., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym. Wolnostojący, usytuowany w ciągu zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej, podpiwniczony, II-kondygnacyjny, o bryle rozczłonkowanej wyniesionymi, narożnymi wieżowymi ryzalitami pozornymi. Wschodnia i zachodnia część budynku posiada nieco odmiennie opracowany detal architektoniczny (być może wynika to z remontów elewacji i ewentualnego skucia części detali, np. gzymsu koronującego w części wsch. budynku).

Elewacja północna – fasada 10-osiowa. W dwóch skrajnych osiach wsch. i zach. III-kondygnacyjne ryzality pozorne, wyniesione ponad gzyms koronujący korpusu budynku. Elewacja na tynkowanym cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji korpusu dekorowane w poziomie przyziemia pasami boni, pozostałe powierzchnie gładko tynkowane. Elewacja artykułowana profilowanymi gzymsami podokiennymi. W 6-8 osi, w części zach. budynku, osie artykułowane pilastrami korynckimi na wysokich cokołach i o gładkich trzonach, na których wsparty profilowany gzyms koronujący z modylionami. Analogiczny gzyms wieńczący w partii ryzalitów pozornych. W II kondygnacji korpusu oraz w II i III kondygnacji ryzalitów okna w bogatych obramieniach. Okna prostokątne, w profilowanych opaskach tynkowych; w II kondygnacji w obramieniach aedikulowych, z trójkątnymi naczółkami (w płycinach podokiennych i nadokiennych, ujętych wolutowymi konsolkami motywy roślinne opracowane odmiennie we wsch. i zach. części budynku). Ponad oknami w części wsch. kwadratowe okna poddasza, w części zach. kwadratowe płyciny w uszakowych ramach. W analogicznie opracowanych w obu częściach budynku ryzalitach pozornych, w II i III kondygnacji 2-osiowe pseudowykusze wsparte na trzech konsolkach dekorowanych palmetami. W ich drugiej kon-

dygnacji okna ujęte pilastrami o prostych głowicach i o gładkich trzonach, na których wsparte belkowanie z gładkim fryzem; powyżej rozbudowane aedikulowe struktury obramień okien III kondygnacji: ujętych po obu stronach parą pilastrów korynckich, wspierających odcinki belkowania, po bokach z kwadratowymi płycinami, ujętymi w narożach nagimi, dziecięcymi figurami o uniesionych ramionach. Pseudowykusze zwieńczone trójkątnymi frontonami. Elewacje boczne 3-osiowe, opracowane analogicznie w partii pseudowykuszy. Wejścia do obu części budynków w elewacjach bocznych, poprzedzone biegami zewnętrznych schodów z podestami (we wsch. elewacji otwór wejścia ujęty obramieniem zwieńczonym trójkątnym naczółkiem, w elewacji zach. zamknięty łukiem pełnym), przesłonięte współczesnymi daszkami. Elewacja tylna II-kondygnacyjna na wysokim tynkowanym cokole, 10-osiowa z ryzalitami w skrajnych osiach, bez dekoracji. Stolarka drzwiowa i okienna współczesna.

Wnętrze współcześnie adaptowane do funkcji usługowych budynku.

Stan zachowania:

— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;

— tynkowy detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 81 (fot. 1197)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905–1910, postsecesja z nawiązaniem do neoklasycyzmu i neobaroku.

Mur., tynk., na planie czworoboku z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.

Fasada 7-osiowa z asymetrycznie usytuowanym, dwuosiowym, ryzalitem (z dwustronnie dobudowanymi loggiami) zwieńczonym dwoma balkonami z pełną balustradą. W partii dachu, na osi ryzalitu, szeroka, czteroosiowa facjata zamknięta łukiem odcinkowym. Elewacja tynkowana, zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Odrębnie, także profilowanym gzymsem, zwieńczona facjata.

Główny otwór wejściowy w lewej, skrajnej osi, zamknięty łukiem odcinkowym podkreślonym fascją. Drzwi w stylu postsecesji z elementami neoklasycyzmu, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, częściowo przeszklone, z nadświetlem. Okna prostokątne. Dwuskrzydłowe rozmieszczane pojedynczo, a okna jednoskrzydłowe zestawiane w pary (w lewej skrajnej osi i w ryzalicie). Okna przyziemia oraz I i II piętra zaopatrzone w podokienniki i w neobarokowe gzymsy nadokienne. Okna III piętra ujęte częściowo i od góry tynkowymi opaskami, w tym wspólnymi dla par okien jednoskrzydłowych. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna. Balustrada balkonu wieńczącego ryzalit pełna, kształtowana jak dolna część dachu mansardowego z wklęsłymi połaciami. Loggie na poziomie I i II piętra połączone konstrukcyjnie czworobocznymi, narożnymi filarami, zwieńczone balkonami III piętra. Nad tymi balkonami nadwieszono zadaszenie (drewniane, kryte dachówką ceramiczną dachy pulpitarne, mocowane w murze fasady). Balustrady loggii i balkonów pełne, zaopatrzone w kute barierki.

Ponad fasadą połączyć dachu kryta dachówką.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Sień przelotowa z posadzką z lastriko, nakryta stropem. W jej bocznej ścianie prostokątne wejście do klatki schodowej poprzedzone schodami wyrównawczymi. W otworze wejściowym drzwi wewnętrzne, ramowo-płycinowe, z nadświetłem, częściowo przeszklone, z relikwami barwnego, oryginalnego przeszklania. Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody w dolnej części dwubiegowe, łamane, z podestem, wyżej — powrotne, drewniane, z balustradą ze słupkami i z profilowaną poręczą. Przy podestach klatki schodowej WC z drzwiami ramowo-płycinowym z prostym podziałem i z secesyjną ornamentyką. W oknach klatki schodowej — relikty oryginalnego przeszklania.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połączenia dachowej nad fasadą;

— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Zaleca się rozebranie zadaszenia balkonu wieńczącego ryzalit w fasadzie. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Złotoryjska 83 (fot. 1198)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1908–1910, postsecesja z odniesieniami do neoklasycyzmu i do baroku.

Mur., tynk., na planie czworoboku z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.

Fasada 6-osiowa z centralnie usytuowanym, dwuosiowym, podwyższonym, pięciokondygnacyjnym ryzalitem (z dwustronnie rozmieszczonymi loggiami) zwieńczonym trapezowym szczytem. Elewacja tynkowana. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, gzyms cokołowy, uproszczony gzyms nad przyziemiem, podział ramowy elewacji ryzalitu (I–III piętro), pasowy gzyms w bocznych partiach elewacji (pod oknami III piętra) oraz — przebrane przez ryzalit odcinki profilowanego gzymsu koronującego. Naroża fasady podkreślone uproszczonymi sterczynami. Czwarte piętro ryzalitu nadwieszona na fryzie arkadowym kształtowanym w nawiązaniu do średniowiecznych machikuł. W elewacji górnej kondygnacji ryzalitu osie okienne rozdzielone lizenami z dekoracją w stylu postsecesji — medalionem wpisanym we wgłębny czworoboczny płycinę i trzema kanelurami. Na lizenach oparte dwa szczyty, komponowane w sposób charakterystyczny dla postsecesji. Na tle trapezowego szczytu umieszczony skrajnie szczyt trójkątny. Oba ujęte profilowanymi, uproszczonymi ramami.

Główny otwór wejściowy w jednej z osi ryzalitu, prostokątny, bez obramienia. Nad nim w murze elewacji odrębne nadświetle — szereg trzech małych, czworobocznych okien. Drzwi w stylu neoklasycyzmu, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, częściowo przeszklone, z dekoracją ornamentalną. Otwór wejściowy i sąsiednie okno osłonięte trójsпадowym dachem o konstrukcji murowanej, opartym na dekoracyjnych wspornikach „posadowionych” na kostkowych konsolach z guttami. Spód (podniebie) dachu zdobione kasetonami. Dach pokryty dachówką ceramiczną.

W fasadzie okna prostokątne, tylko w przyziemiu, za wyjątkiem jednego, zamknięte półkoliście. Okna dwuskrzydłowe, w elewacji ryzalitu trójskrzydłowe, z których zachowane jedno, w partii III piętra. W szczytach ryzalitu prostokątne wywietrzniki. Okna z podokiennikami. W przyziemiu okna ujęte fascią, a okno obok drzwi frontowych — wgłębną opaską. Okna w partii I piętra ryzalitu — z boczną fascią oraz z naczółkami wykreślonymi listwą, wypełnionymi układem kłinców. Okna w ryzalicie na poziomie II piętra bez obramień, z nadprożami zaakcentowanymi prostokątnymi płycinami z medalionami. Z kolei nadproża okien w partii III piętra ryzalitu podkreślone układem kłinców, zamkniętym od góry uskokowo podciętą belką podziału ramowego. Pomiedzy oknami II i III piętra — prostokątne płyciny. W elewacji najwyższej kondygnacji ryzalitu nad oknami trójkątne naczółki z bocznymi odcinkami, oparte na płaskich konsolach zdobionych motywem owalu, kanelur i gutt. Okna w bocznych partiach elewacji w gładkich, tynkowych opaskach, uszakowych z motywem kaboszonu (w partii I piętra), w opaskach częściowych (w partii II piętra) i w opaskach częściowych, bezuszkowych, boniowanych (w partii III piętra). Pod oknami III piętra secesyjny motyw zdobniczy w formie symetrycznie komponowanych zwisów. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna.

Loggie (w pionach od przyziemia po II piętro) połączone konstrukcyjnie czworobocznymi, narożnymi filarami, otwarte frontalnie otworami o łuku pełnym (w przyziemiu), otworami prostokątnymi ze ściętymi górnymi narożami (w wyższych kondygnacjach), i bocznie — otworami prostokątnymi. Ograniczone pełnymi balustradami z układem słupków i profilowanym gzymsem. Loggie zwieńczone balkonami III piętra, z gładkimi balustradami wydzielnymi gzymсами.

Ponad fasadą połączyć dachu kryta dachówką. W części połączy zachowana oryginalna trójkierunkowa facjata z dachem pulpitowym.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Sień ze schodami wyrównawczymi, posadzką ceramiczną o wzorze geometryczno-roślinnym i z przechoodem. Nakryta stropem. W tylnej części sieni i przy schodach posadzka z lastriko, Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody powrotne, po 1945 r. przebudowane z prostą metalową balustradą zdobioną w przyziemiu kutym motywem.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połączy dachowej nad fasadą;

— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Zaleca się rozebranie zadaszenia balkonu nad jednym z pionów loggii. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Złotoryjska 84 (fot. 1199, 1200)

Willa zw. „*Ville Bienwald*”, obecnie w części budynek pełni funkcje usługowe, w części pozostaje nieużytkowany, wzn. 1869 r., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, wolnostojąca, usytuowana w południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Do willi przynależał rozległy ogród o zagospodarowaniu parkowym, sięgający ul. S. Okrzei (obecnie w miejscu ogrodu plac manewrowy). Pod-

piwniczona, II-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, kryta dachem dwuspadowym w ustawieniu kalenicowym. Elewacje na gładko tynkowanym cokole, w którym okna piwnic; powyżej lico pokryte pasami tynkowych boni.

Elewacja północna – fasada 7-osiowa, artykułowana gzymsem ponad cokołem oraz podokiennym w II kondygnacji. Na osi symetrii fasady, w obrębie 3-5 osi, I-kondygnacyjny, 3-osiowy ryzalit, mieszczący wejście do budynku poprzedzone biegiem zewnętrznych schodów od strony zach. Ryzalit zwieńczony tarasem o kutej, ażurowej balustradzie wybrzuszonej w dolnej części. Ponad tarasem, na szerokość ryzalitu – 3-osiowy ryzalit pozorny, zwieńczony trójkątnym frontonem, wspartym na modylionach. Pomiedzy otworami okiennymi ryzalitu półkolumny jońskie, na których wsparty profilowany gzymś; okna parteru w 1-2 oraz 6-7 osi ujęte wspólnymi obramieniami aedikulowymi, zwieńczonymi trójkątnymi naczółkami, wspartymi na pilastrach z wolutowymi konsolkami w partii kapiteli; w płycinach podokiennych i nadokiennikach ornamenty roślinne; gzymś wieńczący naczółka z pasem kimationu. Okna II kondygnacji (skrajne zdwojone) w profilowanych opaskach oraz obramieniach zamkniętych odcinkami gzymsu z pasem kimationu, wspartego na wolutowych, dekorowanych akantem konsolkach, pomiędzy którymi płyciny wypełnione ornamentem roślinnym. Elewację wieńczy fryz z kwadratowych okienek poddasza oraz płycin ze stylizowaną dekoracją roślinną pomiędzy nimi oraz powyżej pas astragalu. Pod okapem dachu widoczne kroksztyny konstrukcji dachowej. Elewacja wsch. 4-osiowa, z blendami w przyziemiu oraz w skrajnych osiach. Obramienia okien i blend opracowane analogicznie jak w fasadzie. Elewacja zach. z 3-osiowym ryzalitem na osi, z oknami w prostych opaskach. Elewacja tylna – ogrodowa 7-osiowa, II-kondygnacyjna z dodatkową kondygnacją poddasza ze zdwojonymi okienkami. Za wyjątkiem trzech środkowych okien piętra, otwory okienne w profilowanych opaskach, zwieńczone odcinkami gzymsu. Elewacja poprzedzona tarasem, na który prowadzą zewnętrzne schody. Stolarka drzwiowa i okienna współczesna.

Wnętrze współcześnie adaptowane do funkcji usługowych budynku.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztu-katerie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 87 (fot. 1202, 1203)

Budynek wpisany do rejestru zabytków, nr rej. 983/L z dn. 8.05.1993.

(WEZ, 1993 r.)

Willa Hansa Rottera, właściciela cegielni w Legnicy, obecnie siedziba NOT, wzn. 1887, historyzm (budownictwo ceglane z elementami neogotyku i stylu szwajcarskiego). Ceramiczny detal architektoniczny wytwarzany fabrycznie.

Mur., tynk., na nieregularnym rzucie, z wysokimi piwnicami, dwukondygnacyjna z użytkowym poddaszem. Bryła budynku wieloczęłonowa, złożona z korpusu, z asymetrycznie usytu-

owanego, dwukondygnacyjowego ryzalitu oraz — z jednokondygnacyjnych członów — portyku i dwóch wielobocznych wykuszy z tarasami i balkonami.

F a s a d a kształtowana ryzalitowo, ożywiona jednokondygnacyjowym, narożnym wykuszem o nieregularnym obrysie oraz frontową elewacją portyku prowadzącego do portalu (w elewacji bocznej). Fasada licowana dekoracyjnie barwną cegłą klinkierową układaną w geometryczne wzory. Z cegły wykonany też detal architektoniczny: cokół, profilowane pary gzymśów nad przyziemiem i I piętem. W ich obrębie podokienna dekoracja w formie fryzu z blend, wydzielonego narożnymi pseudomachikułami. Podobnie kształtowane balustrady balkonów i zwieńczenie wykusza. Fasada zdobiona dodatkowo dekoracją roślinną skupioną na elewacjach ryzalitów, w blendach pod oknami, oraz w przyłuczach okien piętra i okulusów. Okna jedno-, dwu- i trójskrzydłowe, o łuku pełnym, odcinkowym, okulusy, w zróżnicowanych ceglanych obramieniach, niektórych ożywionych kolumnami. Stolarka okienna drewniana z dekorowanymi słupkami i ze stałymi, profilowanymi ślēmionami. Taras nad wykuszem zapatrzonej w metalową, kutą balustradę.

E l e w a c j a b o c z n a, z a c h o d n i a dwuczłonowa, z cofniętą zachodnią ścianą frontowej części willi oraz z częścią wysuniętą zawierającą klatkę schodową. W uskoku elewacji portyk prowadzący do głównego portalu. Artykulacja większej części elewacji, portyku oraz balustrada balkonu nad portykiem — jak w fasadzie. Tylko elewacja klatki schodowej gładka, z mijankowo rozmieszczonymi oknami. Kształty i obramienia okien — jak w fasadzie. Portyk poprzedzony jednobiegowymi schodami, tworzony przez przęsło sklepienia krzyżowo-żebrowego oparte na ceglanych kolumnach. Jedna ze ścian tarczowych portyku ozdobiona (nad portalem), figuralno-roślinną płaskorzeźbą. Portal zamknięty półkoliście, ujęty profilowanym obramieniem. Drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe z dekoracją. Powyżej stałe nadświetle z kutą kratą.

E l e w a c j a w s c h o d n i a częściowo zasłonięta przez narożny wykusz, ożywiona skrajnym, jednoosiowym ryzalitem z trójkątnym szczytem. Dzielona jak fasada. Obramienia okien ryzalitu ceglane, skromniejsze. Szczyt bogato zdobiony barwną, ceramiczną dekoracją o motywach roślinnych, wypełniającą blendy. W blendzie na osi szczytu monogram HR. Wschodnia, jednoosiowa elewacja narożnego wykusza z artykulacją jak frontowe elewacje wykusza. Okno o łuku odcinkowym w ceglanej opasce.

E l e w a c j a p ó ł n o c n a z jednym prostokątnym oknem, ożywiona asymetrycznie usytuowanym, dwuosiowym ryzalitem, poprzedzonym jednokondygnacyjową przybudówką z balkonami. W ryzalicie okna o łuku odcinkowym i półkolistym, w szczycie ryzalitu okulus. Artykulacja elewacji — jak elewacji frontowej. Obramienia okienne ceglane, skromniejsze. Szczyt zdobiony dekoracyjnymi szlakami z cegły.

Korpus budynku i ryzality kryte wspólnym dachem wielospadowym z naczółkami nad szczytami. Okapy dachów wysunięte, połączone w partii szczytów dekoracyjnymi zastrzałami tworzącymi dekoracyjną konstrukcję szkieletową, w przypadku ryzalitu frontowego wypełnioną dekoracją laubzegową.

Połącze dachu kryte łupkiem, ożywione lukarnami z ostrosłupowymi dachami.

Sień usytuowana w ryzalicie, dostępna z podcienia, nakryta sklepieniem krzyżowo-żebrowym z ceglanyimi żebrami opartymi na neogotyckich konsolach. Jeden z wysklepków ozdobiony małym plafonem z alegorią malarstwa. U podstawy sklepienia sieni dekoracyjny fryz geometryczny z wielobarwnej cegły. Hol parteru ożywiony arkadą na neobarokowych bardzo wydatnych konsolach. Klatka schodowa kryta częściowo sklepieniem odcinkowym na gurtach opartych na neogotyckich konsolach. Schody zabiegowe, na niektórych odcinkach z podestami. Biegi o konstrukcji metalowej z drewnianymi górnymi częściami stopni. Balustrady schodów metalowe, kute. Poręcze gięte.

Działka wydzielona ogrodzeniem złożonym z ceglanych słupków oraz z kutych segmentów o formach historyzujących.

Stan zachowania:

— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, pokrycie połaci dachowych (z łupku?);
 - detal architektoniczny fasady, drewniane dekoracyjne elementy zdobiące okapy dachu;
 - wystrój sieni i holu;
 - konstrukcja metalowych schodów, kuta balustrada schodów
 - kuta krata w nadświetlu drzwi frontowych, kuta balustrada tarasu, kute ogrodzenie posesji;
 - wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
- Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
- W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia legnickiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

• ul. Złotoryjska 88 (fot. 1204)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1870-80 r., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, kryta dachem dwuspadowym. Bryła budynku rozczłonkowana ryzalitem w fasadzie oraz skrzydłem oficynowym w elewacji tylnej.

Elewacja północna – fasada 5-osiowa z III-kondygnacyjnym, wysuniętym na głębokość 1 osi, ryzalitem w dwóch skrajnych wschodnich osiach; przy ryzalicie, w 3 osi, w II i III kondygnacji balkony o ażurowych, kutych, wybrzuszonych w partii dolnej, balustradach. W przyziemiu, na szerokość 3 i 4 osi taras z zewnętrznymi schodami, prowadzącymi do wejścia lokalu handlowego. Wejście główne do budynku w skrajnej, zach. osi. Otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym; drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, o bogatej, neoklasycystycznej dekoracji skrzydeł oraz dwudzielnym nadświetlu. Elewacja na niskim tynkowanym cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji dekorowane w poziomie przyziemia (w partii ryzalitu) oraz II kondygnacji pasami boni, powyżej gładko tynkowane. Elewacja artykułowana pasami gzymsowymi. Gzymsy koronujący wyładowany, profilowany, wsparty na wolutowych konsolach, pomiędzy którymi pas ornamentu kostkowego. Okna prostokątne. W II kondygnacji ponad oknami proste klucze; w III kondygnacji płyciny podokienne zdobione motywem balustrady tralkowej; okna IV kondygnacji zwieńczone odcinkami profilowanego gzymsu. Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślēmionami. Elewacja tylna 6-osiowa ze skrzydłem oficynowym, bez dekoracji.

Klatka schodowa w tylnym trakcie, poprzedzona dodatkowym biegiem schodów z podestem przy ścianie wsch. przechodniej sieni; schody dwubiegowe powrotne, drewniane z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W sieni sufit z fasetą, z sztukatorską dekoracją ramową z motywami roślinnymi; zachowana ceglana posadzka. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni. Częściowo skutny detal fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji wraz z odtworzeniem detalu architektonicznego i dekompozycją przyziemia oraz sieni i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa;
- sztukaterie oraz ceglana posadzka w sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Złotoryjska 89 (fot. 1205, 1206, 1207, 1208)

Budynek wpisany do rejestru zabytków, nr rej. 985/L z dn. 07.06.1993.

(WEZ, 1993 r.)

Willa pałacowa zbudowana przez Juliusa Rothera członka rady miejskiej oraz współwłaściciela cegielni i wytwórni ceramiki użytkowej „*Bienwald und Rother*”. Wzniesiona w latach 1872–1888, w dwóch etapach. Jako pierwsza wzniesiona wschodnia część budynku, a jako późniejsza — jego część zachodnia. Willa zbudowana w stylu budownictwa ceglano-szkolnego berlińskiej, z detalem architektonicznym w stylu neorenesansu łączonego z neoklasycyzmem. Widoczne nawiązania do renesansowej, francuskiej architektury rezydencjonalnej oraz do gotyku.

Willa mur., tynk., na rzucie czworoboku z licznymi ryzalitami. Bryła budynku (z wysokimi piwnicami) rozczłonkowana, złożona z dwukondygnacyjnego korpusu, z poprzecznie umieszczonego dwuosowego, trzykondygnacyjnego członu oraz — z równoległego do niego nowszego, trzytraktowego, jednokondygnacyjnego członu zachodniego. W narożu przedniego traktu półtrakondygnacyjowa, cylindryczna wieża, nad środkowym traktem wieża trzy- i półkondygnacyjowa. Do przyziemia czworobocznej wieży dostawiona jednokondygnacyjowa przybudówka. Wszystkie elewacje willi licowane dekoracyjnie cegłą klinkierową, w tym barwną, układaną w geometryczne wzory. Z fabrycznie wytwarzanej ceramiki wykonane obramienia okienne, dekorowane naczółki, tralkowe balustrady, attyki, fryzy, baldachimy, dekoracyjne płyciny z dekoracją roślinną i figuralną oraz — pełnoplastyczna rzeźba. Wszystkie te elementy wystroju miały nie tylko zdobić elewacje, ale też pokazywać asortyment produkowany w cegielni.

F a s a d a tworzona przez elewacje różnych członów budynku. Fasada wschodniej, części willi ze skrajnym, dwuosowym, podwyższonym ryzalitem pozornym zaakcentowanym pseudoprzyporami ze sterczynami, zwieńczonym trójkątnym szczytem. Od wschodu z ryzalitem połączony trójosiowy fragment fasady korpusu budynku, wydzielony pseudoprzyporą ze sterczyną, poprzedzony loggią z balkonem. Skrajna, wschodnia, jednoosiowa część fasady cofnięta w głąb. W niej portal zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty opaską z cegły. Front zachodniej części budynku tworzony przez jednoosiową elewację członu willi i narożnej, cylindrycznej wieży. Każdy człon fasady willi inaczej dzielony gzymsami i odmiennie zwieńczony: fryzem i balustradą tarasu (loggia), odcinkami gzymsu z attykami, gzymsem z fryzem arkadowym lub profilowanym gzymsem pod okapem dachu. Ceglana balustrada loggii ozdobiona dodatkowo odcinkami balustrady kutej. Otwory w fasadzie różnej wielkości, pojedyncze, zestawione w parach, prostokątne, zamknięte łukami odcinkowymi, półkolistymi lub

koszowymi, jedno- dwu- trój- i czteroskrzydłowe, w zróżnicowanych ceglanych obramieniach. W ryzalicie obramienia rozbudowane, w jego górnej kondygnacji ujęte architektonicznie, zdobione obeliskami.

E l e w a c j a b o c z n a, zachodnia złożona z południowej, bezokiennej części z narożną cylindryczną wieżą, z części środkowej poprzedzonej jednokondygnacyjową dobudówką oraz — z północnego, jednoosiowego, skrajnego ryzalitu pozornego, zwieńczonego pięciobocznym szczytem. Narożna cylindryczna wieża dzielona gzymsami, przepruta oknami o łuku odcinkowym. W górnej kondygnacji rozczłonkowana arkadowaniem, zwieńczona profilowanym gzymsem z ząbkami. Sąsiednia partia południowej części elewacji bezokienna, dzielona gzymsami jak wieża, ozdobiona ceramiczną dekoracją z monogramem JR. Skrajny północny ryzalit pozorny z narożami profilowanymi, dzielony gzymsem cokołowym i gzymsem u podstawy szczytu. W przyziemiu wypełniony dużym oknem o łuku odcinkowym, ujętym ceglany, profilowanym obramieniem. Szczyt ryzalitu pięcioboczny, podkreślony sterczynami, wypełniony trzema półkoliście zamkniętymi blendami z oknami (o łuku pełnym) i ślepymi okulusami,. Za szczytem ryzalitu, wzdłuż załamania połaci dachu metalowy, kuty grzebień o formach historyzujących.

E l e w a c j a p r z y z i e m i a w i e ż y zasłonięta przez przybudówkę. Elewacja drugiej kondygnacji wieży dwuosiowa, a trzeciej — trójosiowa. Naroża podkreślone lizenami, zwieńczone pseudobartyzanami. Elewacja wieży dzielona dodatkowo gzymsem pod oknami II piętra oraz zwieńczona fryzem arkadowym na konsolach. Okna I piętra zamknięte łukiem odcinkowym, w ceglanych, tynkowych obramieniach. Okna II piętra rozmieszczone w trzech blendach (o łuku pełnym) ujętych profilowanym obramieniem. Dolne okna o łuku odcinkowym, okna górne grupowane (dwa o łuku odcinkowym i okulus). Okna dolne i górne rozdzielone fryzem z ceramicznych czworoliści. Elewacja wieży ozdobiona ceramicznym detałem: popiersiem (pomiędzy oknami I piętra), neogotyckimi konsolami i baldachimami dla rzeźb (na narożnych lizenach) oraz — kopią gotyckiego rzygacza (na spływie od lizeny wieży ku południowej części elewacji). Widziana od frontu, boczna, południowa elewacja wieży dekorowana na wysokości II piętra półkolistą, ceramiczną płyciną z figuralną płaskorzeźbą przedstawiającą alegorię sztuki i architektury. **E l e w a c j a p r z y b u d ó w k i** w i e ż y zdobiona tylko w partii cokołu, ceglany podziałem ramowym i ceramicznymi płycinami z dekoracją roślinno-figuralną.

E l e w a c j a b o c z n a, w s c h o d n i a z dwiema osiami w centrum, dzielona gzymsami i zwieńczona podobnie jak elewacja cofniętego, wschodniego skraju fasady.

E l e w a c j a t y l n a złożona z paru członów, zdobiona skromnym wystrojem złożonym z gzymsów i fryzów. Zróżnicowane okna w prostych, ceglanych obramieniach.

Stolarka okienna drewniana z profilowanymi słupkami i ze stałymi, profilowanymi ślemionami. W portalu drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe z dekoracją. Nad nimi stałe nadświetle.

Nad elewacjami połacie dachów kryte łupkiem, ożywione drewnianymi lukarnami z dwuspadowymi dachami. Wieża nakryta czterospadowym, wysokim, ściętym dachem z lukarnami i metalowym kutym grzebieniem. Nad cylindryczną wieżą dach stożkowy.

Sień usytuowana w skrajnej, wschodniej części budynku. Tu też główne schody powrotne, kamienne, z drewnianą balustradą z tralkami, słupkami i profilowaną poręczą. Druga, pomocnicza klatka schodowa w ryzalicie przy elewacji tylnej. Schody zabiegowe z podestami, z drewnianą balustradą ze słupkami i profilowaną poręczą. Bogaty wystrój wewnątrz w stylu neorenesansu północnego, złożony z: drewnianych stylowych boazerii ściennych, polichromowanych sztukaterii sufitów, bogato dekorowanej stolarki drzwiowej. Jedna ze ścian oranżerii zdobiona licówką z cegły klinkierowej, dekorowaną dwoma ceramicznymi medalionami portretowymi ze stylizowanymi portretami właścicieli domu(?).

Działka wydzielona kutym ogrodzeniem o formach historyzujących.

Stan zachowania:

— bardzo dobry;

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, pokrycie połaci dachowych łupkiem;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
- kute elementy balustrady tarasu nad loggią, kuty grzebień dachu, kute ogrodzenie;
- główna klatka schodowa
- wystrój wnętrz.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia legnickiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

• ul. Złotoryjska 90 (fot. 1209)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1870-80 r., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, kryta dachem dwuspadowym.

Elewacja północna – fasada 5-osiowa. W obrębie 2-3 osi, w II, III i IV kondygnacji balkony o ażurowych, kuty, wybrzuszonych w partii dolnej balustradach. W przyziemiu, w skrajnej, wsch. osi brama przejazdowa, z której wejście do budynku. W obrębie 4 i 5 osi przyziemia taras z zewnętrznymi schodami, poprzedzający wejście do lokalu handlowego znajdującego się w parterze. Elewacja na niskim, tynkowanym cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji dekorowane w poziomie przyziemia pasami boni, powyżej gładko tynkowane. Elewacja artykułowana ponad przyziemiem profilowanym gzymsem. Gzyms koronujący wyładowany, profilowany. Otwór bramy zamknięty łukiem koszowym, ujęty klinowo opracowanymi boniami. Okna prostokątne; częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślēmionami.

Elewacja tylna 4-osiowa, bez dekoracji.

Wejście na znajdującą się w tylnym trakcie klatkę schodową prowadzi z bramy; schody dwubiegowe powrotne, drewniane. W sieni sufit z fasetą, z sztukatorską dekoracją ramową z motywami roślinnymi.

Stan zachowania:

— Średni. Skuty detal fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji (wraz z odtworzeniem detalu architektonicznego) oraz bramy i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka;
- kute elementy metalowe;

- klatka schodowa,
- układ i dekoracja sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia legnickiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

- **ul. Złotoryjska 91 (fot. 1210)**

Budynek wpisany do rejestru zabytków, nr rej. 986/L z dn. 07.06.1993.

(WEZ, 1993 r.)

Willa, wzn. 4 ćw. XIX w., styl willowy szkoły berlińskiej (neoklasycyzm łączony z neorenesansem).

Mur., tynk., na planie litery T, o rozczłonkowanej bryle, podpiwniczona, dwukondygnacyjna z podstryszem.

F a s a d a 6-osiowa z trójkondygnacyjnym, dwuosiowym skrajnym ryzalitem zwieńczonym trójkątnym szczytem oraz — z dostawioną do ryzalitu jednokondygnacyjną przybudówką ze zdwojonym oknem i balkonem. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, gzyms cokołowy, pasowe boniowanie przyziemia, architektoniczna oprawa elewacji przybudówki (ława okienna, filary, odcinek belkowania). W partii I piętra narożne boniowanie skrajów ryzalitu oraz podziały elewacji boniowanymi lizenami wyodrębniającymi pary okiennych osi. Fasada zwieńczona stylizowanym belkowaniem z fryzem z okienkami podstrysza zdobionym motywem palmet. Uproszczony architrav tego belkowania poprowadzony jako pasowy gzyms podokienny pod oknami II piętra ryzalitu. Szczyt ryzalitu ujęty profilowaną ramą z ząbkami przy podstawie. W fasadzie okna prostokątne o różnych proporcjach, w przyziemiu w profilowanych opaskach. W partii I piętra w rozbudowanych obramieniach, złożonych z płycin podokiennych (z fartuchami), profilowanych opasek, płycin nadokiennych (z motywami wieńca i liści palmowych) oraz — z profilowanych gzymsów z dekoracją w formie palmet, akantu i wolut. Okna II piętra ryzalitu w profilowanych obramieniach. Pomiędzy oknami prostokątne płyciny z ornamentem kandelabrowym. W polu szczytu ryzalitu obramiony okulus flankowany przez boczne płyciny z wicią akantu. Balkon nad przybudówką z kutą balustradą.

E l e w a c j a b o c z n a , p o ł u d n i o w a , bezokienna, z czterokondygnacyjną, jednoosiową czworoboczną wieżą z belwederem. Bezokiennie partie elewacji, w tym wieża, dzielone do I piętra włącznie jak fasada. W górnych partiach ożywione pasowym gzymsem, zwieńczone gzymsem profilowanym. Boczna partia elewacji od strony ulicy zdobiona czterouszawkową płyciną z medalionem z przedstawieniem figuralnym. Naroża wieży w partii I i II piętra podkreślone narożnym, przemiennym boniowaniem. Belweder otwarty na cztery strony, tworzony przez filary zdobione pseudoboniowaniem, nakryty skrajnie profilowanym, płaskim stropodachem. W przyziemiu wieży główny otwór wejściowy o łuku pełnym, ujęty pozorną opaską (w licu boniowania), podkreślony układem klinów tegoż boniowania. Drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, drewniane z architektoniczną dekoracją oraz — ze stałym nadświetłem. Okna w wieży prostokątne. Okno w partii I piętra obramione jak okna tej kondygnacji w fasadzie, okno w II kondygnacji w opasce z wgłębną, prostokątną płyciną i trójkątnym naczółkiem.

E l e w a c j a b o c z n a , p ó ł n o c n a z trzykondygnacyjnym, środkowym, podwyższonym ryzalitem zwieńczonym trójkątnym szczytem. Po obu stronach ryzalitu boczne, bezokiennie partie elewacji. Cała elewacja pokryta w przyziemiu pasowym boniowaniem, dzielona belkowaniem nad przyziemiem, rozczłonkowana boniowanymi lizenami, zdobiona w partii

I piętra (po obu stronach ryzalitu) czterouszakowymi płycinami z motywami rozety i girlandy. Elewacja zwieńczona stylizowanym belkowaniem (z fryzem z motywem palmet) przerwany przez ryzalit. Szczyt ryzalitu trójkątny, w profilowanym obramieniu. Okna w ryzalicie, prostokątne, dwuskrzydłowe, w przyziemiu w profilowanych opaskach, w partii I piętra — w obramieniach jak w fasadzie, z tym, że pozbawionych dekoracji ornamentalnej. Para okien w górnej kondygnacji ryzalitu w profilowanych opaskach.

Elewacja tylna, zachodnia trójosiowa ze skrajnym, dwuosiowym ryzalitem klatki schodowej. Elewacja z cokołem, dzielona gzymsem nad przyziemiem i stylizowaną strefą belkowania z okienkami podstrysza w partii fryzu. Ryzalit ujęty narożnie boniowanymi lizenami przerwany przez odcinki gzymsu. Zwieńczony trójkątnym szczytem (z okulusem) ujętym profilowaną ramą. W jednej z osi ryzalitu prostokątny otwór wejściowy w tynkowej opasce. Prostokątne okna w opaskach, dwa okna w przyziemiu ślepe.

W elewacjach drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i na stałych profilowanymi ślemionach.

Budynek nakryty dachami dwuspadowymi i płaskim, z wysuniętymi okapami osłoniętymi bocznie drewnianymi, profilowanymi listwami.

Klatka schodowa w ryzalicie w elewacji tylnej, usytuowana bocznie w stosunku do sieni ze schodami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z prostą, szczeblinową, balustradą z prostymi słupkami i z profilowaną poręczą. W oknach klatki schodowej stolarka o komponowanym układzie.

Posesja wydzielona oryginalnym, kutym, metalowym ogrodzeniem o formach historyzujących.

Stan zachowania:

— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku;

— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

— kuta balustrada balkonu;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Należy odtworzyć pokrycie dachu łupkiem oraz dokonać rekompozycji układu zieleni otaczającej willę. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia legnickiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

• ul. Złotoryjska 92 (fot. 1211)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1870-80., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, kryta dachem dwuspadowym.

Elewacja północna – fasada 6-osiowa. Elewacja rozczłonkowana III-kondygnacyjną loggią w dwóch skrajnych zachodnich osiach. Wejście do budynku w skrajnej, wsch. osi. Elewacja na niskim tynkowanym cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji dekorowane w poziomie

przyziemia pasami boni, powyżej gładko tynkowane. Elewacja artykułowana profilowanymi gzymsami podokiennymi. Gzyms koronujący wyładowany, profilowany, wsparty na wolutowych konsolach, pomiędzy którymi pas ornamentu kostkowego. Otwór wejściowy prostokątny, ujęty klincowo opracowanymi boniami. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, z dolnymi płycinami z motywem rautowym, górnymi z dekoracją w formie aedikuli, w której motyw „rybiego pęcherza”; nadświetle dwudzielne, przeszklone. Okna prostokątne; w parterze ujęte klincowo opracowanymi boniami, w II kondygnacji z płycinami podokiennymi w pasie gzymsowym, płycinami nadokiennymi dekorowanymi groszkowaniem, ujętymi rodzajem tryglifów, oraz zwieńczone trójkątnymi, wyładowanymi w narożach naczółkami; w III kondygnacji obramienia z wydłużonymi płycinami nadokiennymi pokrytymi groszkowaniem oraz naczółkami półokrągłymi, wyłamanymi w narożach i z groszkowanym polem; w IV kondygnacji otwory okienne w opaskach uszakowych. Loggia w przyziemiu przeszklona, w jej wsch. elewacji wejście do lokalu usługowego poprzedzone zewnętrznym biegiem schodów. Powyżej, w II i III kondygnacji wsparta na słupach; w II kondygnacji z balustradą pełną, dekorowaną płycinami; loggia w III kondygnacji oraz taras wieńczący z balustradami pełnymi, murowanymi, dekorowanymi imitacją tralkowej balustrady. Balustrada tarasu wieńczącego zdobiona kulami. Na wysokości IV kondygnacji – ponad tarasem – na elewacji ściany szczytowej sąsiedniej kamienicy nr 94 tynkowa rama o głębokości tarasu i wysokości czwartej kondygnacji z okrągłym medalionem z dekoracją figuralną pośrodku. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi słęcionami.

Elewacja tylna 5-osiowa ze skrzydłem oficynowym, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W sieni sufit z fasetą, z sztukatorską dekoracją ramową z motywami roślinnymi i kwiatowymi oraz centralny motyw w kształcie rombu. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji oraz bramy i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa;
- wystrój sztukatorski sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. Złotoryjska 93 (fot. 1212, 1213, 1214)
(WEZ, 1993 r.)

Willa, wzn. 4 ćw. XIX w., historyzm (echa szkoły berlińskiej, neoklasycyzm łączony z neorenesansem, neobarokiem)

Mur., tynk., na planie czworoboku z aneksami, podpiwniczona, o rozczłonkowanej bryle, dwukondygnacyjna z niewielkim podstryszem, ożywiona narożną trzykondygnacyjną wieżą, ryzalitami i werandą.

F a s a d a 6-osiowa komponowana asymetrycznie, od zachodu zamknięta trzykondygnacyjną wieżą, i od wschodu — dwuosiowym, skrajnym, podwyższonym, ryzalitem zwieńczonym trójkątnym szczytem. Skrajna, jednoosiowa część elewacji obok wieży z podstryszem w licu, pozostała część elewacji z podstryszem zagłębionym. Przed środkową czteroosiową częścią fasady dwukondygnacyjowa, drewniana weranda. Detal architektoniczny wspólny dla wieży i korpusu z ryzalitem: cokół, gzyms cokołowy, pasowe boniowanie przyziemia (w partii skrajnego ryzalitu z pojedynczymi boniami diamentowymi), gzyms nad przyziemiem, gzyms pod oknami I piętra, boniowanie pomiędzy gzymsami nad I piętrem (w partii elewacji obok wieży). Centralna część fasady zwieńczona profilowanym gzymsem (pozornie koronującym) z denticuli, połączonym z gzymsem pod fragmentem podstrysza oraz — z gzymsem u podstawy szczytu ryzalitu. Drugie piętro wieży silnie zaakcentowane gzymsowaniem wydzielającym partię elewacji z pasowym boniowaniem z pojedynczymi boniami diamentowymi. Ponadto we wgłębienia w narożach II piętra wieży wstawione stylizowane kolumny. Wieża zwieńczona odrębnym uproszczonym belkowaniem.

Ściana podstrysza obok wieży zdobiona prostokątną płyciną z podciętymi narożami, wypełnioną kartuszem (z tarczą herbową) ujętym wicią akantu i gałązkami laurowymi. Podobne płyciny, ale bez dekoracji i ukierunkowane wertykalnie — na elewacji skrajnego ryzalitu. Ponadto w partii szczytu ryzalitu, po obu stronach okien prostokątne płyciny z podciętymi narożami wypełnione kolistymi medalionami w opaskach z czterema kluczami. W polach medalionów tarcze herbowe podobne do tarczy z kartusza w fragmencie fasady obok wieży.

W elewacji willi okna prostokątne, dwuskrzydłowe z podokiennikami. W wieży, w przyziemiu, pozorne opaski okien włączone w przemienne boniowanie elewacji. Pod oknami podokienniki i fartuchy. Pod oknami I piętra wieży silnie zaakcentowane gzymsowania ujmujące szereg płycin z motywami roślinnymi. Okna I piętra wieży w opaskach ze skrajną listwą, prostokątnymi płycinami nadokiennymi i z profilowanymi gzymsami nadokiennymi. Okna II piętra wieży w tynkowych opaskach połączonych na wysokości nadproży listwą. Nad nią i nad poszczególnymi oknami — blendy w formie okna termalnego, ujęte opaskami z kluczami, zdobione motywem muszlowym. W jednoosiowej części elewacji obok wieży okna w opaskach ze skrajną listwą. Okno w przyziemiu z fartuchem, okno w partii I piętra zaopatrzone w prostokątną płycinę podokienną. Podobnie obramione okna w osi obok skrajnego ryzalitu, z tym, że nad oknem I piętra — trójkątny naczółek z kulą na postumencie. W partii skrajnego ryzalitu, w przyziemiu okna w uszakowych obramieniach z fartuchami i kluczami flankowanymi girlandami. Okna II piętra ryzalitu w profilowanych opaskach, z płycinami podokiennymi oraz z półkolistymi naczółkami z kluczami. Naczółki te, z motywami muszlowymi w polach, zwieńczone kulami na postumentach. W partii szczytu ryzalitu para prostokątnych jednoskrzydłowych okien w opaskach.

Fasada osłonięta wysuniętymi okapami dachu (częściowo ze wspornikami) z drewnianymi akroterionami. Skrajny ryzalit nakryty odrębnym dachem z wysuniętymi okapami opartymi na ozdobnych wspornikach. Okapy dachu wzmocnione zastrzałami i wypełnieniem z drewna z dekoracją laubzegową. Skraje okapów zaakcentowane drewnianymi akroterionami, a ich styk — kutą sterczyną. Wieża osłonięta wysuniętym okapem ostrosłupowego hełmu krytego łupkiem lub eternitem. Hełm wieży zwieńczony wyciętym z blachy kurem.

Weranda posadowiona na murowanym cokole rozszerzającym się ku dołowi, zdobionym pojedynczymi boniami. Weranda z murowaną balustradą (z dekoracją płycinową) w przyziemiu, wyżej wzniesiona w konstrukcji ramowo-słupowej, dwukondygnacyjowa. W ścianie czołowej

przyziemia przepruta dwoma otworami, środkowym, prostokątnym z zaokrąglonymi narożnikami oraz skrajnymi, węższymi — o luku pełnym. Drewniane słupy między otworami kształtowane jak neorenesansowe pilastry z cokołami zdobionymi ornamentem okuciowym i z wysokimi impostami z boniami diamentowymi. Nad oknami dodatkowo ozdobne konsole. Ponad impostami i konsolami stylizowane belkowanie z fryzem z ażurami. Powyżej druga kondygnacja werandy z drewnianą balustradą z ażurami, trzema prostokątnymi otworami rozdzielonymi stylizowanymi lizenami, zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Boczne elewacje werandy z parami otworów i z wystrojem jak na jej frontowej elewacji.

E l e w a c j a b o c z n a wschodnia, ożywiona jednoosiowym, podwyższonym ryzalitem środkowym i wykuszem w partii I piętra. Pozostałe boczne partie elewacji bezokiennie. Elewacja dzielona jak inne. Jej skrajna część od strony elewacji tylnej komponowana jak boczne części elewacji zachodniej (bocznej). A skraj elewacji wschodniej od strony fasady ożywiony w przyziemiu pojedynczymi boniami (na boniowaniu przyziemia) oraz fragmentami płycin z podciętymi narożami (w partii I piętra) Ryzalit środkowy jednoosiowy. W jego przyziemiu prostokątny portal w profilowanej opasce, ujęty pilastrami wspierającymi belkowanie. Na belkowaniu oparty profilowany gzyms połączony w centrum z trójkątnym naczółkiem. Skraje gzymsu oraz szczyt naczółka ozdobione kulami na postumentach. W portalu drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, z nadświetłem, poprzedzone schodami zewnętrznymi. Drzwi w stylu neorenesansu łączonego z neoklasycyzmem, bogato zdobione dekoracją płycinową i motywami roślinnymi. W partii I piętra ryzalitu okno ujęte jak okno I piętra fasady, z półkolistym naczółkiem z kluczem. W polu naczółka motyw muszlowy. Ponadto naczółek ozdobiony trzema kulami na postumentach. Ryzalit zwieńczony trójkątnym szczytem, osłonięty wysuniętymi okapami dachu. Boczne elewacje ryzalitu ozdobione w partii I piętra prostokątnymi, obramionymi płycinami z podciętymi narożami. Trójboczny wykusz umieszczony asymetrycznie, blisko skraju elewacji, w partii I piętra oparty na dwóch dekoracyjnych konsolach, dzielony gzymsem na wysokości gzymsu nad przyziemiem (w elewacji). Wykusz przepruty prostokątnymi oknami (w bocznych ścianach), a czołowa ściana wykusza — bezokienna zdobiona obramioną, prostokątną płyciną dzieloną listwami na krzyż. Skrzyżowanie listew zaakcentowane medalionem. Motywami roślinnymi, w tym wicią akantu, dekorowane konsole wykusza i boki płyty — jego podstawy. Wykusz zwieńczony profilowanym gzymsem koronującym. Okna wykusza prostokątne, obramione jak okna w partii I piętra elewacji, ale bez naczółków.

E l e w a c j a b o c z n a, zachodnia, z bocznymi partiami bezokiennymi, z dwuosiowym środkowym ryzalitem pozornym zwieńczonym trójkątnym szczytem oraz ze skrajnie usytuowaną trzykondygnacyjową, narożną, wieloboczną wieżą, stanowiącą także część fasady. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, gzyms cokołowy, gzyms nad przyziemiem, pasowe gzymsy zespolone z obramieniem pary okien ryzalitu, gzyms nad I pięciem. W partii przyziemia oraz między gzymsami nad oknami I piętra elewacja pokryta pasowym boniowaniem. Każda z bezokiennych partii elewacji ozdobiona na poziomie I piętra dekoracją w formie trzech płycin w profilowanych ramach. Środkowa z płycin w formie czworoboku z dwoma półkolistymi aneksami, wypełniona symetrycznie komponowanym ornamentem kandelabrowym i wicią akantu. Dwie skrajne płyciny prostokątne z wciętymi narożnikami. Okna tylko w ryzalicie, prostokątne, dwuskrzydłowe. W przyziemiu ze wspólnym podokiennikiem i fartuchami, ujęte uszakowymi obramieniami z fascią. Okna I piętra we wspólnym obramieniu złożonym z dwóch prostokątnych płycin podokiennych, wspólnego podokiennika, opasek ze skrajnymi listwami, prostokątnych płycin nadokiennych i wspólnego profilowanego gzymsu nadokiennego. Okna II piętra ryzalitu w tynkowych opaskach. Elewacja osłonięta wysuniętym okapem dachu połączonym z okapami dachu nad szczytem ryzalitu, opartymi na ozdobnych wspornikach. Okapy dachu nad szczytem ryzalitu wzmocnione zastrzałami i wypełnie-

niem z drewna z dekoracją laubzegową. Skraje okapów zaakcentowane drewnianymi akroterionami, a ich styk — kutą sterczyną.

Elewacja tylna, północna, 6-osiowa z dwoma skrajnymi ryzalitami, dwuosiowym i jednoosiowym, w tym wschodnim z klatką schodową. Elewacja dzielona podobnie jak inne. osłonięta wysuniętym okapem dachu. Okna prostokątne w profilowanych opaskach.

W elewacjach częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekorowanymi słupkami i stałymi, profilowanymi ślēmionami.

Sień ze schodami wyrównawczymi zdobiona sztukateriami z relikami polichromii, hermami, medalionami portretowymi oraz — dekoracyjnymi panneau i plafonami tworzonymi z ozdobnych szlaków i rozet. Schody dwubiegowe, powrotne, drewniane z tralkową balustradą, słupkami i profilowaną poręczą. Niektóre wnętrza dekorowane sztukatorskim wystrojem.

Posesja wydzielona kutym ogrodzeniem o historyzujących formach.

Stan zachowania:

— dobry;

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, geometria dachów i hełmu, drewniane elementy dekoracyjne (wsporniki, akroteriony, dekoracja ornamentalna między okapami;

— detal architektoniczny fasady, konstrukcja i detal architektoniczny drewnianej werandy;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

— kute sterczyny szczytów ryzalitów;

— sztukaterie w sieni i wnętrzach,

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 93 (fot. 1215, 1216)

Pomnik gen. Johanna Georga von Arnima. Odsłonięty 26.09.1912, dzieło berlińskiego rzeźbiarza Emila Cauera młodszego.

Przy ogrodzeniu przy zbiegu ulic Złotoryjskiej i Piechoty zachowana rozbudowana dolna część pomnika złożona z partii centralnej i z dwóch bocznych słupków połączonych murem kurtynowym o zarysie ćwierćkola. Cokoły i bazy oraz czapy postumentu, bocznych słupków i muru kurtynowego kamienne, podobnie jak stopnie schodów.

Stan zachowania:

— zły, wymaga prace remontowych i konserwatorskich.

Zalecenia konserwatorskie:

Konserwacja i remont struktury architektonicznej, zalecane odtworzenie napisu.

Relikt pomnika kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 94, 94 of. (fot. 1217)

Kamienica czynszowa z oficyną, wzn. ok. 1880-1890 r., eklektyzm z elementami neorenesansu.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, V-kondygnacyjna, kryta dachem łamanym.

Elewacja północna – fasada 6-osiova o nierównomiernie rozmieszczonych osiach. W obrębie 1-2 oraz 6 osi ryzality pozorne. W skrajnej, zach. osi otwór bramy. W 3-5 osi w przyziemiu taras o murowanej balustradzie; powyżej, w II, III i IV kondygnacji balkony o ażurowych, kutych balustradach (balkon w II kondygnacji wsparty na dekoracyjnie opracowanych wspornikach). Elewacja na niskim tynkowanym cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji dekorowane w poziomie przyziemia oraz II kondygnacji pasami gładkich boni; powyżej w cegle klinkierowej w kolorze piaskowym, naroża ryzalitów zaakcentowane pasami cegły w kolorze czerwonym. Elewacja artykułowana poziomo gzymsami międzykondygnacyjnymi. Gzyms koronujący wyładowany, profilowany, z modylionami, poniżej których pas astragalu. Otwór bramy zamknięty łukiem pełnym, ujęty klincowo opracowanymi boniami, spięty kluczem. Podniebie łuku dekorowane wyrobionymi w tynku kwadratowymi kasetonami zdobionymi rozetami. Wejście cofnięte w stosunku do lica elewacji, poprzedzone podcieniem; drzwi drewniane, dwuskrzydłowe z dolnymi płycinami ozdobionymi motywami klincowymi oraz górnymi przesłoniętymi kratami; nadświetle prostokątne, czterodzielne. Okna prostokątne, w profilowanych opaskach; w przyziemiu z prostokątnymi płycinami podokiennymi oraz klincami; w II kondygnacji z trójkątnymi naczółkami, z których każdy wsparty na wolutowej, pokrytej dekoracją z liści akantu, konsoli umieszczonej na osi otworu; w III kondygnacji z naczółkami półokrągłymi, wyłamanymi w narożach; w IV kondygnacji obramienia okien zwieńczone są odcinkami profilowanego gzymsu. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślemionami.

Elewacja tylna 5-osiova, z wysuniętym skrzydłem oficynowym; elewacje tylna oraz oficyny bez dekoracji. Elewacja zach. oficyny 4-osiova z wejściem w skrajnej pd. osi.

Wejście na znajdującą się w tylnym trakcie klatkę schodową prowadzi z bramy; schody dwubiegowe powrotne, drewniane. W sieni sufit z fasetą, z sztukatorską dekoracją ramową z motywami roślinnymi oraz motywem wieńca pośrodku. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji oraz bramy i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku oraz oficyny, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa;
- układ oraz wystrój sztukatorski sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 95 (fot. 1218)

(WEZ, 1993 r.)

Willa, wzn. ok. 1905–1910, budownictwo ceglane. Remont kapitalny w latach 1989–1990.

Budynek mur., tynk., na planie czworoboku z narożną wieżą i ryzalitami, dwukondygnacyjny, z suteroną.

F a s a d a 4-osiowa ze środkowym, dwuosiowym ryzalitem pozornym zwieńczonym trójkątnym szczytem oraz — z narożną wieżą (z jednoosiowymi elewacjami) na planie czworoboku. Ponadto w przyziemiu fasady płytki taras. Elewacja frontowa tynkowana, z detalem architektonicznym wykonanym w cegle. Wystrój fasady (łącznie z wieżą) złożony z: licowanego cegłą cokołu, gzymsu cokołowego, ozdobnego, geometrycznego szlaku pod oknami wysokiego parteru (częściowo balustrady tarasu), narożnego przemiennej boniowania, gzymsu na wysokości nadproży okien przyziemia, szlaku-gzymsu nad przyziemiem, gzymsu pod oknami I piętra oraz — ozdobnego, ceglanego szlaku o wzorze geometrycznym (u podstawy szczytu ryzalitu i nad I piętrzem wieży). Wieża zwieńczona fryzem arkadowym łączonym z przemienianym boniowaniem jej naroży. Nad fryzem profilowany gzyms pod hełmem wieży. Portal w lewej, skrajnej osi fasady, zamknięty odcinkowo, ujęty wałkiem stanowiącym część ceglanej licówki dolnej partii elewacji. Drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe z dekoracją. Nad portalem trójdzielne nadświetle złożone z trzech arkad o łuku pełnym. W fasadzie i wieży okna o łuku odcinkowym, dwuskrzydłowe, z podokiennikami, w ceglanych obramieniach połączonych z gzymsowaniami elewacji. W polu szczytu ryzalitu i w partii II piętra wieży podobnie obramione pary okien zamkniętych odcinkowo. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i z profilowanymi ślemionami. Fasada osłonięta wysuniętymi okapami dachu z pokryciem ceramicznym z czerwonej dachówki. Okapy dachu nad szczytem ryzalitu oparte na ozdobnych wspornikach, połączone dekoracyjnymi zastrzałami i półkoliście giętą listwą. Ponad nią, przy styku okapów i między zastrzałami dekoracyjne odeskowanie. Wieża osłonięta wysuniętym okapem ostrosłupowego hełmu krytego szarą dachówką ceramiczną. W połaciach dachu wieży lukarny nakryte wysokimi dachami dwuspadowymi.

E l e w a c j a b o c z n a , w s c h o d n i a 5-osiowa (w przyziemiu), ożywiona dwuosiowym ryzalitem środkowym oraz narożną wieżą (z fasady). Przy północnym krańcu elewacji taras. Elewacja z bezokienną częścią przy wieży dzielona jak fasada. Podobnie też jak w elewacji frontowej wykrojone i obramione okna. Identycznie jak w fasadzie kształtowane dekoracyjne ujęcie okapów dachu ryzalitu. Taras w całości, łącznie z balustradą licowany cegłą. Dostępny przez dwubiegowe, łamane schody z podestem, wydzielone pełną balustradą. Balustrada zespolona z odcinkiem muru — elementem konstrukcji schodów. Balustrada i mur jednolicie licowane cegłą, ozdobione szeregiem stylizowanych blend zamkniętych uskokowo. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach oraz z profilowanymi ślemionami. Zadaszenie nad elewacją — jak w fasadzie.

E l e w a c j a b o c z n a , z a c h o d n i a 5-osiowa z asymetrycznie usytuowanym, dwuosiowym ryzalitem klatki schodowej, nakrytym dachem naczółkowym. Elewacja rozczłonkowana jak fasada i inne elewacje willi, z tym że podziały poziome przerwane przez blendę z trójskrzydłowymi oknami. Szczyt ryzalitu ujęty ceglana ramą. Podobnie też jak w fasadzie i innych elewacjach wykrojone i oprawione okna w bocznych częściach elewacji zachodniej. Natomiast okna w ryzalicie klatki schodowej w jednej osi jednoskrzydłowe, a w drugiej — trójskrzydłowe. Te ostatnie umieszczone w płytkiej blendzie o łuku odcinkowym, obramionej jak okna. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach oraz z profilowanymi ślemionami. W oknach w ryzalicie relikty oryginalnego przeszklenia, a w oknach w przyziemiu elewacji kute kraty. Zadaszenie nad elewacją — jak w fasadzie. Okapy dachu ryzalitu oparte na ozdobnych wspornikach.

Elewacja tylna z szerokim, dwuosiowym, środkowym ryzalitem pozornym, na skrajach bezokienna. Dzielona jak fasada, z tym że dekoracyjny szlak pod oknami wysokiego przyziemia zachowany tylko w partii ryzalitu. W jego przyziemiu otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym, bez obramienia. Okna w ryzalicie trójskrzydłowe, obramione jak okna w fasadzie. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach oraz z profilowanymi ślemionami. Elewacja osłonięta wysuniętymi okapami dachu. W połaci dachu umieszczona mijankowo w stosunku do osi ryzalitu lukarna z dachem pulpityowym. Posesja wydzielona kutym ogrodzeniem na ceglanej podmurówce. W ogrodzenie wbudowana brama filarowa w formie licowanych cegłą filarów osłoniętych kapnikami z dachówki.

Stan zachowania:

— dobry;

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny fasady, elementy wystroju wykonane w drewnie;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
- kute kraty w oknach.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 96, 96 of. (fot. 1219)

Kamienica czynszowa z oficyną, wzn. ok. 1880 r., eklektyzm z elementami neorenesansu.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, kryta dachem dwuspadowym.

Elewacja północna – fasada 6-osiova. W obrębie 1 oraz 5-6 osi ryzality pozorne. W skrajnej, wsch. osi otwór bramy przejazdowej. W 2-4 osi w II, III i IV kondygnacji wydłużone balkony o ażurowych, kutyh balustradach. Elewacja na niskim tynkowanym cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji dekorowane w poziomie przyziemia oraz II kondygnacji pasami boni, powyżej gładko tynkowana. Elewacja artykułowana poziomo gzymsami podokiennymi. Gzyms koronujący wyładowany, profilowany, wsparty na wolutowych konsolach, pomiędzy którymi pas ornamentu kostkowego. Otwór bramy zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty klincowo opracowanymi boniami, spięty kluczem. Okna prostokątne, w profilowanych opaskach; w przyziemiu z kłińcami, pozbawione dekoracji podokiennej; w II kondygnacji z kłuczami oraz płycinami podokiennymi w pasie gzymsowym z imitacją tralkowej balustrady; w III kondygnacji z naczółkami półokrągłymi, wyłamanymi w narożach (w polach naczółków popiersia męskie, w rzeźbie półpełnej), wspartymi na wydłużonych wolutowych konsolkach, oraz z płycinami podokiennymi z motywem rautowym; w IV kondygnacji obramienia okien zwieńczone są odcinkami profilowanego gzymsu wspartego na analogicznych konsolach. W większości zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślemionami.

Elewacja tylna 8-osiova rozczłonkowana uskokiem, z wysuniętym skrzydłem oficynowym; elewacje tylna oraz oficyny bez dekoracji. Elewacja wsch. oficyny 6-osiova z wejściem w skrajnej pd. osi.

W bramie, na suficie, sztukatorska dekoracja ramowa z motywami roślinnymi oraz motywem wieńca pośrodku. Wejście na znajdującą się w tylnym trakcie klatkę schodową w elewacji tylnej; schody dwubiegowe powrotne, drewniane. W oficynie drewniana klatka schodowa; schody dwubiegowe powrotne. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji oraz bramy i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła kamienicy oraz oficyny, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka;
- elementy kute;
- klatka schodowa;
- sztukaterie w bramie.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 97 (fot. 1220, 1221)

(WEZ, 1993 r.)

Willa, wzn. ok. 1900, historyzm (neoklasycyzm łączony z neorenesansem, neobarokiem). Remont kapitalny w r. 1979

Mur., tynk., na planie czworoboku z aneksami, podpiwniczona, o rozczłonkowanej bryle, dwukondygnacyjowa z mieszkalnym poddaszem i trzykondygnacyjną wieżą.

F a s a d a 3-osiowa (w przyziemiu), z dwuosiowym, skrajnym ryzalitem zwieńczonym trójkątnym szczytem. Elewacja ożywiona narożną wieżą z jednoosiowymi elewacjami, wzniesioną na planie czworoboku. Fasada tynkowana, z bogatym wystrojem wykonanym w tynku. Detal architektoniczny: cokół, gzyms cokołowy, narożne, przemienne boniowanie z boniami gładkimi i diamentowymi (w przyziemiu) zespolone z pasowymi gzymsami przerywanymi przez okna. Ponadto — gzyms nad przyziemiem, boniowanie przemienne z boniami gładkimi (w partii I piętra budynku oraz I i II piętra wieży), wąski profilowany gzyms pod wysuniętymi okapami dachu. Okna piwnic bez obramień, ze sfazowanymi narożami i kluczami. Okna wyższych kondygnacji prostokątne, dwuskrzydłowe, jedno w partii I piętra ryzalitu — trójskrzydłowe, zamknięte łukiem odcinkowym. Okna w przyziemiu w uszakowych, profilowanych obramieniach z kluczami oraz — z płycinami podokiennymi. Okna piętra ujęte profilowanymi obramieniami z kluczami, przewiązkami, płycinami podokiennymi i gzymsami nadokiennymi. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekorowanymi słupkami i stałymi, profilowanymi ślemionami. Wejście do budynku w elewacji bocznej.

E l e w a c j a b o c z n a p o ł u d n i o w a 4-osiowa ze skrajną, czworoboczną wieżą (z fasady), dzielona jak elewacja frontowa oraz dodatkowo — asymetrycznie boniowaną lizeną. Elewacja osłonięta wysuniętym okapem dachu. Okna piwnic, przyziemia i I piętra wykrojone i obramione jak w fasadzie. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekorowanymi słupkami i stałymi, profilowanymi ślemionami.

Elewacja boczna północna kształtowana asymetrycznie i uskokowa. Złożona z cofniętej części wschodniej o wysokości dwóch kondygnacji (od strony ulicy) i — z części zachodniej wysuniętej ku przodowi, półtorakondygnacyjnej. Na styku obu partii elewacji asymetrycznie usytuowany, podwyższony, jednoosiowy, trzykondygnacyjny ryzalit klatki schodowej zwieńczony trójkątnym szczytem. Ryzalit poprzedzony parterową, jednoosiową przybudówką (z wejściem do budynku), dostępną przez jednobiegowe schody. Elewacja boczna dzielona (łącznie z ryzalitem) jak elewacja frontowa. Inaczej ujęta artykulacja drugiego piętra ryzalitu. Elewacja czołowa flankowana skrajnie lizenami, elewacje boczne — bez podziałów. Części elewacji bocznej osłonięte wysuniętymi okapami dachu, umieszczonymi na różnych poziomach. Elewacja częściowo bezokienna, z jednym, prostokątnym oknem we wschodniej swej części, przepartym w partii I piętra obok ryzalitu oraz — z drugim prostokątnym oknem w części zachodniej, w przyziemiu. Oba okna obramione jak okna w fasadzie. Ponadto wschodnia część elewacji bocznej oraz boczna elewacja ryzalitu ozdobione ponad przyziemiem dekoracyjnymi, prostokątnymi płycinami z wklęsłe wciętymi narożnikami. W polach płycin — mniejsze, podobne płyciny, pokryte tynkiem fakturowym. W czołowej ścianie ryzalitu płytki blenda zamknięta łukiem odcinkowym. W niej okna o podobnym wykroju, zaopatrzone w podokienniki i w prostokątne płyciny podokienne wypełnione mniejszymi płycinami pokrytymi tynkiem fakturowym. Nad oknami pasowe zwieńczenia nadokienne z kluczami, jedno z nich — nad łukiem blendy. W polu szczytu ryzalitu ślepy okulus w opasce z czterema kluczami. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekorowanymi słupkami i stałymi, profilowanymi ślemionami. W jednym z okien w elewacji ryzalitu — relikty oryginalnego przeszklenia. Do wschodniej elewacji ryzalitu klatki schodowej dostawiona niewielka przybudówka z głównym otworem wejściowym, parterowa z elewacjami jednoosiowymi, zdobiona wąskim gzymsem pod płaskim stropodachem. W obu jej elewacjach otwory o łuku pełnym, z węgarami zwieńczonymi odcinkami uproszczonego belkowania, nad którymi archiwolty ze skrajną listwą i kluczami. W ścianie frontowej przybudówki otwór wejściowy. W bocznej — okno, a poniżej, w przyziemiu otwór wejściowy do piwnic, zamknięty łukiem odcinkowym. Schody do głównego otworu wejściowego do budynku jednobiegowe z pełną, murowaną, tynkowaną balustradą, kształtowaną uskokowo, z uskokami nakrytymi murowanymi kapnikami.

Elewacja tylna złożona z dwóch części, jednej trójosiowej ze skrajnym uskokiem, zwieńczonej trapezowym szczytem, poprzedzonej płytkim tarasem i drugiej — jednoosiowej z trójkątnym szczytem. Elewacja rozczłonkowana zasadniczo jak fasada, z tym że brak obecnie odcinka gzymsu nad przyziemiem. Okna piwnic, przyziemia i I piętra wykrojone i obramione jak w fasadzie. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekorowanymi słupkami i stałymi, profilowanymi ślemionami.

Ponad elewacjami willi połączenie dachu kryta dachówką.

Schody drewniane, powrotne, z tralkową balustradą i profilowaną poręczą.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;

— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wewnętrznych;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, kategorie, piece.

W przypadku wymiany stolarki okiennej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Złotoryjska 98, 98 of. (fot. 1222)**

Kamienica czynszowa z oficyną, wzn. ok. 1880 r., eklektyzm z elementami neorenesansu północnego.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połączyć dachu łamanego z facjatami.

Elewacja północna – fasada 5-osiowa. W skrajnej, wsch. osi otwór bramy przejazdowej. W 3 osi tarasy: w przyziemiu na niskim boniowanym cokole, powyżej wsparte na filarach; taras w II kondygnacji o podstawie kielichowej; balustrady kute, ażurowe. Elewacja na niskim boniowanym cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji (oraz filary tarasów) dekorowane w poziomie przyziemia oraz II kondygnacji pasami boni; powyżej w wątku ceglany. Elewacja artykułowana poziomo gzymsami. Gzyms koronujący wyładowany, profilowany, wsparty na wolutowych konsolach, pomiędzy którymi pas ornamentu kostkowego. W połączy dachowej, na osi budynku, 2-osiowa facjata w obramieniu architektonicznym, ujętym wolutami, zwieńczonym elementem półokrągłym; symetrycznie umieszczone po bokach dwie lukarny nakryte cebulastymi hełmami. Otwór bramy zamknięty łukiem pełnym, ujęty klincowo opracowanymi boniami, spięty kluczem z motywem rautowym. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe: dolne płyciny skrzydeł dekorowane rautami, środkowe przesłonięte kutymi kratami, dekoracyjnie opracowana listwa przymykowa; nadświetle wtórnie przesłonięte. Okna prostokątne; w przyziemiu z klincami w nadprożach; w II kondygnacji z uszakowymi opaskami z przewiązkami, płycinami podokiennymi oraz zwieńczeniami w formie wolutowej konsoli, której czoło zdobią liście akantu, ponad którą motyw muszlowy oraz po bokach dwie opadające girlandy; w III kondygnacji w tynkowych, płaskich opaskach, z płycinami podokiennymi oraz naczółkami trójkątnymi w 1 i 5 osi oraz półokrągłymi w 2 i 4 osi; w IV kondygnacji okna w opaskach uszakowych, zwieńczone odcinkami prostego belkowania. W większości zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślężkami.

Elewacja tylna 8-osiowa, z wysuniętym skrzydłem oficynowym; elewacje tylna oraz oficyny bez dekoracji. Elewacja wsch. oficyny 7-osiowa z wejściem w skrajnej pd. osi.

W bramie, na suficie z fasetą sztukatorska dekoracja ramowa z motywami roślinnymi oraz motywem wieńca pośrodku. Wejście na znajdującą się w tylnym trakcie klatkę schodową z bramy; schody dwubiegowe powrotne, drewniane. W oficynie drewniana klatka schodowa; schody dwubiegowe powrotne. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji oraz bramy i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku oraz oficyny, ceramiczne pokrycie połączy dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- elementy kute;

- klatka schodowa;
- sztukaterie w bramie.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. Złotoryjska 99, 99a, 99b (fot. 1223, 1224, 1225)

Wielorodzinny dom mieszkalny, wzn. ok. 1925, historyzm (nawiązanie do baroku fryderycjańskiego i gotyku), proj. Richard Weirich.

Mur., tynk., na planie wydłużonego prostokąta z bocznymi aneksami, podpiwniczony, cztero-kondygnacyjny z mieszkalnym poddaszem, nakryty wysokim dachem czterospadowym z lukarnami.

Fasada 13-osiowa ze środkowym, trzykondygnacyjnym, trójosiowym, podwyższonym płyt-kim ryzalitem (z jednym z trzech portali) zwieńczonym schodkowym szczytem. W skrajnej osi ryzalitu balkony-loggie. Osie z portalami w bocznych partiach fasady podkreślone mniejszymi, podobnymi szczytami. Fasada budynku tynkowana, ze skromnym wystrojem, tworzo-nym przez cokół, narożne, boniowane lizeny, profilowany, przerwany gzyms koronujący oraz — przez wgłębne, prostokątne portale. W nich drewniane, jednoskrzydłowe, przeszklone drzwi z dekoracją. Układ otworów komponowany. Balkony-loggie w ryzalicie środkowym wkrojone prostokątnie. Okna różnych rozmiarów, prostokątne, dwu- lub trzyskrzydłowe, w partii szczytów zamknięte półkoliście, ujęte wąskimi obramieniami listwowymi. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami i stałymi, profilowanymi ślemionami.

Elewacje boczne z wystrojem takim jak na fasadzie, ożywione jedno- lub dwukondygnacyjnymi przybudówkami z balkonami. Elewacja tylna z narożnymi lizenami, przerwanym gzymsem koronującym, balkonami, loggiami oraz — także z komponowanym układem otwo-rów.

Ponad elewacjami połacie dachu z pokryciem ceramicznym.

Przed fasadą niewielki ogródek z oryginalnym ogrodzeniem złożonym z ceglanych słupków oraz kutyh segmentów.

Stan zachowania:

- dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
- kute elementy ogrodzenia.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleń ogródka przed elewacją frontową.

- ul. Złotoryjska 100 (fot. 1226)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880-90 r., eklektyzm z elementami neorenesansu północnego.

Mur., tynk, z fasadą częściowo w wątku ceglany, z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym z facjatą.

Elewacja północna – fasada 5-osiowa. W skrajnej, zach. osi wejście do budynku. W 4 osi, w przyziemiu, wejście do lokalu handlowego poprzedzone biegiem zewnętrznych schodów oraz przesłonięte szklanym, pulpitowym daszkiem osadzonym na ażurowych, kutyh wspornikach. W 3 osi, w II, III i IV kondygnacji wsparte na dekoracyjnych kutyh, ażurowych wspornikach balkony o ażurowych, kutyh balustradach wybrzuszonych w części dolnej. Elewacja na niskim tynkowanym cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji w poziomie przyziemia oraz naroża budynku dekorowane pasami gładkich boni; ponad przyziemiem elewacja w wątku ceglany. Fasada artykułowana poziomo gzymsami. Gzyms koronujący wyładowany, profilowany, wsparty na wolutowych konsolach. Na osi budynku 1-osiowa facjata kryta daszkiem dwuspadowym, zwieńczona półokrągłym naczółkiem oraz sterczyną. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty klincowo opracowanymi boniami. Drzwi dwuskrzydłowe z dekoracyjnie opracowanymi płycinami skrzydeł oraz listwą przemykową; nadświetle trójdzielne. Okna prostokątne; w przyziemiu ujęte boniami; w wyższych kondygnacjach w płaskich tynkowych opaskach z przewiązkami i nadokiennikami z motywami rautowymi: w II kondygnacji z wyłamanymi w narożach naczółkami trójkątnymi, w III kondygnacji z wyłamanymi w narożach naczółkami półokrągłymi. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślēmionami.

Elewacja tylna 6-osiowa, bez dekoracji.

W przechodniej sieni, na suficie z fasetą, sztukatorska dekoracja ramowa z motywami roślinnymi oraz motywem wieńca pośrodku. Klatka schodowa w tylnym trakcie; schody dwubiegowe powrotne, drewniane z tralkową balustradą i słupkami. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecana wymiana witryny lokalu handlowego.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połąć dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- elementy kute;
- klatka schodowa;
- sztukaterie w sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. Złotoryjska 101–103 (fot. 1228, 1229)

Modernistyczny dom wielorodzinny, wzn. w l. 1927–30 przez spółkę *Schlesische Heimstätte* na zlecenie *Gemeinnützige Siedlungs- und Baugesellschaft Liegnitz*, jako jedna z części bloku zabudowy o wspólnie kształtowanym wewnętrznym podwórzu. W obrębie tego bloku usytuowane także domy przy ul.: A. Asnyka 2–4–6–10 (ten ostatni człon nie istnieje), Złotoryjskiej 105–107, oraz — nieistniejące dziś budynki przy ul. Łącznej 2-4-6 (*Rotherweg*) oraz J. Kilińskiego 1 (*Weissenhofer Str.*)¹.

Równocześnie ten sam inwestor, stosujący podobne rozwiązania projektowe, wznosił w sąsiedztwie domy wielorodzinne przy ul. Złotoryjskiej 150–150a, a następnie — przy ul. Złotoryjskiej 154–154a oraz ul. M. Reja 2–2a.

Mur., tynk., na planie prostokąta z bocznym aneksem, podpiwniczony, trzykondygnacyjny z mieszkalnym poddaszem, nakryty wysokim dachem czterospadowym z prostokątnymi, kilkusiowymi facjatami z dachami pulpitowymi.

Fasada 6-osiova z czterema osiami zgrupowanymi w centrum oraz z osiami okiennymi umieszczonymi przy narożach. Cokół licowany cegłą, z zaznaczeniem dekoracyjnych pasów. Elewacja osłonięta wysuniętym, odeskowanym od spodu okapem dachu. Okna prostokątne, w większości bez obramień. Obramione tylko okna w partii I piętra w centrum elewacji oraz — wszystkie okna w skrajnych osiach. Pierwsze ujęte wspólnymi gzymsami pod- i nadokiennymi, a okna w skrajnych osiach — podobnymi gzymsami połączonymi z gzymsami okien w skrajnych osiach w elewacjach bocznych. Płaszczyzny pomiędzy oknami i gzymsami wypełnione licówką kształtowaną jak licówka cokołu fasady. Na narożnikach fasady licówka kładzona równolegle do jej lica, a w przypadku okien w centrum fasady — tworzona z elementów zestawianych ze sobą ukośnie, tak jak gzymsy.

Elewacja boczna trójosiowa, z wystrojem takim jak na fasadzie, ożywiona dwukondygnacyjną dobudówką z loggiami (o prostokątnych otworach) i z balkonem w partii trzeciej kondygnacji. Drzwi prowadzące na loggie i balkon prostokątne, bez obramień. Okna w osiach zbliżonych do naroży elewacji połączone gzymsami z oknami w skrajnych osiach fasady i ujęte jak one. Ponadto gzymsami zaakcentowane otwory loggi i skraj balustrady balkonu.

Elewacja boczna trójosiowa z parą osi zgrupowanych oraz ze skrajną osią. Wystrój elewacji jak na fasadzie. Okna w zgrupowanych osiach prostokątne, bez obramień. Okna w osiach zbliżonych do naroży elewacji połączone gzymsami z oknami w skrajnych osiach fasady i ujęte jak one.

Elewacja tylna zasłonięta w znacznym stopniu przez budynek przy ul. Asnyka 2.

Ponad elewacjami połacie dachu kryte dachówką.

Przed fasadą niewielki ogródek z oryginalnym ogrodzeniem wykonanym z betonu, z reliktnymi kutych prętów rozmieszczonych pomiędzy słupkami.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;

— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

— kute elementy metalowe ogrodzenia;

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

¹ B. Störckuhl, *Modernizm w Legnicy...*, s. 51-52.

Należy odtworzyć zieleni ogródka przed elewacją frontową, odnowić ogrodzenie i uzupełnić brakujące kute pręty.

• ul. Złotoryjska 102 (fot. 1227)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r., eklektyzm z elementami neorenesansu północnego. Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglany, z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, narożna, usytuowana u zbiegu ul. Złotoryjskiej i M. Rataja, w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dachem łamanym.

Elewacja północna – 4-osiowa. W skrajnej, wsch. osi wejście do budynku; dwie środkowe osie zbliżone. Naroże 1-osiowe; w przyziemiu taras, powyżej balkony oparte na dekoracyjnie opracowanych wspornikach, o ażurowych, kutych balustradach; w połaci dachu szczyt zamknięty elementem półokrągłym, flankowany przez ustawione na cokółach sterczyny. Elewacja zachodnia 7-osiowa, rozczłonkowana wysuniętym na głębokość 1 osi okiennej, pięcio-kondygnacyjnym, 3-osiowym ryzalitem w 3-5 osi, z ostatnią kondygnacją ponad gzymsem koronującym, zakończonym trójkątnym, niskim frontonem. Elewacje opracowane analogicznie: na niskim tynkowanym cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji w poziomie przyziemia oraz krawędzie naroża budynku dekorowane pasami boni; ponad przyziemiem elewacja w wątku ceglany. Fasada artykułowana poziomo w II i IV kondygnacji pasami gzymsów podokiennych. Gzyms koronujący wyładowany, profilowany, wsparty na wolutowych konsolach, pomiędzy którymi pas astragalu. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, w prostokątnej, płytkiej wnęce, której rama utworzona z boni, na osi spięta kluczem; arkada otworu spięta kluczem z motywem rautowym, w przyłęczach gładkie płyciny. Neorenesansowe drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, z dekoracyjnie opracowanymi płycinami skrzydeł oraz listwą przymykową; nadświetle dwudzielne, przeszklone. Okna prostokątne; w przyziemiu ujęte boniami, analogicznie jak otwór wejściowy; w wyższych kondygnacjach w profilowanych uszakowych opaskach: w II kondygnacji z wyłamanymi w narożach półokrągłymi naczółkami, w których polach motywy muszlowe; w III kondygnacji ponad opaskami odcinki gzymsu; w IV kondygnacji okna z prostokątnymi płycinami podokiennymi. Dodatkową dekorację stanowią tynkowe płyciny: w elewacji północnej ponad oknami w 2 i 3 osi w II kondygnacji oraz ponad oknami II kondygnacji ryzalitu w elewacji zachodniej, z symetrycznie ukształtowaną dekoracją roślinną i kwiatową układającą się w ornament falisty z motywem rautu pośrodku. W większości zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślemionami.

Elewacje tylne z uskokami, bez dekoracji.

W przechodniej sieni, na suficie z fasetą, sztukatorska dekoracja ramowa z motywami roślinnymi. Klatka schodowa w tylnym trakcie, z duszą; schody zabiegowe z podestami, drewniane z tralkową balustradą i słupkami. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni. Ubytki w wystroju elewacji.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji oraz sieni i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- elementy kute;

- klatka schodowa;
- sztukaterie w sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 104 (fot. 1230)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r., eklektyzm z elementami neorenesansu północnego.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, narożna, usytuowana u zbiegu ul. Złotoryjskiej i M. Rataja, w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dachem łamanym.

Elewacja północna – 7-osiowa z czterokondygnacyjnym, 2-osiowym ryzalitem w 4-5 osi, zakończonym tarasem z balustradą murowaną, pełną, zdobioną płaskorzeźbionymi tralkami i sterczynami. Wejście do budynku w 3 osi. Przy ryzalicie, w przyziemiu, w obrębie 6-7 osi taras, wtórnie przeszklony i nakryty daszkiem, w IV kondygnacji, w 6 osi balkon o ażurowej, kutej balustradzie, wybrzuszonej w części dolnej. Ścięte naroże budynku 1-osiowe, z balkonami we wszystkich kondygnacjach: w parterze balustrada wtórna, powyżej ażurowe, kute balustrady, wybrzuszone w części dolnej; w narożu, w połaci dachu facjata o dwóch wąskich, zamkniętych łukiem pełnym okienkach, zwieńczona trójkątnym naczółkiem, o wolutowo wyciętych bocznych krawędziach, flankowana sterczynami. Elewacja zachodnia 4-osiowa, rozczłonkowana dwuosiowym ryzalitem w 2-3 osi, zakończonym tarasem o pełnej balustradzie. Elewacje opracowane analogicznie: na niskim tynkowanym cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji w poziomie przyziemia dekorowane pasami boni; ponad przyziemiem elewacja gładko tynkowana, pozbawiona wystroju architektonicznego. Gzyms koronujący wyładowany, profilowany, wsparty na wolutowych konsolach. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty boniami; arkada spięta kluczem. Neorenesansowe drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, z dekoracyjnymi płycinami skrzydeł oraz listwą przymykową; nadświetle dwudzielne, przeszklone. Okna prostokątne; w przyziemiu ujęte boniami. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślēmionami. Elewacje tylne oraz skrzydła oficynowego bez dekoracji.

W przechodniej sieni, na suficie z fasetą, sztukatorska dekoracja ramowa z motywami roślinnymi. Klatka schodowa w tylnym traktcie, z duszą; schody wachlarzowe z podestami, z ażurową, kutą balustradą. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

- Średni. Ponad przyziemiem skutny detal elewacyjny.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji oraz sieni i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- elementy kute;
- klatka schodowa;
- sztukaterie w sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- **ul. Złotoryjska 105–107 (fot. 1231)**

Modernistyczny dom wielorodzinny, wzn. w l. 1927–30 przez spółkę *Schlesische Heimstätte* na zlecenie *Gemeinnützige Siedlungs- und Baugesellschaft Liegnitz*, jako jedna z części bloku zabudowy o wspólnie kształtowanym wewnętrznym podwórzu. W obrębie tego bloku usytuowane także domy przy ul.: A. Asnyka 2–4–6–10 (ten ostatni człon nie istnieje), Złotoryjskiej 101–103, oraz — nieistniejące dziś budynki przy ul. Łącznej 2-4-6 (*Rotherweg*) oraz J. Kilińskiego 1 (*Weissenhofer Str.*)².

Mur., tynk., na planie wydłużonego prostokąta z bocznymi dobudówkami, podpiwniczony, trzykondygnacyjny z mieszkalnym poddaszem, nakryty wysokim dachem czterospadowym z centralnie usytuowanymi (w elewacji frontowej i tylnej), prostokątnymi, murowanymi facjantami z dachami pulpitowymi. Boczne przybudówki dwukondygnacyjne, nakryte dachami płaskimi. Budynek złożony z dwóch identycznych członów zestawionych ze sobą w lustrzanym odbiciu.

F a s a d a głównego korpusu 12-osiowa, a elewacje frontowe przybudówek — dwuosiove. Elewacja korpusu częściowo tynkowana, a częściowo licowana cegłą. Z cegły wykonane: licówka cokołu (z podziałem ramowym), oprawy otworów wejściowych, piony z oknami klatek schodowych, gzyms pod oknami II piętra. W całości licowane cegłą frontowe i boczne elewacje przybudówek. Z cegły wykonane także gzymsowania wydzielające horyzontalne pasy z oknami. Dwa otwory wejściowe w fasadzie korpusu budynku (nr 105 i 107) prostokątne z opaskami, umieszczone w płytkich rozglifionych niszach sytuowanych w prostokątnych odcinkach licówki z profilowanymi gzymsami. Od tych gzymsów wyprowadzone ku górze ceglane oprawy prostokątnych, wąskich okien klatek schodowych, oprawy komponowane, ujęte ciemnymi bordiurami. W pozostałych częściach fasady okna prostokątne z podokiennikami, w wąskich uskokowych opaskach. W niektórych zachowana oryginalna stolarka okienna o podziale kwaterowym, w charakterystyczny sposób montowana na linii lica elewacji. W otworach wejściowych drewniane, jednoskrzydłowe drzwi z dekoracją płycinową, częściowo przeszklone. We frontowych elewacjach przybudówek prostokątne otwory bez obramień, z reliktowo zachowaną stolarką — jak w korpusie budynku.

E l e w a c j e b o c z n e korpusu dwuosiove, z wystrojem takim jak na fasadzie, częściowo zasłonięte przez przybudówki, w przyziemiu przekształcone. Boczne elewacje przybudówek częściowo zatynkowane. W jednej z nich, w partii I piętra — jedno oryginalne, zdwojone okno ze stolarką o podziale kwaterowym.

E l e w a c j a t y l n a 14-osiowa, z centralnie usytuowaną 11-osiową facjatą z dachem pulpitowym. Zachowane ceglana licówka cokołu oraz relikty gzymsu pod oknami II piętra.

Ponad elewacjami połacie dachu kryte dachówką.

Schody dwubiegowe, powrotne, w dolnej części z lastriko, w górnej drewniane, z drewnianymi balustradami z szerokimi szczeblinami oraz z profilowanymi poręczami. Przed wejściami do mieszkań hole na rzucie trapezu. Częściowo zachowane drzwi wewnętrzne, ramowo-płycinowe.

Przed fasadą niewielki ogródek, częściowo wydzielony żywopłotem.

² B. Störktuhl, *Modernizm w Legnicy...*, s. 51-52.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;

— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów oraz zastosowania okien mocowanych w linii lica elewacji.

Należy odtworzyć zieleń ogrodu przed elewacją frontową.

• ul. Złotoryjska 106 (fot. 1232)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r., eklektyzm z elementami neorenesansu.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Elewacja północna – fasada 6-osiowa o regularnie rozmieszczonych, zdwojonych osiach okiennych. Na osi elewacji, w obrębie 3-4 osi, III-kondygnacyjny ryzalit, zakończony tarasem o pełnej, murowanej balustradzie. W skrajnej, zach. osi otwór wejściowy do budynku. Elewacja na niskim ceglany cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji w poziomie przyziemia, naroża budynku oraz ryzalitu dekorowane boniowaniem. Ponad przyziemiem lico elewacji w barwnej, szklawionej okładzinie ceramicznej (płytki ceramiczne w kształcie rombów wielobarwne, układane we wzory szachownicowe, dekoracje pasowe, motywy gwiazdowe). Elewacja artykułowana poziomo gzymsami ponad parterem oraz ponad III kondygnacją. Gzymsy koronujący wyładowany, profilowany, wsparty na wolutowych konsolach zdobionych palmami i cekinami; woluty wsparte na profilowanym gzymsie; pomiędzy nimi, w partii fryzu, rząd kwadratowych okienek poddasza, oraz powyżej pas ornamentu kostkowego. Otwór bramy zamknięty łukiem pełnym; obramienie tworzą ustawione na postumentach ponad cokołem pilastry o trzonach dekorowanych motywami rautowymi, przewiązkami, cekinami i guzami; ponad pilastrami rozpięta profilowana archiwolta spięta na osi kluczem, na którego czole maskaron. Drzwi neorenesansowe, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, z bogatą dekoracją skrzydeł; nadświetle dwudzielne, wtórnie przesłonięte. Okna parteru zamknięte półokrągło, powyżej prostokątne, w uszakowych, profilowanych opaskach; w przyziemiu z płycinami podokiennymi dekorowanymi motywami rautowymi, w profilowanych opaskach spiętych kluczami z maskami na czołach; w II kondygnacji z płycinami podokiennymi wypełnionymi dwubarwną okładziną ceramiczną w układzie szachownicowym, w partii ryzalitu obramienia okienne aedikulowe, zwieńczone odcinkami belkowania wspartego na wolutowych konsolkach oraz wyłamanymi w narożach, trójkątnymi naczółkami, pozostałe z dekoracją roślinną w nadprożach; w III kondygnacji w partii ryzalitu w opaskach z motywem rozet w górnych narożach oraz nadokiennikami ujętymi wolutowymi konsolami; w IV kondygnacji okna w uszakowych opaskach, zwieńczone na osi dwoma spływami wolutowymi i motywem muszlowym, z płycinami podokiennymi wypełnionymi ornamentem roślinnym. W większości zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślimionami. Dodatkową dekorację elewacji stanowią motywy kartusze na boniowaniu w

narożach ryzalitu. Balustrada ryzalitu dekorowana motywami kół oraz zwieńczona dwoma gazonami.

Elewacja tylna 4-osiowa, z 1-osiowym wysuniętym skrzydłem oficynowym; elewacje tylna oraz oficyny bez dekoracji.

Znajdująca się w tylnym trakcie klatka schodowa ażurowa, metalowa, poprzedzona biegiem schodów z podestem przy wschodniej ścianie przechodniej sieni; schody dwubiegowe powrotne, z drewnianą poręczą i balustradą. W oficynie drewniana klatka schodowa; schody dwubiegowe powrotne. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji oraz bramy i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połąci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny oraz ceramiczna okładzina elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- elementy kute;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 108 (fot. 1233)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r., eklektyzm z elementami neorenesansu.

Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglanym, z wyrobionym w tynku oraz ceglanym detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połąć dachu (z dwiema współczesnymi lukarnami) o pokryciu ceramicznym.

Elewacja północna – fasada 6-osiowa o regularnie rozmieszczonych osiach okiennych. Na osi elewacji, w obrębie 3-4 osi, III-kondygnacyjny ryzalit, zakończony tarasem o pełnej, ceglanej balustradzie. Przy ryzalicie, w II i III kondygnacji, w 2 osi od wsch. balkony o ażurowych kutyh balustradach, wybruszonych w części dolnej (w II kondygnacji balkon wsparty na dekoracyjnie opracowanych wspornikach). W skrajnej, wsch. osi otwór bramy. Elewacja na niskim ceglanym cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji w poziomie przyziemia, naroża budynku oraz ryzalitu, dekorowane boniowaniem. Ponad przyziemiem lico elewacji w wątku ceglanym. Elewacja artykułowana poziomo gzymsami ponad parterem oraz ponad III kondygnacją. Gzyms koronujący wyładowany, profilowany, wsparty na wolutowych konsolach, pomiędzy którymi fryz z płycinami, w których motywy kół. Otwór bramy zamknięty łukiem pełnym; obramienie tworzą ustawione na postumentach ponad cokołem kamienicy lizeny, powyżej proste przewiązki i opaska arkady spięta na osi rozbudowaną dekoracją w postaci kartusza z motywem muszlowym u dołu oraz bogatą dekoracją z liści akantu w polu ponad arkadą. Obramienie zwieńczone odcinkiem gzymsu o linii wklęsło-wypukłej. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, o dekoracji skrzydeł z motywów ornamentu okucioowego i zawijanego; nadświetle dwudzielne, wtórnie przesłonięte. Okna prostokątne, w

uszkowych, profilowanych tynkowych opaskach; w przyziemiu spięte kluczami z motywem główek w podwikach; w II kondygnacji opaski spięte rautowymi kluczami, ponad którymi wsparte na wolutowych konsolkach półokrągłe, wyłamane w narożach naczółki, w których motywy muszlowe; w III i IV kondygnacji ponad opaskami neobarokowe kartusze oraz dekoracja z liści akantu. Dodatkową dekorację elewacji stanowią półkolumny korynckie o kanelowanych trzonach ustawione na wysokich postumentach ponad balustradą tarasu wieńczącego ryzalit. W większości zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślēmionami.

Elewacja tylna 4-osiova, z 1-osiowym wysuniętym skrzydłem oficynowym; elewacje tylna oraz oficyny bez dekoracji.

Wejście na znajdującą się w tylnym trakcie klatkę schodową z bramy przejazdowej; schody dwubiegowe powrotne, drewniane. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji oraz bramy i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny oraz ceramiczna okładzina elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- elementy kute;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 109–111 (fot. 1234)

Dom, wzn. ok. 1910, budownictwo ceglane. Budynek przebudowywany w latach 20 lub 30. XX w. (m.in. przebudowy okien, zmiany układu osi okiennych) oraz w 3 ćw. XX w. (radikalne przekształcenie bocznego skrzydła).

Dom mur., tynk., na planie wydłużonego prostokąta z bocznymi skrzydłami (wzdłuż osi), podpiwniczony, w centrum trzykondygnacyjny z dachem dwuspadowym. Jedno zachowane boczne skrzydło niższe, dwukondygnacyjne, także z dachem dwuspadowym. Budynek zagłębiony w stosunku do ulicy. Otwory wejściowe w elewacji korpusu (nr 109 i 111) dostępne przez kładki.

F a s a d a głównego korpusu 5-osiova, w większości licowana cegłą, w partii II piętra częściowo tynkowana. Artykulacja elewacji: 5 blend (od piwnic po I piętro włącznie) o łukach odcinkowych podkreślonych ceramicznymi spiralami i dwubarwnymi klincami. W polach blend rozmieszczone osie okienne (pojedyncze i jedna podwójna) oraz — odcinki zróżnicowanych ozdobnych szlaków (pod oknami przyziemia, nad przyziemiem, pod oknami I piętra i na poziomie okien I piętra). Nad blendami ceglane belkowanie utworzone z dekoracyjnych szlaków i profilowanego gzymsu z obdaszkiem. W partii II piętra pas ściany licowany cegłą (do poziomu ław okiennych). Z pasem tym połączone lizeny z uproszczonymi głowicami. Powyżej stylizowane belkowanie wieńczące. W osi fasady prostokątny otwór wejściowy (nr

109) podkreślony profilowanym gzymsem nadokiennym. Drugi, wtórny otwór wejściowy (nr 111) w skrajnej osi głównego korpusu, bez obramienia. W nim drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, częściowo przeszklone. Powyżej jedno, prostokątne, wtórne okno bez obramienia. Pozostałe okna czworoboczne (oryginalne i wtórne), zbliżone do kwadratowych, z węgarami ozdobionymi wałkami. W oknach przyziemia parapety ceglane, w oknach wyższych kondygnacji parapety ceramiczne. Styk korpusu i bocznego skrzydła podkreślony pseudomachikulą (na poziomie gzymsu nad I piętrzem). Elewacja bocznego skrzydła kształtowana jak elewacja frontowa, do poziomu I piętra włącznie. Skrzydło pierwotnie czteroosiowe, po przebudowie — w trzech blendach po dwie osie okienne. W oknach zachowana drewniana stolarka okienna, oryginalna oraz z przebudowy w latach 20. lub 30. XX w.

Elewacja boczna bocznego skrzydła zwieńczona trójkątnym szczytem, licowana cegłą. W elewacji wyprute skrajnie jedno okno o łuku odcinkowym, bez obramienia, z łukiem zaznaczonym układem kłinców.

Elewacja tylna bocznego skrzydła rozczłonkowana blendami jak jego elewacja frontowa, ale ze skromniejszą dekoracją łuków. Brak dekoracyjnych szlaków. Poza tym skromniej opracowane belkowanie wieńczące, profilowane, z fryzem arkadowym. Okna o łuku odcinkowym lub prostokątne, w ceglanych obramieniach stanowiących element licówki. Tylna elewacja głównego korpusu bezstylowa, tynkowana.

Ponad elewacjami połacie dachu kryte dachówką.

Stan zachowania:

— średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła korpusu budynku i jego skrzydła, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
 - detal architektoniczny fasady;
 - wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
- Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, stolarka drzwi wewnętrznych.

Zaleca się uzupełnienie ubytków licówki. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów/

• ul. Złotoryjska 109-111 (fot. 1235)

Budynki z zespołu cegielni i zakładu ceramicznego J. Rothera.

Budynek mieszkalny, wzn. 4 ćw. XIX w., nadbudowany pocz. XX w., mur., na rzucie wydłużonego prostokąta, trójkondygnacyjny, nakryty dachem dwuspadowym o pokryciu ceramicznym. Elewacje opracowane w surowej, dwubarwnej cegle z użyciem kształtek ceramicznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa.

• ul. Złotoryjska 110 (fot. 1235)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r., eklektyzm z elementami neorenesansu.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Elewacja północna – fasada 6-osiowa. Na osi elewacji, w obrębie 3-4 osi, IV-kondygnacyjny ryzalit, zwieńczony ponad gzymsem koronującym 1-osiowym szczytem. Przy ryzalicie, w II, III i IV kondygnacji w 2 osi od wsch. balkony o ażurowych kutyh balustradach, wybrzuszonych w części dolnej (w II kondygnacji balkon wsparty na dekoracyjnie opracowanych wspornikach). W skrajnej, zach. osi otwór bramy. Elewacja na niskim tynkowanym cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji dekorowane boniowaniem (w poziomie przyziemia o diamentowym cięciu). Elewacja artykułowana poziomo gzymsami ponad parterem oraz ponad III kondygnacją. Gzyms koronujący wyładowany, profilowany, wsparty na wolutowych konsolach o czołach dekorowanych palmetami, pomiędzy którymi pas ornamentu kostkowego. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym; obramienie tworzą ustawione na postumentach ponad cokołem kamienicy uproszczone pilastry, nad którymi rozpięta opaska arkady. Obrazowanie zwieńczone odcinkiem gzymsu o linii wklęsło-wypukłej. Drzwi neomanierystyczne, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, dekorowane rautami; nadświetle dwudzielne, wtórnie przesłonięte. Okna parteru zamknięte łukiem odcinkowym, powyżej prostokątne, z płycinami podokiennymi; w profilowanych tynkowych opaskach (w poziomie II i III kondygnacji opaski uszakowi); okna II kondygnacji z naczółkami trójkątnymi, wyłamanymi w narożach. Szczyt w obramieniu architektonicznym, po obu stronach okna szczytu pilastry, ponad którymi profilowany gzyms, oraz wyniesiony trójkątny naczółek i sterczyna; po bokach dwie kule. W większości zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślēmionami.

Elewacja tylna 4-osiowa, z 1-osiowym wysuniętym skrzydłem oficynowym; elewacje tylna oraz oficyny bez dekoracji.

W sieni przechodniej sufit z fasetą, dekorowany ramową dekoracją sztukatorską z motywami wolut oraz muszli z motywem centralnym; na ścianach – w tondach – popiersia mężczyzny i kobiety. Zachowana dwubarwna, w układzie szachownicowym, ceramiczna posadzka w sieni. Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona dodatkowym biegiem schodów z podestem przy wsch. ścianie sieni; schody dwubiegowe powrotne, drewniane. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji oraz bramy i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- sztukaterie i posadzka w sieni;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 112 (fot. 1236)

Budynek mieszkalny, wzn. 3 ćw. XIX w., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowany w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczony, II-kondygnacyjny, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, kryty dachem dwuspadowym w układzie kalenicowym z pokryciem ceramicznym.

Elewacja północna – fasada 5-osiowa. Elewacja na niskim tynkowanym cokole, ponad przyziemem artykułowana profilowanym gzymsem międzykondygnacyjnym, w poziomie II kondygnacji lico dekorowane pasami gładkich boni. Wejście do budynku na osi elewacji, poprzedzone biegiem zewnętrznych schodów, które prowadzą również do znajdującego się w 4 osi wejścia lokalu handlowego. Okna II kondygnacji w obramieniach z płycinami pod- i nadokiennymi, zwieńczone odcinkami gzymsu; powyżej rząd okrągłych okienek poddasza bez obramień i profilowany gzyms koronujący. Elewacja tylna 5-osiowa, z 1-osiowym, zakończonym trójkątnym szczytem ryzalitem klatki schodowej na osi, bez dekoracji. Stolarka wtórna.

W sieni zachowana dwubarwna, w układzie szachownicowym ceramiczna posadzka. Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody dwubiegowe powrotne, drewniane. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji oraz bramy i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny;
- wykrój i układ otworów;
- posadzka w sieni;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 113 (fot. 1236)

Dom mieszkalny, wzn. ok. 1930.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

• ul. Złotoryjska 114 (fot. 1238)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r., eklektyzm z elementami neorenesansu.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połąć dachu dwuspadowego w układzie kalenicowym, o pokryciu ceramicznym.

Elewacja północna – fasada 6-osiowa o regularnie rozmieszczonych osiach. Na osi elewacji, w obrębie 2-5 osi, I-kondygnacyjny, zakończony tarasem ryzalit, w którym wejście oraz współczesna witryna lokalu handlowego. W III kondygnacji, w 3-4 osi, balkon o ażurowej, kutej balustradzie, wybruszonej w części dolnej. W skrajnej, zach. osi wejście do budynku. Elewacja na niskim ceglany cokole. Lico elewacji w przyziemiu (poza ryzalitem) dekorowane boniowaniem. Elewacja artykułowana poziomo gzymsami podokiennymi w II i III kondygnacji. Gzyms koronujący profilowany, wsparty na wolutowych konsolach o czołach dekorowanych palmetami, pomiędzy którymi prostokątne okna poddasza. Otwór wejściowy prostokątny, nadproże dekorowane klincowo ułożonymi boniami. Drzwi neomanierystyczne, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, o skrzydłach dekorowanych motywami rautowymi; nadświetle dwudzielne, wtórnie przesłonięte. Okna prostokątne; w przyziemiu zamurowane okno w 1 osi (pierwotne obramienie analogiczne jak obramienie wejścia); w II kondygnacji obramienia z płycinami podokiennymi w pasie gzymsowym oraz trapezoidalnymi nadokiennikami z dekoracją roślinną, zwieńczonymi odcinkami gzymsu; w III kondygnacji okna z płycinami nadokiennymi i trójkątnymi, wyłamanymi w narożach naczółkami. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślemionami.

Elewacja tylna 4-osiowa, załamana, bez dekoracji. Elewacja zach. ślepa.

W sieni sufit z fasetą, dekorowany ramową dekoracją sztukatorską. Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody dwubiegowe powrotne, drewniane. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji wraz z rekompozycją witryny lokalu handlowego oraz bramy i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połąć dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa;
- sztukaterie w sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Złotoryjska 116 (fot. 1239, 1240)

Rogatka miejska, obecnie budynek nieużytkowany, wzn. 1860 r., projekt architekt miejski Kirchner, neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, wolnostojący w południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. I-kondygnacyjny, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, kryty dachem dwuspadowym w układzie kalenicowym z pokryciem ceramicznym.

Elewacja północna – fasada 3-osiowa. Na osi elewacji ryzalit zwieńczony trójkątnym frontonem z akroterionem w formie stylizowanej palmety; w przyziemiu wnęka zamknięta łukiem odcinkowym, w której dwie blendy i przesłonięte kratą okno (otwory zamknięte łukami odcinkowymi, ujęte odcinkami profilowanego gzymsu). Elewacja tylna 5-osiowa z I-kondygnacyjnym ryzalitem na osi, ponad którym trójkątny szczyt. Elewacje boczne 4-osiowe. Wejście do budynku w elewacji wsch.; otwór zamknięty łukiem odcinkowym; drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, dekorowane motywami rautowymi; nadświetle trójdzielne.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecane zagospodarowanie dawnej rogatki oraz remont budynku.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 118 (fot. 1241)

Budynek mieszkalny, wzn. 3 ćw. XIX w., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowany w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczony, III-kondygnacyjny, kryty dachem dwuspadowym w układzie kalenicowym, z pokryciem ceramicznym.

Elewacja północna 6-osiowa, na niskim tynkowanym cokole, artykułowana profilowanymi gzymsami podokiennymi; w partii przyziemia elewacja zdobiona boniowaniem, powyżej gładko tynkowana. W 2 osi od zach. wejście do budynku poprzedzone zewnętrznymi schodami. Otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym, z nadprożem ujętym klincowo ułożonymi boniami; drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, skrzydła trójpłycinowe, nadświetle czterodzielne. Okna zamknięte łukiem odcinkowym, w profilowanych opaskach. W przyziemiu z klincowo opracowanymi nadprożami (analogicznie jak otwór wejściowy); ponad oknami II kondygnacji odcinki profilowanych gzymsów powtarzających kształt zamknięcia okien, załamanych i wyłamanych w narożach. Elewacja wsch. 3-osiowa z II-kondygnacyjnym szczytem, artykułowana profilowanym gzymsem ponad przyziemiem. Elewacja pd. 6-osiowa z ryzalitem w 3 osi oraz otworami wejściowymi w 1 i 4 osi. Stolarka wtórna.

W sieni zachowana dwubarwna, w układzie szachownicowym ceramiczna posadzka. Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody zabiegowe z podestami, drewniane z szczeblinową balustradą i drewnianą, profilowaną poręczą. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji oraz bramy i klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny;
- wykrój i układ otworów;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- posadzka w sieni;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 120 (fot. 1242)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., secesja z elementami stylistyki *art deco*.

Mur., tynk, z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, kryta dachem dwuspadowym o pokryciu ceramicznym.

Elewacja północna – fasada 3-osiowa. Na osi elewacji, ponad przyziemiem, wysunięty trójbocznie, 3-osiowy, IV-kondygnacyjny wykusz, wyniesiony ostatnią kondygnacją ponad połac dachu i nakryty dachem wielospadowym. Wejście do budynku oraz okna klatki schodowej w skrajnej, wsch. osi; pod wykuszem wejście i oryginalna witryna lokalu handlowego. Elewacja na niskim cokole, do połowy wysokości II kondygnacji dekorowana boniowaniem, powyżej gładko tynkowana. Wykusz w II-IV kondygnacji zdobiony tynkową dekoracją ramową. Otwór wejściowy prostokątny, ujęty od ok. 1/3 wysokości profilowaną tynkową opaską; drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, o górnych płycinach przeszklonych. Zachowana oryginalna stolarka okien klatki schodowej – wielopodziałowych, z dekoracją na słupkach oraz fragmentami oryginalnych przeszkleń.

Elewacja tylna 4-osiowa, z dwoma uskokami, bez dekoracji; w 2 osi od zach. w II-IV kondygnacji balkony.

Klatka schodowa w trakcie przednim; schody dwubiegowe powrotne, drewniane z drewnianą tralkową balustradą i słupkami. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni. Częściowo skutny detal architektoniczny.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji oraz klatki schodowej.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna i przeszklenia;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Złotoryjska 122 (fot. 1243, 1244)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r., eklektyzm z elementami neorenesansu.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej, na rzucie pięcioboku. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, kryta dachem dwuspadowym z 2-osiową facjatą na osi fasady.

Elewacja północna – fasada 9-osiowa o regularnie rozmieszczonych osiach okiennych. W 4 osi otwór wejściowy. W obrębie 3-4 oraz 7-8 osi w II, III i IV kondygnacji balkony wsparte na dekoracyjnie opracowanych wspornikach, o ażurowych, kutyh balustradach, wybrzuszonych w części dolnej. Elewacja na niskim tynkowanym cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji dekorowane w poziomie przyziemia boniami o profilowanych krawędziach, w II i III kondygnacji pasami gładkich boni, w IV kondygnacji gładko tynkowane. Ponad przyziemiem i ponad III kondygnacją elewacja artykułowana profilowanymi gzymsami; gzyms koronujący wyładowany, profilowany. Otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty klincowo opracowanymi boniami, spięty kluczem o groszkowanej powierzchni czoła. Drzwi neomanierystyczne, drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe z dwudzielnym nadświetlem; dolne płyciny z motywem rautowym, dekorowana listwa przymykowa oraz słupek nadświetla. Okna prostokątne; piwniczne dekorowane klinцем na osi nadproża; w parterze z płycinami podokiennymi oraz klincową dekoracją nadproży, analogiczną jak otworu wejściowego; w II-IV kondygnacji w profilowanych opaskach. Okna w II kondygnacji z płycinami podokiennymi w pasie gzymsowym z dekoracją geometryczną oraz półokrągłymi, wyłamanymi w narożach naczółkami (wypełnionymi motywem muszlowym), wspartymi na wolutowych konsolkach. Otwory okienne w III kondygnacji z nadprożem dekorowanym klincowo ułożonymi boniami. W IV kondygnacji opaski z kluczami i przewiązkami, zwieńczone odcinkami profilowanego gzymsu. Facjata 2-osiowa, w obramieniu architektonicznym, ujęta spływami wolutowymi, trójkątne zwieńczenie z symetryczną dekoracją z motywami węży, flankowane oraz zakończone obeliskami. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślemionami. Elewacja zach. 2-osiowa, opracowana analogicznie jak fasada; w 1 osi w II, III i IV kondygnacji wsparte na dekoracyjnie opracowanych wolutowych wspornikach balkony o ażurowych, kutyh balustradach, wybrzuszonych w części dolnej. W 1 osi przybudówka nakryta dachem dwuspadowym, z trójkątnym naczółkiem, mieszcząca zapewne pierwotnie, zamurowane obecnie, wejście do piwnic.

Elewacja tylna 7-osiowa z załamaniem, z płytkim ryzalitem klatki schodowej w 4 osi, bez dekoracji.

W sieni zachowany drewniany strop kasetonowy, drewniana okładzina ścian oraz dwubarwna posadzka ceramiczna. Klatka schodowa w tylnym trakcie, do wysokości I piętra z duszą, powyżej schody dwubiegowe powrotne, drewniane. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:

— Średni. Ubytki tynku i wystroju fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- wystrój sieni: strop kasetonowy, drewniana okładzina ścian, posadzka ceramiczna;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Złotoryjska 124 (fot. 1245)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1870 r., eklektyzm z elementami neorenesansu.

Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglany, z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej, cofnięta w głąb parceli, poprzedzona ogródkiem frontowym. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, kryta dachem łamanym o pokryciu ceramicznym.

Elewacja północna – fasada 5-osiowa. Elewacja na niskim tynkowanym cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji dekorowane w poziomie przyziemia pasami boni o groszkowanej fakturze, powyżej w wątku ceglany. Ponad przyziemiem dekoracja elewacji ramowa: pozioma artykulacja profilowanymi pasami gzymsowymi (gzyms koronujący wyładowany, profilowany, wsparty na wolutowych konsolach; w partii fryzu rząd prostokątnych, w płaskich tynkowych opaskach, okienek poddasza), pionowe podziały tworzą pasy boni – poza skrajnymi osiami oraz pomiędzy 2 i 3 osią od wsch. W 4 osi, w II i III kondygnacji balkony o ażurowych, kutych balustradach, wybruszonych w części dolnej (w II kondygnacji balkon wsparty na dekoracyjnie opracowanych wolutowych wspornikach). W skrajnej zach. osi otwór wejściowy – prostokątny, z nadprożem dekorowanym klincowo opracowanymi boniami. Drzwi neomanierystyczne, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe o dolnych płycinach z motywem rautowym; nadświetle dwudzielne. Okna 1 i 2 osi zdwojone, połączone wspólnymi obramieniami. Okna prostokątne; w parterze z płycinami podokiennymi oraz klincową dekoracją nadproży, analogiczną jak otworu wejściowego; w II i III kondygnacji w opaskach z przewiązkami – w II kondygnacji z płycinami podokiennymi w pasie gzymsowym ponad przyziemiem oraz trójkątnymi, wyłamanymi w narożach naczółkami; w III kondygnacji z płycinami nadokiennymi zdobionymi groszkowaniem; w IV kondygnacji okna w profilowanych opaskach z kluczami, zwieńczonych odcinkami profilowanego gzymsu. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślēmionami. Elewacja zach. ślepa. Elewacja tylna 4-osiowa z dwoma uskokami, z w skrajnej osi od zach. z płytkim ryzalitem klatki schodowej, bez dekoracji.

W sieni zachowana posadzka ceramiczna. Klatka schodowa w tylnym trakcie; schody dwubiegowe powrotne, drewniane, z tralkową balustradą. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Przed elewacją niewielki ogródek oraz podmurówka pierwotnego ogrodzenia.

Stan zachowania:

— Średni. Ubytki tynku i wystroju fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa;
- posadzka w sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą oraz ogrodzenie.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 128 (fot. 1246)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1870 r., eklektyzm z elementami neorenesansu.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej, poprzedzona ogródkiem przed fasadą. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, kryta dachem dwuspadowym o pokryciu ceramicznym.

Elewacja północna – fasada 5-osiowa. Elewacja na niskim tynkowanym cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji dekorowane w poziomie przyziemia pasami boni o groszkowanej fakturze, powyżej gładko tynkowane. Elewacja artykułowana pasami gzymsowymi ponad przyziemiem oraz podokiennymi w II i III kondygnacji. Gzyms koronujący profilowany, wyładowany, z pasem ornamentu ząbkowego. W obrębie 3-4 osi ryzalit pozorny z wyniesionym ponad połac dachu 1-osiowym szczytem, zwieńczonym trójkątnym naczółkiem i flankowanym sterczynami. W pseudoryzalicy, w II i III kondygnacji balkony o ażurowych, kutych balustradach, wsparte na dekoracyjnie opracowanych wspornikach. W skrajnej zach. osi otwór wejściowy – prostokątny, ujęty uproszczonymi pilastrami na wysokich cokołach, dźwigającymi odcinek prostego belkowania. Drzwi neomanierystyczne, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe o dolnych płycinach z motywem rautowym i górnych przeszklonych; nadświetle dwudzielne. Okna prostokątne; w parterze z płycinami podokiennymi oraz kłincową dekoracją nadproży; w II-III kondygnacji w obramieniach aedikulowych – okna ujęte pilastrami o gładkich trzonach i prostych głowicach, wspierającymi odcinki belkowania zwieńczone gzymsem z pasem ornamentu ząbkowego, ponad którymi wieńczący motyw muszlowy ujęty wolutowymi spływami; w III kondygnacji okna w profilowanych opaskach z gładkimi nadokiennikami i z trójkątnymi, wyłamanymi w narożach naczółkami; w IV kondygnacji i w szczyście okna w profilowanych opaskach z nadokiennikami w postaci odcinków profilowanego gzymsu. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślēmionami. Elewacja wsch. ślepa. Elewacja tylna 6-osiowa z uskokiem, bez dekoracji.

W sieni częściowo zachowany wystrój sztukatorski w postaci prostych pilastrów na ścianach. Klatka schodowa w tylnym trakcie, schody dwubiegowe powrotne, drewniane, z tralkową balustradą. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Przed fasadą niewielki ogródek z oryginalnym, kutym, metalowym ogrodzeniem o formach historyzujących.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont fasady,

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- wystrój sieni;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 130 (fot. 1247)

Budynek mieszkalny o charakterze willi, wzn. ok. 1860-70 r., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowany w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej, poprzedzony ogródkiem przed fasadą. Podpiwniczony, II-kondygnacyjny, kryty dachem dwuspadowym w układzie kalenicowym, o pokryciu ceramicznym. Budynki o numerach 130 i 132 opracowane bliźniaczo.

Elewacja północna – fasada 5-osiowa, z płytkim ryzalitem w 1-2 osi od wsch. W ryzalicie, w obu kondygnacjach balkony o murowanych, tralkowych balustradach, wsparte na dekoracyjnie opracowanych wspornikach. Elewacja na niskim tynkowanym cokole. Lico elewacji dekorowane w poziomie przyziemia pasami boni, powyżej gładko tynkowane. Ponad przyziemiem profilowany gzyms międzykondygnacyjny z pasem ornamentu falistego. W poziomie II kondygnacji zach. naroże budynku oraz naroża ryzalitu podkreślone korynckimi pilastrami o kanelowanych trzonach, które dźwigają rozbudowane belkowanie. W partii fryzu pasy kymationu i ornamentu palmetowego, gzyms koronujący rozbudowany, profilowany i wyładowany, z pasowym ornamentem złożonych z motywów kwiatowych (w partii ryzalitu skuta dekoracja ornamentalna), wsparty na wolutowych konsolach, których czoła dekorowane liśćmi akantu. Ryzalit zwieńczony trójkątnym frontonem, w którego polu okulus; mocno wyładowany gzyms frontonu dekorowany pasami ornamentów klasycznych. Okna zamknięte odcinkowo, w profilowanych, uszakowych opaskach; w parterze z płycinami podokiennymi i z motywem muszlowym na osi; w II kondygnacji z płycinami podokiennymi, w których symetryczna dekoracja złożona z liści akantu – wśród których dwie półleżące, nagie postacie kobiece – oraz na osi u góry z motywem woluty ujętej po bokach girlandami owocowymi. Za-

chowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślēmionami. Elewacja zach. III-kondygnacyjna, 1-osiowa, w przyziemiu boniowana, powyżej gładko tynkowana, artykułowana profilowanym gzymsem międzykondygnacyjnym. Na osi elewacji otwór wejściowy zamknięty odcinkowo, w profilowanej, uszakowej opasce. Drzwi neoklasycystyczne, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe z trójdzielnym nadświetlem. Pomiedzy II i III kondygnacją, symetrycznie względem osi okien dwa tonda w profilowanej ramie z przedstawieniami figuralnymi.

Klatka schodowa w środkowym trakcie, schody dwubiegowe powrotne, drewniane.

Przed fasadą niewielki ogródek z oryginalnym, kutym, metalowym ogrodzeniem o formach historyzujących.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 132 (fot. 1248)

Budynek mieszkalny o charakterze willi, wzn. ok. 1860-70 r., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, wolnostojący, usytuowany w południowej pierzei ul. Złotoryjskiej, poprzedzony ogródkiem przed fasadą. Podpiwniczony, II-kondygnacyjny, kryty dachem dwuspadowym. Budynki o numerach 130 i 132 opracowane bliźniaczo.

Elewacja północna – fasada 5-osiowa, z płytkim ryzalitem w 1-2 osi od zach. W ryzalicie, w obu kondygnacjach balkony o murowanych, tralkowych balustradach, wsparte na dekoracyjnie opracowanych wspornikach. Elewacja na niskim tynkowanym cokole. Lico elewacji dekorowane w poziomie przyziemia pasami boni, powyżej gładko tynkowane. Ponad przyziemiem profilowany gzyms międzykondygnacyjny z pasem ornamentu falistego. W poziomie II kondygnacji wsch. naroże budynku oraz naroża ryzalitu podkreślone korynckimi pilastrami o gładkich trzonach, które dźwigają rozbudowane belkowanie. W partii fryzu pasy kymationu i ornamentu palmetowego; gzyms koronujący rozbudowany, profilowany, i wyładowany, wsparty w partii ryzalitu na wolutowych konsolach, których czoła dekorowane liśćmi akantu. Ryzalit zwieńczony trójkątnym frontonem, w którego polu okulus; mocno wyładowany gzyms frontonu dekorowany pasami ornamentów klasycznych. Okna zamknięte odcinkowo, w profilowanych uszakowych opaskach; w parterze z płycinami podokiennymi i z motywem muszlowym na osi; w II kondygnacji z płycinami podokiennymi, w których symetryczna dekoracja roślinno-kwiatowa, oraz na osi u góry z motywem woluty ujętej po bokach girlandami

owocowymi. Stolarka okienna wtórna. Elewacja wsch. III-kondygnacyjna, 1-osiowa, w przyziemiu boniowana, powyżej gładko tynkowana, artykułowana profilowanym gzymsem międzykondygnacyjnym. Na osi elewacji otwór wejściowy zamknięty odcinkowo, w profilowanej, uszakowej opasce, oraz powyżej okulus; całość ujęta szerokim obramieniem zamkniętym profilowanym, wyładowanym gzymsem o linii wklęsło-wypukłej. Drzwi neoklasycystyczne, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe z czterodzielnym nadświetłem. Pomiedzy II i III kondygnacją, symetrycznie względem osi okien dwa tonda w profilowanej ramie z przedstawieniami figuralnymi. Elewacja zach. 1-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w środkowym trakcie, schody dwubiegowe powrotne, drewniane.

Przed fasadą niewielki ogródek z oryginalnym, kutym, metalowym ogrodzeniem o formach historyzujących.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 134 (fot. 1249)

Willa, wzn. ok. 1880 r., historyzm z elementami stylu regionalnego.

Mur., w wątku ceglany, wolnostojąca, usytuowana w południowej pierzei ul. Złotoryjskiej. Podpiwniczona, II-kondygnacyjna, kryta dachami dwuspadowymi; założona na rzucie litery T, o bryle rozczłonkowanej, z drewnianą werandą w pd.–wsch. narożniku oraz przeszklonym gankiem wejścia w elewacji zach.

Elewacja północna – 3-osiowa, wschodnia i zachodnia – 2-osiowe. Elewacje w cegle klinkierowej, z wielobarwnym ceglany detal architektoniczny: profilowanymi gzymśami międzykondygnacyjnymi z pasowym ornamentem kostkowym i palmetowym oraz dekoracyjnymi obramieniami okien. W parterze okna zamknięte łukiem odcinkowym, ujęte w obramienia z klinowo ułożonych – naprzemiennie jasnych i ciemnych cegieł, z płycinami podokiennymi z powtarzającym się motywem czworoliścia oraz zwieńczone wspólnym odcinkiem profilowanego gzymśu z pasowym ornamentem kostkowym i palmetkowym; w II kondygnacji w formie aedikul – biforyjne otwory ujęte półkolumnami ustawionymi na wysokich cokółkach, o prostych głowicach, płyciny podokienne z powtarzającym się motywem czworoliścia; całość zwieńczona odcinkiem prostego (w elewacji wsch.) oraz trójkątnie wyłamanego (w elewacji pn.), profilowanego gzymśu wspartego na konsolkach, z akroterionami pośrodku i w narożach. Snycerskie zwieńczenia szczytów dachu w postaci dekoracyjnie opracowanych

crokksztyńów oraz odsłoniętego wieszara. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, z przeszkłonymi, ujętymi półkolumienkami górnymi płycinami oraz nadświetlem bez podziałów.

Posesja otoczona współczesnym kutym ogrodzeniem na oryginalnej, ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:

— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- historyczne granice parceli, bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- ceglany oraz ciesielski detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna i drzwiowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztuki, kategorie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 138 (fot. 1250)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r., neorenesans północny.

Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglany, z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej, poprzedzona ogródkiem przed fasadą. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, kryta dachem mansardowym.

Elewacja północna – fasada 6-osiova. Elewacja na tynkowanym cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji dekorowane w poziomie przyziemia pasami gładkich boni, powyżej w wątku ceglany. Elewacja artykułowana pasami gzymsowymi ponad cokołem i przyziemiem. Gzyms koronujący profilowany, wyładowany, wsparty na wolutowych konsolach. W obrębie 5-6 osi ryzalit pozorny, zaakcentowany również w połaci dachu. W ryzalicie, na szerokość dwóch osi okiennych, otwór bramy – zamknięty odcinkowo, ujęty klincowo opracowanymi boniami. Drzwi neomanierystyczne, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe o dolnych płycinach z motywem rautowym, górnych – z muszlowym; nadświetle dwudzielne, przeszkłone. Okna prostokątne; w parterze z klinową dekoracją nadproży; powyżej, – w opaskach o sfazowanych krawędziach, z kluczami oraz kwadratowymi rautami w górnych narożach; w II kondygnacji w obramieniach aedikulowych – z podokiennikami oraz wyłamanymi w narożach naczółkami: w oknach ryzalitu pozornego półokrągłymi, pozostałe trójkątne; w oknach III kondygnacji okna bez podokienników, naczółki w odwrotnym układzie; w IV kondygnacji w partii ryzalitu wspólny nadokiennik w formie odcinka profilowanego gzymsu wspartego na konsolkach (w pozostałej części elewacji zapewne skute nadokienniki); kwadratowe okienka poddasza zdwojone, w świetle pomiędzy nimi płaskie prostokątne płyciny o wklęsłych narożach. W połaci dachy trzy lukarny kryte ostrosłupowymi hełmami. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślemionami. Elewacja wsch. ślepa. Elewacja tylna 7-osiova z ryzalitem na osi, bez dekoracji.

W bramie przejazdowej sufit z fasetą z ramową dekoracją sztukatorską. Klatka schodowa w tylnym trakcie, schody dwubiegowe powrotne, drewniane, z tralkową balustradą. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Przed fasadą niewielki ogródek z oryginalnym, kutym, metalowym ogrodzeniem o formach historyzujących.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji, bramy i klatki schodowej, stolarki drzwi bramy,

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- dekoracja bramy przejazdowej
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleni ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 140 (fot. 1250)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880-90 r., eklektyzm z elementami neorenesansu.

Mur., tynk., w cegle, z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zabudowy południowej pierzei ul. Złotoryjskiej, poprzedzona ogródkiem przed fasadą. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, kryta dachem dwuspadowym o pokryciu ceramicznym.

Elewacja północna – fasada 5-osiowa. Elewacja na tynkowanym cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji dekorowane w poziomie przyziemia pasami boni, powyżej w wątku ceglany. Elewacja artykułowana pasami gzymsów międzykondygnacyjnych. Gzyms koronujący profilowany, wyładowany, wsparty na wolutowych konsolach, pomiędzy którymi prostokątne okienka poddasza i prostokątne, o wklęsłych narożach, płyciny. W 3 osi ryzalit pozorny, zaakcentowany pionowymi pasami boni. W ryzalicie otwór wejściowy – prostokątny, z nadprożem zdobionym klincowo opracowanymi boniami. Drzwi neomanierystyczne, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe o dolnych płycinach z motywem rautowym, górnych – zamkniętych półokrągło; nadświetle dwudzielne, przeszklone. Ponad wejściem, w II kondygnacji balkon o ażurowej, kutej balustradzie. Okna prostokątne; w parterze z klincową dekoracją nadproży; w II kondygnacji w profilowanych opaskach oraz obramieniach aedikulowych – z podokiennikami z dekoracją geometryczną oraz wyłamanymi w narożach trójkątnymi naczółkami (w ryzalicie okno z naczółkiem półokrągłym); w III kondygnacji okna w opaskach o sfazowanych krawędziach, z kluczami oraz kwadratowymi rautami w górnych narożach. Ponad ryzalitem, w połaci dachu 1-osiowa facjata w obramieniu architektonicznym, zwieńczona trójkątnym naczółkiem zakończonym akroterionem. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślemionami. Elewacja zach. ślepa. Elewacja tylna 6-osiowa z ryzalitem na osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w tylnym trakcie, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody dwubiegowe powrotne, drewniane, z tralkową balustradą. Zachowana stolarka drzwi oddzielających się od klatki schodowej oraz częściowo stolarka drzwi wewnętrznych.

Przed fasadą niewielki ogródek z oryginalnym, kutym, metalowym ogrodzeniem na ceglanej podmurówce ze słupkami o formach historyzujących.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Złotoryjska 150, 150a (fot. 1251)

Modernistyczny dom wielorodzinny, wzn. w l. 1927–30 przez spółkę *Schlesische Heimstätte* na zlecenie *Gemeinnützige Siedlungs- und Baugesellschaft Liegnitz*, jako jedna z części bloku zabudowy o wspólnie kształtowanym wewnętrznym podwórzu. W obrębie tego bloku usytuowane także domy przy ul.: A. Asnyka 2–4–6–10 (ten ostatni człon nie istnieje), Złotoryjskiej 101–103, oraz — nieistniejące dziś budynki przy ul. Łącznej 2-4-6 (*Rotherweg*) oraz J. Kilińskiego 1 (*Weißenhof Str.*)³.

Na rzucie litery T, elewacje otynkowane, z dekoracyjnymi pasami z surowej cegły na cokole i pomiędzy oknami.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecany remont elewacji.

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

³ B. Störckuhl, *Modernizm w Legnicy...*, s. 51-52.

- **ul. Złotoryjska 162a, 162b, 162c, 162d**

Dom wielorodzinny. Wzniesiony lata 30. XX w., razem z budynkami przy ul. W. Grabskiego 45-47-49, proste formy stylu rodzimego.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku i rodzaj pokrycia dachu, sposób urządzenia dziedzińca wewnętrznego.

- **Lasek Złotoryjski**

Nazwa terenu w południowo-zachodniej części ul. Złotoryjskiej. Historycznie były to odrębne kompozycje: Lasek Mieszczański (*Bürgerwäldchen*), zwany również Laskiem Miejskim oraz Park Ruffera (*Rufferpark*).

- **Lasek Mieszczański (*Bürgerwäldchen*), zwany również Laskiem Miejskim (fot. 1253, 1254, 1255, 1256)**

W 1833 r. handlarz win Ronczkowski buduje na szczycie bezleśnego Wzgórza Złotoryjskiego kawiarnię, po zachodniej stronie Szosy Złotoryjskiej. W 1841 r. miasto otworzyło na zboczu Wzgórza Złotoryjskiego cegielnię, która funkcjonowała do 1862. Pozostałe głębokie glinianki zostały następnie wykorzystane w 1890 r. dla założenia parku miejskiego. Wysadzono kasztanowcami Aleję Zwycięstwa, przeniesiono strzelnicę wojskową a restaurację rozbudowano o wieżę widokową. W 1899 r. miasto obsadziło drzewami sąsiadujący od południa z laskiem teren filtrów i oczyszczalni wody.

Na starych gliniankach od 1901 r. po kierunkiem radcy Alwina Langenhansa powstało nowe założenie – rodzaj kolekcji botnicznej obrazującej poszczególne typy klimatyczne roślinności. Kolekcję, ze środków towarzystwa upiększania miasta, zakupiono w narodowej szkółce leśnej dr Dieck z Zöschen koło Merseburga. Uroczyste otwarcia miało miejsce 17.7.1901 r. Wówczas też odsłonięto kamień upamiętniający Ericha Scheidera, radnego który od 1876 r. do śmierci w 1896 r. pełnił funkcję przewodniczącego Zarządu Promenad – zachowany kamień znajduje się przy wschodnim poboczu ul. Złotoryjskiej.

W południowej części Lasku urządzono w latach 30. XX w. tor saneczkowy, który rozpoczął się od usypanego wcześniej kopca widokowego zwanego wzgórzem Ludwika Mattheusa – bankiera i przewodniczącego legnickiej kamery handlowej, zasłużonego w dziele upiększania miasta.

Stan zachowania:

Średni – zachowany układ terenu, czytelny przebieg głównych dróg i alej, zachowany tor saneczkowy z wyjątkiem zniwelowanego wzgórza Mattheusa, rozebrana restauracja i wieża widokowa, w znacznym stopniu zachowany drzewostan.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecana pełna rewaloryzacja założenia.

- **Park Ruffera (*Rufferpark*) (fot. 1257, 1258, 1259, 1260).**

Założony na terenie przekazanym miastu przez rodzinę Rufferów w 1907 r. Dla upamiętnienia Samuela Beniamina Ruffera ufundowano ok. 1910 r. pomnik w formie granitowej ławy z

brązową plakieta z popiersiem. Pomnik zaprojektował berliński rzeźbiarz Josef Limburg. W północno-zachodniej części parku urządzono plażę na wolnym powietrzu.

Stan zachowania:

Średni – zachowany układ terenu, czytelny przebieg głównych dróg i alej, zachowany pomnik S.B. Ruffera (pozbawiony brązowej plakiety), w znacznym stopniu zachowany drzewostan. Pomnik wpisany do rejestru zabytków: nr B/1504 z 1.09.2006.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecana pełna rewaloryzacja założenia.

- Obelisk upamiętniający obozowisko Fryderyka Wielkiego pod Legnicą w 1760 r., ul. Złotoryjska 168 (fot. 1261, 1262)

Wzniesiony w 1910, wg projektu Roberta Hanniga. Pierwotnie dekorowany brązowymi plaketami. Kwadratowa podstawa oraz pozostałe elementy struktury znajdują się na terenie zbiornika wody czystej i pompowni Legnickiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji przy ul. Złotoryjskiej.

Stan zachowania:

Zły – zdemontowane i rozłożone elementy z piaskowca.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecana rekonstrukcja obelisku.

Postulowany wpis do rejestru zabytków.

Zwycięstwa Aleja

Do 1945 r. *Siegesallee*.

Pierwotnie droga śródpolna, w XVII w. nosząca nazwę *Buckelweg*. Od 1891 r. zwana *Siegesallee*, dla upamiętnienia zwycięstwa nad wojskami austriackimi. Aleja wysadzona kasztanowcami, prowadząca od Wzgórza Zwycięstwa w Lasku Złotoryjskim do ul. Jaworzyńskiej, gdzie znajdowała się restauracja.

- **Aleja Zwycięstwa**

Nasadzenia kasztanowców z 1890 r.

Stan zachowania:

Dość dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Istotny element struktury planistycznej i przestrzennej miasta. Konieczne przeprowadzenie prac pielęgnacyjnych przy drzewostanie.

Ulica Stefana Żeromskiego

Wielandstrasse

Ulica wytyczona po 1930 jako boczna od ul. W. Grabskiego. Zachowała charakter ulicy o zabudowie jednorodzinnej.

- **ul. S. Żeromskiego 1**

Dom mieszkalny, wzn. ok. 1930.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. S. Żeromskiego 2 (fot. 1264)**

Dom mieszkalny, wzn. ok. 1930.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. S. Żeromskiego 3-5**

Dom mieszkalny, wzn. ok. 1930.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. S. Żeromskiego 4 (fot. 1265)**

Dom mieszkalny, wzn. ok. 1930.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. S. Żeromskiego 7-9**

Dom mieszkalny, wzn. ok. 1930.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. S. Żeromskiego 10 (fot. 1266, 1267)**

Dom mieszkalny, wzn. ok. 1930.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. S. Żeromskiego 11**

Dom mieszkalny, wzn. ok. 1930.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. S. Żeromskiego 12 (fot. 1268)**

Dom mieszkalny, wzn. ok. 1930.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. S. Żeromskiego 13 (fot. 1269)**

Dom mieszkalny, wzn. ok. 1930.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. S. Żeromskiego 14 (fot. 1270)**

Dom mieszkalny, wzn. ok. 1930.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- **ul. S. Żeromskiego 16 (fot. 1271)**

Dom mieszkalny, wzn. ok. 1930.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

Ulica Stanisława Żółkiewskiego

Lützowstrasse

Ulica wytyczona po 1900 jako boczna od ul. Jaworzyńskiej. Na planie z 1912 r. projektowane było jej przedłużenie w kierunku zachodnim, do czego jednak nie doszło.

• ul. S. Żółkiewskiego 2–4 (fot. 1274, 1275, 1276)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905, budownictwo wernakularne.

Mur., tynk., na planie podkowy, przedzielona murem ogniowym, z wysoką sutereną, cztero-kondygnacyjowa z mieszkalnym poddaszem. Bryła rozczłonkowana ryzalitami, nakryta dachem mansardowym.

Elewacja frontowa 9-osiova, z dwoma symetrycznie umieszczonymi, podwyższonymi, pięciokondygnacyjowymi, jednoosiowymi ryzalitami pozornymi nakrytymi dachami trójspadowymi. Do każdego z ryzalitów dostawione jednostronnie drewniane loggie o konstrukcji szkieletowej. Elewacja w przyziemiu licowana cegłą, wyżej tynkowana, z wystrojem wykonanym w cegle i tynku. Elewacja rozczłonkowana: ceglanym gzymsem cokołowym, ceglanym, przemiennym boniowaniem, w tym narożnym, pasowymi gzymсами międzykondygnacyjowymi (w formie szlaków z ukośnie ułożonych cegieł). Zwieńczona uproszczonym belkowaniem tynkowo-ceglanym, z ceglanym denticuli, z tynkowym fryzem oraz z ceglanym, profilowanym gzymsem koronującym. Naroża ryzalitów podkreślone wąską ceglana licówką przerywaną przez gzymсы międzykondygnacyjne. Do II piętra włącznie ryzality dzielone gzymсами jak w pozostałych partiach elewacji, nad III pięciem — ceglanym gzymsem z denticuli. Ryzality zwieńczone profilowanymi, ceglanymi gzymсами. Ceglana artykulacja fasady podkreślona podziałami wykonanymi w tynku: gładkim — podziałem ramowym i pasowymi gzymсами podokiennymi. Pozostałe płaszczyzny elewacji i dekoracyjne płyciny pod gzymсами podokiennymi pokryte tynkiem nakrapianym. W ryzalitach okna trójskrzydłowe, zamknięte spłaszczonymi łukami, posadowione na ceramicznych podokiennikach, od I piętra wzwyż — z denticuli u spodu. Okna w tynkowych gładkich opaskach z przewiązkami u podstawy łuków oraz z kluczami. W pozostałych partiach fasady okna prostokątne, dwuskrzydłowe, z podobnymi podokiennikami, i w gładkich opaskach. Loggie obok ryzalitów drewniane, o konstrukcji szkieletowej, z balustradami i osłonami przed słońcem pełnymi. Loggie na wysokości III piętra skromnie zdobione, nakryte dachami pulpitowymi.

Elewacja boczna 6-osiova, z dwuosiowym, zsuniętym z osi, podwyższonym, pięciokondygnacyjowym ryzalitem pozornym zwieńczonym trójkątnym szczytem. Artykulacja, formy otworów (prostokątnych, dwuskrzydłowych), ich obramienia, zastosowanie tynku gładkiego i nakrapianego — jak w fasadzie. W elewacji, w jednej z osi ryzalitu otwór wejściowy (nr 2). Zamknięty łukiem odcinkowym, bez obramienia, zaakcentowany wysuniętym ku przodowi nadprożem, częścią licówki przyziemia. Wypełniony drewnianymi drzwiami, dwuskrzydłowymi, ramowo-płycinowymi, częściowo przeszklonymi.

Elewacja boczna ze skrajnymi dwuosiowymi partiami i ze środkowym, podwyższonym ryzalitem klatki schodowej, nakrytym dachem mansardowym. Przednia część elewacji i ryzalitu rozczłonkowane jak fasada, obecnie znacznie zniszczone. Skrajna część elewacji w głębi za ryzalitem bez dekoracji. W zwróconej ku ulicy ścianie ryzalitu klatki schodowej prostokątny otwór wejściowy bez obramienia (nr 4). Wypełniony drewnianymi drzwiami w stylu neobaroku, dwuskrzydłowymi, ramowo-płycinowymi, częściowo przeszklonymi. Okna klatki schodowej prostokątne, dwuskrzydłowe, znacznie większe od pozostałych okien, także prostokątnych, dwuskrzydłowych, obecnie pozbawionych obramień.

Elewacje tylne budynku i jego skrzydeł bez dekoracji.

W elewacjach częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekorowanymi słupkami i profilowanymi, stałymi ślemionami.

Ponad elewacjami połacie dachu z pokryciem ceramicznym.

W obu częściach domu nr 2 i 4 odrębne klatki schodowe ze schodami dwubiegowymi, powrotnymi, z tralkowymi balustradami i profilowanymi poręczami.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku;

— detal architektoniczny fasady, drewniane loggie;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

Ponadto ochronie podlegają inne oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.